

*МВС України
Харківський національний університет внутрішніх справ
Наукове товариство студентів, курсантів, слухачів, аспірантів,
ад'юнктів, докторантів і молодих вчених*

Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності

*Тези доповідей
учасників XXIV науково-практичної конференції
курсантів та студентів*

(м. Харків, 17 травня 2017 року)

Харків 2017

УДК 351.74
ББК 67.9(4УКР)
А43

*Друкується відповідно до доручення
Харківського національного університету внутрішніх справ
від 06.04.2017 № 58.*

А43 **Актуальні** проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності : тези доп. учасників XXIV наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Харків, 17 трав. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. т-во студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів, докторантів і молодих вчених. – Харків, 2017. – 272 с.

У збірці знайшли відображення наукові розвідки курсантів та студентів Харківського національного університету внутрішніх справ та інших ВНЗ України з багатьох галузей правоохоронної та правозастосовної діяльності. Частину робіт обговорено на підсумковій науково-практичній конференції.

**УДК 351.74
ББК 67.9(4УКР)**

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори та їх наукові керівники. Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Харківського національного університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>) у розділі «Видавнича діяльність. Матеріали науково-практичних конференцій, семінарів тощо», а також у репозитарії ХНУВС (<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>).

ЗМІСТ

Сокурєнко В. В.

ВСТУПНЕ СЛОВО 13

СЕКЦІЯ 1

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ КУРСАНТСЬКО-СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 2*

Іванєнко В. О.

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ
СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 16

Найда В. О.

РЕЛІГІЙНА ОСНОВА ФІЛОСОФІЇ Г. С. СКОВОРОДИ 18

Ковалєнко Д. Ю.

МОРАЛЬ ЯК ОСНОВА МІЖЛЮДСЬКИХ СТОСУНКІВ 19

Погуца М. Ю.

У ПОШУКАХ СМISЛУ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ 21

Смаглова М. В.

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКА ЦІННІСТЬ 23

Цєбинога О. Ю.

ІНТЕРНЕТ ЯК НОВЕ ЯВИЩЕ СУГЕСТИВНОГО ВПЛИВУ:
ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ 24

Хмєлик М. С.

ВЗАЄМОДІЯ ПРАВА ТА МОРАЛІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ 26

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ УКРАЇНОЗНАВСТВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 2*

Камінський В. О.

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ОПОВІДАННЯ В. ІВЧЕНКА «ЦІСАРСЬКИЙ ПЕС,
АБО НАДЗВИЧАЙНА МІСІЯ У СУЗДАЛІ» 27

Барбашов О. Г.

ЖІНКИ У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД 29

Черніков А. М.

НА ШЛЯХУ ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА:
АКЦІЯ «УКРАЇНА БЕЗ КУЧМИ» (2001 Р.) 30

Сухоруков Г. Г.

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОГО КНЯЗІВСТВА
ТА ЗОЛОТОЇ ОРДИ ЗА ЧАСІВ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО 32

Ванівська Л. Р.

ДО ПИТАННЯ ПРО МІСЦЕ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ
В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ 34

Коляда О. С.

ДО ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПРАВООХОРОНЦЯ 36

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 1*

Синяк Я. В.	
УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ: ВОЛЯ ДО СЕНСУ	37
Неїзжала Т. О.	
ВОЛЕЛЮБНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	39
Найда В. О.	
ПРАВОСЛАВНА ВІРА ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	43
Мовчан Д. А.	
ІДЕОЛОГІЯ ПОБУДОВИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ЗАСАДАХ ДУХОВНО-КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ	45

СЕКЦІЯ 2
ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРАВООХОРОННОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ. ІСТОРІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

*ПРЕДСТАВНИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО*

Степанюк Д. Р.	
ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ	48

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 6*

Котляр Є. О.	
СУТНІСТЬ ПРАВА ОСОБИ НА ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ	50

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 1*

Сапейко І. І.	
ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ ЗА КОДЕКСОМ НАПОЛЕОНА	52
Чебан С. В.	
ПРОГАЛИНИ В ПОЗИТИВНОМУ ПРАВІ ТА СПОСОБИ ЇХ УСУНЕННЯ І ПОДОЛАННЯ	54
Черніков А. М.	
ВЕРХОВЕНСТВО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ	56
Найда В. О.	
ТОТАЛІТАРНА ДЕРЖАВА ТА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОВІДНОСИН	57
Лук'янов В. О.	
НОВА ПАТРУЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	59
Воробець В. В.	
ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	62

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 2*

Драгомирова М. Г. НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	64
Вербицький Д. Р. ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД – ШЛЯХ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ.....	66
Драгомирова М. Г. СВОБОДА ВІРОСПОВІДАННЯ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ТА ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ	67
Магда О. О. КОРУПЦІЯ У ВНЗ: ПРОЯВИ, ПРИЧИНИ, ПРОТИДІЯ	69

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 6*

Ковбасяр О. А. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ОХОРОНЦІВ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В ПЕРІОД УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917–1918 РР.)	70
---	----

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ КОНСТИТУЦІЙНОГО І МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 4*

Мальцев В. В. МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ ЗМІ.....	72
Задніпровська О. Ю. ЩОДО УЧАСТІ ДІТЕЙ У ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ	74
Хмелик М. С. СИСТЕМА ДЖЕРЕЛ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	75
Ємельянченко М. С. ПОЛІТИЧНИЙ ПЛЮРАЛІЗМ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	77

СЕКЦІЯ 3
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА.
ЕКОЛОГІЧНЕ ТА АГРАРНЕ ПРАВО

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 4*

Цебинога О. Ю. ІНФОРМАЦІЯ ЯК ОБ’ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА	79
Цебинога В. Ю. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ЯК ОБ’ЄКТА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА	80
Бадьорна Є. С. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВИХ НАСЛІДКІВ НЕДІЙСНОСТІ ШЛЮБУ	82
Горяний А. А. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЗЖЯ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ДЕЯКИХ КРАЇНАХ – РЕСПУБЛІКАХ КОЛИШНЬОГО СРСР	83

Задніпровська О. Ю. СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ	84
Каталін О. В. СПІВВІДНОШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО Й ТЕНДЕРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	86
Корецька Ю. П. РЕНТА ЯК РИЗИКОВИЙ ДОГОВІР (ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ)	87
Міхнов А. О. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОХІДНИХ (НЕПРЯМИХ) ПОЗОВІВ	88
Пихтін О. О. ПРОБЛЕМИ ФАКТИЧНОГО ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ.....	90
Сіротов О. А. ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВИХ ЗВИЧАЇВ У ГОСПОДАРЬСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ	91
Горяний А. А. ЩОДО НЕВІДПОВІДНОСТІ НАЗВИ РОЗДІЛУ VII ЦПК УКРАЇНИ ЙОГО ЗМІСТУ	93
Шурінова О. В. ІНТЕРЕС НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК УМОВА ДІЙСНОСТІ ПРАВОЧИНУ	95
Долинна Я. А. ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ.....	96

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРЬСЬКОГО ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 2*

Гаштур В. В. ЩОДО НЕОДНОЗНАЧНОСТІ ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ ГОСПОДАРЬСЬКОГО ТОВАРИСТВА.....	98
Кас'ян К. О. НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ ТА АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ	100
Синяк Я. В. ЗОВНІШНЯ ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	102
Гавриленко Т. В. ЩОДО ПИТАННЯ НАДАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ МОЛОДІ.....	105
Романчук І. О. ПРИВАТНА ДЕТЕКТИВНА (РОЗШУКОВА) ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК НОВИЙ ВИД ГОСПОДАРЬСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	107

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ
ФАКУЛЬТЕТУ № 6*

Цілуйко А. В. ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ ФАКТИЧНОГО ПОДРУЖЖА.....	110
Желязкова А. О. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ ШЛЯХОМ НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА МАЙНО	111
Якушкін Г. В. ЗАВДАТОК ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.....	113

СЕКЦІЯ 4

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПОЛІЦІЇ. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ
ФАКУЛЬТЕТУ № 3*

Ховзун А. А. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПІВПРАЦІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	115
Цебинога О. Ю. ЗАХОДИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИПИНЕННЯ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	117
Подріз В. В. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ З ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ПРОЯВАМ	118
Цебинога В. Ю. ШТРАФНІ БАЛИ ЯК ВИД АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ.....	120
Бродовський С. С. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	122
Реджепов Р. С. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ЯК КОМПЛЕКСУ ДІЙ ПРЕВЕНТИВНОГО АБО ПРИМУСОВОГО ХАРАКТЕРУ, ЩО ОБМЕЖУЮТЬ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ	124
Фещенко Я. І. УМОВИ БЕЗПЕЧНОГО КОРИСТУВАННЯ ІНТЕРНЕТОМ	127
Подріз В. В. ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СУБ'ЄКТІВ КООРДИНАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	129

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ
ФАКУЛЬТЕТУ № 3*

Куценко А. О. ДЕЯКІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	131
Корецька Ю. П. ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	132
Андріяш А. В. ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЦЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ	133
Стефаненко О. М. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	135

Єрмакова К. С.

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕЖ АДМІНІСТРАТИВНОГО РОЗСУДУ
В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ..... 139

Петров В. О.

ЩОДО ВІДЕОФІКСАЦІЇ ПОДІЙ ІНСПЕКТОРАМИ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ..... 140

Черніков П. М.

ВПЛИВ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ НА СВІДОМІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО 141

Шевцова І. І.

НАПРЯМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІЗ ЗАСОБАМИ
МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ СЕРЕД МОЛОДІ 143

Черновол В. С.

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПОЛІЦІЇ 144

Бундюк Я. А.

СПІВПРАЦЯ – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР НАЛЕЖНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ..... 146

Бражиненко В. В.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ УКРАЇНИ» 147

СЕКЦІЯ 5

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ

Петров В. О.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ 149

ПРЕДСТАВНИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Попович А. А.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ 153

Карий І. М.

СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ 154

Загоруйко В. В.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ ТЕРОРИСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ..... 155

Бова І. В.

КВАЛІФІКАЦІЯ НАДАННЯ ДОПОМОГИ НЕВИЗНАНИМ
(САМОПРОГОЛОШЕНИМ) РЕСПУБЛІКАМ..... 157

Рагнєв А. О.

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ДИВЕРСІЇ..... 158

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ ФАКУЛЬТЕТУ № 1

Роздорський Ю. П.

ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ВЧИНЕННЮ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ
ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ 160

Русин Є. Є. ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ СУКУПНОСТІ ЗЛОЧИНІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ.....	161
Зеленохатов І. Е. ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ СПІВУЧАСНИКАМ ЗА НЕЗАКІНЧЕНИЙ ЗЛОЧИН ...	163

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТОЛОГІЇ
ФАКУЛЬТЕТУ № 1*

Хмелик М. С. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ.....	164
Анпілогов В. І. ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ ГЕНОТИПОСКОПІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ	166
Биковець Б. С., Бердінська А. О. МЕХАНІЗМ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ...	167
Єрьоменко Р. С. МЕХАНІЗМ КРИМІНАЛЬНОЇ ДІЇ ФІНАНСОВИХ ПІРАМІД	169
Петров В. О. КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНВЕРТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ	170
Велієв В. Е. ХАРАКТЕРНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАПАХОВИХ СЛІДІВ У СЛІДЧІЙ ПРАКТИЦІ	172
Вітвіцький А. О. ПРО АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ	174
Орлов О. О. ПРО СПОСОБИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ	175
Тимошенко Ю. В. ЩОДО ПРОПОЗИЦІЙ ПРО ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ СЛІДЧИХ І ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	177

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА ФАКУЛЬТЕТУ № 1*

Анпілогов В. І. ОКРЕМІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ПОНЯТИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	179
Антропов А. А. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО АБО ПРОКУРОРА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ	181
Воробець В. В. ЗМІСТ І ЗНАЧЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШВИДКОГО, ПОВНОГО ТА НЕУПЕРЕДЖЕНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ І СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ ЯК ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	182
Гавриленко Т. В. ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОТРИМАННЯ ЗРАЗКІВ БІОЛОГІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ	184

Гашевська М. М.

ДОМАШНІЙ АРЕШТ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ..... 185

Гречан І. О.

ВИКЛИК УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ
ДО ОРГАНУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЧИ СУДУ
НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ..... 187

Гуторова О. С.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЬОВАНОЇ ПОСТАВКИ
ЯК ФОРМИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ 188

Доценко Ю. С.

ПОКАЗАННЯ З ЧУЖИХ СЛІВ: НЕДОСКОНАЛІСТЬ
ЧИ АКТУАЛЬНА НОВЕЛА СУЧАСНОГО КПК 190

Драгомирова М. Г.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТІ
СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ..... 191

Дранко Л. Ю.

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСТАВ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ПОНЯТИХ ПРИ ПРОВЕДЕННІ
ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ТА ІНШИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ..... 193

Лебіга А. М.

ПОКАЗАННЯ З ЧУЖИХ СЛІВ..... 196

Самохвалова К. Д.

АРЕШТ МАЙНА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ..... 197

Цебинога О. Ю.

УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА ЗА АНАЛОГІЄЮ 199

Завгородня А. Ю.

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ 200

Філатова В. В.

ПОРУШЕННЯ РОЗУМНИХ СТРОКІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ
ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА 202

СЕКЦІЯ 6

ПРАВОВІ Й ТАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРД. СПЕЦТЕХНІКА. ТАКТИКО- СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА. ВОГНЕВА ТА СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ. СТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ ТА КОМПЛЕКСІВ ТЕХНІЧНОГО ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

*ПРЕДСТАВНИКИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ*

Мунтян М. М.

ПРАВОВІ ОСНОВИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ..... 204

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ФАКУЛЬТЕТУ № 2*

Корецька Ю. П.

ГАРАНТІЇ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 206

Гаврилюк Д. А.

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННИМ ПОСЯГАННЯМ
НА ПОМІШКАННЯ ГРОМАДЯН 207

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАКУЛЬТЕТУ № 2*

Сухомлин В. Ю., Миргородська М. В.

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЯГНЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ
КУРСАНТІВ-СПОРТСМЕНІВ НА БАЗОВОМУ ЕТАПІ
ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ З БОЙОВОГО САМБО 209

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ КІБЕРБЕЗПЕКИ
ФАКУЛЬТЕТУ № 4*

Хворостенко М. М.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КВАДРОКОПТЕРІВ
ПІД ЧАС ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ 210

Бєляєва Є. Г.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНО ПІЛОТОВАНИХ АВІАЦІЙНИХ СИСТЕМ
В УКРАЇНІ 211

Кратасюк К. О.

КОНТРОЛЬ ТОВЩИНИ ЛАКОФАРБОВОГО ПОКРИТТЯ КУЗОВА АВТОМОБІЛЯ 213

Нестерцова Ю. О.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОРЕЄСТРАТОРІВ
У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ 214

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ТАКТИЧНОЇ ТА ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАКУЛЬТЕТУ № 3*

Лебіга А. М.

ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАДАЧ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕДОСТАТНЬОЇ
ОСВІТЛЕНOSTІ 215

Самойленко М. О.

ОСОБЛИВОСТІ НЕСЕННЯ СЛУЖБИ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ НА ТЕХНОГЕННО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТАХ 219

Мусієнко А. Е.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТРАВМАТИЗМУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ ЧИННИКІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ
ПРАВООХОРОНЦІВ 222

Магда О. О.

«ТУНЕЛЬНИЙ ЗІР» В ЕКСТРЕМАЛЬНІЙ СИТУАЦІЇ
В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ 224

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАКУЛЬТЕТУ № 3*

Ліперт Ю. С. ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БРОНЕЗАХИСТУ	226
Задніпровська О. Ю. НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАРАДИ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	228

СЕКЦІЯ 7
СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ
ФАКУЛЬТЕТУ № 6*

Кісельова А. О. ПОДАТКИ ТА ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ.....	230
Гончарова Т. О. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ	231
Бабула О. О. ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ: СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ	234
Мірзоєва К. Р. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ НАСЛІДКИ БЕЗРОБІТТЯ.....	236
Шнайдер Д. С. ОСОБЛИВОСТІ ПРИВАТИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	238
Гайдук С. О. СТРАТЕГІЯ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ	240
Передерій Т. С. СУЧАСНИЙ СТАН БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ	242

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 2*

Кравчук В. О. РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК.....	243
Тимошенко Ю. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК РОЗКРАДАНЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ	244
Останкович І. Р. ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА КОРУПЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	245
Шевчук Д. О. ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ АПВ	247
Барбашов О. Г. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В УКРАЇНІ.....	248
Долинна Я. А. ІНСТИТУЦІЙНІ ЧИННИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	249
Козубенко К. І. РОЛЬ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ У РОЗКРИТТІ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ.....	251

*ПРЕДСТАВНИКИ СУМСЬКОЇ ФІЛІЇ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ*

Бородіна А. С. СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОЕКТИ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	252
Коцарь М. Ю. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	255
Левченко А. С. СПЕЦИФІКА ПРОЯВУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	257
Федосенко А. С. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ	259

СЕКЦІЯ 8
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ПОЛІЦІЇ

*НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ
ФАКУЛЬТЕТУ № 3*

Савчук Ю. Р. ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ НА ПОВЕДІНКУ В ПІДЛІТКОВОМУ ТА ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....	263
Лежух І. С. ПРОБЛЕМА ГРУП СМЕРТІ В УКРАЇНІ	264
Пивоварова В. Ю. ПОРУШЕННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	265
Ткаченко М. А. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРАВОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ.....	267

ПРЕДСТАВНИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Майборода В. О. ПРОБЛЕМАТИКА УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ.....	270
---	-----

Шановні присутні!

Від імені ректорату і Вченої ради Харківського національного університету внутрішніх справ вітаю вас із початком роботи науково-практичної конференції курсантів і студентів «**Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності**», яка проводиться в рамках всеукраїнського Дня науки.

Науково-дослідна робота курсантів, студентів і молодих учених є невід'ємною складовою частиною наукової діяльності вищих навчальних закладів системи МВС України. Організаційною формою наукової роботи курсантів, студентів і молодих учених у Харківському національному університеті внутрішніх справ є **Наукове товариство студентів, курсантів, слухачів, аспірантів, ад'юнктів, докторантів і молодих вчених**, представники якого зібралися сьогодні в цій залі.

Науково-теоретичне та практичне значення конференцій зумовлене передусім проблематикою питань, винесених на обговорення. **Основними напрямками конференцій є:**

- ❖ патріотичне виховання курсантсько-студентської молоді в Україні;
- ❖ проблеми теорії та практики правоохоронної діяльності; історія правоохоронних органів; конституційне право;
- ❖ актуальні проблеми цивільного та трудового права; екологічне та аграрне право;
- ❖ адміністративне право та адміністративна діяльність поліції; фінансове право; інформаційне право;
- ❖ кримінальне право та кримінологія; кримінальне процесуальне право та сучасні тенденції розвитку криміналістики;
- ❖ правові й тактичні основи ОРД; спецтехніка; тактико-спеціальна підготовка; вогнева та спеціальна фізична підготовка; інформаційні технології в діяльності поліції; створення засобів та комплексів технічного захисту інформації;
- ❖ суспільно-економічні аспекти діяльності поліції;
- ❖ соціально-психологічне забезпечення діяльності поліції.

Цього року до оргкомітету надійшло 145 наукових доповідей, у яких ви звертаєте увагу на найбільш гострі проблеми сучасної науки та правоохоронної діяльності. Усі вони представлені у збірці тез доповідей учасників конференції.

Саме такі заходи, як сьогоднішні, дають змогу молодим правникам поділитися досвідом, взаємно збагатити арсенал знань, визначити національні та світові тенденції розвитку правознавства. Ми впевнені, що подані тези доповідей знайдуть практичне застосування не тільки в науці, але й на практиці, адже недалеким є той час, коли нинішні курсанти й студенти, які зараз набувають теоретичного досвіду, приймуть до своїх рук священне полум'я правознавства і понесуть його людям. Сподіваємось, що ця конференція сприятиме утвердженню волі й бажання прислужитися великим та благородним ідеалам права на ниві професійної діяльності.

Упевнені, що на конференції прозвучить велика кількість цікавих та оригінальних доповідей і ми почуємо нові імена молодих обдаровань, котрим завдяки наполегливій праці, накопиченню знань, прагненню до самовдосконалення вдасться увійти в когорту видатних представників відомчої науки. Як і професорам нашого університету – нашим випускникам: Олександрю Миколайовичу Музичуку, Олексію Миколайовичу Литвинову, Сергію Станіславовичу Лукашу, Костянтину Юрійовичу Мельнику, Руслану Леонтійовичу Степанюку, Ользі Ігорівні Безпаловій та багатьом іншим.

Бажаю вам приємного і результативного наукового спілкування на нашому заході, творчих вам успіхів, здоров'я, миру та добра!

Валерій Васильович СОКУРЕНКО,
*ректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент*

СЕКЦІЯ 1 ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ КУРСАНТСЬКО- СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

**НАУКОВИЙ ГУРТOK
КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 2**

УДК 342.922

Віктор Олександрович Іваненко,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент Мошенський О. С.

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Політична свідомість до цього часу у більшості випадків, як у вітчизняному, так і у зарубіжному суспільствознавстві, розглядалася з точки зору філософії, психології, соціології, де досліджувалися її рівні й механізми функціонування. Тому її поглиблене вивчення є безумовною умовою пізнання політичного життя суспільства. Саме політична свідомість багато в чому пояснює витоки, характер та особливості певної політичної системи, поведінку суспільних груп, динаміку та спрямованість політичних процесів. Без наукового осмислення поняття політичної свідомості, тих циклів, яким вона підпорядковується, практична політика малоефективна.

Характерними рисами політичного життя людства протягом ХХ і початку ХХІ ст. став ренесанс міфу, становлення індустрії ідеологічної міфотворчості та використання політичного міфу, як основного засобу маніпуляції, консолідації суспільної свідомості та легітимізації владних структур. Наявність низки об'єктивних передумов – політичних, соціокультурних, історичних, психологічних освітніх – зумовлює подальшу міфологізацію суспільної свідомості, а політичної – найбільше. Оскільки об'єктом і суб'єктом політики є людина з її емоційними переживаннями, почуттями, віруваннями, поглядами, переконаннями, які виникають і формуються під впливом раціонального та ірраціонального, то й у політиці завжди буде знаходитись місце міфу, який даватиме уявлення про політику, визначатиме політичні образи і ролі, політичну поведінку. Тотальна міфологізація суспільної свідомості – результат дії низки чинників: психологічних, історичних, ментальних, соціо- і політико-культурних, інформаційно-технологічних, освітніх, політичних тощо. Кожен із них відрізняється специфічними шляхами, засобами і наслідками впливу на

почуття, думки і процес мислення людини, що зумовлює потребу в групуванні, виділенні сутнісних особливостей цих чинників.

Говорячи про процес формування політичної свідомості окремого індивіда, зазвичай виділяють чотири фактори, що впливають на цей процес:

- власний життєвий досвід людини (включаючи соціально-економічні умови її існування);
- міжособистісні комунікації, які розширюють індивідуальний досвід людини до сукупного досвіду його референтної групи;
- суспільні інститути (церква, школа, партії та об'єднання тощо), що тиражують очищений до ідеології досвід різних соціальних груп;
- засоби масової інформації, які надають можливість кожному скористатися досвідом усіх у всьому різноманітті форм і змісту. Сьогодні ЗМІ відіграють у складних процесах формування суспільної думки та масової свідомості чи не найбільшу роль.

До чинників, які впливають на формування політичної свідомості сучасного українського суспільства, належать:

- специфічні риси національного характеру та менталітету (ментальності). Вони суттєво впливають на особливості шляху власного історично-політичного розвитку спільності, на формування політичних інститутів і цінностей;
- особливості процесу трансформації в пострадянських країнах, зокрема в Україні, істотно впливають на формування політичної свідомості суспільства, зумовлюють її суперечливий характер;
- політичні суб'єкти, серед яких: держава, українська нація, політичні еліти, політичні лідери, політичні партії, релігійні, молодіжні, профспілкові організації, інтелігенція, наука, як така, та науковці;
- на формування політичної свідомості також впливає рівень взаємовпливу між суб'єктами та об'єктами політичного процесу.

Суттєвими складовими, що формують політичну свідомість українського суспільства в трансформаційний період, є політична ідеологія та масова політична свідомість.

Отже, політична свідомість – багатогранне та складне поняття, яке акумулює в собі знання багатьох суспільних дисциплін: філософії, соціології, психології, однак, як самостійне цілісне поняття недостатньо розроблене у рамках політології. У результаті аналізу наукових джерел було виявлено, що у контексті політичної науки спеціалісти розглядають політичну свідомість неоднозначно: одні – як феномен, який відображує сукупність політичних відносин в цілому, інші – крізь призму політичної влади. Група авторів зосереджує свою увагу на зв'язку політичної свідомості з економічними та соціальними відносинами.

Одержано 21.04.2017

УДК 14:101.9

Віталій Олегович Найда,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент Шаповал Л. А.

РЕЛІГІЙНА ОСНОВА ФІЛОСОФІЇ Г. С. СКОВОРОДИ

Філософії Григорія Савича Сковороди присвячені сотні досліджень, але релігійний світ великого філософа був і залишається в наш час *terra incognita* (невідома земля). Разом з тим треба зауважити, що деякі дослідники ставили релігію у центр світогляду Г.С. Сковороди. Так, Д. Чижевський у своїх «Нарисах з історії філософії на Україні», пише: «Релігійність є в певному сенсі живим джерелом філософії Сковороди. Світ, природа для Сковороди – в Бозі. Також і буття людини – в Бозі. Усе наше пізнання є по суті Богопізнання...».

Можна сказати, що Г. С. Сковорода є філософсько-релігійним мислителем. Духовним підґрунтям особистої релігійності Г. С. Сковороди безперечно є Біблія. Між тим зазначимо, що за всю історію досліджень філософії Г. С. Сковороди він «ставав», вірніше «його робили», «будителем», «глашатаєм», «буревісником», «масоном», «духобором», «гностиком», «селянським просвітителем», «дільцем і борцем» та ще багато ким іншим, що не мало до нього відношення. Щоб усвідомити факт специфічної релігійності видатного мислителя, потрібно неупереджено, спокійно, можна навіть сказати – зі смиренням прочитати хоча б один з його творів: «Начальная дверь ко христианскому добронравію», «Кольцо», «Наркісс», «Разговор, называемый алфавит, или букварь мира», «Да лобжет мя от лобзаній уст своих» та інші. Що ж до відчуття і розуміння його специфічної релігійності, яка збурювала, викликала гнів і зневагу не одного святого отця, то для цього знадобляться роки вдумливого читання та перечитування праць філософа.

В своїх працях Г. С. Сковорода з глибоким переконанням і послідовністю проводить думку про те, що все наявне буття (світ видимий) знаходиться у безпосередній залежності від буття Божого (світу невидимого). Це перша й головна істина, яку він бачить цілком ясно. Ідея Бога, Божественної натури сполучається у Г. С. Сковороди з ідеєю Боголюдини–Христа, образ якого завжди присутній у його свідомості. У листі до Кирила Ляшевецького, від 19 липня 1761 р., Г. С. Сковорода пише: «Але ти хочеш, щоб я ясніше показав свою душу. Прошу: я все лишаю і залишив, щоб протягом всього свого життя досягти тільки одного: зрозуміти, що таке смерть Христа і що означає його воскресіння. Бо ніхто не може воскреснути з Христом, якщо спочатку не помере з ним».

Г. С. Сковорода не йде від розуміння людини до розуміння світу й Бога, а якраз навпаки – акт осягнення людини й світу відбувається у нього у сяйві променів Божественного світла. Бог, на думку філософа, безпосередньо опікується світом, підтримуючи його існування. Таким чином, за Г. С. Сковородою, існування емпіричного світу є результатом Божественного промислу.

Людам у безпосередньому досвіді дано бачити лише сам феномен світу, тоді як його початок й кінець, причина й мета існування лишаються вкритими завісою таємниці – вони приховані в Богові.

Більше того, можна сказати, що сама релігійність Г. С. Сковороди була містичною, тобто такою, в якій людині відкривається приховане. Сам феномен духовного життя, у розумінні Г. С. Сковороди, також є необхідно містичним, оскільки пов'язаний зі сферою таємничого, прихованого, та й сам є прихований від сторонніх очей в книзі книг – Біблії. Релігійна істина відкривається в ній небуденною, таємничою мовою знамень та символів, що, на перший погляд, може видаватися абсурдною, втім, при більш близькому ознайомленні в ній відкривається бездонна глибина Божественної істини.

Підсумовуючи сказане, можна стверджувати, що саме релігійність є стрижнем світогляду Г. С. Сковороди. Релігійність філософа можна охарактеризувати такими рисами, як теоцентризм, христологізм, провіденціалізм та містичність. Віра в Божественний промисел, яка знаходить підтвердження у безпосередньому містичному досвіді, дає йому можливість авторитетно стверджувати певну раціональність, телеологічну спрямованість тимчасового існування світу. Це тимчасове існування світу український філософ уподібнює театру, на риштуванні якого розгортається п'єса людського життя, виводяться різноманітні персонажі, відбуваються події, що змінюють одна одну. А між тим, вічним «автором» й «постановником» цієї п'єси є Бог, Божественна натура, яку ні в якому разі не можна ігнорувати в ході досліджень творчості Г. С. Сковороди без того, щоб не спотворити її суті.

Одержано 21.04.2017

УДК 17.02:340

Діана Юрїївна Коваленко,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент Грищенко Н. В.

МОРАЛЬ ЯК ОСНОВА МІЖЛЮДСЬКИХ СТОСУНКІВ

Актуальність теми зумовлена тим, що сучасне українське суспільство переживає складний етап розвитку: продовжуються демократичні перебудови, формуються ринкові стосунки, змінюється духовна сфера життя людей, відбуваються зміни в суспільній свідомості. Це спричинило необхідність переосмислення ролі соціальних регуляторів, перш за все моралі, яка є головним засобом впорядкування міжлюдських стосунків.

Першим і основним паростком моралі є, за висловом І.Канта, «моральний закон в мені», за значенням і певністю існування він може бути поставлений поряд із «зоряним небом наді мною». Але сумління не визначається генами. Надто воно було б неоднозначним, різноманітним. Воно і не зароджується внаслідок виховання, бо слідів його не було б у багатьох людей, котрі

виховуються у винятково негативних умовах. Тим часом, воно є у кожному з нас. Людина може «загубити» сумління, «поміняти», «приспати», «продати» його тощо. Вона може і не розвинути його, але залишки його, як тінь, всюди і завжди йдуть за нею. Цікаве припущення щодо появи сумління у людині висловлює російський педагог С. Соловейчик. На його думку, людина отримує «моральний закон», тобто сумління, разом з рідною мовою. Важко погодитись з тим, боцімто мова є «носієм і джерелом» сумління, бо в ній «наявні всі найважливіші уявлення про добро і зло, наявне поняття правди». Ми можемо сказати про матір: «мама», «матуся», «матусенька» і т. ін. Але це ще не є свідченням наявності сумління в мові, і дитина не одержує його так само, як кашу в тарілці чи молоко в склянці. Мова є зовнішнім виразником наявності сумління в людині, виразником її душі, універсальним засобом передачі іншим людям власних почуттів моральності. Станом нашої душі зумовлений вибір того чи іншого слова.

Мораль виникає і розвивається на основі потреби суспільства регулювати поведінку людей у різних сферах їхнього життя. Мораль вважається одним із самих доступних способів осмислення людьми складних процесів соціального буття. Корінною проблемою моралі є регулювання взаємин і інтересів особистості і суспільства. Моральні ідеали, принципи і норми виникли з уявлень людей про справедливість, гуманність, добро. Знання норм моралі ще не робить людину моральною, не гарантує правильності її вибору, тим більше не забезпечує внутрішньої готовності боротися за добро, жертвувати чимось заради нього. Як навчав Григорій Ниський, знати про Бога – не є благодаттю; благодать – мати Бога в душі своїй. В умовах свободи людині необхідно виробити власний механізм морального самоконтролю, самообмеження, причому з участю власної волі та розуму. Така людина повинна прийняти мораль як частку свого «Я», бути моральною. Вона матиме свої принципи, закони, не крастиме не тому, що боїться закону, а тому що не бажає шкодити іншому, тому що це – аморально. Вона допомагає іншим, бо такою є її добра воля. Моральний закон є неодмінним примусом, який пов'язаний із вольовою діяльністю людини. Кант розділяв волю, яка має суто природну основу і залежить від чуттєвого спонукання, і свободу волі, яка не залежить від чуттєвої природи людини і спрямовується тільки розумом. Моральність людини визначається відповідністю її дій свободній волі або практичній свободі. Моральний примус реалізується через категоричний імператив – діяти згідно з моральним обов'язком, який набуває сенсу за умови свободної волі. У кантівській етиці закон розуміється як закон своєї власної волі, яка могла б стати і волею інших; у ній чітко визначено зв'язок між моральним обов'язком і свободою людини: Я повинен, отже, Я можу. Моральний закон в етиці Канта – це самопримус згідно з уявленням про свій обов'язок, значить, це суто внутрішнє законодавство людини. Підсумовуючи, хочеться сказати, що моральне відродження і духовна цілісність людини – це і мета, і засіб прогресивних соціальних перетворень. Такими вони стають лише за умов заохочення кожної людини до набуття фундаментальних моральних цінностей, та перетворення їх у стійкі переконання і мотиви поведінки. Не слід вважати, що мораль – це, як

зазначив колись французький соціолог та економіст П.Ж. Прудон, тільки «безсилля в дії».

Одержано 21.04.2017

УДК 316.1

Максим Юрійович Погуца,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент Грищенко Н. В.

У ПОШУКАХ СМISЛУ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ

Життя людини унікальне і неповторне. В ньому поряд з драматичними подіями присутні яскраві позитивні моменти, які виступають могутніми стимулами для творчої діяльності, саморозвитку, зміцнення і розширення самосвідомості особистості. Життя має сенс, якщо є прагненням до найвищого добра і водночас ствердженням і збагаченням самої людини. М. Монтень писав: «Життя саме по собі ні добро, ні зло, воно містить і добро і зло, з огляду на те, у що ми самі перетворюємо його». Які саме життєві смисли стануть домінуючими в житті та суттєво впливатимуть на нього, залежить від самої людини. Чим наповнює життя сучасна молодь, в чому вбачає його сенс? – питання, які лежать в площині філософії.

Питання про сенс нашого життя має тривалу світоглядну традицію осмислення, адже відноситься до розряду «вічних». Насправді, це питання є одним з найскладніших, перед яким стояло людство протягом цілої історії свого існування і, напевне, ще гостріше стоїть в наші дні.

Починаючи з античності, сформувалися різні підходи дослідження даної проблеми. Деякі філософи стверджували в якості сенсу життя і його вищої мети досягнення максимальних насолод, інші – досягнення щастя. В епоху середньовіччя проблема сенсу життя з акцентом на безумовний божественний початок розглядалася Августином Блаженным і Фоною Аквінським. У дусі теоцентричного світогляду сенс життя вбачався ними в пізнанні й спогляданні бога. Пізнання є найвищою функцією людини, Бог же – невичерпним джерелом пізнавального процесу. Мислителі епохи Відродження зробили акцент на людині й перетворили її у вищу цінність, центр світоглядної перспективи. Пізнання сенсу життя в цей період здійснювалося через призму внутрішнього світу людини. Новий етап у розробці проблеми сенсу життя бере свій початок у роботах представників німецької класичної філософії. Німецькі ідеалісти протиставляли культу особистих насолод вимоги кодексу обов'язків, моральні закони. Так, наприклад, Г. Фіхте людський сенс життя бачить у досягненні індивідом повної згоди із самим собою, у розумі, у волі, у діяльності, в тім, щоб людина із простого продукту розвитку природи перетворилась на вільну, розумну істоту. Розуміння сенсу життя у Фіхте ґрунтується на певній концепції природи людини: «Кожна тварина є те, що вона є; тільки людина споконвічно – ніщо. Тим, ким вона повинна бути, вона повинна зробитися... і зробитися сама,

своєю волею; я можу бути тільки тим, ким я себе зроблю сам». Пошук мети життя має у своїй основі думку про цінності людського життя, причому цінності не тільки самої людини, але й суспільства та інших людей. Аналізуючи різні погляди на цінність та сенс життя, наявні в сучасній літературі, можна згрупувати їх наступним чином:

1. Цінність життя полягає в житті для суспільства, а не в житті для себе, тобто ступінь цінності життя визначається ступенем відповідності життєдіяльності індивіда інтересам розвитку суспільства, ступенем сприяння реалізації нагальних потреб, поступального розвитку суспільства.

2. Індивідуальне життя виступає як цінність інстинктивно, несвідомо, без думки про це, але ще більшою мірою воно виступає як цінність у самосвідомості, у рефлексії про життя.

3. Цінність життя обумовлена сенсом життя, тобто життя цінне при наявності в ньому сенсу.

4. Людина й людство, а, отже, і їхнє життя є вищими цінностями, тому що вони є вершиною космічної еволюції.

5. Час і погляд людини на саму себе змусили її цінувати життя й знаходити в ньому сенс.

Для індивіда життя виступає як вища цінність, вище благо безвідносно до чого б те не було. Сенс життя пов'язується з об'єктивно важливими цінностями, які виступають як найвища мета людської діяльності та прагнень. Сенс життя є *суттєвим, фундаментальним атрибутом суб'єкта життя*, незалежно від того, чи йде мова про конкретну особистість, чи про релігійно-ідеалістичну персоніфікацію світу та його явищ (Бог, Абсолютна Ідея, світовий Дух). Без усвідомлення сенсу життя ми не можемо бути щасливими. І хоча б у нас була найсмачніша їжа, вишуканий одяг, найкраща робота, без усвідомлення сенсу свого життя ми постійно відчуватимемо, що нам чогось бракує.

Сенс життя як філософська та духовна проблема має відношення до визначення мети існування, призначення. Це одне з основних світоглядних понять, яке відіграє величезну роль у становленні духовно-морального обличчя особистості. Питання про смисл життя також може розумітися як суб'єктивна оцінка прожитого та відповідності досягнутих результатів початковим намірам, як розуміння людиною змісту та спрямованості свого життя, свого місця у світі. Людина сама визначає своє призначення й сенс життя.

Отже, на питання про смисл життя однозначної відповіді немає – тому що таких смислів велика кількість. І для кожного може знайтись свій, причому не один! Якщо у вас виникли думки «навіщо я живу» – значить, ви власний смисл життя просто-напросто втратили. Так його цілком можливо відшукати – більше того, під час таких «пошуків» може виявитися інший, новий смисл, часом навіть більш цікавий і гідний. Тому головне у вирішенні будь-якої проблеми – не вператися носом у напис «Виходу немає», причому вихід-то поряд, потрібно лише голову повернути.

Одержано 21.04.2017

УДК 316.647.5:304.3

Марія Володимирівна Смаглова,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент Грищенко Н. В.

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКА ЦІННІСТЬ

Помітно високий рівень соціально-політичної напруженості у світі, небезпечні для існування людства явища, такі як безкінечні війни і конфлікти, тероризм, поширення в суспільстві всіляких фобій спонукають дослідників звернути увагу на такий складний феномен, як толерантність. Актуальність проблеми толерантності для українського суспільства пов'язана насамперед із необхідністю подолання його внутрішньої роз'єднаності, у тому числі політичної, соціальної, а також роз'єднаності на релігійному ґрунті.

Поняття «толєрантність» у світовій культурі та філософській думці застосовувалося ще за часів сивої давнини, хоч тогочасне розуміння та трактування цього поняття як соціокультурного явища відрізнялося від сьогодишнього. Так, стародавній китайський філософ Конфуцій (VI–V ст. до н. е.), пояснюючи своєму учневі зміст людяності («Жень») та життя в миру каже: «Не роби людині того, чого не бажаєш собі» (Луньюй, 12, 2). Схожа відповідь Фалеса на питання: «Яким чином нам прожити найкраще та найсправедливіше?» – «Якщо ми самі не будемо робити того, що засуджуємо в інших». Давньоримський філософ-мораліст Сенека у своїх повчальних листах до Луцилія закон людського існування сформулював так: «...поводься з нижчим від себе так, як хотів би ти, щоб поводився з тобою вищий від тебе. Кожен раз, як подумаєш, яка в тебе влада над твоїм рабом, подумай і про те, яка влада у твого господаря над тобою». Найвідоміші мислителі античності визнавали роль терпимості у взаємодії різних поглядів. Сократ та Платон «терпіння» пов'язують із інтелектуальним аскетизмом і визначають як передумову духовного і соціального об'єднання людей. Аристотель під «терпимістю» розуміє можливість рівноцінного існування речей і людей. На початку становлення української філософської думки відомий мислитель та державний діяч свого часу Володимир Мономах видав низку законодавчих актів «Статут Володимира Мономаха», які мали на меті правове регулювання суспільної поведінки. Його найвідоміший твір, заповіт своїм дітям та усім сучасникам «Повчання» («Поучення») виражає морально-етичні принципи толерантності «треба мати душі чисті... без лукавства розмовляти, багато розуміти, не лютувати словом ... спонукати себе на добрі діла; тебе позбавляють – не мсти, ненавидять – люби, гонять – терпи, хулять – благай, умертви гріх».

У європейській філософській думці слово «tolerance» вперше з'являється в 1361 р. та пояснюється «як здатність терпіти біль». Вже з XVI століття поняття толерантності стали використовувати у значенні «дозволу», «стриманості» тощо. У XVII ст. британський філософ Дж. Локк, узагальнивши напрацювання з даної проблеми, дійшов висновку, що толерантність – це

не тільки свідоме та позбавлене негативного забарвлення визнання державою свободи когось «іншого» вести свої громадянські справи у будь-який спосіб, який відповідає встановленим законом межам. Це ще й захист з боку держави свободи кожного пересічного громадянина від будь-якого нелегітимного її обмеження. Міркування Дж. Локка ґрунтувалися на визнанні свободи як невід'ємного права людини і неприпустимості втручання держави у справи віросповідання. Надалі поняття толерантності було поширене не тільки на стосунки громадянина і держави з приводу віри, а й на інші відносини. Таким чином, проаналізувавши погляди визначних філософів на проблему існування людини у взаєморозумінні з іншими, можна стверджувати, що сказані вище висловлювання є основою змісту та сутності значення терміну толерантності. У науковій літературі толерантність розглядається як повага і визнання рівності, відмова від домінування і насильства, визнання багатовимірності й різноманіття людської культури, норм, вірувань і відмова від зведення цього різноманіття до якоїсь однієї точки зору. Загальнолюдська цінність цього явища проявляється у процесі взаємодії різних поглядів, звичок, вірувань, соціальних та політичних станів для знаходження спільного консенсусу. Феномен толерантності передбачає у своєму внутрішньому змісті цілісно-людські засади відкритості й діалогічності, тобто повноцінне відкрите спілкування і співіснування одне з одним, незважаючи на розбіжності поглядів, орієнтацій, стилів життя та ідеологій. Толерантність як цінність людства пов'язана з суттєвими характеристиками людського буття. Вона є запорукою того, що життя людства продовжиться, а цілісність і розвиток особистості – можливі.

Одержано 21.04.2017

УДК 316.625(075.8)

Олена Юріївна Цебинога,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент Грищенко Н. В.

ІНТЕРНЕТ ЯК НОВЕ ЯВИЩЕ СУГЕСТИВНОГО ВПЛИВУ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Використання інформації як основного ресурсу та використання знань в галузі інформаційних технологій дало початок для формування нового глобального та інформаційно-інтегрованого суспільства з необмеженими можливостями. Суспільство розвивається та все більше інтегрується в віртуальний простір, основним джерелом інформації для людини стала мережа Інтернет. Проте, нове інформаційно-інтегроване суспільство при всіх його позитивних здобутках стало ідеальним середовищем для маніпулювань та сугестивних впливів на людину та суспільство в цілому.

Феномен сугестії довгий час залишався предметом дослідження нейропсихологів (В. Бехтерева, І. Павлова, П. Буля, М. Белова, тощо) та психотерапевтів

(Р. Бендлера, Дж. Гриндера, Р. Дилтса, М. Холла, М. Еріксона). Деякі лінгвісти розглядали проблему сугестії як психолінгвістичну проблему (О. Киклевич, Л. Мурзин, О. Романов, І. Черепанова), а деякі – як засіб інформаційних воєн (В. Петрик, М. Присяжнюк, Л. Компанцева). Ряд вчених пропонують розглядати сугестію як форму міжособистісного спілкування, при якому інформація передається за допомогою частково неусвідомлюваного сигналу, направленого на вербальному чи невербальному рівні.

Сугестивні технології особливо ефективні в Інтернеті з певних причин: висока довіра до неофіційних ресурсів мережі; залучення аудиторії до інформації надією розв'язати будь-які проблеми; формування мережесовітовариств на основі емпатії (співчуття). Сугестивні технології в Інтернеті націлені на масовий результат. Їх об'єктом найчастіше виступає соціальна мережа – співтовариство постійних користувачів певного мережевого ресурсу, «коло своїх», об'єднаних єдиними нормами й спільністю цілей комунікації.

Головною проблемою сугестії є віртуальний вплив на свідомість людини. Особливо легко такому маніпулятивному та негативному впливу піддаються діти, оскільки саме вони є найменш захищеною верствою населення. Мережа Інтернет стала переповнена інформацією не тільки позитивного пізнавального характеру, але й різко негативного і дитина, особливо підліток, легко може стати жертвою маніпуляторів. Маніпулювання свідомістю здійснюється шляхом пропаганди, дезінформації та перекручування фактів. Яскравим прикладом такого маніпулювання та негативного впливу на свідомість дитини є так званий «Синій кит». Результатом такого впливу можуть стати непередбачувані наслідки, такі як збільшення дитячих суїцидів, дезінформація суспільства, можливий стан так званої «підконтрольності», тобто впливу на рішення людини та її поведінку, а також деформація та знецінення духовних і моральних надбань суспільства, інтересів та потреб особи, релігійних та філософських поглядів.

Сьогодні мережа Інтернет стала найнебезпечнішим засобом впливу на людину, отож викликає неабияке занепокоєння в суспільстві. Для вирішення даного питання необхідне залучення широкого кола людей, не тільки правоохоронців, а й психологів, забезпечення ефективного та своєчасного інформування населення про події, що трапляються в цій сфері. І важко не погодитися зі словами О. М. Бандурки, що для вирішення даного питання необхідна підтримка органів державної влади всіх рівнів, тісна співпраця органів місцевого самоврядування з батьківською спільнотою, введення державних програм по забезпеченню охорони життя людини, починаючи з дошкільних закладів і закінчуючи університетами.

Одержано 21.04.2017

УДК 340.61

Марія Сергіївна Хмелик,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: викладач кафедри Дядін А. С.

ВЗАЄМОДІЯ ПРАВА ТА МОРАЛІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У сучасному світі, з бурхливим розвитком суспільства стає все більш необхідним та актуальним питання дотримання права і моралі. Саме тому слід приділити значну увагу розгляду, аналізу та дослідженню цих двох понять.

На сьогодні право і мораль залежать один від одного. Норми моралі і права є найбільш поширеними і досить важливими для суспільства. Вони переплітаються у процесі соціального регулювання, їх вимоги немало у чому збігаються: що дозволяє або забороняє право, та заохочує або засуджує мораль.

Взаємодія моралі і права в суспільстві – це дуже складний та різноманітний процес. Потужно впливаючи на мораль, право сприяє інтенсивному її втіленню у свідомості усіх членів суспільства, водночас під впливом моральних вимог право постійно удосконалює та підносить його роль як соціального регулятора суспільних відносин.

Слід відмітити, що мораль – це загалом система принципів, оцінки, суджень, норм поведінки людей, які склалися про добро і зло, гідність і ваду, похвалу і осуд, проте, що прийнято чи не прийнято людиною. Право ж тлумачиться як система регулювання суспільних відносин, що виражає волю і свободи особистості. Нормативність та формальність права визначена в офіційних джерелах. Таким чином право і мораль – це засоби соціального нормативного регулювання, що доповнюють, потребують один одного.

Як нормативні та самостійні регулятори право і мораль мають такі спільні риси:

- мають нормативний характер, тобто формують правила та межі свободи людей;
- виконують функцію знаходження соціального компромісу між самим індивідом та суспільством; забезпечують рівновагу та стабільність в суспільстві;
- є критеріями оцінювання поведінки суб'єкта в будь-яких сферах суспільного життя;
- сприяють розвитку визначеного типу культури – рівню суспільства;
- мають одну спільну мету – упорядкування суспільних відносин, встановлення і підтримання порядку в суспільстві.

Існують певні критерії за якими ми можемо визначити відмінності між нормами права і нормами моралі, наприклад: моральні норми поступово формуються на основі уявлень про добро і зло, справедливість, честь та безчестя, мають неофіційний характер і в процесі суспільного життя можуть передаватися від покоління до покоління; правові норми складаються в процесі взаємодії людей як певні норми, відносини та ідеї, які захищає та визнає держава і має офіційний обов'язковий для всіх характер.

Необхідно звернути увагу на те, що порушення норм права тягне за собою юридичну відповідальність, тобто негативні наслідки особистого, майнового, організаційного характеру, що у певному порядку реалізується державним апаратом.

За допомогою норм моралі держава утверджує її передові норми, які, в свою чергу, зміцнюють моральний вплив права, і тим самим відбувається удосконалення як норм моралі, так і норм права, ось чому, мораль є опорою права.

Взаємодія моралі та права виявляється й в тому, що без звернень до досліджень моральних понять не можливо визначити реальне значення, силу термінів, які закріплені у праві, із оцінкою яких пов'язані юридичні наслідки.

Мораль і право є невід'ємною, досить важливою складовою нашого суспільства і відіграють визначну роль у регулюванні суспільних відносин.

Одержано 21.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ УКРАЇНОЗНАВСТВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 2**

УДК 821.161.2

Владислав Олегович Камінський,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: доктор філол. наук, професор Чорний І. В.

**ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ОПОВІДАННЯ В. ІВЧЕНКА
«ЦІСАРСЬКИЙ ПЕС, АБО НАДЗВИЧАЙНА МІСІЯ
У СУЗДАЛІ»**

Творчість сучасного українського письменника Владислава Івченка належить до так званої міدل-літератури, яка знаходиться між літературою елітарною та масовою літературою і спрямована не лише на розваги. Книги В. Івченка адресовано, насамперед, людям освіченим, проте автор підкоряє власне естетичні функції комунікативним, роблячи акцент на сюжетних перипетіях, дотепності й вигадці, свідомо відмовляючись від стилістичної витонченості мови художньої літератури.

Серед творів В. Івченка значне місце належить детективам, зокрема детективам історичним, або ретродетективам. Це, насамперед, багатотомна серія про пригоди «найкращого сищика» спочатку імперії, потім республіки Івана Карповича Підпригори. Зараз до циклу входить п'ять томів, які складають різноманітні за обсягом та жанровою специфікою повісті й оповідання,

поєднані наскрізним героєм. Хронологічно пригоди Івана Карповича охоплюють час від кінця XIX століття до 20-х років XX століття.

Оповідання «Цісарський пес, або Надзвичайна місія у Суздалі» входить до книги «Найкращий сищик та падіння імперії», яка завершує розповідь про діяльність героя під час першої світової війни й описує події кінця 1916 – початку 1917 років. Жанрову специфіку твору визначити складно, оскільки, з одного боку, це спроба зобразити викривлену реальність, з іншого, перед нами зразок так званого шпигунського детективу, або ж літератури «плаща та кинджалу».

Про те, що реальність саме викривлена, читач починає здогадуватись ледь не від початку оповідання. На це вказує вже стиль оповіді, який імітує стиль «оригінальних» творів Івана Карповича, проте дещо різниться з ними як в термінологічному плані, так і у показі автора й авторської позиції. Головним чином дивує не притаманна Підпригорі відкритість у сповіданні свого українства та висловленні симпатій до «мазепинців» й презирства до великоросів. Герой надто швидко, щоб цьому йняти віри, переймається ідеями єднання західних та східних українців, які виголошують представники українських січових стрільців, і погоджується перейти на службу австрійському цісареві, зрадивши російського імператора. Така поведінка не властива завжди поміркованому й виваженому герою. Лише у наступному оповіданні книги ми дізнаємося, що усе, описане в творі, є вигадкою австрійської пропаганди.

У творі певною мірою можна углядіти інтертекстуальні посилання на роман Ярослава Гашека «Пригоди бравого вояка Швейка». Зокрема сам Іван Карпович почасти асоціюється з Швейком з огляду на іронічні панегірики, які він виголошує на честь австрійського цісаря, та неабиякі успіхи героя на любовному фронті. Проте нищівного гумору та сарказму, який прослідковується у цьому плані в героя Гашека, у оповіданні Івченка немає.

Одночасно оповідання явно пародіює штампи шпигунської літератури, зокрема творів англійського письменника Яна Флемінга про пригоди знаменитого агента «007» Джеймса Бонда. Тут і надзвичайно складне завдання, й небезпечний злодій-маніак, й присутність поряд з головним героєм чарівної героїні, також навченої багатьом премудростям шпигунської справи. Драматизм любовної історії, добре присмаченої постільними сценами, також є звичайним для творів цього напрямку. Сам Іван Карпович у ролі шпигуна виглядає досить природно, оскільки й раніше йому доводилося виконувати деякі делікатні місії, які знаходилися на межі кримінального розслідування та шпигування. Образ же його напарниці виписано у традиціях коміксів про супергероїв.

Є в оповіданні й жанрові ознаки ретродетективу. Це, насамперед, відтворення місцевого колориту. Автор намагається бути точним в описі історичних реалій, місцевості, етнографії й побуту. Хоча деякі деталі подаються через призму викривленої реальності. Наприклад, дещо ідеалізовано становище українства під гнітом Австро-Угорської імперії. Елементи шаржу знаходимо у відтворених Івченком постатях діячів російської історії – старця Григорія Распутіна,

архієпископа Пітирима. Вони начебто зійшли з агітаційних листівок чи анти-урядових прокламацій. Їхні вади гіперболізовано, чеснот або якихось-то позитивних рис немає взагалі. Це типові хижакі, істоти, які втратили будь-які людські ознаки.

Одночасно ідеалізується образ очільника греко-католицької церкви митрополита Андрея Шептицького. Його постать змальована у дусі житій, які прославляють мучеників за віру. Святитель стійко переносить тягар полону, знущання гонителів, відмовляється йти на будь-які угоди з ворогами церкви, клопочеться про долю одновірців. Він залишається порядним і чесним до кінця. Митрополит Шептицький у оповіданні Івченка асоціюється із Ісусом Христом, його хресними стражданнями. Наприкінці оповіді він мало не стає уособленням «вивернутої» євхаристії, коли вороги планують зварити його живцем а потім з'їсти. Зрозуміло, що це також один з прийомів контрпропаганди, певний штамп, пов'язаний із прислужником сатани Распутіним. Поєднання в одному сюжеті цих двох історичних постатей є цікавим прийомом, який розкриває сутність двох шляхів служіння Богіві.

Одержано 21.04.2017

УДК 94(477)

Олексій Георгійович Барбашов,

курсант 1 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. іст. наук, доцент Іванов С. Ю.

ЖІНКИ У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД

Феномен участі жінок у війні дуже складний, особливо за рахунок специфіки жіночої психології, яка впливала на сприйняття фронтової дійсності. Якщо чоловіків війна захоплювала як дію, то жінки ставилися до неї інакше за рахунок своєї жіночої психології. З іншого боку феномен полягає у тому, що жінка на відміну від чоловіка має тонку організацію. В силу цих обставин протиприродним здається словосполучення жінка-солдат.

Впродовж Другої світової війни в Радянській армії несли службу 800 тисяч жінок, з яких 150 тисяч отримали бойові ордени та медалі. Зокрема, видатна льотчиця молодший лейтенант Литвяк Лідія Володимирівна посмертно була нагороджена званням Героя Радянського Союзу. Ім'я Лідії Володимирівни назавжди записано до книги рекордів Гіннеса, як видатної льотчиці, котра отримала найбільшу кількість перемог під час повітряних боїв.

Загалом, варто відзначити, що протягом Другої світової війни значна кількість жінок отримали звання Героїв Радянського Союзу. Так наприклад, за форсування Дніпра на південь від с. Пекарі Канівського району Черкаської області однією із перших звання Героя здобула санінструктор 667-го стрілецького полку 218-ї стрілецької дивізії старший сержант медичної служби

Зінаїда Олександрівна Самсонова. Її героїчний вчинок полягав у тому, що за 26–27 вересня 1943 року на Букринському плацдармі Зінаїда Олександрівна під щільним вогнем ворога врятувала 30 поранених бійців і сама допомогла їм переправитися на лівий берег.

Слід відзначити, що найбільшу кількість серед жінок – Героїв Радянського Союзу становили льотчиці. Зокрема, цього високого почесного звання удостоєні 83 жінки-льотчиці. Серед них були і 25 льотчиць, що проходили службу у жіночому авіаційному полку, який називали «Нічні відьми». Однією з них була українка Поліна Володимирівна Гельман. Яскравими прикладами участі жінок у розвідці є Н. Т. Гнилицька, М. О. Фортус, М. М. Бобирева. Так наприклад, М. М. Бобирева яка працювала секретарем у німецькому штабі у місті Вінниця, всю таємну інформацію, що потрапляла до її рук передавала партизанам і підпільникам.

Таким чином, можна зробити висновок, що під час Другої світової війни внесок зроблений жінками в перемогу неможна недооцінювати. Отримавши можливість вступати до лав воїнів армії, жінки та дівчата освоїли майже усі військові спеціальності і пліч-о-пліч зі своїми чоловіками, батьками і братами несли військову службу у складі збройних сил.

Одержано 25.04.2017

УДК 323.233”2001”(477)

Антон Миколайович Черніков,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. іст. наук, доцент Дедурін Г. Г.

НА ШЛЯХУ ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: АКЦІЯ «УКРАЇНА БЕЗ КУЧМИ» (2001 Р.)

Бурхливою та насиченою на різноманітні вагомі події виявилася українська історія останніх десятиліть. Одразу на думку спадають «Помаранчева революція» 2004 р. та події Євромайдану 2013–2014 рр., антитерористична операція (АТО), що триває з квітня 2014 р. і по теперішній час. ... За всіма зазначеними подіями, які є свідченням сили, непокірності та вольового характеру українського народу, була ще одна, що відбувалася на зорі ХХІ століття – масова акція громадянської непокорності «Україна – без Кучми», учасники якої вже у 2000–2001 рр. вказали на прірву, що існувала в Україні між владою і суспільством.

Акція «Україна без Кучми» (тривала з 12 листопада 2000 по 9 березня 2001 рр.) – це сукупність протестів та мітингів в Україні, організована політичною опозицією, яка мала на меті досягти відставки тодішнього президента Леоніда Кучми та деяких його прибічників з найближчого оточення.

Що ж стало передумовою цієї акції? Після опублікування незалежним журналістом Георгієм Гонгадзе на сторінках інтернет-видання «Українська

правда» скандальної статті, в якій було викрито корумпованість найвищих ешелонів української влади, зокрема і президента, 15 вересня 2000 р. медійник зникає [1]. Через місяць, в одній з лісосмуг Київщини, знаходять його обезголовлене тіло.

28 листопада 2000 р. лідер Соціалістичної партії, народний депутат Олександр Мороз повідомив ЗМІ про наявність зв'язку між зникненням журналіста і Л. Кучмою та його найближчими помічниками. Доказом стали так звані «плівки Мельниченко» – аудіокасета співробітника Служби Охорони Президента Миколи Мельниченка, на якій було записано розмову вірогідно президента України з міністром внутрішніх справ Ю. Кравченко, де вони обговорювали діяльність Г. Гонгадзе і натякали на його можливого усуненні [2]. «Касетний скандал» викликав різко негативну реакцію суспільства і став поштовхом до початку масових мітингів проти Л. Кучми.

Щоб привернути увагу до інформації оприлюдненої О. Морозом, 15 грудня 2000 р. на Майдані Незалежності у Києві з'являються перші намети [2]. Поступово кількість протестуючих на площі зростала і 19 грудня відбулася перша велика демонстрація під стінами урядових будівель. Люди продовжували стояти на майдані до 27 січня 2001 р. після чого було завершено перший етап протестів.

В січні 2001 р. учасники акції розбили свої намети вже вздовж центральної вулиці столиці – Хрещатика, тим самим розпочавши її другий етап. На той момент, за різними оцінками, протестуючих налічувалося понад 50 тисяч [1]. У січні – лютому 2001 р. протести відбувалися мирно, без будь-яких істотних заворушень. Проте низка подій на початку березня привела до загострення протистояння.

1 березня, за рішенням Київської міської влади, розпочалося силове знесення наметів демонстрантів. Це співпало з наближенням дати вшанування пам'яті великого українського письменника Т. Шевченка, у зв'язку з чим, учасники акції планували завадити Л. Кучмі взяти участь в урочистостях з цього приводу.

В ніч з 8 на 9 березня 2001 р. до парку Шевченка прибули автобуси з понад 2 тис. міліціонерів. Уранці 9 березня туди прибув президент, маючи на меті покласти квіти до пам'ятника Т. Шевченка. Водночас, демонстранти намагалися продертися крізь міліцейське кільце і не дати йому це зробити. Правоохоронці затримали декількох протестуючих. Ситуація почала стрімко загострюватися. «Наш протест мав мирний характер. Як тільки він перейшов у немирні рамки, – згадував один із координаторів акції «Україна без Кучми» Володимир Чемерис, – це означало поразку руху. Але з іншого боку, події 9 березня були вигідні владі» [3].

Близько другої години дня демонстранти організували марш до стін столичного управління МВС з вимогою звільнити затриманих. Вони розібрали металевий паркан та почали закидати установу курячими яйцями. Такі дії мали результат, і через півгодини затриманих почали відпускати. Після цього колона протестуючих рушила на Хрещатик через Лютеранську, де зупинилися

навпроти шеренг спецпризначенців «Беркута». З голови колони у правоохоронців знову почали жбурляти яйця. Розпочалися масові сутички. Внаслідок цього зіткнення чимало протестуючих звернулося до лікарень з тілесними ушкодженнями різного ступеню важкості.

Під вечір 9 березня відбулася жорстка «зачистка» міліціонерами учасників протестів. На київських вокзалах і станціях метро затримували україномовних людей та студентів з державною символікою. Ці події символізували завершення активної фази акції «Україна без Кучми».

Через участь у протестах було засуджено 17 чоловік, які отримали від 2 до 5 років позбавлення волі [3]. Тим не менш, цей виступ, який став свідченням становлення в Україні громадянського суспільства, надав поштовх для суттєвих змін в українському політикумі (невдовзі відбулася відставка з посади прем'єр-міністра Віктора Ющенка, який перейшов у опозицію до влади) та сприяв мобілізації свідомої частини суспільства, яка невдовзі відіграє ключову роль у здійсненні «Помаранчевої» революції 2004 р.

Список бібліографічних посилань

1. Лебедь Н. До 10-річчя «України без Кучми» // Обозреватель. Политика: сайт. 9 марта 2011 г. URL: <https://www.obozrevatel.com/politics/do-10-richchya-ukraini-bez-kuchmi.htm> (дата звернення: 20.04.2017).

2. Солодько П. 9 березня 2001 року: спогади і прогнози від ініціаторів «України без Кучми» // Українська правда: сайт газ. 9 берез. 2006 р. URL: <http://www.pravda.com.ua/articles/2006/03/9/3074768/> (дата звернення: 18.04.2017).

3. «Україна без Кучми» – вперше у незалежній Україні люди вийшли на вулиці боротися з системою // 24 канал: сайт/Телерадіокомпанія «Люкс», Телеканал новин «24». 18 серп. 2011 р. URL: http://24tv.ua/ukrayina_bez_kuchmi_vpershe_u_nezalezhniy_ukrayini_lyudi_viyshli_na_vulitsi_borotisia_z_sistemoyu_n126003 (дата звернення: 22.04.2017).

Одержано 25.04.2017

УДК 94"12"(477)

Георгій Георгійович Сухоруков,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. іст. наук, доцент Дедурін Г. Г.

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОГО КНЯЗІВСТВА ТА ЗОЛОТОЇ ОРДИ ЗА ЧАСІВ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Ще за часів перших князів та початку формування власної державності Київська Русь вела запеклу боротьбу з кочовиками: хазарами, печенігами, половцями. У XIII ст., у той час, коли давньоруська держава знаходилася у стані роздроблення, прийшла нова загроза – монголо-татари.

Розрізнені руські князівства не змогли об'єднати зусилля для відсічі ворогу. Протягом 1237–1240 рр. монголи підкорили Рязанську, Володимиро-

Суздальську, Смоленську, Полоцьку, Турово-Пінську, Чернігівську, Переяславську землі [1]. Воїни хана Батия брали штурмом міста та руйнували їх не залишаючи каменя на камені, забирали до полону населення Русі. 6 грудня 1240 року, після тривалої осади, кочовики вдерлися до Києва.

Після цього, останньою надією та оплотом опору русичів монгольському ігу, залишились лише дві землі – Новгородська республіка і Галицько-Волинське князівство. З 1238 р. на чолі останнього був видатний князь Данило Романович Галицький. Саме він об'єднав князівство після кількох десятиліть занепаду і боярського свавілля. Тепер йому довелося розв'язувати ще більш складне завдання: яким чином протистояти монгольській навалі та як будувати відносини із Золотою Ордою, монголо-татарською державою, що виникла у пониззі Волги у 1243 р.

Не підлягає жодному сумніву, що князь Данило Галицький намагався зменшити загрозу знищення монголами останньої надії русичів на відродження державності, використовуючи комбінацію військових та дипломатичних засобів. Данило реально оцінював власні сили і добре розумів, що самотужки не зможе протистояти монголам. Тому він особисто відвідав Бату-хана в його столиці Сараї. Під час візиту, Данило формально визнав зверхність хана, зобов'язався платити йому данину, виставляти військо для походів монголів проти Польщі, Угорщини та Литви [2]. Але завдяки цим поступкам, князю вдалося запобігти розорення своїх земель, заощадити сили війська для майбутніх походів, зберегти старі міста та фортеці та розпочати побудову нових.

До цього слід також додати, що через значну віддаленість від Золотої Орди, монголи майже не мали впливу на внутрішнє життя Галицько-Волинського князівства. Завдяки цьому та вдалим результатам своїх відвідин Сараю, Данило розраховував виграти час, зібрати потужне військо, побудувати міцну оборонну лінію фортець та оборонних споруд, об'єднати навколо себе інші руські землі та підняти їх для боротьби проти монгольського іга.

Паралельно з цим, Данило Романович розпочав пошук могутніх союзників, сподіваючись на створення широкої антимонгольської коаліції із залученням королівств Центрально-Східної, та, навіть, Західної Європи. З цією метою він намагався налагодити зв'язки з Римом і, за допомоги Папи Римського Інокентія, оголосити Хрестовий похід проти монголів. У 1253 р. Данило отримав корону з рук Папи, ставши першим і останнім вітчизняним королем [1]. Проте, на заваді подальшому поглибленню співпраці, стала безапеляційна вимога Риму щодо переходу князя і його підданих до католицизму. З цим Данило Галицький погодитись не міг.

Наприкінці 1254 р. галицько-волинський князь самотужки перейшов у наступ проти військ темника Куремси, загони якого намагалися вдертися до князівства. Внаслідок вдалих та рішучих дій Данилу вдалося відвоювати у монголо-татар землі вздовж Південного Бугу, Случі та Тетерева [3].

Згодом ситуація погіршилась. Слабого та самовпевненого темника Куремсу змінив Бурундай, який спочатку примусив Данила та його брата Василька здійснити похід проти Литви та Угорщини – нещодавніх союзників

у боротьбі проти Орди, таким чином залишивши князя без союзників, а згодом наказав зруйнувати нещодавно збудовані оборонні споруди міст та фортець Володимира, Луцька, Львова, Кременця тощо [2]. Збереглись лише оборонні споруди неприступного Холму. Саме там у 1264 р., після важкої хвороби помер князь Данило, не змігши пережити такі втрати у стратегічному та політичному сенсі. Отже, реалізувати свої плани Данилу Романовичу в повній мірі не вдалося, але створена та укріплена їм державність проіснувала всупереч надзвичайно несприятливим умовам понад сто років.

Таким чином, підбиваючи підсумки, можна сказати, що князь Данило Романович Галицький, незважаючи на важкі наслідки для руських князівств ординської навали: спустошення земель, важкі втрати у стратегічному та військовому аспекті, значні демографічні втрати, руйнування великої кількості міст тощо, Данило Галицький зміг побудувати і зберегти нову централізовану єдину сильну державу, об'єднавши під своєю владою частину колишніх земель Київської Русі, створити сильне військо, побудувати багато нових міст та довгий час протистояти експансії монголів. Нажаль досягнути своєї максимальної мети – повністю позбутися ординського іга з земель Київської Русі він так і не зміг.

Список бібліографічних посилань

1. «Королівство Русі» Данила Галицького. Данило Галицький // Історія України з давнини до початку XXI століття. URL: <http://history.vn.ua/book/dovidnik/28.html> (дата звернення: 24.04.2017).
2. Князь Даниил Галицкий и его борьба против монголо-татарского нашествия. URL: <http://histua.com/ru/knigi/distancionnyj-kurs-istoriya-ukrainy/knyaz-danilo-galickij-i-jogoborotba-proti-mongolo-tatarskoj-navali> (дата звернення: 24.04.2017).
3. Данило Галицький і Золота Орда. URL: <http://lektsii.org/6-55656.html> (дата звернення: 24.04.2017).

Одержано 25.04.2017

УДК 71я73

Лілія Романівна Ванівська,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Перцева В. А.

ДО ПИТАННЯ ПРО МІСЦЕ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Глобальні зміни у сучасному світі викликали інтерес до культурної диференціації суспільства. Результатом цих перетворень стало зіткнення установлених норм і цінностей з новими, суперечливими стандартами, які впроваджуються в суспільство засобами масової інформації. З другої половини XX ст. стало зрозумілим, що всередині культури зростає субкультурна різноманітність. Одним із таких утворень є молодіжні субкультури.

Сучасна молодіжна субкультура виступає як особливий спосіб утвердження власної позиції, часто альтернативної по відношенню до суспільної, як форма вираження креативного потенціалу. Щорічно спостерігається процеси, пов'язані з актуалізацією одних субкультур, а також «згасанням» інших. Поява феномена молодіжної субкультури в українському суспільстві збігається з розвитком постмодерністських тенденцій, основними з яких стали плюралізм, множинність, децентрація, фрагментарність, еkleктизм. Ці риси характерні і для української молодіжної субкультури. Крім цього, субкультурна специфіка не властива молодим українцям як таким, це різнобарвна мозаїка культурних об'єднань, феноменів, фрагментарно розсіяних в середовищі молоді. Молодіжна субкультура в сучасній Україні несе в собі вплив західної культурної експансії, криміналізації суспільства, соціально-економічних проблем, притаманних даній суспільній системі. Молодіжні субкультури в сучасному українському соціумі поєднують в собі як загальноукраїнські, так і регіональні особливості. З одного боку, відбувається формування української національної ідентичності, подолання загальноукраїнської проблеми аномії, з іншого – усвідомлення унікальності культурної спадщини регіону. Також простежується нерозривний зв'язок субкультурних течій з тими процесами, які в українському суспільстві відбуваються або назрівають. Субкультури є свого роду дзеркалом суспільства, що відображає його суспільний стан. Через субкультурні форми певна частина молоді проходить шлях соціалізації, яка може носити як позитивні, так і негативні наслідки. Основними тенденціями в сучасній Україні є розвиток субкультур, які пропагують вихід у віртуальну сферу, що сприяє розсовуванню меж сприйняття світу; формування єдиного субкультурного полотна, в межах якого представники різних течій сприймають світ у контексті «всі ми різні, але ми – представники Всесвіту, що мають різні погляди на життя і поважають один одного». Сучасна українська субкультура носить дещо штучний характер – вона наповнена певними життєвими заміниками: пріоритет домінування сили; ілюзорна участь у екранних пригодах ірреальних героїв замість реалізації власних прагнень; втеча і неприйняття реальних життєвих проблем замість їх аналізу і вирішення.

Українське суспільство, як і будь-яке інше, не існує відособлено, у замкненому просторі, воно зазнає вплив та взаємопроникнення різних культурних норм і традицій. Відбувається процес модифікації відносин людей у суспільстві, під впливом процесів злиття та взаємодії різних культур, змінюється система пріоритетів і цілей сучасної української молоді. Головною рисою української молодіжної субкультури є культурна трансформація цінностей, не властивих нам територіально та історично. Отже, проблематика молодіжної субкультури досить нова для нашого суспільства, і тому сьогодні вимагає подальшого глибокого осмислення.

Одержано 21.04.2017

УДК 351:355:37

Оксана Сергіївна Коляда,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: ст. викладач кафедри Єльнікова Н. І.

ДО ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПРАВООХОРОНЦЯ

Питання культури мовлення у професійній сфері правоохоронця є надзвичайно актуальними у наш час, оскільки у процесі розвитку українського суспільства можемо спостерігати посилення ролі правоохоронної діяльності, спрямованої на забезпечення прав і свобод громадян та здійснення боротьби зі злочинністю.

Діловому комунікатору важливо відповідати тим рисам, які зумовлюють ефективність ділового спілкування. Поряд із багатством, чистотою, виразністю, точністю, доступністю, доречністю, логічністю, впливовістю є найважливіша комунікативна ознака культури мовлення правоохоронця, його професійної компетентності – правильність мовлення, тобто, дотримання норм літературної мови в усній та писемній формах спілкування.

Чимало досліджень у різних галузях науки присвячено проблемі мовленнєвої культури майбутніх фахівців у різних галузях науки. Серед дослідників, які вивчали цю проблему, слід виділити І. Білодіда, В. Виноградова, С. Єрмоленко, А. Коваль, Н. Бабич, Т. Симоненко. Квестіям мовленнєвої комунікативної підготовки майбутніх працівників органів внутрішніх справ присвячені праці О. Бандурки, І. Кириченка, В. Лукашевича, В. Синьова, В. Шакуна та ін.

Культура фахового мовлення, за визначенням Н. Бабич, яке ми поділяємо, – це усвідомлене сприйняття мови як засобу не лише комунікації, а й пізнання, репрезентації (називання) об'єктів дійсності та змісту думки, як способу звернення до адресата, встановлення з ним контакту, вираження волі мовця, почуттів і емоцій, творення образу світу та людини; 2) фахово зорієнтований синтез граматичних норм і варіантів слововживання, синтаксичної організації фрази, побудови текстів, що забезпечують мовне (усне й писемне) оформлення процесу та результатів праці у відповідній галузі професійної діяльності.

Однією із проблем мовленнєвої культури правоохоронця є білінгвальне середовище, в якому вони перебувають, що в результаті призводить до порушення норм сучасної української літературної мови. Так, серед орфоепічних помилок можемо виділити такі: [хну-ве-де] замість [хнувс] 'Харківський національний університет внутрішніх справ' (ХНУВС). Порушення акцентологічних норм полягають у використанні неправильних наголосів, наприклад: черговий замість черговий, урочистий замість урочистий, випадок замість випадок. Серед порушення морфологічних норм назовемо такі: ненормативне утворення дієслівних форм (*я вибачаюся за запізнення замість вибачте за*

запізнення); поєднання обох форм одночасно у процесі утворення ступенів порівняння прикметників або вживання застарілої суплетивної форми ступенів порівняння прикметників (*більш складніша. Наша група сама краща на курсі*). Порушенням стилістичних норм може слугувати використання мовних засобів, недоречних в офіційно-діловому стилі (розмовно-побутової лексики, жаргонізмів, вульгаризмів, нецензурної лексики тощо). Наприклад: *«Дана стаття є тяжкою, й громадяни отримують реальний строк позбавлення волі»*.

Отже, культура фахового мовлення майбутнього правоохоронця є якісним показником загальної культури особистості, від якої залежить ефективність професійного становлення майбутнього юриста. Формування культури фахового мовлення – одне з першочергових завдань вищої юридичної освіти.

Одержано 21.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 1**

УДК 316.75(477)

Ярослав Васильович Синяк,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріцак І. В.

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ: ВОЛЯ ДО СЕНСУ

На сьогоднішній день, в українському науковому просторі превалює правова експлікація відповідно до якої явище під назвою «національна ідея» в нашому суспільстві відсутнє в тенденції. Хоча переважна більшість науковців, громадських діячів, політиків та просто свідомих громадян постійно акцентують увагу на тому, що національна ідея – це така неймовірна фраза, твердження або тезис, яка б могла силою своєї енергії консолідувати суспільство та стати дороговказом для всього українського народу. Згадана більшість часто говорить про національну ідею і навіть підсвідомо розуміє про що йде мова, однак коли справа підходить до вираження цих думок на папері, одразу виникають проблеми в одностайності тлумачення, а дехто просто боїться відповідальності та обмежується простим формулюванням того, якою повинна бути національна еліта, у такий спосіб не говорячи предметно, по суті.

Виходячи з цього, з точки зору психології, уявляючи український соціум у образі однієї особи, або Левіафана (себто власне «державка» за Томасом Гоббсом), можна зробити висновок, що український Левіафан хворіє на

екзистенційну фрустрацію, тобто страждає через відсутність сенсу життя, в даному випадку національної ідеї. Звичайно, ототожнювати окрему психологію, особистість та суспільство в цілому не можна, однак незважаючи на це, можна провести паралелі та знайти схожі зв'язки, особливо коли мова йде про стихійний натовп або юрбу, які за своїм поведінням та реакціями на подразники у вигляді маніпулювання збігаються. До того ж, власне з маленьких частинок-особистостей складається велика українська нація.

Виходом з такої складної ситуації є, відштовхуючись від психології, логотерапія – тобто «воля до сенсу», психотерапія розроблена австрійським психологом Віктором Франклем. Логотерпія задекларує, що «сенси існування полягає в тому, що пацієнт повинен досягти в майбутньому». Насправді, ми не будемо застосовувати всі методи логотерапії для визначення сенсу існування українського суспільства, тобто української національної ідеї, а лише виокремимо декілька аспектів.

Так, українська національна ідея була сформована давно і має величезну історіографію, починаючи від сина Ноя – Яфета та того моменту, коли апостол Андрій Первозданий охрестив схили Дніпра, до новітнього часу, українська нація-автохтон постійно мала національну ідею – соборна українська державність, це стратегічна мета існування українського народу. Однак, у різну епоху та на кожному етапі існування перед українською нацією поставали різноманітні виклики та завдання, що стояли на заваді української державності. Для того, щоб їх подолати застосовувалися різноманітні тактичні методи та способи, котрі мали велику варіативність. Тому можна говорити, що національною справою, тобто реалізацію українського проекту відповідно до національної ідеї, в кожному окремому періоді історії були способи та методи, які кожного разу відрізнялися, тобто стійкої константи-формули української національної ідеї як такої і про яку говорять псевдонауковці не існує. Зараз українська нація зіткнулася з такими випробуваннями на міцність як гібридна війна, економічна та політична криза, тотальна корупція, зубожіння населення тощо.

За Ніцше «той хто знає, навіщо жити, може витримати будь яке як». Відповідно, до логотерапії ми мусимо перестати розпитуватися про сенс життя, а натомість думати про себе як людей, яким життя ставить виклики – щоденно та щогодинно. Життя врешті-решт – це відповідальність за знайденні правильні рішення поставлених життям та долею української нації завдань та проблем. Ми живемо в складну епоху випробувань – так давайте будемо гідними їх! А на запитання, що стане пам'ятником вашому існуванню? Ми відповімо «...хоч синам, як не собі, кращу долю в боротьбі».

Одержано 21.04.2017

УДК [351.74:281.9](477)

Тетяна Олександрівна Неїжжала,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріщак І. В.

ВОЛЕЛЮБНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Волелюбність українського народу давно відома широкому загалу і продовжує турбувати нинішніх дослідників сучасного українського суспільства. Скільки негараздів пережив український народ, скільки разів нашу націю намагалися стерти з лиця землі, знищити український дух... Нашим сусідам здавалось, що українського народу не повинно існувати, що він є штучним утворенням. Більш того, після століть хороброї боротьби за відновлення історичної справедливості нас знову хочуть роздерти на шматки. Однак, наш народ впевнено заявляє всьому світові, що ми є незалежними і незнищенними.

Проаналізувавши сучасні події, хочеться згадати слова видатного німецького філософа Гегеля. Він говорив, що історія має здатність повторюватися, і це дійсно правда.

Від народження українського національного духу ми пережили багато переломних моментів і все-таки не здалися перед загарбницькими путами – вистояли та витримали. Тож перед нами постає питання, звідки пішов дух та менталітет справжнього українця, прагнення до свободи та демократизму в управлінні? Які історичні чинники впливають на наше одвічне прагнення до народовладдя? Які події нашого славного минулого змушують нас до останнього боротися за свої права?

Можна стверджувати, що саме козацький волелюбний дух залишив помітний відбиток на свідомості справжнього українця. Взагалі українське козацтво – феноменальне явище світової історії, що майже не має аналогів у інших народів. У минулому Україну називали «козацькою землею», «козацькою нацією». Останні пів-тисячоліття багато державних і політичних діячів інших країн, а також вчених сприймали козацтво як дивовижний винахід українського національного генія. Упродовж століть козаки були наймогутнішою військово-оборонною і духовною силою, яка звиятно боролася із загарбницькою політикою сусідніх держав. Під захистом козацьких збройних сил відбувалося й Велике українське відродження у XVII–XVIII століттях.

Життя запорізького козацтва ґрунтувалось на глибоко демократичних принципах: рівність у праві володіння землею, право вільного вступу до лав козацтва незалежно від соціальної і національної приналежності, участі в органах самоврядування тощо. Феномен Запорізької Січі в тому, що саме тут уперше державотворча функція перейшла безпосередньо до представників народу.

Запорізька Січ як політичне утворення була фактично зародком майбутньої української держави, продовженням традиції українського народу, яка перервалася після сходження з політичної арени Галицько-Волинського і

Київського князівств. Безперечно, Запорізька Січ не була державою в повному розумінні слова, але мала стільки виразних ознак державності, що її не раз справедливо називали «козацькою республікою».

Республіканська форма правління, участь широких кіл козацтва у розв'язанні практично всіх господарських і суспільних питань перетворили Запорізьку Січ на стійкий політичний організм. Висока виживаність Січі забезпечувалася також внутрішньообщинною демократією, рівністю всіх членів громади перед давніми звичаями і правами.

Побудова суспільно-політичних відносин на Запоріжжі була дуже ефективною. Генеральна військова козацька рада виконувала функції своєрідного законодавчого органу Війська Запорізького. Кошу, тобто уряду в особі кошового отамана та козацької старшини належала виконавча влада. Характерною особливістю процесу формування коша є виборність його членів. Під час роботи генеральних військових рад, що збиралися регулярно – 1 січня і 1 жовтня, відкритим демократичним способом висували кандидатури, обговорювали їх і більшістю голосів обирали кандидатів на ту чи іншу урядову посаду. До компетенції Генеральної військової ради входили також питання оголошення війни та підписання миру, організації військових походів, кари злісних злочинців, розподілу господарських угідь тощо. У свою чергу Кіш, керуючись рішеннями загальної ради, втілював у життя напрями політики Запорізької Січі в межах своїх повноважень. На Запоріжжі поступово склалася своя адміністрація: військові начальники – кошовий отаман, військовий писар, військовий суддя, військові чиновники – булавничий, хорунжий, довбиш, пушкар, гармаш, тлумач, шафар, канцеляристи; похідні і паланкові начальники – полковник, писар, осавул.

Тож, ми бачимо що на Січі не існувало одноосібної влади, всі важливі рішення приймалися колегіально з урахуванням думки всієї козацької громади. Таким чином, в Україні в XVI–XVII ст. в Запорізькій Січі можна було провадити національну ідею щодо широкого демократизму, але це моральне задоволення коштувало козакам дуже дорого – за нього доводилось платити постійною військовою небезпекою, «кров'ю і потом» виборювати своє право на власну вільну та демократичну державу. Період козацтва заклав духовну основу буття української нації. Вона була тісно пов'язана з волелюбним духом козаків та побратимством. Основою козацької спадщини є принципи гуманізму, демократії, патріотичного націоналізму та звісно ж національного менталітету.

Існування Запорізької Січі як самостійної сили було визнано на міжнародній арені. Кіш Війська Запорізького приймав представників Австрії, Швеції, Трансільванії, Польщі, Росії, Кримського ханства, укладав міжнародні угоди, вів переговори з іноземними дипломатами, підтримував, коли йому було вигідно, окремі держави та їх коаліції. Військова сила запорожців та їх самобутня тактика ведення бою були добре відомі за межами України.

В історії українського народу Запорізька Січ відігравала значну роль. Вона зосереджувала свободололюбиві елементи козацтва, була осередком боротьби

із зовнішніми ворогами, провідною силою народу за соціальне та національне визволення. Січ стала зародком нової української козацько-старшинської державності. З початком існування Запорізької Січі дух козацтва став поширюватися по всій Україні.

Згадаймо Визвольну війну під проводом Богдана Хмельницького. Українці не змогли витерпіти постійну експлуатацію та пригнічення з боку поляків. Вони стали на захист своїх прав, ціною свого життя виборювали незалежність від іноземного панування. Слава про козацьку доблесть і хоробрість поширювалася світом, іноземці дивувалися витримці і силі українського козака. Під проводом гетьмана зібралась велика кількість воїнів, які боролися за свій куточок на Землі, за майбутню щасливу та спокійну долю. Війна була неминучою, до неї призвело кілька вагомих причин. По-перше, козацтво зазнавало постійних утисків: магнати відбирали в них хутори, луки, ставки, млини, змушували платити нечувані податки. За будь-яку непокору козаків кидали до в'язниць, де їх катували. Більш того – багатьох з них перетворювали на кріпаків. По-друге, посилюється гноблення селянства, яке дедалі більше ототожнюється з пануванням Речі Посполитої. По-третє, чинилися перешкоди вступу українців до цехів, заняття ними ремеслом чи торгівлею. По-четверте, відбувалось ополячення та окатоличення, прищеплення меншовартості.

А чи не схожі причини вплинули на події 2014 року? Через чотириста років ми спостерігаємо подібну ситуацію вже в незалежній Україні. Хіба магнати не подібні до сучасних олігархів, які утворилися в часи незалежності України? Хіба вони не придушували малий приватний бізнес, не відбирали нахабно у простого народу багаті та родючі землі заради власної наживи? На прикладі ми можемо побачити, що в 2010 році в малому бізнесі України було зайнято близько 6,5 млн осіб, його частка в загальному обсязі реалізації продукції становила 33 %. Через введення нового Податкового кодексу число зайнятих у малому бізнесі скоротилося майже на 1 млн осіб!

Українці в 21 столітті вже не в змозі були терпіти видиму асиміляцію та уніфікацію з Росією, надмірну концентрацію влади в руках тодішнього президента. З першого ж року приходу до влади Віктора Януковича («засланого козачка») та його команди в Україні була розгорнута масштабна програма неоголошеної русифікації. Неоголошені заходи з русифікації полягали у відмові від україномовних інформаційних продуктів на державному телебаченні та зростанні частки виробленого в Росії інформаційного продукту в культурних заходах, на телебаченні та в радіоефірі України. Так, наприклад, в часи президентства В. Януковича стало традицією транслювати на свята загальнодержавними телеканалами російські святкові передачі, а в будні дні культурні програми присвячувалися життю російських «зірок». Загалом, така політика, що слугувала утворенню стійкої уяви меншовартості української культури та розколу українського суспільства, викликала обурення пересічних українців та, зокрема, української інтелігенції. Стало зрозуміло, що Україну хочуть перетворити не лише де-факто, але і де-юре на одну з колоній Російської Федерації, як колись це хотіла зробити Польща.

В такій складній ситуації і прокинувся незнищений український дух, який живе в крові кожного українця, адже ми нащадки славного козацького роду і не будемо терпіти пригнічення своєї нації. Революція Гідності розбудила суспільство після довгого та страшного сну. Вся Україна розлючено спалахнула від свавілля, яке відбувалося в країні. На акції протесту вийшли мільйони свідомих громадян, які прагнули відстояти свої права. Україною прокотилася хвиля патріотизму, бажання збереження її характерних особливостей, культурного надбання, готовність захищати інтереси своєї громади, народу в цілому.

Революція Гідності увійшла в історію як приклад того, на що здатен народ, коли його довести до відчаю, поставити на коліна та підняти руку на його дочок і синів... Вона увійшла як зразок самоорганізації та народоправства. Без політиків і чужоземної допомоги люди звели цілу «січ» у серці Києва. Вона ніби відгомін того старого козацького ладу, де закон – єдиний для всіх, де важливі рішення ухвалює народ в цілому, а не кілька олігархів, де можна знайти правду, а серце сповнює гордість за те, що ти – українець. Тут панують порядок, взаємодопомога, взаємоповага, і кожен чітко відповідає за свою ланку роботи, бо від кожного залежить перемога та міцність держави. І такі «січі» нині діють у кожному обласному, районному центрі... Українці самостійно наводять лад у своїх містах, містечках, селах.

Майдан змінив свідомість людей. Більш того – на сторожі совісті кожного українця долею випадку поставив хлопців з Небесної Сотні. Вони віддали життя за те, щоб ми отримали шанс жити в іншій країні. Хочеться вірити, що їхня жертва не була марною. Тому революція гідності не повинна стати простим перерозподілом посад і зміною одних прізвищ на інші. Це неправильно. В такий спосіб державу не зміниш. Необхідно зламати хребет існуючій злочинній та корумпованій системі. Влада повинна зрештою зрозуміти, що вона лише виконавець, слуга нації, а не її господар. І служити вона повинна своєму народу, і відповідати перед усіма українцями. Відродження української держави має ґрунтуватися на засадах самостійної державної політики в усіх сферах та сприйняття України як нації і країни, котра на Майдані довела свою єдність.

Говорять, що там де два українці – там три гетьмани. На це вказує не лише любов українців до влади та головування, хоча це також присутнє у нас. Перш за все, це саме завдяки своїй самостійності, самодостатності та генетичному прагненні до свободи – кожний з нас сам собі гетьман. В купі ж ми є тією непорушною силою, яка здатна повалити будь-який експлуаторський лад. В кожному з нас історично закладено ініціативність, розсудливість, винахідливість, хоробрість, сміливість, – такий сплав якостей притаманних воїну, який до переможного кінця буде боротися за відновлення порядку та справедливості в суспільстві. Неважливо, яке століття надворі – XVI чи XXI, головне, що українець завжди залишиться українцем, і його волелюбні якості ніколи не перестануть існувати.

Ми можемо пишатися своєю приналежністю до українського народу, бо цей народ гідний поваги як такий, що, незважаючи на всі політичні негаразди, зберіг власну гідність, потяг до свободи, повагу до інших людей. Зберіг свою прекрасну глибоку культуру, що відображає всі його внутрішні якості.

Вся історія українців, за словами В. Винниченка, – це «беззупинний, безперервний ряд повстань, війн, пожарищ, голоду, набігів військових переворотів, інтриг, сварок, підкопування. Ми бачимо, що наше минуле є героїчним, патріотичним та в деякій мірі трагічним. Вічний спротив нашого народу проти загарбників не має кордонів ні у часі, ні у просторі. Цей спротив буде продовжуватися доти доки ми не досягнемо бажаної перемоги.

Крізь призму історії ми можемо побачити обличчя справжнього українця – суворого козака, захисника Батьківщини, якого не лякають ні чисельність, ні озброєність ворога, ні малі власні шанси на перемогу. Ці якості неможливо знищити, бо в нас вони закладені предками, їх розбудили вороги, війна та нескінченна агресія.

Це означає, що процес відродження бойового духу та історичної правди знову почав діяти. І лише від нас залежить який буде його результат.

Одержано 21.04.2017

УДК [351.74:281.9](477)

Віталій Олегович Найда,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук. Кріцак І. В.

ПРАВОСЛАВНА ВІРА ЯК ЗАСІБ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Професійна деформація особистості зустрічається практично у всіх сферах суспільної життєдіяльності – серед бухгалтерів, лікарів, програмістів, в тому числі й працівників поліції. В процесі професійної діяльності кожна людина використовує певні вміння та навички, вдосконалює їх і в результаті стає справжнім професіоналом своєї справи. Однак професійний досвід набутий нею, закономірно відображається в її особистому житті, внутрішньосімейних відносинах, що в цілому впливає на формування стійких морально-духовних цінностей суспільства.

Особливі умови праці працівників Національної поліції (спілкування з асоціальними елементами, постійний ризик травмування, поранення, психічні та фізичні перевантаження) обумовлюють можливість інтенсивного розвитку професійної деформації. Як наслідок, вона може проявлятися в поведінці, що далеко не співпадає із закріпленими вимогами професійної етики, більше того, вона не підтримується суспільством, всіляко засуджується громадськістю.

На наш погляд, у попередженні професійної деформації працівників Національної поліції особливу роль відіграє православна віра, яка ґрунтується на вищих духовних цінностях і побудова поліцейськими на її основах своєї професійно-службової діяльності. Саме православна віра є певним внутрішнім морально-етичним кодексом поліцейського, що впливає на розуміння та ціннісну вагу для нього таких понять, як держава, право, вірність присязі, відданість своїй державі. Заради благополуччя у суспільстві, віруючі люди, порівняно з невіруючими, надають особливого значення таким принципам, як: взаємоповага та підтримка між людьми, порозуміння та терпимість, спільне обговорення проблем тощо.

Зокрема, особи з глибокими релігійними переконаннями категорично не сприймають хабарництво як таке, не лише при використанні службового становища, а й взагалі. Вони мають більшу вимогливість до власної поведінки, більш відповідальні за прийняття рішень, що стосуються не лише самих себе, а й усіх інших членів суспільства. Серед них значна кількість тих, хто засуджує і абсолютно не виправдовує авторитаризм, зверхність у спілкуванні з громадянами, зловживання службовим становищем, застосування насилля як засобу впливу на свідомість інших людей, зловживання алкогольними напоями тощо.

Вирішальним чинником у попередженні та усуненні професійної деформації поліцейського є колектив. На основі православних цінностей, а саме глибокої поваги до людини, допомоги ближньому, вдосконаленні своєї особистості, збагаченні професійним та життєвим досвідом інших (як безпосередніх керівників, так і підлеглих), можливо побудувати здоровий, згуртований колектив в будь-якому підрозділі Національної поліції України.

Значну роль у попередженні явища професійної деформації поліцейського відіграє критика і самокритика. Саме православна віра стверджує критичний погляд на наявні у людини негативні особисті якості, закликає до боротьби з ними задля порятунку душі. Особливу роль у попередженні професійної деформації працівників національної поліції відіграє особистий приклад колег, особливо керівників. Щодня спостерігаючи за високоморальною поведінкою свого начальника, своїх товаришів, які дотримуються православної етики, працівник поліції мимоволі переймається глибокою повагою до них і бажанням слідувати зразкам їхньої поведінки і професійно-службової діяльності. Це також сприяє формуванню оптимального морально-психологічного клімату в підрозділах Національної поліції.

В такому разі православна віра може бути моральним дороговказом нового українського поліцейського, закладаючи надійний фундамент його високих особистих якостей. Без такого джерела морального і духовного зростання, яким є православна віра, поліцейський не зможе постійно витримувати стрес, втому, депресію, що в кінцевому результаті спричиняє порушення психологічного клімату в підрозділі, формування негативних якостей особистості.

Одержано 21.04.2017

УДК 316.75(477)

Денис Андрійович Мовчан,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріщак І. В.

ІДЕОЛОГІЯ ПОБУДОВИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ЗАСАДАХ ДУХОВНО-КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

Таке поняття як «ідеологія» має глибокі корені. Поштовхом для її активного формування в суспільстві стала поява перших організаційно-управлінських утворень, які вже з самого початку мали риси держави. Однак це зовсім не означає, що ідеологія є продуктом виключно державного походження, адже вона ґрунтується на багатьох чинниках, які лише посприяли її появі. «Сукупність уявлень, переконань та ідей, зосереджених на стосунках людей у суспільствах та призначених виправдовувати чи змінювати ці взаємини, об'єднуючи людей для колективних дій», – таким є зазвичай визначення даного поняття у багатьох джерелах і заперечувати його не слід, але, якщо глибше проаналізувати це явище, то стає зрозумілим, що не все так просто, як здається на перший погляд.

Історія свідчить, що в кожній державі є як матеріальне, так і духовне розмежування між групами населення. Кожна з таких груп прагне до якнайбільшого покращення свого становища в суспільстві, і саме в цей момент з'являється ідеологія, яка ґрунтується не лише на системі цінностей, а й на поглядах стосовно подальшого розвитку держави та її перетворення на благо певної соціальної групи. Усі групи різні, тому інтереси й погляди на подальший розвиток суспільства всередині держави також різні. Те, що вдовольняє або має велику цінність для одних, для інших не має ніякого значення чи взагалі шкідливе. Саме тому найбільшим предметом конкуренції між цими групами є політична влада, а, коли все ж таки одна з груп цю владу отримує, притаманна їй ідеологія починає розвиватися, поширюватися й безпосередньо впливати на суспільство, і як наслідок, на подальший розвиток держави в цілому.

Форма державного режиму поділяється на два різновиди: демократичний та недемократичний. За характером своєї дії він має декілька векторів спрямування: 1) прихильники радикальних засобів досягнення мети; 2) консерватори, яким притаманне збереження вже існуючих умов, традиційність; 3) проміжний стан, «носії» якого схильні до пошуку компромісу між цими двома течіями.

Виникає запитання, як саме ідеологія може вплинути на управління державою та її розвиток? По-перше, ідеологія досить нестабільне явище, бо її різні напрямки, то набирають актуальності, то знову відходять на задній план, що, як уже наголошувалося, залежить від стану і потреб суспільства. Але в цьому є й позитивний сторона – перехід від одного стану до іншого дає можливість для впровадження нових значних змін у державі. По-друге, ідеологія є

джерелом натхнення та фундаментом для створення нових або перегляду вже існуючих нормативно-правових актів. Вона безпосередньо впливає на їх сутність та зміст. По-третє, і мабуть найголовніше, ідеологія є міцною основою, консолідуючою силою, що об'єднує населення, чим позитивно впливає на якість управління державою. Але усі рішення державних органів будуть відштовхуватися лише від того, чи відповідають вони існуючим настроям, а отже кожне рішення буде прийматися згідно основ пануючої в державі ідеології.

В Україні ідеологічна ситуація має свої особливості. Вже більш ніж двадцять п'ять років пройшло з часу набуття державної незалежності, а зародження національної ідеї розпочалося фактично зовсім недавно. Згадаємо про те, що всі більш-менш успішні спроби здобуття самостійної державності ґрунтувалися лише на одній ідеї – ідеї національної незалежності. Саме вона була фундаментальною, навколо неї об'єднувалися широкі верстви населення для досягнення спільної мети, а саме: побудови кращого майбутнього за принципом: «в своїй хаті своя й правда, і сила, і воля» (Т. Г. Шевченко). В ХХ ст., вперше з моменту розпаду Київської Русі, майже усі українські етнічні землі були зібрані «воедино». Здавалось би, входження території України в 1922 р. до новоутвореного СРСР поклало край спробам відновлення національної державності. Однак в 1990 р. Радянський Союз почав розпадатися, внаслідок чого незалежність майже сама «впала українцям під ноги», її потрібно було лише «підняти».

Так у чому ж проблема? Довготривале перебування під впливом соціалістичних ідей залишило свій відбиток на свідомості українців, і це аж ніяк не сприяє розвитку самостійної держави, а лише гальмує її рух на шляху до нових цінностей. Старі радянські погляди не відповідають напрямку розвитку нинішньої самостійної держави, досі продовжують жити серед населення сучасної України. Тобто старе ще не повністю зникло, а нове ще не повністю сформувалося. Така мішанина ідей заважає згуртуватися для розбудови абсолютно нової, європейської держави.

В такому разі, хочеться зауважити, що ідеологія є досить складним суспільним явищем, адже в її основу закладені людські цінності та погляди, вона має безпосередній вплив на управління і реформування держави, формування суспільної думки і відносин різного характеру, ухвалення політичних рішень і нормативно-правових актів тощо. Щодо України, то внаслідок складних історичних обставин національна ідея, яка могла б стати консолідуючою основою для створення всіх умов подальшого розвитку була втрачена і лише зараз вона починає відроджуватися.

Виникає питання: як же відродити справжню національну ідею та організувати її втілення у формі української державності, економіки, культури, права тощо. З одного боку, начебто українці мають все необхідне для побудови сучасних розвинутих суспільних відносин, ринкової економіки, демократичної, правової і соціальної держави, законності та верховенства права, однак з іншого боку варто починати з відродження духовно-культурних цінностей, які можуть бути закладені у підвалини сучасного українського суспільства,

інакше без такого надійного фундаменту все інше неминуче набуде деформованого вигляду. Це означає, що потрібна:

- консолідація всіх сил навколо побудови морально-етичних відносин, істинних цінностей суспільного життя;

- нанесення безжалісного удару по корупції, незаконному збагаченню за рахунок більшості населення країни;

- гарантування рівного доступу громадян до якісної системи охорони здоров'я, здобуття середньої та вищої освіти, достойної заробітної платні, умов організації та охорони праці справедливого пенсійного забезпечення тощо.

- створення належних умов для формування чисельного «середнього класу», що буде в змозі протистояти, як ультраправим, так і ультралівим силам, що заважають рухатися до цивілізаційного стану суспільства.

Для реалізації цього, доволі складного завдання, потрібне оголошення загальногромадянської мобілізації, тобто наполеглива побудова знизу до верху різноманітних громадських, неурядових організацій, які в змозі сформулювати соціальне замовлення на нову політичну еліту, котра здатна захистити національні інтереси України.

Одержано 21.04.2017

СЕКЦІЯ 2

ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ІСТОРІЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

**ПРЕДСТАВНИКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

УДК 342.71

Дар'я Русланівна Степанюк,

студентка 2 курсу інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник: асистент кафедри конституційного права України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Члевик О. В.

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСНОВНОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ

Як відомо, конституційний процес в Україні розпочався з набуттям незалежності й триває досі. Проте сьогодні він набув особливої актуальності. Це викликано декількома чинниками, серед яких значну роль відіграє офіційно обраний Україною курс на євроінтеграцію, а також конфлікт на сході України внаслідок російської агресії.

Конституційний процес має на меті прийняття Конституції України в новій редакції. Однак вже протягом декількох років першочерговим завданням України є реформування Основного Закону в напрямі модернізації судової системи та місцевого самоврядування (децентралізації). Відповідно, законом від 2 червня 2016 року були внесені зміни до Конституції України (щодо правосуддя). Інша ситуація склалася стосовно законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади. Конституційний Суд України своїм висновком від 30 липня 2015 року № 2-в/2015 у справі № 1-18/2015 визнав цей законопроект таким, що відповідає вимогам статей 157 і 158 Конституції. Постановою Верховної Ради України від 31 серпня 2015 року № 656-VIII він був попередньо схвалений. Станом на сьогоднішній день зазначений законопроект є включеним до порядку денного шостої сесії Верховної Ради України восьмого скликання від 21 лютого 2017 року, але досі не розглянутий.

Висновок щодо необхідності реформування Основного Закону України ґрунтується на позиції з цього питання Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) та аналізі суспільної думки.

Зокрема запропоновані зміни до Конституції України в частині правосуддя Венеціанська комісія визначила їх як позитивні й такі, що є важливим кроком до створення реально незалежної судової гілки влади в Україні. У проміжному висновку Комісією було зазначено, що «ефективне реформування судової системи України – це питання не лише прийняття відповідних конституційних положень, але й політичної волі та бажання створити дійсно незалежну судову систему» [1, п. 6].

На окрему увагу заслуговує також висновок Венеціанської комісії від 19 червня 2015 року щодо проекту закону про внесення змін до Конституції України щодо недоторканності народних депутатів України та суддів. У Висновку вказано, що «Венеціанська комісія визнає, що недоторканність може бути перешкодою для боротьби з корупцією. Тим не менш, комісія вважає, що поточний стан верховенства права в Україні ще не дозволяє повністю скасувати депутатську недоторканність». Відтак, Комісія порекомендувала створити інші механізми для запобігання втручанню в парламентську діяльність та боротьби з корупцією [2, п. 31].

Венеціанська комісія постійно підтримує прагнення України щодо закріплення в Конституції змін, які повною мірою відповідають європейським стандартам та покликані покращити життя українців. Водночас Комісія наголошує на тому, що цього можна досягти не тільки шляхом прийняття нових конституційних положень, а й політичною волею та конкретними діями.

Однією з цілей сучасної конституційної реформи є підвищення авторитету вітчизняного Основного Закону в очах громадян нашої держави. З цього приводу С. Дацюк доречно зауважує: «Проблема всіх попередніх конституцій України в тому, що вони мислилися українцями формально – як атрибут держави. Головним у цих конституціях був лише розподіл повноважень різних гілок влади, який фіксував розклад політичних сил і їх вплив на державну владу» [3]. Нині ж питання стоїть ширше.

Чимало українців розглядають Конституцію України лише як її символ, а не діючий Основний Закон, який не тільки закріплює права, свободи та їх гарантії, а й безпосередньо виконується. Тому в котрий раз внесення змін до Конституції народ України часто розуміє лише як спосіб тимчасової зміни політичних орієнтацій. Тому конституційна реформа має бути спрямована не лише на поліпшення політико-правових та соціально-економічних умов в Україні, а й відновити довіру українців до їх судової системи, органів влади в цілому тощо. Відповідно до результатів соціологічних досліджень громадяни нашої держави залишаються поки що при думці, яка за своїм змістом є переважно критичною.

Таким чином, на даний момент в Україні нагальною є не стільки необхідність у модернізації Основного Закону, скільки потреба у встановленні пріоритету суспільного інтересу над інтересом державним. Йдеться про широке залучення громадян до вирішення питань державного та суспільного значення, про відновлення довіри українців до Конституції України як безпосередньо

діючого права. Останнє стимулює також увагу до застосування конституційних положень як норм прямої дії, тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Проміжний висновок Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) щодо запропонованих змін до конституції України в частині правосуддя: від 24 лип. 2015 р. № 803/2015, CDL-PI(2015)016. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/\\$FILE/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BA%20%20%D0%92%D0%9A%20CDL-PI\(2015\)016.doc](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/$FILE/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BA%20%20%D0%92%D0%9A%20CDL-PI(2015)016.doc) (дата звернення: 19.04.2017).

2. Висновок Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) щодо проекту закону про внесення змін до Конституції України щодо недоторканності народних депутатів України та суддів: від 19 черв. 2015 р. CDL-AD(2015)013. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/\\$FILE/%D0%92%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BA%20%D0%92%D0%9A_CD-AD\(2015\)013.doc](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/$FILE/%D0%92%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BA%20%D0%92%D0%9A_CD-AD(2015)013.doc) (дата звернення: 19.04.2017).

3. Дацюк С. Нова Конституція – децентралізація // Українська правда. Блоги: сайт. – 17.03.2015. URL: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/55080ff3a9f1f/> (дата звернення: 19.04.2017).

Одержано 20.04.2017

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ФАКУЛЬТЕТУ № 6

УДК 342.7

Євген Олександрович Котляр,

студент 2 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Гришко Л. М.

СУТНІСТЬ ПРАВА ОСОБИ НА ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Проблематика захисту персональних даних особи у зв'язку з новими викликами та загрозами набуває все більшої актуальності. Розвиток сучасних інформаційних технологій надає широкі можливості збору, накопичення, обробки та поширення інформації по особу. Задля побудови демократичної, соціальної, правової держави, найвищою цінністю в якій визнаються людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека необхідно забезпечити на відповідному рівні право на захист персональних даних.

Питанням прав особи у сфері захисту персональних даних присвячено праці В. М. Брижка, В. Д. Гавловського, А. І. Марущак, В. О. Серьогіна, Ю. М. Тодики, Р. Ф. Черниша та ін.

Метою нашого дослідження є з'ясування сутності права на захист персональних даних особи. Особливу увагу, на нашу думку варто звернути на, те, що право на захист персональних даних, як особисте право особи не збігається з поняттям права на захист інформації. Під захистом інформації розуміють зазвичай сукупність правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів, що забезпечують збереження, цілісність інформації та належний порядок доступу до неї. Основна мета захисту – збереженість інформації. У свою чергу, метою захисту персональних даних є не тільки збереження даних про особу в таємниці, а й забезпечення приватності особи.

Крім того, Закон України «Про захист персональних даних» спрямований саме на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних. У відповідності до цього закону, персональні дані це відомості або сукупність відомостей про фізичну особу, яку ідентифіковано або може бути конкретно ідентифіковано (ст. 2).

Ідентифікованою особою вважається, якщо її можна безпомилково виділити серед інших. При цьому така ідентифікація має бути ймовірною. У більшості випадків для того, щоб вважати особу ідентифікованою, необхідні її ім'я, прізвище, по батькові та реквізити документа, що посвідчує особу, ідентифікаційний номер фізичної особи. Однак, за певних умов наявність меншої кількості чи певного об'єму інформації є достатніми для того, щоб ідентифікувати особу.

При цьому, захисту потребують не стільки дані, як права особи щодо цих даних, які нерозривно пов'язані з її особою. Більш того, право на недоторканність особистого життя особи не можливо гарантувати без належного захисту персональних даних.

М. Г. Александров у змісті кожного права бачив єдність трьох можливостей: вид і міру можливої поведінки самої особи, можливість вимагати відповідної поведінки від інших осіб та вдаватися, при необхідності до сприяння не тільки громадськості, а й державного апарату. Таке бачення можна, на нашу думку, застосувати і до права на захист персональних даних. Суб'єкт даних наділяється мірами можливої поведінки щодо захисту своїх персональних даних (знати про джерела збирання його персональних даних та їх місцезнаходження, самозахист та ін.), а також правом вимагати належної поведінки інших осіб щодо своїх персональних даних (наприклад, заперечувати проти обробки персональних даних), а при необхідності, правом захисту з боку держави (звертатися із скаргами на обробку своїх персональних даних до Уповноваженого або до суду).

Отже, право на захист персональних даних, як особисте право особи не збігається з поняттям права на захист інформації. В умовах активного розвитку інформаційних технологій, необхідно сформулювати належний механізм захисту персональних даних особи.

Одержано 20.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТOK
КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 1**

УДК 340.13(44)

Ігор Ігорович Сапейко,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Сапейко Л. В.

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ ЗА КОДЕКСОМ
НАПОЛЕОНА**

Французький цивільний кодекс 1804 року або інакше – Кодекс Наполеона (далі – Кодекс) заслужив собі слави не тільки довгою історією свого існування, оскільки зі змінами та доповненнями є чинним і на сьогодні, але й тими ґрунтовними правовими положеннями, які склали його зміст. Серед багатьох нормативних розробок, що увійшли до даного законодавчого акту, привертає увагу особливий порядок реєстрації шлюбу.

В главі III книги I Кодексу, що має назву «Акти про шлюб» (редакція статей від 08.04.1927), було передбачено, що перед укладанням шлюбу посадова особа, яка веде акти цивільного стану, робить публікацію шляхом розміщення об'яви на будинку комуни (адміністративній будівлі округу, який складався з адміністративно-територіальна одиниць – комун).

В цій публікації мали зазначатися прізвища, професії, місця проживання та місця перебування майбутніх чоловіка та дружини, а також місце, де має бути укладений шлюб. Об'ява залишалася прикріпленою до дверей будинку комуни протягом десяти днів. Шлюб не міг бути укладений раніше десятого дня, не включаючи в цей строк день, коли була зроблена публікація.

Якщо виставлення об'яви було перервано до закінчення цього строку, то про це робилася відмітка на об'яві, яка знімалася з дверей будинку комуни. Очевидно, що в цьому випадку мова йшла про відмову чоловіка або жінки від укладення шлюбу. Однак, законодавчі положення не містили уточнень можливих причин та наслідків такої дії, а вони, як уявляється, могли бути різними.

Наприклад, відмова від шлюбу могла виникнути в разі важкої хвороби одного із майбутнього із подружжя або його родичів, тобто з поважних причин. В такому випадку залишалася невідомим – чи можна продовжити строк публікації об'яви в майбутньому, в який спосіб це можливо зробити, чи мала зберігатися об'ява з відміткою в установі комуни тощо.

Якщо шлюб не був звершений протягом року, рахуючи з моменту закінчення строку публікації, то він міг бути звершений лише після нової публікації, яка вчинялася в наведеній вище формі.

Кодекс Наполеона надавав можливість зацікавленим особам пред'явити заперечення проти укладання шлюбу. Таким правом наділялися особи, пов'язані шлюбом з однією із сторін, яка прагнула вступити в інший шлюб; батько, мати, а за їхньої відсутності – дід, баба. Останні могли заперечувати проти шлюбу навіть тоді, коли діти або онуки були повнолітніми. У випадках, зазначених в ст. 174–175 Кодексу, право подавати заперечення на шлюб надавалося й іншим особам та членам сім'ї.

Підстави таких заперечень Кодексом чітко не регламентувалися. Поряд із цим, ст. 176 встановлювала, що після спливу року заперечення припиняють свою дію, однак за потреби їх може бути відновлено. Також, у разі незгоди із запереченнями на шлюб зацікавлена особа могла оскаржувати такі дії в суді.

Акти, що містили заперечення проти шлюбу, мали бути підписані в двох екземплярах (оригінал та копія) особами, що пред'являли ці заперечення, або їх повіреними, яким видавалася спеціальна довіреність. Дані документи передавалися посадовій особі, що вела акти цивільного стану. Ця особа мала поставити свою візу на оригіналі акту, а також, невідкладно записати в реєстрі шлюбів загальний зміст заперечень.

В разі надходження заперечень, посадова особа, що вела акти цивільного стану, не могла зареєструвати шлюб поки не буде наданий акт про зняття заперечень, або ж, як випливає зі змісту ст. 176 Кодексу, поки не пройде один рік від дня подання заперечень.

Разом з тим, Кодекс вимагав надання засвідченого акту про згоду на укладання шлюбу від батьків або діда та бабки майбутнього подружжя, а якщо вони були відсутні – сімейної ради.

В день, зазначений сторонами, після спливу строку публікації, посадова особа, що вела акти цивільного стану, в будинку комуни, в присутності двох свідків із числа родичів або сторонніх осіб зачитувала сторонам надані папери, що стосувалися їх цивільного стану та формальностей, пов'язаних із шлюбом, та пояснювала їхні сімейні права і обов'язки. Крім того, дана особа мала з'ясувати питання стосовно укладення сторонами шлюбного договору.

Водночас, посадова особа комуни мала прийняти від кожної зі сторін заяву про те, що вони бажають обрати один одного за чоловіка і дружину. Вбачається, що ці заяви робилися за традицією в усній формі. Після цього, в ім'я закону проголошувалося, що сторони пов'язані шлюбом. Шлюбна церемонія завершувалася складанням акту про укладання шлюбу. Крім того, про реєстрацію шлюбу робилася відмітка на полях акту про народження кожного з подружжя.

Одержано 20.04.2017

УДК 340.12(076)

Сергій Васильович Чебан,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Загуменна Ю. О.

ПРОГАЛИНИ В ПОЗИТИВНОМУ ПРАВІ ТА СПОСОБИ ЇХ УСУНЕННЯ І ПОДОЛАННЯ

Фактична основа юридичної справи нерідко містить факти та обставини, нетипові для цієї категорії справ. Особливо така нетиповість проявляється у цивільно-правових відносинах через швидкі зміни у соціально-економічній обстановці та у кримінальному праві через складність застосування формальної логіки до специфіки конкретного злочину. За прогалин і колізій у правових нормах, які не охоплюють повністю або частково ситуації, що потребують вирішення, або пропонують суперечливе їх вирішення, правозастосування стає нетиповим.

Прогалина в позитивному праві – це відсутність або неповнота правової норми для вирішення конкретної юридичної справи.

Категорія «прогалини у праві» по-різному оцінюється в різних юридичних школах. З позицій нормативного праворозуміння право є безпрогальним. Інакше кажучи, нормативізм не визнає існування правових приписів за межами формально-юридичних джерел права. І не можна з цим не погодитися з погляду утвердження законності як принципу суспільного життя. Разом з тим, соціологічна і природно-правова концепції права визнають його існування і за межами формальних джерел права. Так, наприклад, прихильники природно-правового підходу розрізняють природне і позитивне право. З цих позицій право як ідеал, звичайно, є безпрогальним, але позитивне право, виражене у формальних джерелах права, завжди відстає від ідеалу. Прогалина в праві це фактичний пропуск в законодавстві та інших формальних джерелах права, відсутність норми для вирішення певних випадків, що перебувають у сфері дії права. Тому правильніше говорити не про прогалини в праві взагалі, а про прогалини в позитивному праві.

Оцінюючи наявність або відсутність прогалини в позитивному праві, слід враховувати, що правове регулювання не охоплює і не повинно охоплювати собою всього різноманіття суспільних відносин. Прогалина в праві є лише тоді, коли факти або відносини законом не оцінюються, але існує об'єктивна потреба в їх юридичній кваліфікації.

Прогалини в позитивному праві можна усунути тільки додатковою нормотворчістю (видання нормативно-правового акта, створення юридичного прецеденту, укладення нормативного договору).

Від усунення прогалин у праві слід відрізнити подолання прогалин у праві, яке здійснюється в процесі правозастосовчої діяльності й пов'язане тільки з конкретною життєвою ситуацією. Способами подолання прогалин у праві є три види аналогій:

1) аналогія закону, коли для вирішення конкретної ситуації за відсутності правової норми використовується близька правова норма тієї ж галузевої приналежності. Українське цивільне законодавство не містить норм, які регулювали б таку ситуацію: річ, отримана як предмет виграшу (наприклад, мікрохвильова піч), має істотні недоліки, які унеможливають її експлуатацію. У цьому випадку є можливість застосування норм, які регулюють порядок усунення недоліків речі, придбаної за договором купівлі-продажу;

2) аналогія (субсидіарне застосування права), коли для вирішення конкретної ситуації за відсутності правової норми використовується правова норма іншої галузі права. Наприклад, для вирішення спору щодо суперфіцію – права на забудову земельної ділянки, передбаченого цивільним правом, Господарський суд Полтавської області застосував норми закону України «Про оренду землі»;

3) аналогія права, коли для вирішення конкретної ситуації за відсутності правової норми використовуються принципи права. Приклад: Цивільний процесуальний кодекс України не містить норми щодо апеляційного оскарження ухвали суду про видачу виконавчого листа на підставі рішення третейського суду. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, виходячи з принципу верховенства права та принципу непопущності права особи на доступ до суду і справедливий розгляд його справи судом, дійшов висновку, що визначення компетентного суду про видачу виконавчого документа на виконання рішення третейського суду підлягає апеляційному оскарженню.

Нетипове правозастосування вимагає особливої уваги і професіоналізму від правозастосовця. При встановленні прогальної ситуації необхідно звернутися до наявних офіційних та неофіційних інтерпретацій (роз'яснень) права. За відсутності офіційного роз'яснення, яке могло б допомогти в подоланні прогалини у праві, правозастосовець має самостійно використовувати аналогію, переходячи від першого варіанту до другого, а потім до третього (аналогії права).

Підкреслимо, що аналогія права не може бути використана при вирішенні питань про юридичну відповідальність. Не випадково вона прямо заборонена в кримінальному праві.

Одержано 20.04.2017

УДК 342.4(477)

Антон Миколайович Черніков,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Мураховська Т. Є.

ВЕРХОВЕНСТВО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Стаття 8 Конституції України говорить, що одним із принципів формування правової держави є принцип верховенства права, який діє на території нашої держави. Принцип верховенства права є базовим принципом правової держави, визначає цінності та ідеали подальшого суспільного розвитку. Верховенство Конституції, як одна з умов втілення принципу верховенства права, є важливим принципом для побудови правової держави, зміцнення державності та вдосконалення нормотворчості в нашій країні.

На даному етапі розвитку громадянського суспільства, демократичної, правової держави, дослідження принципів верховенства права та верховенства конституції є провідними темами наукових пошуків. Хоча, слід зазначити, що ці принципи та їх дослідження беруть свої витoki ще з давнини.

В юридичний обіг категорію «верховенство права» уперше запровадив у ХІХ столітті англійський правознавець А. Дайсі. Проте, своїми витокami правова доктрина верховенства права походить ще з античних часів, а в її створенні й закріпленні значне місце посідають політико-правові доробки таких мислителів, як Т. Гоббс, Г. Гроцій, І. Кант, Дж. Локк, Ш. Л. Монтеск'є, Б. Спіноза та ін. Доктрина «верховенства права» передбачала необхідність підпорядкування «позитивного» (встановленого чи санкціонованого державою) права «непозитивному», тобто встановленому Богом, а пізніше – народом (природні права людини, потреби людського ества, вимоги розуму, мораль тощо). На практиці ж дія принципу «верховенства права» означає, що держава та її інститути повинні визнати пріоритет прав людини й підпорядкувати останнім свою діяльність.

Останнім часом реалізація саме принципу верховенства конституції є однією з сучасних проблем юриспруденції. Цей принцип відображає загальне надбання людства – ідеали свободи, демократії, прав людини і поступово реалізує їх шляхом регламентації усіх суспільних відносин у контексті найвищої справедливості.

Всі люди в суспільстві – громадяни і негромадяни – повинні бути впевнені, що вони матимуть доступ до суспільної справедливості, якщо вважають, що їм було заподіяно шкоду. Підозрювані у злочинах повинні вірити, що працює система законів, яка забезпечує прозоре і справедливе поводження з ними. Підприємці повинні знати, що якщо їх контракти не виконуються, є реальна можливість відшкодування.

Як відомо, верховенство закону передбачає визнання ключової ролі закону у правовій системі держави, в діяльності всіх суб'єктів права, насамперед

органів державної влади й органів місцевого самоврядування, їх службових і посадових осіб. Тобто зміст принципу верховенства закону означає його вищу юридичну силу щодо всіх інших нормативно-правових актів та інших джерел права (правових звичаїв, правових договорів, правових прецедентів тощо), а також важливість для системи нормотворчої та правозастосовної діяльності.

З огляду на те, що закони, як акти позитивного права, мають свою юридичну ієрархію, принцип верховенства закону з утвердженням конституціоналізму наприкінці XVIII – початку XIX століття трансформувався в принцип верховенства конституції як основного закону для національної правової системи більшості держав.

Тож на даний момент принцип верховенства конституції потрібно розглядати як визнання її норм у системі законодавства та найвищої юридичної сили безпосередньо самої Конституції України.

З вищесказаного можна дійти висновку, що конституція держави займає особливе місце в правовій системі держави. Вона є основним законом для суспільства та держави і має верховенство на всій території країни, визнається народом та регулює основоположні відносини в суспільстві: закріплює основи конституційного ладу, права та свободи людини, відносини особи, влади і права.

Одержано 21.04.2017

УДК 342.1:316.7

Віталій Олегович Найда,

курсант 1 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: ст. викладач кафедри Безуса Ю. О.

ТОТАЛІТАРНА ДЕРЖАВА ТА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМА ВЗАЄМВІДНОСИН

Протягом майже всього XX ст. національна культура зазнавала найвідчутніших втрат і деформацій внаслідок панування тоталітарних режимів. Тоталітаризм, особливо в першій половині XX століття, був притаманний не лише окремим країнам і культурам – він став складовою людської психології та свідомості. Сьогодні тоталітарний політичний режим притаманний такій державі, як КНДР, а окремі його аспекти знаходять своє втілення у сучасній Російській Федерації (частковий авторитаризм, самоізоляція, існування цензури тощо). Саме в цьому і полягає актуальність даної теми.

Важливою є проблема сутності тоталітаризму. Тоталітарною є така політична система, в якій існує жорсткий контроль влади над усіма сферами життєдіяльності суспільства, а також над кожною особистістю; панує одна ідеологія і політична партія. Національна культура – це сукупність матеріальних і духовних цінностей нації; її джерелом є діяльність людини, заснована на самовираженні, накопиченні навичок і пов'язана з етномовними особливостями.

У дослідженні був проаналізований стан національної культури та зроблений порівняльний аналіз таких тоталітарних держав, як нацистська Німеччина, фашистська Італія та СРСР.

Одразу після більшовицької революції було створено цензуру, заборонено політичні партії, національні та культурні об'єднання, що не стояли на комуністичних позиціях. З країни змушений був емігрувати цвіт національно свідомої інтелігенції.

ХІІ з'їздом РКП(б) у квітні 1923 року була започаткована політика коренізації головною метою якої був не стільки розвиток національних культур, як збільшення впливу й укріплення радянської влади шляхом формування у місцевого населення довіри до неї. Література і мистецтво у цей час досягли значних успіхів завдяки таким діячам, як М. Хвильовий, М. Зеров, Г. Косинка, Л. Курбас та ін. І вже у 1933 р. Сталін назвав місцевий націоналізм основною загрозою для єдності Радянського Союзу. Прийняттям постанови «Про перебудову літературно-художніх організацій» (1932) більшовицька партія взяла національну творчість під свій жорсткий контроль.

Подібно до СРСР, національна культура в нацистській Німеччині в 30–40-х роках також підпорядковувалась тотальному контролю з боку влади та держави. Але, на відміну від комунізму, в культурній політиці нацизму пріоритет віддавався головним чином традиціям нації, доленосності арійської раси.

Національна німецька культура всіляко пропагувалась. Але ставлення до культури інших народів було негативним. До того, що належало першочерговому викоріненню, нацисти віднесли єврейську та негритянську культуру (зокрема джазову музику). «Щоб знищити націю, треба знищити її культуру...», – писав Гітлер в «Mein Kampf».

Політика контролю над національною культурою у фашистській Італії ніколи не була настільки всеохоплюючою, як в Німеччині або в СРСР. Наслідком обмеженості контролю став той факт, що в епоху фашизму в Італії виникали твори мистецтва, відносно незалежні від впливу фашизму і створювали основу для подальшого розвитку національної італійської культури. Так, зокрема, італійська кінематографія кінця 1930-х – початку 1940-х років стала основою для формування в перші повоєнні роки прославленого італійського неореалізму.

Друга світова війна поклала край нацистському режиму в Німеччині та фашистському в Італії. У СРСР агонія тоталітарної влади затягнулася ще на довгі роки, а все талановите, що було створене в радянській культурі за повоєнний час, виникло не завдяки, а всупереч тоталітаризму.

У післявоєнний період у СРСР створювалися кіноповісті О. Довженка, вірші В. Сосюри, що влада називала проявами «буржуазного націоналізму».

З викриттям «культу особи Сталіна» і початком так званої «відлиги» настав період змін. На хвилі загальної лібералізації суспільства відроджувалося національно-духовне життя. «Хрущовська культурна відлига» мала обмежений характер, бо в основному режим залишався тоталітарним. Але кінець 60-тих

років – час розквіту творчості «шестидесятників» Л. Костенко, В. Симоненка, А. Горської, які розвивали саме українську національну культуру.

Культурницьку течію руху шістдесятників, доповнивши її політичною, продовжували в підпіллі та таборах письменники дисиденти. Ідею відродження національної культури відстоювали Є. Сверстюк, В. Мороз, М. Осадчий та І. Дзюба.

Основні висновки щодо взаємовідносин національної культури і тоталітарного режиму в досліджуваних державах можна викласти у наступних положеннях:

- національна культура знаходиться під контролем режиму;
- тоталітарна держава може стимулювати або гальмувати розвиток національної культури для досягнення певних економічних або політичних цілей. Як приклад, політика коренізації, яка проводилася в 20–30-х рр. ХХ ст. в СРСР.
- у тоталітарному суспільстві виникає вороже ставлення до культур інших народів або окремих соціальних груп, які є ідеологічними супротивниками. Наприклад, ставлення до буржуазної культури в СРСР, до єврейської в Німеччині).
- як правило, пріоритет в тоталітарних державах віддається або соціальним питанням (пролетарська культура СРСР), або традиціям нації (арійська культура в нацистській Німеччині).

Отже, у різних тоталітарних режимах були свої особливості щодо ставлення до національних культур. Загальною метою цих режимів було встановлення цілковитого контролю над суспільством.

Одержано 21.04.2017

УДК 351.74(477)

Віктор Олександрович Лук'янов,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріщак І. В.

НОВА ПАТРУЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Соціологічні дослідження свідчать про підвищення рівня довіри громадян до нової поліції. При цьому громадськість вказує на високий рівень виконання своїх обов'язків патрульними поліцейськими, дотримання законності та бажання змінити нашу країну на краще. Крім того, люди відзначають: дотримання патрульними правил поліцейської етики, ввічливість у спілкуванні з громадянами, патріотизм, людяність. Ці та інші професійні якості поліцейського вирізняють нову поліцію від старої міліції. Поряд з тим, в патрульній службі Національної поліції України є насущні проблеми, що потребують свого вирішення.

На сьогодні над проблемою несення патрульної служби працюють багато вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема, окремі аспекти роботи патрульної служби ОВС досліджувалися В. Б. Авер'яновим, О. М. Бандуркою, Д. М. Бахрах, О. К. Безсмертним, К. С. Бельським, Ю. П. Битяком, І. П. Голосніченком, С. Т. Гончарук, Є. В. Додіним, М. І. Єропкіним, А. П. Закалюком, Р. А. Калюжним, А. Т. Комзюком, Ю. Ф. Кравченком, М. І. Мельником, О. С. Юніним та іншими. Втім реформа МВС України в цілому, а також зміни, що відбулися у правоохоронних органах взагалі ставлять на порядок денний нові теми для наукових розвідок, нові об'єкти дослідження, проблеми котрі виникають у діяльності новостворених чи змінених підрозділів поліції.

Головна проблема з якою зіштовхується нова патрульна служба полягає у відсутності належної координації в роботі між новими патрульними поліцейськими і районними відділами старої міліції – поліції. Справа в тому, що у більшості міст України нова патрульна служба є частиною районного відділу поліції. Наприклад, коли нові патрульні затримують особу, вони доставляють і залишають правопорушника на чергового частини, і з цієї миті людина, як і раніше, залишається в руках працівників старої міліції – поліції з усіма її вадами. В результаті, як би добре патрульна служба не працювала по затриманню, усіх правопорушників вона повинна передавати до райвідділів і на цьому її компетенція закінчується. Так, наприклад, левову частку серед усіх скоєних злочинів у м. Києві займає домашнє насильство. Раніше у разі заяви про подію на місце прибував патрульний наряд, складав протокол, після чого він передавався дільничному районного відділення. Дільничний на власний розсуд або відправляв насильника в соціальний центр для коригування поведінки правопорушника або особисто працював з конкретною сім'єю.

Нова поліція виявилася наодинці з проблемами старої системи. Нові поліцейські також скаржаться на переробку робочого часу без додаткової компенсації. Так, їх примушують працювати понад норму, їм часто призначають заняття для підвищення кваліфікації у вихідні дні. У них відсутні елементарні зручності – приміщення-роздягальні, шафи для одягу, душові кабінки тощо. Тим не менш, усі ці вади виходять від нового керівництва поліції, начебто відібраного в ході реформи. Таку незахищеність нової поліції не можна залишати надалі.

Ніхто досі точно не знає, за якими критеріями відбираються керівники нової національної поліції. На підставі чого та або інша молода людина перемогла в конкурсі і очолила службу в конкретному місті? Можливо, конкурс і проводять, проте МВС України жодної інформації із цього приводу не озвучує. Це викликає здивування, в першу чергу, серед самих поліцейських та громадськості. Ця кадрова закритість деморалізує поліцейських, які розуміють, що в цій сфері існують якісь «таємні ігри».

Також відмітимо непрозору процедуру дисциплінарних стягнень нових патрульних поліцейських. Зараз усередині служби діє система грошових штрафів за певні проступки, наприклад, за явку на роботу неголеним у чоловіків або із зухвалою косметикою у жінок. Проте проблема полягає в тому,

що згідно із законодавством, поліцейського можуть залучати до покарання лише за рішенням суду. Самі поліцейські неодноразово скаржилися на те, що їх штрафують. Вони не розуміють, на підставі чого з них знімають частину заробітної плати.

Усі чекали, що після введення в столиці України практики цілодобового патрулювання вулиць, кількість скоєних злочинів і правопорушень різко впаде. Раніше в міліції діяв строгий порядок фіксації усіх правопорушень, і вищестояще керівництво вимагало виконання певного плану фіксації злочинів. Зараз же виконання плану у підлеглих ніхто не вимагає, а отже, і кількість правопорушень на папері знизилася. Але громадськість справедливо відмічає навпаки, зростання кількості квартирних крадіжок, грабежів, розбоїв та інших важких злочинів. Тим паче, що ЗМІ прискіпливо відслідковують діяльність нової поліції взагалі. Така увага, це добре, вона спонукає зокрема нову патрульну службу працювати більш відповідально та ретельно.

Двох з половиною місяців нехай і досить інтенсивного навчання все ж таки не достатньо аби випустити повністю підготовлених патрульних поліцейських на вулиці великих міст. Як результат – в деяких ситуаціях патрульні поліцейські просто не знають, як поводитися на місці події, і часто звертаються до своїх старших колег за допомогою. Різняться також цифри про кількість звільнених співробітників нової поліції. На початку жовтня 2016 р. міністр внутрішніх справ А. Аваков заявив, що лише в Києві вже звільнено 28 поліцейських, причому двоє з них – за правопорушення. «За результатами двомісячної роботи з двох тисяч поліцейських «відсіялися» лише 28 працівників. Ми чекали відсівання 10–20 %, але не так мало», – відмітив міністр. Крім цього, двох чоловік звільнили «за підозрою або за фактом непристойних дій з грошима». Проте за інформацією іншого джерела з нової поліції по усій Україні вже звільнили 200 чоловік. При чому причини різні – від порушення внутрішньої дисципліни до звільнення за власним бажанням.

Нарешті, серед недоліків, які можуть привести до майбутніх зловживань з боку поліцейських, є новий закон про поліцію. Будь-який громадянин може бути зупинений у будь-якому місці патрульним поліцейським, і буде зобов'язаний пред'явити документи лише тому, що патрульний поліцейський вважає, що ця людина має відношення до вчиненого правопорушення. У новому законі також написано, що усі громадяни зобов'язані підкорятися зовнішньому догляду, самотійно відкривати сумку, а також багажник машини і показувати вміст без свідків і понять.

Таким чином, можна виокремити декілька основних проблем нової патрульної поліції, які необхідно негайно виправляти:

- відсутність належної координації в роботі між патрульними поліцейськими і районними відділами старої міліції-поліції;
- недостатня соціальна і правова захищеність нових поліцейських;
- непрозорість в роботі нової поліції;
- безпідставні дисциплінарні покарання в новій поліції;
- кількість правопорушень стала не меншою, а більшою;

- нова патрульна служба поки що вимушена працювати поряд з існуванням старих не реформованих служб в райвідділах (дільничні інспектори, кримінальний розшук, дізнання тощо);
- надмірне розширення повноважень нових патрульних поліцейських.

Одержано 21.04.2017

УДК [351.74:165.1](477)

Вадим Віталійович Воробець,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кріщак І. В.

ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В сучасній Україні громадськість дедалі більшу увагу приділяє Національній поліції, а особливо тому, як працівник поліції виконує свої професійно-службові обов'язки, чи в змозі він неухильно дотримуватися законодавства України та працювати у суворій відповідності до нього.

Виходячи з сервісної спрямованості сучасної держави, поліція надає в межах визначених законом послуги тим особам, які з особистих, економічних, соціальних причин, або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги, тобто вона покликана стати сервісним органом. На сьогоднішній день є багато концепцій з приводу того, яким повинен бути поліцейський та рівень його моральних якостей. Безумовно, що він повинен мати високий рівень правової свідомості та правової культури, адже саме поліцейські великою мірою відповідають за розкриття злочинів та забезпечення охорони прав людини, підтримання публічної безпеки і порядку.

Спочатку варто розібратися з тим, що являє собою саме поняття «правосвідомість». Як зазначає О. Ф. Скакун, правосвідомість – це система ідей, уявлень, емоцій та почуттів, які відображають ставлення індивіда, групи, суспільства до минулого, чинного та бажаного права, а також до діяльності, пов'язаної з правом. Правосвідомість не лише виражає ставлення індивіда до правової дійсності, а й спрямовує її на певні зміни в правовому середовищі, прогнозує і моделює їх.

Говорячи про правосвідомість працівників Національної поліції, варто зазначити, що вона включає в себе елементи, притаманні правосвідомості усіх громадян (правову психологію, правову ідеологію, правову поведінку), а також функціонує у єдності та взаємодії з політичною, естетичною та іншими видами суспільної свідомості.

Так, правосвідомість поліцейських має свої особливості, що обумовлені своєрідністю завдань та виконанням професійно-службових обов'язків. Імідж працівника Національної поліції та самої системи Міністерства внутрішніх

справ в цілому, залежить від якісного та належного виконання ними своїх завдань та функцій, що в цілому впливає на правосвідомість та правову культуру суспільства. Саме від рівня правової свідомості, обізнаності та високого рівня правової культури поліцейського певною мірою залежить правомірна поведінка громадян країни.

Правосвідомість працівника Національної поліції відображає правову реальність крізь призму належного, з точки зору норм та основоположних засад права, які склалися в державі. Виходячи з цього, правосвідомість поліцейського є оціночним поняттям, причому оцінці підлягають правові вчинки з боку їх відповідності правомірності та законослухняності.

Правосвідомість майбутнього поліцейського формується в процесі правового навчання та правового виховання, що складається з загальної та спеціальної правової підготовки, а також включає в себе знання та вміння з інших навчальних дисциплін. Для правосвідомості працівника Національної поліції важливе значення має особисте ставлення до злочинності як негативного суспільного явища та засобів боротьби з нею. На наш погляд, до особливостей правосвідомості у цій сфері можна віднести:

- негативну реакцію на злочинні прояви, упевненість у необхідності активної боротьби з ними;
- неухильне дотримання законності, неприпустимість порушення норм та принципів права;
- більш високий рівень оцінки права та забезпеченого ним правопорядку, ніж у інших законослухняних громадян;
- установка на жорстке відношення щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні правопорушень;
- висока оцінка суспільної цінності власної професійно-службової діяльності та функцій свого відомства.

Поряд з тим, у деяких поліцейських спостерігається недооцінка процесуальних гарантій у порівнянні з іншими, в тому числі матеріальними гарантіями, а також наявність деяких елементів правового нігілізму, що тягне за собою вибір варіанта правомірної поведінки не на основі переконання, а внаслідок прагнення залякати правопорушника, а також надмірної боязні настання небажаних наслідків особисто для себе. Виходячи з вищесказаного, можна стверджувати про те, що правосвідомість поліцейського, як правило, поєднує позитивні та негативні тенденції.

Отже, сучасний поліцейський повинен бути впевненим у необхідності забезпечення правопорядку в державі, захисту прав громадян, активної боротьби з правопорушеннями, осуджувати протиправну поведінку, дотримуватися законності під час виконання своїх службових обов'язків.

Ці якості правосвідомості поліцейського дозволяють йому правильно орієнтуватися у складних ситуаціях та оперативно обирати належний варіант відповідної поведінки. Зауважимо, що рівень правової свідомості та правової культури поліцейських, в першу чергу, залежать від рівня формування їхньої професійної свідомості, загальної культури, навколишнього середовища та

освітнього рівня. Саме під час навчання у вищих навчальних закладах системи МВС України, у майбутніх поліцейських закладається в пам'яті високий рівень правосвідомості. Це означає, що ставлення поліцейського до права взагалі особливо залежить від того, як в навчальному закладі будуть готувати курсантів (слухачів), особливо що стосується його науково-педагогічного складу, який покликаний закласти погляди, переживання, уявлення та почуття до минулого, чинного (дійсного, теперішнього) та майбутнього права.

Таким чином, під час навчання майбутніх поліцейських, викладачі повинні донести до курсантів (слухачів) істинне знання, адже правда у кожного своя, а істинна одна, закласти в їх свідомість любов до своєї професії, повагу до права, задля того, щоб вони працюючи в різних практичних підрозділах Національної поліції могли донести цю любов та повагу до пересічних громадян і навіть правопорушників, з подальшим запобіганням вчинення останніми нових правопорушень.

Правосвідомість та правова культура поліцейських повинна бути вищою за правосвідомість та правову культуру пересічних громадян. Лише тоді суспільство і держава зможуть виявити належну довіру до Національної поліції. У такий спосіб, власним прикладом поліцейські зможуть підвищити рівень правової культури населення, а саме змінити ставлення громадян до чинного та бажаного права на краще з метою побудови правової, демократичної та соціальної держави зусиллями всього суспільства.

Одержано 21.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 2**

УДК 329.001.73(477)

Марина Геннадіївна Драгомирова,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Павленко Н. В.

**НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ**

Важливим чинником успішного розвитку демократичної політичної системи в державі є якісна партійна система. Партії – це високоорганізована форма доступу різних груп людей до важелів державної влади, яка виступає тією ланкою, що забезпечує зв'язок між державою та громадянським суспільством. Якщо цей зв'язок слабшає або розвивається демократія ризикує перетворитися на авторитаризм.

За даними соціологічних опитувань Центру Разумкова, 72 % громадян вважають, що українські політичні партії не виконують свої функції. В їх діяльності можна спостерігати багато проблемних моментів, найбільш значущими з яких є наступні:

1) українські партії не є доктринальними, вони не мають чітко визначеної ідеологічної спрямованості та обумовлених нею цілей та програм діяльності. Скоріше вони схожі на політичні проекти, створені під конкретних лідерів, тому, як правило, партії припиняють активну діяльність, щойно їх лідер втрачає політичний вплив;

2) більшість політичних партій не має регіональних осередків і не зацікавлена у їх розвитку, оскільки партії орієнтовані на своїх лідерів, а не на виборців. Робота з населенням здійснюється лише під час передвиборчої кампанії;

3) в українських партіях практично відсутня вертикальна мобільність, що гальмує оновлення політичних еліт. Тому місцеві лідери партій часто зацікавлені у створенні власних проектів. Це призвело до появи занадто великої кількості партій (349), причому майже половина з них з'явилася за останні три роки. При реєстрації нерідко використовуються фіктивні списки виборців, у яких одні й ті ж самі особи регулярно підтримують створення різних політичних партій. Велика кількість партій робить їх нечисленними і слабкими, а також дезорієнтує електорат під час виборів.

Зазначені проблеми партійної системи негативно впливають на функціонування всієї політичної системи України в цілому і потребують негайного вирішення. Політичні партії мають стати ідеологічними, всеукраїнськими із чітким членством. Для цього необхідно внести наступні зміни до законодавства, що регулює діяльність політичних партій:

1) при реєстрації політичної партії замість збору підписів запровадити умову щодо наявності у партії регіональних осередків або ж певної кількості членів;

2) визначити чіткий перелік статей, на які політичні партії можуть витрачати кошти, що виділяються їм з Державного бюджету;

3) заборонити політичну рекламу за бюджетні кошти;

4) дозволити партіям розвивати власні ЗМІ;

5) запровадити механізми внутрішньопартійної демократії для того, щоб члени партії мали змогу впливати на рішення центрального апарату;

6) передбачити створення при партіях аналітичних центрів, які б перевели їх діяльність у більш змістовну площину;

7) прийняти закон про лобізм, який би ввів цей вид політичної діяльності у правові рамки та зробив би недоцільним купування політичних партій великим бізнесом.

Вказані зміни, на нашу думку, сприятимуть оздоровленню партійної системи та укріпленню зв'язку політичних партій не тільки з власними членами, але і з виборцями. Але вони мають сенс лише при одночасному оновленні ви-

борчого законодавства, яке повинно підвищити ступінь політичної відповідальності партій перед виборцями.

Одержано 21.04.2017

УДК 316:628

Денис Романович Вербицький,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. соціол. наук Бобро Н. В.

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД – ШЛЯХ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ

Час навчання курсанта у вузі – не лише можливість набуття ним знань, умінь, навичок щодо подальшої професійної діяльності, але й період становлення його особистості як майбутнього професіонала-поліцейського, тобто період соціально-професійної самоідентифікації. Це є дуже важливим, оскільки, за словами відомого фахівця в галузі проблем ідентичності та ідентифікації В. Болотової, ідентифікація – ототожнення себе з професійною діяльністю й професійною групою, а також прийняття та включення у свій власний внутрішній світ норм, цінностей, зразків поведінки, який формується під впливом як індивідуальних якостей особистості, так і соціальних чинників. На рівні самосвідомості формується ототожнення чи відчуження себе в межах копіювання (або відторгнення) поведінки інших людей, в першу чергу, тих, що входять до групи, референтної для даної особистості. В результаті індивіди не просто займають певні «позиції», вони вступають у володіння деякими можливостями та благами, притаманними даному статусу, починають користуватися ними. Ця теза набуває особливого значення саме для професійної самоідентифікації Національної поліції.

Для курсанта процес формування адекватного сприймання майбутньої професії, мотивації до фахової діяльності, розвиток особистісних якостей, безпосередньо пов'язаний з навчанням у вищому навчальному закладі.

Протягом періоду навчання у курсантів відбуваються суттєві зміни у ставленні до обраної професії. Починаючи з першого курсу і з кожним наступним роком навчання у них укріплюється позитивне ставлення до майбутньої професії та формується прагнення працювати за фахом. Суб'єктами впливу на курсантів є куратори груп, викладачі та адміністрація вищого навчального закладу (деканати, ректорат). Саме вони є шляхом не тільки безпосередньо учбової діяльності, але й організаційної, роз'яснювальної роботи та здійснення контролюючої функції, створюють умови для успішного прилаштування вчорашніх абітурієнтів до курсантського життя.

Важливе завдання вищого закладу полягає у забезпеченні умов ефективної первинної професіоналізації курсантів та запобіганні виникнення й поширення явища професійної маргіналізації майбутніх спеціалістів. Одним із

способів вирішення цієї задачі є збагачення навчального процесу ефективним спілкуванням курсантів з представниками майбутньої професії з приводу професійних знань, тобто певне їх занурення у сферу практичної діяльності. При чому таке знайомство з професією повинно відбуватись вже на початкових курсах навчання. Це суттєво підвищує рівень інформованості курсантів щодо специфіки їх майбутньої роботи та сприяє формуванню і закріпленню установки на професію. Іншим засобом досягнення визначеного завдання вважаємо організацію продуктивної практики (навчальної чи виробничої). Вона уявляє собою окрему форму навчання і в той же час повинна виступати прототипом професійної діяльності, оскільки націлена на розвиток особистісних ресурсів курсанта у трудовій діяльності. Окрім очевидних завдань практики (отримання інформації, знайомство з особливостями виробничого процесу, придбання досвіду), вона має, в першу чергу, орієнтуватись на розвиток індивідуальних здібностей курсанта для ефективного використання професійних знань у типовій чи особливій професійній ситуації. Для стимулювання розвитку індивідуальних якостей курсантів доцільно використовувати у навчальному процесі інноваційні методики, зокрема, індивідуальні завдання, творчі та пошукові роботи.

Отже, наближення до професії – особливий шлях, який може бути довгим чи навпаки коротким, швидким чи повільним, складним чи простим й зрозумілим. Однак, це залежить як від вищого навчального закладу, та від самої особистості.

Одержано 21.04.2017

УДК 340.12(447)

Марина Геннадіївна Драгомирова,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. філос. наук, доцент Грищенко Н. В.

СВОБОДА ВІРОСПОВІДАННЯ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ТА ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ

На сьогоднішній день людина має право вільно обирати та сповідувати будь-яку релігію, задовольняти свої релігійні потреби, або ж навпаки не сповідувати жодну з релігій. При цьому ніхто не повинен втручатися або намагатися змінити її релігійні уподобання.

Але проблема вибору релігійного спрямування людства почалася ще в епоху античності. Змінювалася влада, відбувалося формування нових політичних систем, і вже в період Нового часу релігія була досліджена як важлива складова правової політики. На разі, це право є гарантоване законодавством України та закріплене в багатьох правових міжнародних документах.

Серед основних невід'ємних прав людини одним із найважливішим є свобода віросповідання. Воно є критерієм самовизначення людини не тільки в духовній сфері, а й в цілому житті. Основою віросповідання є віра та особисті

переконання особи, тобто можливість людини самостійно визначитися, мати змогу виражати свої почуття та ставлення до різних аспектів життя без втручання зовнішніх чинників, осмислювати та оцінювати різноманітні релігійні погляди, давати їм оцінку, самостійно робити свій вибір та реалізовувати його, мати власну позицію щодо сприйняття світу, навколишнього середовища. Таким чином, людина самостійно може сформулювати свій світогляд, знайти сенс життя та цінності людського буття.

Насамперед, свобода віросповідання залежить від наявності механізму її юридичного забезпечення, основою якого виступає основний закон України – Конституція. Так, статтею 35 закріплено, що «кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність».

Право на свободу віросповідання є основою складовою системи конституційних прав та свобод людини, яка має спрямування на вільний індивідуальний розвиток особистості. Воно охороняється державою, при цьому забезпечується невтручання в особисте життя, а також не допускається примушування до зміни особистого світогляду і релігії під впливом політичних міркувань, ідеологічних поглядів.

Свобода віросповідання як загальновизнане право людини знайшла своє відображення у законі України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991. Головними завданнями цього документа, згідно статті 1, є: гарантування права на свободу совісті громадянам України та здійснення цього права, забезпечення відповідно до Конституції України, Декларації про державний суверенітет України та норм міжнародного права, визнаних Україною, соціальної справедливості, рівності, захисту прав і законних інтересів громадян незалежно від ставлення до релігії, визначення обов'язків держави щодо релігійних організацій, визначення обов'язків релігійних організацій перед державою і суспільством, подолання негативних наслідків державної політики щодо релігії і церкви, гарантування сприятливих умов для розвитку суспільної моралі і гуманізму, громадянської злагоди і співробітництва людей незалежно від їх світогляду чи віровизнання.

Отже, свобода віросповідання вбачає в собі рівність усіх релігій перед законом, а також право вибору і право відмови від релігійних переконань, ритуалів. Слід зауважити, що ця рівність стосується не тільки окремої особистості, а й об'єднань різних конфесій, які можуть самостійно мати, змінювати, вибирати свій релігійний світогляд. Значення свободи полягає в можливості людини самостійно обрати свої релігійні погляди, дотримуватися їх в умовах законності та правопорядку. В демократичній правовій державі існування таких прав і свобод є особливо важливим елементом, який забезпечує реалізацію правової політики.

Одержано 21.04.2017

УДК 378:343.35

Ольга Олександрівна Магда,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Павленко Н. В.

КОРУПЦІЯ У ВНЗ: ПРОЯВИ, ПРИЧИНИ, ПРОТИДІЯ

За даними соціологічного опитування, проведеного у 2016 році, 94 % дорослого населення України занепокоєні станом корупції у державі. Це означає, що громадяни нашої держави усвідомлюють і відчують на собі, що її негативні наслідки – це не просто недовіра населення до органів влади та гальмування розбудови правової держави і громадянського суспільства. Це, перш за все, руйнування духовних та культурних цінностей, суспільної моралі, що призводить до глибокої морально-ідеологічної кризи в суспільстві.

Особливо небезпечною є корупція в системі вищих навчальних закладів (ВНЗ), яка покликана визначати ідейні орієнтири для наступних поколінь громадян. Прояви корупційної поведінки викладачів та адміністрації ВНЗ нівелюють цінність будь-яких виховних заходів та мимоволі формують у молоді толерантне ставлення до корупції як до різновиду неформальної соціальної практики.

Аналіз газетних та наукових публікацій дозволяє виділити такі основні форми прояву корупції у ВНЗ України, як вимагання з боку викладачів безпосередньо в рамках навчального процесу (сприяння чи повна гарантія вступу, заліки та екзамени, курсові роботи, отримання диплому, добровільні внески); незаконні відпрацювання; корупція та утиски прав студентів у гуртожитках; повний контроль та керованість адміністрацією роботи студентських профспілок та органів студентського самоврядування університетів; утиски та погрози щодо студентів, які започаткують антикорупційні ініціативи; кумівство, фаворитизм при призначенні на керівні посади; вимагання хабара при прийомі викладача на роботу; розкрадання або нецільове використання фінансових коштів ВНЗ.

Причини виникнення корупції у сфері освіти умовно можуть бути поділені на дві групи: 1) об'єктивні причини: низький рівень заробітної плати та недостатні правові та соціальні гарантії захисту освітян, обмежена кількість місць на бюджетну форму навчання, недосконалість антикорупційного законодавства, відсутність дієвого громадського контролю за використанням бюджетних коштів; 2) суб'єктивні причини: розчарування й апатія з боку викладачів до навчального процесу, який є ускладненим відповідно до вимог Болонської системи і не приносить достатніх матеріальних винагород, відсутність пошани до викладацької роботи з боку студентів, відшкодовування витрат у зв'язку із влаштуванням на викладацьку роботу, замовчування студентами випадків давання і вимагання матеріальної винагороди, націленість студентів не на здобуття знань, а на отримання диплому.

Розуміння причин корупції у ВНЗ дозволяє запропонувати наступні основні шляхи боротьби з цим явищем:

- 1) підвищення цінності вищої освіти шляхом оптимізації кількості ВНЗ та посилення вимог до абітурієнтів;
- 2) модифікація системи державного замовлення та приведення її у відповідність до вимог ринку;
- 3) підвищення соціальної захищеності викладачів;
- 4) постійний моніторинг освітнього процесу профільними громадськими організаціями і спонукання студентів та викладачів до активнішої позиції у боротьбі з проявами корупції у ВНЗ;
- 5) підвищення прозорості використання фінансових ресурсів ВНЗ;
- 6) підвищення якості навчання шляхом введення системи зовнішнього оцінювання знань студентів разом із вдосконаленням критеріїв внутрішнього оцінювання, формування стимулів для викладачів відмовлятися від корупційних практик і заохочення студентів до здобуття реальних знань.

Таким чином, щоб позбутися корупційної складової, система вищої освіти має змінитися якісно, а це можливо лише за активної співпраці державних органів і широких верств громадськості.

Одержано 21.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 6**

УДК 343.12(091)(477)“1917-1918”

Олеся Анатоліївна Ковбасяр,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: д-р іст. наук, професор Греченко В. А.

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ОХОРОНЦІВ
ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ В ПЕРІОД УКРАЇНСЬКОЇ
РЕВОЛЮЦІЇ (1917–1918 РР.)**

В указі Президента України № 17/2016 від 22 січня 2016 р. «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років» вказується, що 2017 р. повинен стати Роком Української революції, а вшанування подій та видатних учасників Української революції 1917 – 1921 років – одним із пріоритетів діяльності органів державної влади на 2017 – 2021 роки. Серед таких важливих подій – становлення нових органів правопорядку в Україні та

підготовка кадрів для них. Дослідити, як здійснювався цей процес – основна мета цієї статті.

13 листопада 1917 р. Генеральний секретаріат Української Народної Республіки прийняв Статут Вільного козацтва України, де були сформульовані мета та завдання цієї організації. Для реалізації цих завдань товариства Вільного козацтва повинні були організовувати, окрім усього іншого також лекції та курси. Це означало початок цілеспрямованої підготовки охоронців правопорядку в Україні та в Харкові зокрема, оскільки в місті вже існувало 2 товариства Вільного козацтва загальним числом 75 осіб. Протягом останніх тижнів листопада 1917 р. інструктори відділу з формування Вільного козацтва при Генеральному військовому комітеті двічі приїздили до Харкова, де виступали з інструктажем на з'їзді інструкторів Центральної Ради на Слобожанщині, Харківському з'їзді селянських спілок, роз'яснюючи принципи побудови та завдання організації Вільного козацтва. Це означало початок підготовки українських охоронців правопорядку у Харкові.

Слід зауважити, що в підрозділах Вільного козацтва, Державної жандармерії, Народної сторожі і Державної варти, які виконували по суті поліцейські функції, була велика плинність кадрів, відсутність належного управління, недостатнє матеріально-технічне постачання. На їх діяльності позначилися умови військового протистояння доби Української революції і тому вони не могли виконувати в повній мірі свої завдання. Але особовий склад цих правоохоронних структур зробив свій внесок в боротьбу за відродження української державності.

Процес розбудови правоохоронних органів та підготовки кадрів для них було продовжено за доби Гетьманату П. Скоропадського. Особливістю періоду Гетьманату в Україні було те, що, на відміну від Центральної Ради, а надалі і Директорії, П. Скоропадський багато уваги приділяв питанням охорони правопорядку. Вже 18 травня 1918 р. було видано закон відповідно до якого створювалися Державна варта. На неї покладалися як, поліцейські, так і жандармські функції, зокрема, запобігання злочинств та охорона громадського порядку і безпеки, нагляд за додержанням паспортної системи.

Згідно законопроекту про організацію Державної Варти, який було розроблено міністерством внутрішніх справ, в кожному губернському місті, в т.ч. в Харкові, мали відкритися курси для «урядовників Державної Варти».

Для спеціальної підготовки молодших службовців загальної Державної Варти в кожному губернському місті і отаманстві розпорядженням губернського старости (міського отамана) організуються спеціальні курси, закінчення яких для всіх службовців загальної Державної варти до помічників начальників районів включно обов'язкове.

Одержано 21.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ КОНСТИТУЦІЙНОГО І МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 4**

УДК 342.737

Вадим Віталійович Мальцев,

курсант 4 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Гудзь Т. І.

**МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ
В СИСТЕМІ ЗМІ**

У сучасних умовах можливості для реалізації конституційних прав громадян на інформацію та свободу слова значно розширилися, водночас суттєво зросли потреби потенційно активної частини суспільства в інформаційній взаємодії як всередині країни, так і з зовнішнім світом. Провідна роль у забезпеченні свободи слова та права на інформацію відіграють засоби масової інформації (далі – ЗМІ) – інститути громадянського суспільства, для яких інформаційна діяльність є головним завданням і формою існування. Згідно зі ст. 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних 1950 р. вільні й незалежні засоби масової інформації мають першочергову важливість для життя демократичного суспільства.

Засоби масової інформації – це розгалужена мережа установ, що займаються збором, обробкою, поширенням інформації. До цієї мережі входять телерадіопрограми, газети, журнали, книжкові видавництва, радіо, інформаційні агентства, кінодокументалістика тощо. Крім того, на сьогодні в українському суспільстві все активніше використовується Інтернет, який дозволяє органам публічної влади встановити зворотний зв'язок з громадянами.

Преса, радіо і телебачення являють собою своєрідний «тріумвірат» ЗМІ, кожне з яких має низку особливостей щодо характеру і способів донесення інформації до аудиторії. Однак поряд з наявністю специфічних властивостей усі види ЗМІ мають дещо спільне – це здатність донести до масової аудиторії більш чи менш оперативно словесно-понятійну та емоційно-образну інформацію.

Характерними рисами ЗМІ є: публічність (необмежене, неперсоніфіковане коло споживачів); наявність спеціальних технічних засобів; непряма, розділена в просторі та часі взаємодія комунікаційних партнерів; непостійний характер аудиторії; переважна односпрямованість впливу від комунікатора до реципієнта. Основним завданням ЗМІ є передача інформації споживачам, котра відбувається різними шляхами (преса, радіо, телебачення).

Чинне конституційне законодавство України виокремлює дві групи ЗМІ: друковані (пресу) й аудіовізуальні (телебачення і радіомовлення).

Відповідно до закону України «Про телебачення і радіомовлення» аудіовізуальний (електронний) засіб масової інформації – організація, яка надає

для масового приймання споживачами аудіовізуальну інформацію, передану у вигляді електричних сигналів і прийняту за допомогою побутових електронних пристроїв.

Існує певна відмінність електронних ЗМІ від традиційних, яка полягає у великій оперативності поширення масової інформації та якісно новим способом передачі інформації. При цьому, незаперечним є той факт, що діяльність саме аудіовізуальних ЗМІ нині відіграє найважливішу роль у сфері масової інформації. Найбільшими можливостями впливу на аудиторію володіють саме радіо, телебачення, кіно та комп'ютерні технології.

Першим, після друкованих ЗМІ, за часом появи є радіомовлення. Найбільш характерною його рисою є те, що носієм інформації в даному випадку виявляється тільки звук, що дозволяє миттєво передавати інформацію на необмежені відстані. Звідси можливість такої оперативності радіомовлення, коли повідомлення надходить майже одночасно з подією, про яку повідомляється, чого неможливо в принципі досягти в пресі.

Телебачення увійшло в життя у 30-ті роки ХХ ст., але стало рівнозначним елементом системи масової комунікації тільки через декілька десятиліть. У подальшому воно розвивалося випереджаючими темпами і з другої половини ХХ ст. за низкою параметрів (інформація про події, культуру, розваги) висунулася на перше місце.

На зламі століть приєднався й активно розвивається ще один тип каналів інформації – всесвітня комп'ютерна мережа (представлена Інтернетом), у якій значне місце (поряд із соціальною) займає масова інформація. Це електронні версії і дайджести газет, так звані мережеві газети й журнали, радіо- і теле- «мовлення», сайти («сторінки») окремих журналістів, які оперативно змінюють свій зміст і отримуються користувачами в режимі реального часу. Належне представлення в мережі Інтернет національних інформаційних ресурсів є одним з пріоритетних напрямів державної політики в сфері інформатизації, задоволення конституційних прав громадян на інформацію.

На основі проведеного аналізу можемо зробити наступні висновки:

1. В умовах інформатизації суспільства засоби масової інформації відіграють велику роль, оскільки впливають на свідомість читачів, глядачів, слухачів із тим, щоб спонукати їх діяти тим або іншим чином.

2. Чинне конституційне законодавство України виокремлює дві групи ЗМІ: друковані (пресу) й аудіовізуальні (телебачення і радіомовлення).

3. Останнім часом аудіовізуальні ЗМІ займають важливе місце серед засобів масової інформації. Це пояснюється у першу чергу тим, що інформація, розміщена в пресі, дуже швидко застаріває, а тому читацька аудиторія в пошуках самої актуальної інформації поступово змінює свій інтерес на електронні ЗМІ.

Одержано 20.04.2017

УДК 341.321-056.6

Олена Юріївна Задніпровська,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Філіпська Н. О.

ЩОДО УЧАСТІ ДІТЕЙ У ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ

У міжнародному праві склався та з роками утвердився принцип поваги до основних прав та свобод людини. Однак, незважаючи на всі зусилля людства, деякі категорії осіб потребують особливого захисту. Так, діти були і залишаються однією із найменш захищених соціальних груп населення та є основними суб'єктами системної дискримінації, що особливо посилюється в умовах збройних конфліктів. Проблема захисту дітей на тих територіях, де проводяться військові дії, є досить актуальною, тому доктрина сучасного міжнародного права визнає, що зазначена категорія осіб потребує особливого захисту та уваги.

Окремі питання захисту дітей під час ведення бойових дій були предметом дослідження низки науковців, однак, зважаючи на значну актуальність та суспільну небезпечність даного явища, ця проблематика потребує подальшого вивчення та наукового дослідження. Така потреба зумовлена наявністю достовірних відомостей щодо залучення неповнолітніх осіб до збройних формувань у різних кутках планети.

Положення щодо безпосередньої можливості участі дітей у воєнних діях з'являється вперше в тексті міжнародно-правового акту у 1970 році при складанні тексту Додаткових протоколів (1977 р.) до Женевських конвенцій (1949 р.). Згідно п. 2 ст. 77 Додаткових протоколів до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосуються захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, сторони, які перебувають у ньому, вживають усіх можливих заходів для того, щоб діти, які не досягли 15-річного віку, не брали участь у воєнних діях, і, зокрема, сторони утримувались від вербування їх у свої збройні формування.

Нікому не новина, що діти не мають повної правосуб'єктності через особливості мислення та світосприйняття, обумовленого певним віком. Дані суб'єктивні фактори роблять дитину, особливо малолітню, не тільки фізично, а й морально уразливою, такою, що легко піддається впливу на її думки, психіку та свідомість. На жаль, на певному етапі свого розвитку вона не завжди може дати об'єктивну оцінку своїм діям та діям інших осіб. Це зумовлює можливість активного використання даної категорії осіб у збройних конфліктах. Так, наприклад, неповнолітніх залучали та продовжують залучати до участі у кровопролитних конфліктах у Бурунді, Демократичній республіці Конго, Сьєрра-Леоне, Сомалі, Афганістані, Іраці, Шрі-Ланці, Філіппінах, Судані, Уганді, на Сході України тощо.

Чимало міжнародних організацій активно виступають проти використання дітей в якості солдат. Зокрема, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ),

«Міжнародна амністія», «Terre des hommes», Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Співпрацю цих організацій можна охарактеризувати аббревіатурою DDR – Disarmament, Demobilization, Reintegration (роззброєння, демобілізація, реінтеграція). Також 12 лютого міжнародна громадськість проводить кампанію протесту проти втягування дітей у збройні конфлікти. Згідно статистичних даних, наведених в альтернативній доповіді гуманітарної організації «Коаліція за заборону використання дітей-солдатів» (Coalition to Stop the Use of Child Soldiers), близько 300 000 осіб, які не досягли 18-річного віку, нині беруть участь у збройних конфліктах або служать у військових та напіввійськових формуваннях, як мінімум, в 50 країнах світу, на всіх континентах, крім Антарктиди.

Отже, дитина-солдат – це жахливе явище сьогодення, яке показує всю аморальність і жах війни. Світова спільнота повинна докладати максимальних зусиль для визнання, реалізації та захисту прав дітей, адже будь-які збройні конфлікти, крім порушення їх прав і свобод, завдають їм значних фізичних та психологічних страждань, що в майбутньому може спричинити формування асоціальних особистостей, які навряд чи зможуть стати повноцінними членами суспільства.

Одержано 20.04.2017

УДК 342:340.114

Марія Сергіївна Хмелик,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Варуң Л. Д.

СИСТЕМА ДЖЕРЕЛ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Питання щодо джерел права є досить актуальним, оскільки джерела права виконують визначальну роль у формуванні політико-правової культури та політико-правової свідомості.

Зазначимо, що конституційно-правові джерела досить різноманітні. Їх відмінності здебільшого пов'язані з різними підходами до розуміння права в цілому та існуванням різних моделей правових систем. Зокрема, джерелами конституційного права в окремо взятій державі є нормативні акти, що містять норми, які регулюють конституційно-правові відносини.

Основним джерелом цієї галузі права в переважній більшості країн (виняток становлять деякі мусульманські держави) є Конституція.

Зазначимо, що майже в усіх країнах світу це єдиний нормативний акт вищої юридичної сили, що регламентує окремі сторони економічної і політичної організації суспільства, встановлює засади державного ладу і визначає основи правового статусу особи.

Серед інших джерел конституційного права можна виділити такі, як:

- конституційні закони (вносять зміни до конституції або доповнюють її);
- органічні закони (приймаються на основі бланкетних, тобто відсилочних, норм конституції, зазвичай регулюють будь-який інститут конституційного права в цілому);

- звичайні закони (регулюють окремі питання, наприклад, закон про вибори президента);

- надзвичайні закони – нормативні акти тимчасового характеру, які приймаються за надзвичайних обставин і можуть призупиняти дію чинних у відповідній сфері законів (наприклад, для забезпечення безпеки громадян у разі катастроф, епідемії);

- **конституційно-правові договори**, які поділяються на міжнародні та внутрішньодержавні. **Міжнародні договори** регулюють конституційні питання і передбачають їхнє безпосереднє застосування (наприклад, Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р.). У ст. 118 Конституції Республіки Македонія 1991 р. встановлено, що «міжнародні договори, ратифіковані відповідно до Конституції, є частиною внутрішнього законодавства і не можуть бути змінені законом». **Внутрішньодержавні договори** регулюють конституційні питання між суб'єктами територіальних одиниць, що входять до складу однієї держави, або між державними органами однієї держави (наприклад, розділ Чехословаччини на Чехію та Словакію 1993 р.);

- регламенти парламентів і їх палат, що встановлюють внутрішню організацію і процедуру роботи цих органів;

- акти глави держави і органів виконавчої влади (укази монарха, декрети президента, постанови уряду, акти міністрів деяких відомств, наприклад, постанови центральної виборчої комісії про порядок складання списків виборців;

- акти органів конституційного контролю (конституційних судів, конституційних рад та ін.), які дають офіційні тлумачення Конституції, визначають, чи відповідають положенням конституції ті або інші закони;

- судові прецеденти – рішення судів вищих інстанцій, які публікуються ними і стають основою для прийняття іншими судами аналогічних рішень у подібних справах;

- конституційні звичаї – це правила поведінки, ніде в офіційних виданнях не записані як такі, однак протягом тривалого часу застосовуються й мовчазно санкціонуються державою. Втім, судом вони в будь-якому випадку не захищаються;

- джерела релігійного характеру (наприклад, Коран для мусульманських країн);

- доктрини відомих учених-юристів. Так, відомий французький правознавець Рене Давид зазначав, що доктрина становить дуже важливе джерело права.

Слід звернути увагу на те, що у даний час в рішеннях, наприклад, британських судів можна зустріти посилання на праці вчених-юристів, але вони

розглядаються не як джерело права, а як засіб обґрунтування, додаткової аргументації судового рішення;

Відмітимо, що у федеративних державах, зокрема, до джерел конституційного права відносять також конституції суб'єктів федерації, акти органів місцевого самоврядування, тощо.

Необхідно звернути увагу і на те, що у державах із тоталітарними режими важливе значення мають документи правлячих партій.

Отже, під джерелами конституційного (державного) права розуміють зовнішні форми закріплення конституційно-правових норм, способи надання цим нормам загальнообов'язкового характеру, офіційні способи їх закріплення.

Одержано 21.04.2017

УДК [342.2:329](477)

Микита Сергійович Ємельянченко,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Устименко О. С.

ПОЛІТИЧНИЙ ПЛЮРАЛІЗМ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Сучасний розвиток України, як демократичної, правової та соціальної держави, характеризується змінами у політичній, економічній, культурній та соціальній сферах, станом протиборства партій та громадських рухів, зіткненням позицій різних соціальних груп. Вищезазначені процеси й обумовлюють актуальність дослідження такої проблеми як політичний плюралізм, оскільки політичний плюралізм виступає одним із головних принципів демократичної держави. якою і є Україна.

Проблемі політичного плюралізму присвячено чимало праць вітчизняних та зарубіжних учених. Поняття «політичного плюралізму» має досить широке тлумачення, однак можливо виділити одну властивість, яка об'єднує всі підходи до його розуміння: принцип політичного плюралізму виступає повним запереченням політичного монополізму в житті суспільства.

У науково-юридичній літературі політичний плюралізм розглядається як система суспільних відносин, яка передбачає існування і конкуренцію різноманітних політичних сил; як принцип пристрою й функціонування політичної системи, який спрямований на задоволення потреб населення, знаходження оптимальних політичних рішень та шляхів суспільного розвитку.

Слід звернути увагу на думку В. В. Якімова, який зазначає, що забезпечення принципу політичного плюралізму відбувається одразу на кількох рівнях. З одного боку, це забезпечення функціонування багатопартійної системи, оскільки саме політичні партії виступають носіями і одночасно реалізаторами тих політичних ідей і концепцій, які притаманні сучасному демократичному

суспільству. З іншого боку – це будь-які інші прояви, які включають у себе: механізми зміни політичних еліт, урівноваження централізації державної влади принципом децентралізації, наявність інституту політичної опозиції, розмаїття політичних ідей і теорій тощо.

Як відомо, найважливішим проявом політичного плюралізму є багатопартійність, нормальне функціонування якої можливе шляхом визнання і підтримки базових цінностей, ідеалів та цілей суспільного розвитку.

Багатопартійність в Україні відображена в законі України «Про політичні партії в Україні» та у ст. 15 Конституції України, у якій зазначається, що «суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної багатоманітності».

На сьогодні функціонування в Україні чисельної кількості політичних партій говорить про те, що політичний плюралізм в нашій державі має місце та виступає одним з основних чинників її розвитку.

На нашу думку, існування політичного плюралізму в Україні є позитивним явищем, оскільки населення нашої держави має можливість відкрито висловлювати власні позиції, свої політичні погляди та ідеї, ставлення до політичних інститутів через своїх представників у політичних і громадських організаціях, тим самим реалізовувати своє право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, яке передбачене ст. 34 Конституції України.

Одержано 21.04.2017

СЕКЦІЯ 3

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА ТРУДОВОГО ПРАВА. ЕКОЛОГІЧНЕ ТА АГРАРНЕ ПРАВО

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 4**

УДК 342.951

Олена Юріївна Цебинога,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: д-р юрид. наук, професор Сліпченко С. О.

ІНФОРМАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Актуальність дослідження такого особливого об'єкту цивільного права, як інформація обумовлена складністю визначення підходів щодо даного об'єкту та особливістю яка полягає в тому, що вона не може ототожнюватися з речовими об'єктами, не в кожному разі вона є об'єктом інтелектуальної діяльності, й не може досліджуватися виключно на аналогіях з іншими об'єктами, відомими праву.

Мета даної роботи полягає у з'ясуванні окремих питань, щодо можливості визначення інформації як об'єкта цивільного права, та з'ясувавши специфічні ознаки, відмежувати інформацію, як об'єкт цивільного права від інших об'єктів.

Для того щоб визначити специфічні риси інформації, як об'єкта цивільного права, необхідно відштовхуватися від визначення «об'єкта» взагалі.

Існує безліч точок зору щодо визначення поняття «об'єкт». У загальному значенні «об'єкт» означає предмет, або все те, нащо направлена певна діяльність. Або певне явище, на яке спрямовується дія. Оскільки у загальному значенні «об'єкт» являє собою предмет, то йому властиві певні ознаки такі як: має матеріальну форму, може бути підставою виникнення відносин.

Оскільки цивільний кодекс відносить інформацію до об'єктів цивільного права, необхідно визначити її специфічні ознаки, що дозволить відмежувати її від інших об'єктів цивільного права.

Згідно зі ст. 200 Цивільного кодексу України та законом України «Про інформацію» інформацією є будь-які відомості або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відтворені в електронному вигляді.

Інформації як об'єкту цивільного права притаманні такі ознаки як: властивість поширення інформації та незалежність від її матеріальних носіїв, тобто інформація може вільно поширюватися у просторі та вільно безперешкодно передаватися, незалежно від того, в якій формі вона знаходиться (усно

чи відображена на матеріальному носіїві) дані ознаки інформації знайшли своє відображення в роботах таких вчених як Л. П. Коваленко та В. О. Копилова. Також в даній роботі ми погоджуємося з думкою вченого Є. В. Петрова, що інформації як об'єкту цивільного права властиві такі ознаки як: різноманітність форми вираження та оборотоздатність. Тобто інформація може мати визначену форму (таємна, службова, конфіденційна) та може вільно відчужуватися та переходити від однієї особи до іншої.

Враховавши вищенаведені ознаки можна дійти висновку, що інформація, як об'єкт цивільного права – це нематеріальне благо, що являє собою результат діяльності людей, який існує незалежно від її матеріального носія, в будь-якій формі, та може виступати предметом майнових і особистих немайнових відносин. І має такі специфічні ознаки за якими її віднесено до об'єктів цивільного права, а саме: 1) нематеріальне благо; 2) оборотоздатність; 3) різноманітність форм вираження; 4) порушення прав у відносинах з приводу інформації тягне за собою відповідальність.

Як висновок можна сказати, що інформації, як об'єкту цивільного права властиві специфічні, притаманні тільки їй ознаки, що відрізняють її від інших видів об'єктів цивільного права. Такими специфічними ознаками є: 1) інформація є нематеріальним благом; 2) підлягає не тільки фізичному, але й моральному старінню; 3) характеризується необмеженою кількістю та можливістю її розповсюдження; 4) може бути об'єктом інтелектуальної власності.

На сьогодні чинним законодавством не закріплено за ким-небудь єдиного виключного права на володіння та використання інформації, за винятком інформації яка є об'єктом інтелектуальної власності. А на наш погляд таке закріплення має бути.

Вважаємо визначення правового режиму має стати предметом подальших наукових досліджень.

Одержано 20.04.2017

УДК 347.122

Вікторія Юрїївна Цебинога,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: д-р юрид. наук, професор Сліпченко С. О.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ЯК ОБ'ЄКТА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Актуальність даної теми зумовлена, насамперед, тими процесами, які відбуваються у нашій державі. Зокрема вивчення та дослідження такої категорії як «вогнепальна зброя» зумовлена необхідністю введення даного поняття у сферу цивільно-правових відносин, яке буде задовольняти цивільне право взагалі. Даному питанню присвячено безліч наукових статей та дисертацій,

але єдиної думки щодо визначення поняття, яке б повною мірою задовольнило б цивільне право поки ще немає.

Для того щоб дати визначення поняття «вогнепальної зброї» потрібно співвіднести його її з поняттям «зброя». Якщо звернутися до енциклопедичного словника, то знайдемо там наступне визначення зброї. Зброя – це сукупність технічних пристроїв та засобів, що застосовується для ураження живої сили противника, його техніки, спорудження та інших цілей під час ведення бойових дій; озброєння. Тобто, з даної точки зору зброя – будь-який засіб (пристрій) для боротьби чи досягнення певної (подібної) мети. Якщо більш детально розглядати дане визначення зброї, виникає наступне питання: ніж це зброя? Знову знаходимо відповідь у вільній енциклопедії. Ніж – ріжучий інструмент, котрий складається з клинця – смуги твердого матеріалу (зазвичай металу) з лезом на одній або декількох сторонах. Тобто виходить, що вивчаючи дані загальні поняття можна відмежувати зброю від речей, які хоча і можуть застосовуватися для ураження живої сили противника, але не є зброєю.

Виходячи з поняття зброя, розглянемо поняття «вогнепальна зброя». У юридичній енциклопедії знаходимо наступне визначення, вогнепальна зброя – це зброя, в якій для викидання снаряду (міни, кулі) з каналу ствола використовується сила тиску газів, що утворюються при згорянні металювої вибухової речовини (пороху) або спеціальних горючих сумішей. Відповідно до протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боеприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, а саме статті 3 «вогнепальна зброя» розуміється як будь-яка переносна ствольна зброя, яка спричинює постріл, призначена або може бути легко пристосована для спричинення пострілу чи прискорення кулі або снаряду за рахунок енергії вибухової речовини, за винятком старовинної вогнепальної зброї або її моделей.

Досліджуючи правовий стан вогнепальної зброї, доцільно дати наступну характеристику даному поняттю. Вогнепальна зброя – є рухомою річчю, її можна переміщувати у просторі без втрачання її призначення; вогнепальна зброя – є неподільною, тому що якщо взяти наприклад пістолет. Адже, якщо, наприклад, відділити від пістолету магазин чи запобіжник, то пістолет в цілому втратить своє призначення. Вогнепальна зброя наділена індивідуальними ознаками, що дозволяє нам виділити її з поміж інших видів зброї, хоча в деяких випадках може характеризуватися і за допомогою родових ознак; вогнепальна зброя – це неспоживна річ. Адже внаслідок її багаторазового використання протягом тривалого часу вона зберігає свій вигляд та властивості.

Таким чином, можна зробити висновок, що вогнепальна зброя – це вид зброї, що має своє цільове призначення, має свої чітко виражені індивідуалізовані властивості, є неподільною, рухомою та неспоживною. Її особливість полягає в тому, що вона призначена або може бути легко пристосована для спричинення пострілу чи прискорення кулі або снаряду за рахунок енергії вибухової речовини. До цього поняття не входять: холодна, пневматична, травматична, ядерна, хімічна, газова та старовинна вогнепальна зброя або її моделі.

Зроблені висновки дозволять у подальшому визначати ступінь оборотоздатності вогнепальної зброї.

Одержано 20.04.2017

УДК 342.922

Євгенія Сергіївна Бадьорна,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Ясечко С. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВИХ НАСЛІДКІВ НЕДІЙСНОСТІ ШЛЮБУ

Як відомо, проблеми розірвання шлюбу являються достатньо розповсюдженим явищем, що зустрічається майже на кожному кроці. Сьогодні велика кількість громадян порушують встановлені загальні законодавчі норми, що регулюють процес укладання та розірвання шлюбу. Так в сучасному світі чоловіки та жінки реєструють шлюб без наміру створити сім'ю; не розриваючи попередній шлюб, укладають новий, незаконно перебувають у недійсному шлюбі та інше. Однак визначені норми сімейного та цивільного законодавства іноді є достатньо жорсткими для деяких життєвих ситуацій.

Так, згідно ч. 1 ст. 45 Сімейного кодексу України, недійсний шлюб, а також шлюб, визнаний недійсним за рішенням суду, не є підставою для виникнення у осіб, між якими він був зареєстрований, прав та обов'язків подружжя, а також прав та обов'язків, які встановлені для подружжя іншими законами України.

Недійсність шлюбу – це повне його припинення з моменту державної реєстрації, а також припинення взаємних прав та обов'язків подружжя між чоловіком та дружиною. Перебування ж у недійсному шлюбі можна назвати тривалим правопорушенням, а визнання його недійсним певною санкцією за вчинені протиправні дії. Однак як відомо за порушенням норм, завжди настають правові наслідки.

В першу чергу, до них відносять майно, що було спільно набуто особами під час шлюбу, відповідно до яких застосовуються норми цивільного права, а саме стосовно спільної часткової власності. Так частки визначаються або угодою або за рішенням суду з урахуванням наданих кожним з двох осіб чи грошових коштів чи результатів праці.

По-друге, особа, що змінила прізвище, вважається такою, що називається цим прізвищем без вмотивованих на те причин.

По-третє, особа, що була перереєстрована на місце проживання іншої особи втрачає право проживання в ньому та має бути негайно виселена.

По-четверте, особа, що отримувала від іншої аліменти, повинна в повному обсязі повернути їх назад, оскільки загальна отримана сума визнається отриманою безпідставно.

Безумовно, з одного боку ці санкції являються правомірними, однак, я вважаю, що вживати таких санкцій до осіб, які не знали й не могли знати про обставини недійсності шлюбу, не є правомірним явищем. Наприклад, чоловік чи жінка дійсно бажали створити родину, однак не здогадувались, що іншим не був розірваний попередній шлюб, або один з подружжя, що позбавляється права отримувати аліменти, коли насамперед потребує допомоги, втрачає можливість отримувати кошти задля свого існування.

Отже, правові наслідки недійсності шлюбу, на мою думку, мають застосовуватись виключно до одного з подружжя, який знав про їх наявність, приховував від іншого, міг їх виправити, однак не вчинив жодних для цього дій. Однак було б значно краще, якби недійсні шлюби взагалі не створювались, адже шлюб – це рівноправний, добровільний союз між чоловіком та жінкою, мета якого полягає у створенні щасливої сім'ї.

Одержано 20.04.2017

347.61/.64

Андрій Анатолійович Горяний,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Д'ячкова Н. А.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ДЕЯКИХ КРАЇНАХ – РЕСПУБЛІКАХ КОЛИШНЬОГО СРСР

Великий вплив на розвиток сучасного сімейного законодавства України вплинув період її перебування у складі СРСР. Але після розпаду Радянського Союзу кожна з республік пішла по своєму шляху формування сімейного законодавства, і досвід кожної з цих країн є цінним для вітчизняного законодавства.

Так, ст. 26 Кодексу Республіки Білорусь про шлюб та сім'ю, ст. 36 Сімейного кодексу Республіки Таджикистан, ст. 25 Сімейного кодексу Республіки Узбекистан, ст. 34 закону Республіки Казахстан «Про шлюб та сім'ю», статті 37 Сімейного кодексу Киргизької Республіки закріплюють положення про те, що до майна, що не входить до складу спільної власності подружжя, а належить кожному з них, відносяться: отримане одним з подружжя під час шлюбу в дар і в порядку спадкування або за іншими безплатними правочинами, наприклад, майно, отримане в якості приданого, що виділяється родичами дружини. В Україні перелік особистого майна є більш розширеним. Зокрема, Сімейний кодекс України відносить до власності кожного з подружжя майно, набуте нею, ним до шлюбу або майно, набуте за час шлюбу, але за кошти, які належали їй, йому особисто; житло та земельні ділянки, набуті нею, ним за час шлюбу внаслідок приватизації; речі індивідуального користування; премії,

нагороди, одержані за особисті заслуги; кошти, одержані як відшкодування за втрату (пошкодження) речі, яка їй, йому належала, а також як відшкодування завданої їй, йому моральної шкоди; страхові суми, одержані за обов'язковим особистим страхуванням, а також за добровільним особистим страхуванням, якщо страхові внески сплачувалися за рахунок коштів, що були особистою приватною власністю кожного з них; плоди та доходи від речей, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка. Крім цього, суд може визнати особистою приватною власністю дружини, чоловіка майно, набуте нею, ним за час їхнього окремого проживання у зв'язку з фактичним припиненням шлюбних відносин. Якщо у придбання майна вкладені крім спільних коштів і кошти, що належали одному з подружжя, то частка у цьому майні, відповідно до розміру внеску, визнається його особистою приватною власністю.

Також, на відміну від сімейного законодавства інших країн – республік колишнього СРСР – особистим майном кожного з подружжя в Україні визнається майно, набуте за кошти, які належали їй (йому) особисто. У даному випадку маються на увазі грошові суми, виручені від реалізації дошлюбного майна чи іншого майна, що належало на праві власності кожному з подружжя і в подальшому були витрачені на придбання інших речей або внесені в якості внеску в банк або іншу комерційну організацію.

Особливий правовий режим у вітчизняному законодавстві мають речі індивідуального користування. На відміну від Сімейних кодексів Білорусі, Киргизії, Узбекистану, Казахстану та Таджикистану, до складу речей індивідуального користування в Україні включаються і предмети розкоші (у тому числі цінності, навіть тоді, коли вони були придбані за рахунок спільних коштів подружжя), які у зазначених країнах визнаються спільною власністю подружжя.

Одержано 20.04.2017

УДК 342.922

Олена Юріївна Задніпровська,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Ясечко С. В.

СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ

Спадкування за законом є тим загальним порядком спадкового правонаступництва, здійснення якого обумовлено виключно правилами, закріпленими в нормах спадкового права, яке виходить із поєднання двох основоположних принципів: свободи заповіту і охорони інтересів сім'ї.

Деякі окремі питання даної теми можна побачити у працях О. Ю. Шилохвоста, О. Л. Зайцев, Г. М. Кулакової, В. Н. Гаврилова, В. Н. Огнева, С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, Ю. О. Заїка, І. В. Спасибо-Фатєєва, В. Ю. Чуйкова та інші.

Згідно Цивільного кодексу України під спадкуванням розуміється перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Тобто, спадщина складається не тільки з майна, а воно включає в себе права і обов'язки, які на момент відкриття спадщини належали спадкодавцеві і не припинилися після його смерті.

ЦК України передбачає спеціальний порядок оформлення права на спадщину, без дотримання якого стати власником спадкового майна неможливо. Однак, незважаючи на той факт, що оформлення права на спадщину більш детально врегульовано ЦК України (VI книга ЦК України), на практиці таке оформлення пов'язано з рядом проблем. Ці проблеми виникають переважно при спадкуванні за законом, оскільки за наявності заповіту спадкування стає більш визначеним і врегульованим з точки зору кола спадкоємців, які чітко зазначені у заповіті.

Питання, пов'язані зі спадкуванням за законом передбачені в Главі 86 ЦК України (ст. 1258–1267).

Спадкування за законом визначає межі спадкування за відсутності заповіту, встановлюючи, хто замінить померлого в тих майнових відносинах, суб'єктом яких він був за життя. Щоб з'ясувати це, необхідно звернутися до дослідження юридичної підстави спадкування за законом як правового мотиву, що виправдовує посмертну передачу майна власника, який не залишив заповіту, тим чи іншим родичам спадкодавця, іншим особам або державі. Важливим аспектом є те, що при спадкуванні за законом воля спадкодавця не бере участі в формуванні умов та порядку спадкування, які визначають коло спадкоємців, черговість закликання їх до спадкоємства, розміри часток участі спадкоємців у спадщині, переваги при спадкуванні тощо.

Відповідно до статті 1277 ЦК України у разі відсутності спадкоємців за заповітом і за законом, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини, а також відмови від її прийняття орган місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини зобов'язаний подати до суду заяву про визнання спадщини відумерлою. Спадщина, не прийнята спадкоємцями, охороняється до визнання її відумерлою відповідно до статті 1283 цього Кодексу.

Згідно з ч. 4 ст. 1268 ЦК України малолітня, неповнолітня, недієздатна особа, а також особа, цивільна дієздатність якої обмежена, вважаються такими, що прийняли спадщину, крім випадків, встановлених частинами 2–4 ст. 1273 ЦК України. Тобто власники майна фактично існують, але право власності на нього не оформлене. У ситуаціях, коли спадкоємцями є неповнолітні діти, це може призводити до порушення їхніх майнових чи житлових прав.

Отже, потрібно вдосконалити норми цивільного законодавства, які пов'язані зі спадкуванням за заповітом, щоб уникнути порушення законних прав спадкоємців.

Одержано 20.04.2017

УДК 347.440.44

Олександр Вадимович Каталін,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Зайцев О. Л.

СПІВВІДНОШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО Й ТЕНДЕРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Завдання тез – установити, наскільки закон України «Про публічні закупівлі» відповідає Конституції України, як акту з найвищою юридичною силою? Зупинимось на декількох прикладах.

По-перше, ст. 10 Конституції України передбачила, що державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

Відповідно до ст. 15 Закону, під час проведення процедур закупівель усі документи, що готуються замовником, викладаються українською мовою, а також за рішенням замовника одночасно всі документи можуть мати автентичний переклад на іншу мову. Визначальним є текст, викладений українською мовою. Таке положення законодавства є дискреційним по відношенню до іноземних учасників, які будуть змушені витратити час на автентичний переклад.

По-друге, ст. 6 Конституції України передбачає, що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Пункт 14. ст. 1 Закону нехтує цим положенням і вказує орган оскарження – Антимонопольний комітет України, який з метою неупередженого та ефективного захисту прав та законних інтересів осіб, пов'язаних з участю у процедурах закупівлі, утворює постійно діючу адміністративну колегію (колегії) з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель. Рішення постійно діючої адміністративної колегії (колегій) приймаються від імені Антимонопольного комітету України. За результатами розгляду скарги орган оскарження має право прийняти рішення про встановлення або відсутності порушень процедури закупівлі та про заходи, що повинні вживатися для їх усунення.

По-третє, ч. 4 статті 13 Конституції України передбачає, що Держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом. Як цей принцип реалізується в законі?

Тільки Замовник може вимагати надати забезпечення виконання договору про закупівлю, тобто надання забезпечення виконання зобов'язань учасника перед замовником за договором про закупівлю або забезпечення тендерної пропозиції – надання забезпечення виконання зобов'язань учасника перед

замовником, що виникли у зв'язку з поданням тендерної пропозиції, у вигляді такого забезпечення, як гарантія.

Тільки Замовник на будь якій стадії може відмінити торги. Наприклад, відсутності подальшої потреби в закупівлі товарів, робіт і послуг або неможливості усунення порушень, що виникли через виявлені порушення законодавства з питань публічних закупівель. Така відміна не потребує компенсації витрат Учаснику на підготовку та участь у тендері.

Як ми бачимо національне тендерне законодавство містить в собі достатньо велику кількість дискреційних умов по відношенню до звичайних учасників торгів, ставлячи в превалюваний стан Замовників – органи державної влади, органи місцевого самоврядування та органи соціального страхування, створені відповідно до закону, а також юридичні особи та їх об'єднання, які забезпечують потреби держави або територіальної громади.

Одержано 20.04.2017

УДК 347.464

Юлія Павлівна Корецька,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Піхурець О. В.

РЕНТА ЯК РИЗИКОВИЙ ДОГОВІР (ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ)

Регулювання майнових відносин здійснюється через різні інститути цивільного права. Одним із найпоширеніших інститутів є договір ренти, який відомий ще з римських часів, але в той же час є новим для цивільного права України. У зв'язку з цим виникає багато теоретичних та практичних проблем, що пов'язані з недосить чітким, зокрема: віднесення договору до реальних чи консенсуальних договорів, визначення предмета та суб'єктного складу договору ренти. Додаткова актуальність досліджень наведеного питання викликана відсутністю системних наукових досліджень цього виду ризикових договорів, що не завжди дозволяє виявити критерії і відмежувати їх від суміжних договірних конструкцій. У вітчизняній цивілістичній літературі фактично відсутні системні наукові дослідження договору ренти.

До нині недостатньо уваги приділено важливим питанням, пов'язаним з визначенням поняття і природи договорів ренти як різновиду ризикових договорів. У зв'язку з цим виникає необхідність системного підходу в розумінні і цивільно-правовому регулюванні даної правової категорії як родового поняття будь-яких видів рентних договорів, у тому числі довічного утримання.

Договір ренти є традиційним різновидом ризикових угод, який займає самостійне місце серед цивільно-правових договорів, пов'язаних з переходом права власності на майно. Для ренти, однак, притаманна невизначеність загальної

суми зустрічного надання в рахунок оплати відчужуваного майна на момент укладення договору, що істотно відрізняє його від інших договорів.

Договір ренти регулюється ст. 731–738 ЦК України. Окремими західними вченими-цивілістами заперечується ризиковий характер договорів безоплатного встановлення довічної ренти. Так, Л.Жюлію де ла Моранд'єр звертає увагу на те, що рентний кредитор нічого не надає боржнику в обмін на обіцяну останнім ренту; таким чином, кредитор ризику у власному розумінні не несе. У даному разі йдеться про виплату ренти без надання взамін рентного капіталу, що не передбачено ЦК України. Як приклад такого рентного договору можна навести зобов'язання роботодавця по сплаті рентних платежів працівникові, який пропрацював на нього тривалий час. У цьому контексті Е.Яргина слушно звертає увагу на близькість безоплатного встановлення довічної ренти до пенсійних виплат, у якому, як у жодному іншому виді рентного договору, максимально проявляється соціальне призначення рентного інституту. З наведеними положеннями щодо неризикового характеру безоплатного встановлення довічної ренти важко погодитися, оскільки у даному випадку враховано інтерес лише однієї сторони рентного договору – кредитора (набувача пенсії, іншого подібного кредитора) і безпідставно залишено без уваги характер інтересів іншої – платника ренти. У дійсності ризик існує саме для платника ренти, зобов'язаного платити попередньо невизначену загальну суму рентних платежів, яка залежить від можливої події (смерті пенсіонера). Ризик несе, крім того, сам отримувач ренти, що також об'єктивно обумовлено невизначеністю часу припинення рентних відносин – тобто, з моменту смерті отримувача ренти (пенсіонера).

Тому вважаю доцільним розглянути на законодавчому рівні, невизначеність загальної суми рентних платежів, які підлягають сплаті до настання невідомої у часі події, що є підставою для визнання договорів довічної ренти (сплатної і безоплатної) ризиковими.

Одержано 20.04.2017

УДК 347.922

Артем Олексійович Міхнов,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Степаненко Т. В.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОХІДНИХ (НЕПРЯМИХ) ПОЗОВІВ

На сьогоднішній день триває судова реформа, важливим елементом якої є розробка і запровадження досконалого процесуального законодавства, що має забезпечити належний захист прав та інтересів особи, а також сприятиме ефективності функціонування національної судової системи. У зв'язку з цим

у Верховній Раді зареєстровано законопроект № 6232 від 23.03.2017 «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» та альтернативний законопроект № 6232-1 від 10.04.2017 з аналогічною назвою.

Зазначеними законопроектами змін до Господарського процесуального кодексу України передбачено вдосконалення правового регулювання участі у справі осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах юридичної особи у спорах між юридичною особою та її посадовою особою.

Так, відповідно до статті 55 обох проектів ГПК власник (учасник, акціонер) юридичної особи, якому належить 10 і більше відсотків статутного капіталу товариства (крім привілейованих акцій), або частка у власності юридичної особи якого складає 10 і більше відсотків, може подати в інтересах такої юридичної особи позов про відшкодування збитків, завданих юридичній особі її посадовою особою (ч. 1). У разі відкриття провадження за таким позовом, зазначена юридична особа набуває статусу позивача, але не вправі здійснювати свої процесуальні права та обов'язки без згоди власника (учасника, акціонера), який подав позов. Посадова особа, до якої пред'явлений позов, не вправі представляти юридичну особу та призначати іншу особу для представництва юридичної особи в даній справі (ч. 2). До закінчення підготовчого засідання у справі інший співвласник (учасник, акціонер) цієї юридичної особи, якому належить 10 і більше відсотків статутного капіталу товариства (крім привілейованих акцій), або частка у власності юридичної особи якого складає 10 і більше відсотків, має право приєднатись до поданого позову шляхом подання до суду відповідної заяви, після чого він набуває таких же процесуальних прав та обов'язків, як і власник (учасник, акціонер), який подав позов (ч. 3). У спорах про відшкодування збитків, завданих юридичній особі її посадовою особою, відмова від позову, поданого відповідно до цієї статті, зменшення розміру позовних вимог, зміна предмета або підстави позову, укладення мирової угоди, відмова від апеляційної або касаційної скарги, заяви про перегляд рішення суду за нововиявленими або виключними обставинами можлива лише за письмовою згодою всіх власників (учасників, акціонерів), які в даній справі діють в інтересах юридичної особи (ч. 4).

Таким чином, у випадку прийняття Верховною Радою вищевказаних змін можна говорити про введення до господарського судочинства України так званих похідних (непрямих) позовів. Варто зазначити, що похідний (непрямий) позов – це дійсно новий, порівняно з багатьма другими, для українського судочинства інститут, що достатньо відомий праву багатьох розвинутих країн і довів свою ефективність як засіб захисту права. Назва «похідний» чи «непрямий» позов відображає характер інтересів, що захищаються – акціонери, подаючи такий позов, захищають свої інтереси, але роблять це не прямо, а опосередковано. Позов подається на захист акціонерного товариства, яке зазнало збитків унаслідок дій керівників. В підсумку акціонери захищають

і свої власні інтереси, оскільки після поновлення прав акціонерного товариства повинна зрости курсова вартість акцій, збільшитись його активи.

З огляду на це актуальним та ефективним убачається використання похідних (побічних) позовів для захисту прав акціонерів та, відповідно, доцільним введення їх в національне господарське судочинство.

Одержано 20.04.2017

УДК 342.922

Олександр Олександрович Пихтін,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Ясечко С. В.

ПРОБЛЕМИ ФАКТИЧНОГО ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Протягом довгого часу в законодавстві УРСР існував такий спосіб прийняття спадщини, як фактичний, що означав вступ в управління або володіння спадковим майном (ст. 549 ЦК УРСР). Під вступом спадкоємця в управління або володіння спадковим майном розумілися будь-які активні дії, що свідчили про наявність фактичного волевиявлення спадкоємця, спрямованого на володіння, користування та розпорядження спадщиною. Зазначені дії могли виражатися в підтриманні майна в належному стані, пред'явленні претензій до боржників спадкодавця, погашенні його боргів, сплаті податків і зборів, здійсненні за рахунок спадщини інших виплат, дозволених законом. Для безспірного визнання особи спадкоємцем було необхідно, щоб перелічені вище дії здійснювалися систематично і продовжувалися до закінчення строку для прийняття спадщини. Але так було до моменту набрання чинності в 2003р. нового Цивільного кодексу України (далі – ЦК України).

Наразі, ч. 3 ст. 1268 ЦК зазначено, що спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом строку, встановленого ст. 1270 ЦК, він не заявив про відмову від неї, що не може прирівнюватися до фактичного вступу в управління або володіння спадковим майном. При цьому, для прийняття спадщини, варто врахувати наступні факти:

1) активний(позитивний): факт постійного проживання разом зі спадкодавцем, шляхом надання доказів (довідка житлово-експлуатаційної організації чи житлово-будівельного кооперативу, відповідного органу місцевого самоврядування, реєстраційний запис у паспорті спадкоємця в будинковій книзі та інші документи, що підтверджують факт постійного проживання спадкоємця зі спадкодавцем);

2) пасивний (заперечний): Відсутність відмови від прийняття спадщини протягом строку, встановленого ст. 1270 ЦК.

При цьому, поняття «постійне проживання» не слід розуміти обмежено. Спадкоємець буде вважатися таким, що постійно проживає зі спадкодавцем, навіть якщо він на значний час відбув з місця постійного проживання, скажімо у відрядження, важливий сам факт постійного проживання та представлених доказів цього.

Тобто, як ми бачимо, ЦК України не збережено спосіб прийняття спадщини шляхом фактичного вступу в управління або володіння спадковим майном. Можливо, це є правильним з точки зору неоднозначного застосування судами такого інституту, наявності багатьох колізій та наявних суперечок між спадкоємцями, що дало можливість зменшити кількість спорів.

Однак, скасування даного інституту, не ліквідувало всіх можливих проблем, скажімо прийняття спадщини шляхом вступу у володіння або управління нею було дуже зручним для спадкоємців, адже цей спосіб не був обтяжений формалізмом та визначався стійким і тривалим волевиявленням спадкоємця, коли зараз, спадкоємці, які не проживали постійно разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, повинні звертатися із заявою до нотаріуса про прийняття спадщини завжди, навіть якщо в її частці знаходяться предмети домашньої обстановки, дрібні предмети чи інше майно невеликої вартості.

Таким чином, варто зробити наступний *висновок*: ліквідація інституту фактичного прийняття спадщини шляхом фактичного вступу у володіння або управління ним в ЦК України не вирішує коло важливих питань спадкового права. Нічим не обумовлений «привілей» спадкоємця, що постійно проживав зі спадкодавцем та коло інших колізійних питань, зумовлює нас за доцільне переглянути положення Цивільного кодексу України та в перспективі приділити достатньої уваги проблематиці інституту фактичного прийняття спадщини.

Одержано 20.04.2017

УДК 346.1

Олександр Андрійович Сіротов,

курсант 4 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Погребняк О. С.

ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВИХ ЗВИЧАЇВ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день основним напрямом політичного курсу України є інтеграція у європейську спільноту. Даний напрям потребує проведення змін у всіх сферах діяльності нашої держави, зокрема у системі вітчизняного правосуддя.

Слід зазначити, що євроінтеграція відкриває великі можливості у торговельному секторі. Зокрема, підвищується інтенсивність зовнішньоекономічної

діяльності. Однак суб'єкти таких відносин досить часто зустрічаються з проблемою захисту своїх прав у національних судах. Однією з найрозповсюджених проблем, які потребують вирішення, є вибір права, що підлягає застосуванню при вирішенні спору. В даному разі слід зазначити, що суди керуються переважно національним законодавством. Водночас в деяких випадках відносини з захисту прав і законних інтересів міжнародних та іноземних юридичних осіб мають регулюватись принципами і нормами міжнародного приватного права. При вирішенні таких спорів виникає необхідність використання міжнародних торгових звичаїв, механізм застосування яких не вироблений.

Дослідженням теорії та практики застосування міжнародних торгових звичаїв у судочинстві займалися вітчизняні та зарубіжні вчені, а саме: М. І. Брагінський, В. В. Вітрянський, Ю. Г. Гошко, М. В. Євтушенко, О. С. Іоффе, А. Е. Кристеро, І. Г. Побірченко та ін.

Для правильного розуміння суті торгових звичаїв міжнародного характеру, слід з'ясувати поняття «звичаю». Відповідно до ЦК України звичаєм вважається правило поведінки, яке не встановлене актами цивільного законодавства, але є усталеним у певній сфері цивільних відносин. Міжнародний торговий звичай це, по-перше, загальноприйняте правило поведінки; по-друге, воно складене у процесі міжнародної торгівлі; по-третє, таке правило має багаторазовий характер, тобто, його застосування у процесі регулювання однорідних відносин здійснюється протягом значного проміжку часу.

Слід зазначити, що міжнародні торгові звичаї містяться у певних систематизованих актах. Наприклад, збірник ІНКОТЕРМС, виданий Міжнародною торговою палатою, є важливим джерелом права у процесі організації міжнародної співпраці господарського характеру. Однак головною проблематикою є не тлумачення чи розуміння міжнародних торгових звичаїв, а їх безпосереднє застосування при вирішенні господарських спорів судами України.

Відповідно до ст. 9 Конституції України, міжнародні акти та їх норми є частиною юридичної системи України, якщо згоду на них надано Верховною Радою України.

Застосування міжнародних торгових звичаїв регламентовано Господарським процесуальним кодексом України. Також відповідні роз'яснення були зроблені Президією Вищого господарського суду України № 04-5/608 від 31.05.2002. Відповідно до ст. 3.2 цього акта господарський суд у вирішенні спору застосовує звичаї у сфері міжнародної торгівлі у разі відсутності законодавства, що регулює спірні відносини або якщо угодою сторін передбачено застосування правил цих звичаїв.

Отже, застосування міжнародних торгових звичаїв у практиці господарського судочинства України існує, але здійснюється за наявності відповідних умов, а саме звичаї мають регулювати відносини, щодо яких виник спір; звичаї повинні бути ратифіковані Верховною Радою України.

Одержано 20.04.2017

УДК 347.962:347.91(477)

Андрій Анатолійович Горяний,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Шишка О. Р.

ЩОДО НЕВІДПОВІДНОСТІ НАЗВИ РОЗДІЛУ VII ЦПК УКРАЇНИ ЙОГО ЗМІСТУ

Однією з важливих стадій цивільного процесу є стадія виконавчого провадження. Саме на цій стадії відбувається реальне відновлення порушеного, невизнаного або оспорюваного права та інтересу, які охороняються законом, приводяться у той стан, яке існувало до порушення чи створюються умови, що надають можливість до користування визнаного або оспорюваного права, у тому числі реалізації інтересу, який суб'єкт бажає досягти.

Виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень реалізується через процедуру, яка регламентована Законом України «Про виконавче провадження». Проте назавжди виконавче провадження відбувається з дотриманням процедури визначеної цим законом, зокрема державним чи приватним виконавцем. Відповідно закон гарантує та забезпечує сторонам виконавчого провадження в реалізації можливості на оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних та приватних виконавців.

Право сторін виконавчого провадження подати скаргу до суду у зв'язку з порушенням їх прав чи свобод, що визвано дією чи бездіяльністю державного або приватного виконавця, чи окремо взятої посадової особи, та процесуальні особливості подання відповідної скарги до суду закріплені у розділі VII Цивільного процесуального кодексу України від 18.03.2004 (далі – ЦПК України) «Судовий контроль за виконанням судових рішень». Проте співставляючи назву розділі VII ЦПК України та його зміст (ст. 383–389) є підстави вважати, що назва розділі VII ЦПК України не відповідає правовому значенню «судовий контроль», а отже є доцільним внести зміни в назву розділу VII ЦПК України від 18.03.2004. В підтвердження цього хочемо пояснити наступне.

Для відповіді на питання: чи можна діяльність суду у межах розділі VII ЦПК України «Судовий контроль за виконанням судових рішень» розглядати як контроль за діяльністю судових органів, потрібно відповісти на такі питання, що розуміється під категорією «судовий контроль» та взагалі, що таке «контроль».

Слід сказати, що легального визначення поняття «судового контролю» в українському законодавстві не має. Тому спершу для розуміння проблеми потрібно зрозуміти смислове навантаження обсягу поняття «контроль».

Так, відповідно до тлумачного словника під контролем розуміється – нагляд за об'єктом і підтримка його функціонування згідно із встановленими принципами через загальне порівняння фактичного стану об'єкту зі станом, який слід забезпечити. Також, контроль розуміється як одна з основних функцій

системи управління, а саме система спостереження і перевірки процесу функціонування і фактичного стану керованого об'єкту.

Тому проаналізувавши наукову літературу щодо значення контролю можна змодельовати наступне розуміння судового контролю за виконанням судових рішень як періодичну перевірку судом діяльності органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень з метою виявлення та попередження порушень прав та свобод учасників виконавчого провадження. Проте з огляду на діюче законодавство хоча ст. 129¹ Конституції України і визначено, що контроль за виконанням судового рішення здійснює суд, проте окремої регламентації це положення у чітко визначеній процедурі не знайшло своє відображення. Принаймні у тому смисловому навантаженні як це має бути щодо розуміння контролю та судового контролю.

Крім цього в підтвердження того, що за розділом VII ЦПК України не йдеться про контроль слід навести декілька тверджень.

По-перше, суд у виконавчому провадженні наділяється тільки «опосередкованими» функціями контролю, яка зніціюється не самим судом, а за заявою стягувача чи боржника. Суд при прийнятті скарги під час виконавчого провадження ніякого контролю не здійснює, він тільки сприяє якнайшвидшому відновленню порушених процесуальних виконавчих прав. При цьому така скарга подається не до будь-якого суду, а до суду який видав виконавчий документ.

По-друге, «судовий контроль» у значенні розділу VII ЦПК України відбувається не щодо будь-якої діяльності державного чи приватного виконавця, інших відповідних осіб, а щодо рішення, дії чи бездіяльності державного та приватного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби.

По-третє, у змісті ст. 386–389 ЦПК України розділу VII йдеться про: процесуальну процедуру та особливості розгляду скарги, винесення ухвали та її виконання відповідними органами та посадовими особами і це все не підпадає під визначення терміну «судового контролю за виконанням судових рішень». За таких обставин, якщо з цим не погоджуватись ми можемо застосовувати поняття «судового контролю», наприклад у позовному провадженні під час подачі скарг. Проте таке твердження є безглуздом.

По-четверте, відповідно до закону України «Про судоустрій і статус судів» завданням суду є здійснення правосуддя у рамках відповідних судових процедур судочинства. В цьому контексті контроль навряд чи вкладається в форму реалізації судової влади.

Виходячи з вищенаведеного можна дійти висновку про те, що назва розділу VII ЦПК України не відповідає його правовому змісту і потребує певних змін. Тому проаналізувавши наукову літературу та законодавчу базу України ми дійшли до думки, що найбільш юридично правильним буде зміна назви відповідного розділу кодексу на «Провадження у справах про виконання судових рішень», застосовуючи аналогію з Господарського процесуальним кодексом України.

Одержано 20.04.2017

УДК 347.440.44

Ольга Вікторівна Шурінова,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Зайцев О. Л.

ІНТЕРЕС НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК УМОВА ДІЙСНОСТІ ПРАВочИНУ

ЦК України вимагає від науковців змін в доктрині умов дійсності правочину, що укладаються фізичними особами. Це зумовлено пом'якшенням вимог щодо правочину та можливістю через інститут набувальної давності легалізувати навіть нікчемний правочин. Нам імпонує точка зору О. А. Пушкіна, який зупинився на п'яти ознаках правочину.

По-перше, правочини повинні вчинятися належним *суб'єктом правочину*

По-друге, правочин повинен бути спрямований на виникнення конкретних, обумовлених тільки ним правових наслідків, тобто *має бути єдність волі і волевиявлення*.

По-третє, правочини мають укладатися за умови *вільної і повної згоди їх учасників*. Воля сторін у правочині повинна бути вільним волевиявленням, позбавлена впливу з будь-якого боку шляхом насильства, погрози, обману тощо.

По-четверте, *зміст правочину не може суперечити цивільному законодавству і моральним принципам суспільства*.

По-п'яте, при укладенні правочину необхідно *обов'язково дотримуватись передбаченої законом форми*, якщо порушення цієї форми тягне за законом визнання правочину недійсним.

Пункт 6 ст. 203 ЦК України легально передбачив нову, шосту, умову дійсності правочинів:

По-шосте, *правочин, що вчиняється батьками (усиновлювачами), не може суперечити правам та інтересам їхніх малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей*. Є. О. Харитонов слушно відніс таку вимогу законодавця до спеціальних умов дійсності правочинів. Ми приєднуємось до такої позиції з наступних підстав.

1. Чітко не вказано про які права та інтереси неповнолітніх йдеться – про приватні чи публічні? Більшість спеціальних нормативних актів, що деталізують вищезгадану вимогу носять публічний характер (Конвенція про права дитини, Декларація прав дитини, закон «Про охорону дитинства» та інші.)

2. Чітко не встановлений суб'єкт, що визначає потреби та інтереси дітей. Навіть ч. 2. ст. 177 СК України припускає дуалізм підходів при укладенні правочинів батьками, оскільки вони вирішують чи можливо врахувати інтерес дитини, яка самотійно проявляє волю.

3. Невідповідність правочину правам та інтересам неповнолітніх є підставою для визнання правочину недійсним. У пункті 2 ст. 224 ЦК України вказано, що суб'єктом звернення до суду може бути *заінтересована особа*.

4. Узагальнюючи цивільні (приватні) права та інтереси неповнолітніх можна звести до наступного:

4.1. Виховання неповнолітніх відповідно до загальноприйнятих моральних засад, піклування про стан їх здоров'я, духовний і фізичний розвиток, навчання, підготовка їх до праці та самостійного життя.

4.2. Надання неповнолітнім допомоги при здійсненні ними своїх суб'єктивних прав та виконання юридичних обов'язків, а також оберігання їх від зловживань з боку третіх осіб.

4.3. Надання згоди на укладання тих правочинів, які згідно з законом діти не мають права укладати самостійно.

5. Здійснення прав та інтересів дітей може зазнавати деяких обмежень, проте ними можуть бути лише ті обмеження, які передбачені законом і необхідні:

- для поваги прав і репутації інших;
- для охорони державної безпеки, громадського порядку (order public), або здоров'я, або моралі населення.

Одержано 20.04.2017

УДК 342.922

Ярослава Андріївна Долинна,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Ясечко С. В.

ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ

У сучасних умовах в нашій державі виникла проблема щодо захисту прав і свобод людини, так як це є однією з домінантних складових суспільного прогресу. Справжній прогрес неможливий без належного забезпечення прав і свобод людини, у тому числі права на честь, гідність і ділову репутацію.

Щоб вирішити цю проблему, насамперед треба розуміти взагалі, що таке «честь» та «гідність», а також якими законодавчими нормами вони регулюються.

Українське законодавство не роз'яснює такі поняття як «честь» і «гідність», їх визначення надається вченими, які працювали в науці цивільного права, а саме вивчали це питання.

Честь у доктрині цивільного права роз'яснюється, як соціальна оцінка особистості, що формується у процесі її суспільного життя, діяльності і спілкування. Можна сказати, що зі словом «честь» пов'язується оцінка суспільством моральних та інтелектуальних особливостей людини.

Гідність – це внутрішня самооцінка особистості своїх ділових, моральних та інших соціальних якостей, а також його властивостей, здатностей та

суспільного значення. Усвідомлення людиною того факту, що вона володіє певними моральними та інтелектуальними якостями і визначається гідністю.

Між собою честь і гідність мають нерозривний характер, так як в їх основу покладено єдиний критерій моральності. Якщо гідність – цінність людини, то честь – це, по суті, оцінка цієї цінності.

Чість та гідність є особистими немайновими благами, які є невіддільними від особистості. Вони виникають з моменту народження людини і тривають на протязі її життя. Згідно зі ст. 28 Конституції України кожен має право на повагу до його гідності. Подібні положення також закріплені й у міжнародних актах з прав людини. Згідно з ч. 1 ст. 297 ЦКУ законодавство гарантує кожному право на повагу до його гідності й честі; гідність і честь фізичної особи є недоторканими (ч. 2 ст. 297 ЦКУ).

Змістом цивільно-правового захисту честі, гідності та ділової репутації є правові відносини, в яких морально потерпіла сторона має право вимагати у суді спростування відомостей, які порочать її честь, гідність та ділову репутацію (ч. 3 ст. 297 ЦКУ), а інша сторона, яка ці відомості поширила, повинна дати спростування.

Відповідно до положень Конституції України, а саме ч. 4 ст. 32 кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації. Також фізична особа, щодо якої було поширено неправдиві відомості, які завдають шкоди її інтересам, честі, гідності та ділової репутації має право вимагати ще й компенсацію майнової і моральної шкоди.

Ми бачимо, що в законодавстві держави відведені спеціальні норми, які повинні урегульовувати цю проблему, та все ж таки кожен розуміє, що лише законодавчого закріплення недостатньо, треба щоб це ще мало підтвердження на практиці. Тому, проблема захисту честі та гідності людини у сфері правосуддя є доволі актуальною проблемою процесуальної науки, її все більш активно досліджують українські вчені-юристи. Та все ж таки усі наявні публікації не вичерпують цю проблему, а скоріше надають фундаментальну базу для її подальшого дослідження, що залишає це питання відкритим для подальшого більш детального вивчення.

І на останок, хочу сказати, що на мою думку важливою гарантією забезпечення поваги до честі і гідності та інших прав людини є не тільки система правових принципів, приписів, санкцій та інших правових засобів, а і також норми моралі.

Одержано 20.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ТРУДОВОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 2**

УДК 346.21

Віталія Василівна Гаштур,

курсант 4 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Коваленко К. В.

**ЩОДО НЕОДНОЗНАЧНОСТІ ЗАКРІПЛЕННЯ ПОНЯТТЯ
ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА**

В сучасних умовах господарювання, коли Україна знаходиться на етапі переходу до ринкової економіки. Важливим і необхідним є дослідження господарських товариств, як сучасної форми господарювання. Оскільки, найбільш поширеною організаційно-правовою формою підприємницької діяльності є господарські товариства, які являються основою ринкової економіки у більшості країн Європи. Історія їх розвитку самим безпосереднім чином пов'язана з розвитком ринку, оскільки завдяки цій формі зростає можливість залучення до господарювання в якості суб'єктів підприємництва більш широких верств населення суспільства, перетворення громадян на активних, відповідально-правових учасників економічних відносин. Деякі з них походять з римського права, інші формувалися під своєрідним впливом епохи Середньовіччя, деякі є результатом розвитку капіталістичної економіки.

Проблему господарського товариства присвячувалися дослідження багатьом вченим, серед них такі як, О. Флейшиць, В. Мозолін, В. Мусін, В. Борисова, О. Вінник, І. Красько. Метою ж нашого дослідження є з'ясування сутності поняття господарського товариства. Для цього насамперед слід звернутись до різних нормативно правових актів України.

Згідно ч. 1 ст. 113 Цивільного кодексу України господарським товариством є юридична особа, статутний (складений) капітал якої поділений на частки між учасниками. Виходячи з цього можна визначити такі головні ознаки як: наявність статусу юридичної особи і наявність статутного (складеного) капіталу, поділеного на частки між учасниками. З інших статей ЦК впливають такі ознаки господарського товариства. як підприємницький характер його діяльності (ст. 84 ЦК), створення фізичними або юридичними особами.

Згідно ч. 1 ст. 79 Господарського кодексу України господарськими товариствами визнаються підприємства або інші суб'єкти господарювання, створені юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна і участі в підприємницькій діяльності товариства з метою одержання прибутку. У випадках, передбачених цим Кодексом, господарське товариство може діяти у складі одного учасника.

З наведеного визначення впливають наступні ознаки господарського товариства:

- а) це підприємство або інший суб'єкт господарювання;
- б) його засновниками є юридичні особи та/або громадяни;
- в) товариство утворюється шляхом об'єднання майна засновників;
- г) учасники товариства беруть участь в підприємницькій діяльності товариства;
- г) товариство створюється з метою одержання прибутку [1, с. 145–146].

До того ж відповідно до ч. 5 ст. 63 ГК України господарські товариства відносяться законодавцем до так званих корпоративних підприємств, а відтак мають характерні для цього виду підприємств ознаки: утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства.

Враховуючи ч. 5 ст. 63 ГК України виникає питання про доцільність створення та діяльності господарського товариства у складі одного учасника, що зазначено в ч. 1 ст. 79 ГК України.

Як додаткові правові ознаки господарських товариств як підприємств корпоративного типу вчені виділяють: 1) господарські організації корпоративного типу; 2) універсальність цієї організаційно-правової форми; 3) наявність статусу юридичної особи; 4) основний правовий титул майна товариства – право власності; 5) корпоративний характер управління; 6) подільність майна товариства на частки, розмір яких визначається установчими документами товариства; 7) можливість для засновників товариства вибору форм товариства; 8) наявність в учасників господарських товариств корпоративних прав.

Слід зазначити, що поняття господарського товариства, яке міститься в ч. 1 ст. 113 ЦК України є досить вузьким порівняно з поняттям, яке міститься в Господарському кодексі України.

Варто також звернутися до закону України «Про господарські товариства» в якому в ч. 1 ст. 1 господарським товариством є юридична особа, статутний (складений) капітал якої поділений на частки між учасниками. Це поняття також є досить вузьким і є аналогічним поняттю, яке міститься в ЦК України.

Враховуючи те, що Господарський кодекс України та закон України «Про господарські товариства» відносяться до законодавства однієї галузі права постає питання: Чому в них містяться різні поняття господарського товариства?

Отже, з метою приведення до єдиного поняття господарського товариства, яке міститься у Господарському кодексі України та законі України «Про господарські товариства» потрібно внести зміни до ч. 1 ст. 1 закону України «Про господарські товариства» і визнати господарське товариство як підприємство або інший суб'єкт господарювання, створений юридичними особами

та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна, статутний (складений) капітал яких поділений на частки між учасниками і участі цих учасників в підприємницькій діяльності товариства з метою одержання прибутку.

Список бібліографічних посилань

1. Щербина В. С. Господарське право: підручник. 4-те вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 640 с.

Одержано 20.04.2017

УДК 346.546

Катерина Олександрівна Кас'ян,

курсант 4 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Коваленко К. В.

НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ ТА АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ

Актуальність теми обумовлена тим, що на сьогоднішній день деякі суб'єкти господарювання з метою досягнення переваг у порівнянні зі своїми конкурентами вдаються до нечесних методів конкурентної боротьби. Проблема полягає в тому, що така діяльність завдає шкоди конкурентним господарським відносинам, порушує законодавство про захист від недобросовісної конкуренції, права на вільну, чесну конкуренцію і ділову репутацію.

Відповідно до ч. 1 ст. 1 закону України від 07.06.1996 № 236/96-ВР «Про захист від недобросовісної конкуренції» (у поточній редакції) недобросовісною конкуренцією визнаються будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності.

Відносини, пов'язані з захистом від недобросовісної конкуренції, регулюють Конституція України, закони України «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, іншими актами законодавства, виданими на підставі законів чи постанов Верховної Ради України.

Оскільки недобросовісна конкуренція набула широкого розповсюдження, то не є дивним те, що над проблемами недобросовісної конкуренції працювали чимало науковців, дисертантів та авторів підручників. Серед них можна назвати таких, як І. Шуміло, І. Вертузаєва, О. Джуринський, Н. Грицюта, Б. Єрошенко та багато інших.

Розглянувши положення нормативно-правових актів, що регулюють питання щодо недобросовісної конкуренції, а також ознайомившись з думками провідних науковців, можна зробити висновок про те, що недобросовісна конкуренція являється негативним явищем, яке завдає шкоди відносинам добросовісної конкуренції і свободи у підприємницькій діяльності. Оскільки

недобросовісна конкуренція набула широкого поширення, я вважаю за доцільне звернути увагу на шляхи боротьби та вирішення даної проблеми, а саме: звернення підприємця до господарського суду; звернення до органів Антимонопольного комітету України; самозахист від неправомірних дій конкурентів.

Особливої уваги, на мою думку, заслуговує Антимонопольний комітет, як орган, який здійснює розгляд спорів у справах про недобросовісну конкуренцію.

Антимонопольний комітет України згідно зі ст. 1 закону України від 26.11.1993 № 3659-ХІІ «Про Антимонопольний комітет України» (в поточній редакції) є державним органом із спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель.

Антимонопольний комітет є важливою ланкою у боротьбі із недобросовісною конкуренцією так, як, згідно з Господарським кодексом України, наділений правом застосовувати до суб'єктів господарювання, які вчинили правопорушення, такі примусові заходи:

1. Накладення штрафу

– один із найпоширеніших та гнучких заходів покарання. При його застосуванні є можливість встановити розмір покарання залежно від завданих збитків конкуренту та завданої шкоди конкуренції.

2. Вилучення товарів з неправомірно використаним позначенням та копій виробів іншого суб'єкта господарювання.

Вилучення зазначених товарів застосовують, якщо можливість змішування з результатами діяльності іншої особи не можна усунути іншим шляхом. Таке вилучення товарів є дієвим засобом у боротьбі з недобросовісною конкуренцією. Але воно має ряд негативних факторів. По-перше, вилучення зазначених товарів є справою досить трудомісткою, для його забезпечення уряд повинен витратити значні кошти; по-друге, вилучення таких товарів може завдати збитків безвинним продавцям, які не знають та й не можуть знати, що вони продають товар недобросовісного підприємця; по-третє вилучення означає знищення корисних для споживачів товарів.

3. Спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей

У разі встановлення факту дискредитації суб'єкта господарювання органи Антимонопольного комітету України мають право прийняти рішення про офіційне спростування за рахунок порушника поширених ним неправдивих, неточних або неповних відомостей [1].

Отже, нормативно-правові акти, що регулюють сферу захисту суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції характеризуються наявністю різноманітних заходів примусу до порушника. На мою думку, найефективніший із них – спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей.

Оскільки порушник не лише несе матеріальні витрати на спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей, а також публічно оголошує щодо невідповідних дійсності неправдивих, неточних або неповних відомостей у засобах масової інформації або іншим чином, передбаченим законодавством.

Ми розуміємо, що навіть якщо поширення неправдивих, неточних або неповних відомостей мало разовий характер, споживачі пам'ятатимуть повідомлення та продовжуватимуть купувати товар, базуючись на хибній інформації. А у разі спростування неправдивих, неточних або неповних відомостей порушник відновлює репутацію та довіру населення до свого конкурента, а також відновлює його право на свободу підприємницької діяльності.

Таким чином, спростування дискредитуючої інформації може бути найкращим засобом, щоб перешкодити недобросовісному конкуренту отримати незаконні прибутки внаслідок поширення неправдивих, неточних або неповних відомостей стосовно свого конкурента.

Нажаль, незважаючи на існування широкого спектру нормативно-правових актів, що регулюють відносини пов'язані з захистом від недобросовісної конкуренції, недобросовісна конкуренція все ще залишається поширеним та негативним явищем. Перспективним виходом із цих проблем, а саме зменшення проявів недобросовісної конкуренції буде: підвищення рівня правової обізнаності суб'єктів господарювання щодо захисту своїх прав та інтересів, удосконалення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, що є запорукою створення цивілізованого ринкового середовища, у якому і підприємці, і споживачі будуть надійно захищені від недобросовісної конкуренції, пов'язаної з неправомірним використанням об'єктів інтелектуальної власності, виробництвом фальсифікованих товарів.

Список бібліографічних посилань

1. Можливі шляхи захисту від недобросовісної конкуренції та санкції за її вчинення // Удалов В. Г. Конкурентне право. URL: <http://textbooks.net.ua/content/view/2103/28/> (дата звернення: 19.04.2017).

Одержано 20.04.2017

УДК 331.556

Ярослав Васильович Синяк,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Чавикіна Т. І.

ЗОВНІШНЯ ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

В умовах стрімкої активізації міжнародної мобільності населення України, що відбувається в руслі закономірного для доби глобалізації наростання світових процесів трудової міграції, зростає значення регулювання міждержавного співробітництва у сфері захисту прав та інтересів трудових мігрантів на основі норм міжнародного права.

Проблеми розвитку сучасних трудових міграційних процесів викликали значний інтерес багатьох провідних учених. Серед вітчизняних науковців, які присвятили свої праці проблемам трудової міграції, слід виокремити Д. Богиню, А. Гайдучького, О. Каца, Е. Лібанову тощо.

Ведучи мову про зовнішню трудову міграцію в Україні, слід враховувати реалії сьогодення. Так, за результатами спеціальних досліджень та оцінками експертів, за кордоном сьогодні перебуває від 1 до 7 млн мігрантів, але реальні дані щодо трудової міграції практично відсутні. За даними опитувань Державної служби статистики (див.: <http://www.ukrstat.gov.ua>), у 2008 та 2012 роках кількість трудових мігрантів становила 1,5 та 1,2 млн осіб відповідно.

Також, за даними Світового банку, Україна стала п'ятою державою у світі за кількістю емігрантів, а фінансові втрати нашої держави від виїзду науковців та висококваліфікованих спеціалістів становлять понад 1 млрд доларів США на рік (див.: <http://www.worldbank.org/uk>).

Враховуючи ці негативні статистичні дані, перед національним законодавцем постає завдання адекватного вирішення проблеми трудової міграції, що вимагає суттєвого удосконалення державної міграційної політики. Наразі для вирішення задекларованої проблематики було прийнято закон України від 05.11.2015 № 761-VIII «Про зовнішню трудову міграцію», що покликаний визначати правові та організаційні засади державного регулювання зовнішньої трудової міграції та соціального захисту громадян України за кордоном (трудовах мігрантів) і членів їхніх сімей.

Разом з тим, як свідчить хронологія змін, а також зміст деяких новоприйнятих положень, це відбулося не стільки завдяки усвідомленню владою та суспільством значення трудових міграційних процесів для розвитку країни, скільки внаслідок реалізації задекларованого євроінтеграційного вектору розвитку держави та виконання вимог Євросоюзу. Водночас це пояснює декларативний характер цього закону, в якому положення і норми містять загальну інформацію та посиляються на міжнародні норми – правові та міжнародні договори, не вказуючи при цьому на механізми їх реалізації.

Повертаючись до розгляду вказаного закону, слід відзначити, що вперше у системі законодавчих дефініцій з'явився термін «трудоий мігрант» – громадянин України, який здійснював, здійснює або здійснюватиме оплачувану діяльність у державі перебування, не заборонену законодавством цієї держави.

При цьому також визначений перелік трудових мігрантів, на яких поширюються норми цього закону, та осіб, які опинилися поза його дією. До останніх були віднесені особи, які здобувають освіту, професійну підготовку та підвищують кваліфікацію за кордоном, зокрема в межах освітніх програм. Так, цією нормою законодавець позбавляє українських студентів за кордоном, які успішно поєднують навчання та трудову діяльність, можливості забезпечити належні умови праці та соціальний захист відповідно до закону.

У контексті боротьби з нелегальною трудовою міграцією та лібералізацією її легальних форм законодавцем було лише визначено інститути, які можуть здійснювати працевлаштування трудового мігранта в державі перебування. До них належать:

- 1) органи виконавчої влади відповідно до укладених міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

- 2) суб'єкт господарювання, що надає послуги з посередництва у працевлаштуванні за кордоном на підставі ліцензії, виданої відповідно до закону.

Однак очевидним є те, що Закон не передбачає заходів, спрямованих на активізацію конкуренції ринку працевлаштування за кордоном і антимонопольного регулювання, а також не лібералізує податкове регулювання діяльності суб'єкта господарювання, що надає послуги з посередництва у працевлаштуванні за кордоном, котрі, у свою чергу, зменшили б кількість нелегальних трудових мігрантів.

Слушним у цьому аспекті видається й зауваження О. В. Кислициної, яка звернула увагу на відсутність у Законі стратегії в напрямку створення умов для ефективного використання міграційного капіталу, тобто перетворення міграційного капіталу в інвестиційний капітал [1].

Адже перекази мігрантів, забезпечуючи додаткові валютні надходження, дозволяють поступово обмежувати вплив і залежність від міжнародних фінансових організацій, крім того, вони характеризуються стабільністю, відносною стійкістю до кризових явищ, справляють антициклічний вплив на національну економіку [2].

У Законі зазначається тільки можливість переказу коштів, що здійснюється відповідно до законодавства держави перебування та законодавства України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами.

Ще одним аналізованим елементом, на який слід звернути увагу, є пенсійне забезпечення трудових мігрантів, котре, як зазначено в Законі, здійснюється відповідно до законів, якими встановлюються умови пенсійного забезпечення, та міжнародних договорів у сфері пенсійного забезпечення, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Враховуючи особливості вітчизняної пенсійної системи, вважаємо за необхідне здійснити заміну документів про стаж роботи старого зразка на новий тип, у якому враховується знаходження людини за кордоном як трудового емігранта для отримання відповідного трудового стажу.

Підбиваючи підсумки проведеного дослідження варто зазначити, що вирішення проблематики зовнішньої трудової міграції в Україні повинно здійснюватися комплексно, із застосуванням нових нормативно-правових актів, створенням різних державних програм та наданням більших повноважень суб'єктам господарювання, що надають послуги з посередництва у працевлаштуванні за кордоном на підставі ліцензії. При цьому зовнішню трудову міграцію необхідно розглядати не лише в негативному ракурсі, а навчитися використовувати такі позитивні моменти, як міграційні інвестиції та зменшення відсотку безробіття в Україні.

Список бібліографічних посилань

1. Кислицина О. В. Концепція регулювання міжнародної трудової міграції України в умовах глобалізації. *Культура народів Причорномор'я*. 2011. № 195. С. 62–66 (74–77). URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/55243/25-Kislitsina.pdf> (дата звернення: 18.04.2017).

2. Глущенко Г. И. Влияние международной трудовой миграции на развитие мирового и национального хозяйств: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.14. Пенза, 2009. 388 с.

Одержано 20.04.2017

УДК 331.52

Тетяна Валеріївна Гавриленко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Чавикіна Т. І.

ЩОДО ПИТАННЯ НАДАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ МОЛОДІ

Східноєвропейська правова система до якої входить і правова система України належить до романо-германської правової сім'ї, і тому для нашої держави має місце домінування нормативно-правового акта як джерела права. Основним законом нашої держави є Конституція України, яка має найвищу юридичну силу, що і зазначено у ст. 8 даного правового акта, який включає в себе юридично незаперечні та фундаментальні норми, які мають свій вплив у державі на всі сфери суспільства. Дані норми є фундаментальними і для врегулювання трудових відносин та відносин, що пов'язані з ними.

Держава закріпила у ст. 53 Конституції України гарантію доступності і безоплатності вищої освіти в державних і комунальних закладах навчання та розвиток різних форм навчання вищої і післядипломної освіти. Також відповідно до цієї статті держава повинна забезпечувати кожного громадянина правом на безоплатне здобуття вищої освіти в державних і комунальних закладах на конкурсній основі. Дане право є одним з найголовніших в нашому житті, адже освіта формує правову свідомість кожної особи і дає нам поштовх для подальшого розвитку суспільства в цілому. А вища освіта готує кожного громадянина бути професіоналом в своїй справі задля розвитку держави у всіх її сферах життя. Тому такі закони України як «Про вищу освіту» та «Про освіту» закріпили право громадян на здобуття безоплатної освіти.

Рішенням Конституційного Суду від 04.03.2004 № 5рп/2004 було надано тлумачення статті 53 Конституції України, де роз'яснено положення про забезпечення безоплатності вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах. Суд пояснює, що «безоплатність» – це можливість здобуття освіти кожним громадянином без плати за освітні послуги, що відповідає встановленому державою стандарту. Безоплатність вищої освіти – це гарантія її доступності. Також Суд зазначає, що особа, яка на конкурсній основі вступила до вищого навчального закладу і була зарахована на навчання за кошти державного бюджету за напрямом підготовки і спеціальності – реалізувала своє одноразове право на безоплатну вищу освіту за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем.

Тому наслідком бажання особи покинути навчання за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем буде те, що шансу реалізувати право на отримання безоплатної вищої освіти в даній особі більше не буде. В деякій мірі, саме для контролю цього, згідно з указом Президента України від 30.09.2010 № 926 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» постановою Кабміну України від 13.07.2011 № 752 було створено Єдину державну електронну базу з питань освіти. Отже, якщо громадянин юридично

не скористався своїм правом на здобуття певного освітньо-кваліфікаційний рівня, з будь яких причин, то він позбавляється права отримати вищу освіту за кошти державного бюджету.

Можливість тільки одноразово отримати вищу безоплатну освіту суперечить нормам Конституції України, адже громадянин України має право конкурувати за безоплатну освіту, без будь-яких інших обмежень. Це також створює неузгодженість і з підходами функціонування Європейського простору вищої освіти, а саме з принципом Болонському процесу про «освіту на протязі усього життя».

Стаття 43 Конституції України нам говорить: «кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку він вільно погоджується». Пункт 3 даної статті нам також дає гарантію заборони використання примусової праці, про що вказано і в Конвенції № 29 «Про примусову чи обов'язкову працю», прийняту 1930 року на чотирнадцятій сесії Генеральною конференцією Міжнародної організації праці, яку ратифікувала Україна 10.08.1956. Також у ст. 2 Кодексу законів про працю гарантовано право громадян України на працю, а також право на вільний вибір професії, роду занять і роботи.

Але чому п. 4 та п. 8 підзаконного акта під назвою «Порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалася за державним замовленням», затвердженого і введеного в дію постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.1996, зобов'язує випускника вищого навчального закладу, укладати угоду із замовником та керівником навчального закладу щодо навчання за рахунок держави та виходячи з умов даної угоди, відпрацювати в замовника три роки відповідно за тим напрямком, за яким він навчався або ж у разі відмови, відшкодувати вартість навчання? Укладення даної угоди насправді ж не є умовою навчання особи на бюджетній основі і ніяк не впливає на реалізацію права на здобуття вищої освіти. Тому від укладення такої угоди особа може відмовитись і ніхто не вправі його змусити її укладати. А якщо ж все таки особу переконали укласти її, розповідаючи про необхідність такої процедури, вона може звернутися до суду з вимогою про визнання такої угоди недійсною, посилаючись на ч. 3 ст. 203 Цивільного кодексу України. Дана стаття передбачає чинність угоди між сторонами лише за умови, що вона ґрунтуватиметься на волевиявленні сторін, які її підписують, та прийняте рішення є вільним і відповідає їхній внутрішній волі.

Встановлення одноразової безоплатної вищої освіти та обов'язку випускників вищих навчальних закладів відшкодувати вартість навчання розглядається як таке, що не відповідає ст. 53 Конституції України. І чому відповідно до видання «Застосування судами цивільного і цивільного процесуального законодавства» у серії «Бібліотека судді», Судова палата Верховного Суду вважає за необхідність стягувати при зазначених умовах з випускників вартість навчання, коли порядок такого відшкодування не визначений і при тому, що роз'яснення Верховного Суду мають для законодавства про працю лише рекомендаційний характер у порівнянні з законами [1]?

Отже, виходячи з вищезазначеного, за доцільно було б прийняти новий нормативний акт, який би чітко регламентував порядок надання вищої освіти та відповідав статтям Конституції України та законам України.

Список бібліографічних посилань

1. Застосування судами цивільного і цивільного процесуального законодавства/за заг. ред. П. І. Шевчука. Київ: Ін Юре, 2002. 416 с. («Б-ка судді»).

Одержано 20.04.2017

УДК 346.1

Іван Олександрович Романчук,

курсант 4 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Коваленко К. В.

ПРИВАТНА ДЕТЕКТИВНА (РОЗШУКОВА) ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК НОВИЙ ВИД ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В умовах євроінтеграції України та боротьби з тіньовим бізнесом нормативно-правове регулювання здійснення господарської діяльності займає одне із найголовніших місць в загальній державній програмі, направлений на здійснення таких цілей. Використовуючи досвід інших держав, наша країна прагне до світової спільноти, в тому числі і шляхом внесення відповідних змін до законодавства.

Таку тенденцію можна прослідкувати на прикладі запровадження в Україні приватної детективної (розшукової) діяльності як окремого виду підприємницької діяльності. На даний момент така діяльність має місце, причому є достатньо поширеною, але вона зовсім не врегульована законодавством в нашій країні. Протягом останніх десяти років було складено сім законопроектів про приватну детективну (розшукову) діяльність, що були подані до Верховної Ради України, але жоден не знайшов підтримки. Новий законопроект «Про приватну (детективну) розшукову діяльність» (далі – Законопроект) було подано до Верховної Ради України 28.12.2015, і він вже був прийнятий у першому читанні.

Відповідно до цього Законопроекту приватна детективна (розшукова) діяльність – це дозволена органами Національної поліції України незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів на підставах та в порядку, що передбачені цим законопроектом [1].

Розгляньмо приватну детективну (розшукову) діяльність як вид господарської діяльності, проаналізувавши основні ознаки, притаманні останній.

Відповідно до ст. 3 Господарського кодексу України господарська діяльність – це діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт

чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Підприємницькою господарською діяльністю є діяльність, спрямована на отримання прибутку.

Приватна детективна (розшукова) діяльність є підприємницькою діяльністю, що прямо витікає із самого її визначення, наведеному в Законопроекті, оскільки здійснюється шляхом надання послуг вартісного характеру з метою отримання прибутку.

Серед основних ознак господарської діяльності деякі науковці традиційно виділяють три основних, а саме:

- 1) обмежене, порівняно з цивільним правом, коло суб'єктів (визначених в ст. 2 ГК України);
- 2) поєднання приватних і публічних інтересів;
- 3) матеріальний зміст цих відносин (тобто суспільне виробництво і реалізація (оборот) суб'єктами господарювання продукції – виробництво товарів, виконання робіт, надання послуг) [2, с. 22–23].

Проаналізуємо кожну ознаку окремо на прикладі здійснення такої підприємницької діяльності, як приватна детективна (розшукова) діяльність.

Суб'єктами господарювання у відносинах з приводу реалізації приватної детективної (розшукової) діяльності є приватні детективи як фізичні особи-підприємці або приватні детективні підприємства (агентства) як юридичні особи приватного права. Приватне детективне підприємство (агентство) може діяти у складі одного учасника-приватного детектива. З цього положення постає незрозумілим, для чого засновувати детективне агентство з одним учасником, адже положення щодо функціонування підприємства та господарських товариств (як от скликання загальних зборів, поділ статутного капіталу між його учасниками, досягнення економічних, соціальних та інших благ внаслідок такого об'єднання та ін.) втрачають своє призначення.

Споживачами у розглядуваних специфічних відносинах є особи, які звернулися до приватного детектива або детективного агентства з метою одержання відповідних послуг. В ст. 11 Законопроекту наведено перелік послуг, які можуть надавати суб'єкти приватної (детективної) розшукової діяльності, який не є вичерпним. Такі послуги можуть надаватися в різних видах судочинства (кримінальному, адміністративному, цивільному, господарському). Що стосується господарського судочинства, то серед таких послуг мають місце наступні: 1) вивчення ринку, пошук і збір інформації із відкритих джерел з метою підготовки ділових переговорів клієнта, з'ясування фінансової платоспроможності, майнового стану та благонадійності потенційних ділових партнерів; 2) пошук боржників та осіб, які ухиляються від виконання своїх договірних обов'язків, вирішення в порядку, встановленому законодавством України, питань щодо повернення боргів та виконання договірних обов'язків та інші.

Щодо державної реєстрації та надання дозволу для зайняття приватною (детективною) розшуковою діяльністю, слід сказати, що у господарських відносинах з цього приводу беруть участь органи державної влади, а саме органи

Національної поліції та інші органи виконавчої влади, наділені господарською компетенцією. Так, відповідно до ст. 7 Законопроекту видача свідоцтв на право зайняття приватною детективною (розшуковою) діяльністю здійснюється органами Національної поліції.

Причому в ст. 5 Законопроекту сказано, що приватний детектив серед усіх інших прав має право на зайняття детективною (розшуковою) діяльністю індивідуально як самозайнята особа або суб'єкт підприємницької діяльності. Дане право обумовлюється конституційними правами особи, зокрема таким, що кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом, про що вказано в ст. 42 Конституції України.

Слід звернути увагу, що приватна детективна (розшукова) діяльність є специфічною діяльністю, яка може за певних обставин нашкодити суспільним інтересам, інтересам держави та обмежити права окремих осіб. Тому вважаємо, що з метою забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері забезпечення захисту економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів вона обов'язково повинна підлягати ліцензуванню відповідно до закону України від 02.03.2015 № 222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності».

Суб'єктами розглядуваних відносин виступають також і громадяни як засновники суб'єктів приватної (детективної) розшукової діяльності.

Говорячи про поєднання приватних і публічних інтересів в процесі здійснення детективної діяльності приватними детективами, слід зауважити, що з одного боку вона направлена на боротьбу зі злочинністю, забезпечення зайнятості населення, вирішення судових, у тому числі господарських, спорів, а з іншого задовольняє власні інтереси і потреби осіб (споживачів), які звертаються до суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності.

Матеріальним змістом відносин з приватної детективної (розшукової) діяльності є надання послуг, визначених в ст. 11 законопроекту, на платній основі з метою одержання прибутку суб'єктами її здійснення.

Отже, підводячи підсумок усьому вищенаведеному, пропонуємо визначити приватну детективну (розшукову) діяльність з точки зору підприємницької діяльності. Таким чином, приватна детективна (розшукова) діяльність – це підприємницька діяльність, направлена на надання послуг із збирання, фіксування та дослідження відомостей, необхідних для розгляду справ у цивільному, господарському, кримінальному та адміністративному судочинстві на договірній основі із споживачами, яка підлягає державній реєстрації у встановленому законом порядку та отримання відповідного свідоцтва від органів Національної поліції України. Вважаємо, що така діяльність повинна підлягати ліцензуванню з урахуванням вимог Законопроекту. Таким чином у разі прийняття розглядуваного Законопроекту, постає необхідним внесення відповідних змін до закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» у частині переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.

Список бібліографічних посилань

1. Про приватну детективну (розшукову) діяльність: проект закону України від 28.12.2015 № 3726 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=57580 (дата звернення: 13.04.2017).
2. Щербина В. С. Господарське право: підручник. 4-те вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 640 с.

Одержано 20.04.2017

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ ФАКУЛЬТЕТУ № 6

УДК 347.652

Аліна Валеріївна Цілуйко,

студентка 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Кухарев О. Є.

ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ ФАКТИЧНОГО ПОДРУЖЖЯ

Останнім часом в Україні спостерігається зростання кількості фактичних шлюбних відносин. В юридичній літературі фактичні шлюбні відносини розглядають як шлюбні за своєю суттю відносини, які не мають необхідної формалізації (державної реєстрації).

Згідно зі ст. 1264 ЦК України у четверту чергу право на спадкування за законом мають особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менше п'яти років до часу відкриття спадщини.

Отже, для закликання до спадкування як спадкоємця четвертої черги, особа має:

- 1) бути членом сім'ї спадкодавця;
- 2) проживати зі спадкодавцем однією сім'єю протягом п'яти років на день відкриття спадщини.

Слід перш за все зазначити, що чинне законодавство не розкриває зміст терміну «член сім'ї». У зв'язку з цим Верховний Суд України надав роз'яснення, що при вирішенні спору про право на спадщину осіб, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини (четверта черга спадкоємців за законом), слід враховувати правила ч. 2 ст. 3 СК України про те, що сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Зазначений п'ятирічний строк повинен виповнитися на момент відкриття спадщини і його необхідно обчислювати з урахуванням часу спільного проживання зі спадкодавцем однією сім'єю до набрання чинності СК України (п. 21 постанови

Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про спадкування» від 30.05.2008 № 7).

Відповідно до пункту 3.22 глави 10 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України доказом постійного проживання разом зі спадкодавцем можуть бути: довідка житлово-експлуатаційної організації, правління житлово-будівельного кооперативу, відповідного органу місцевого самоврядування про те, що спадкоємець на день смерті спадкодавця проживав разом із цим спадкодавцем.

При цьому до числа спадкоємців четвертої черги не входить особа, яка хоча і проживала спільно зі спадкодавцем, але перебувала у зареєстрованому шлюбі з іншою особою.

Питання проживання однією сім'єю, і, як наслідок – віднесення до спадкоємців за законом четвертої черги, встановлюється в судовому порядку. За змістом п. 5 ч. 1 ст. 256 ЦПК України суд розглядає справи про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу в порядку окремого провадження.

Водночас, не можна виключати можливість спадкування фактичним подружжям не в четверту, а скажімо, в першу чергу спадкоємців за законом. Це можливо завдяки закладеному у ст. 1259 ЦК України механізму зміни черговості одержання права на спадкування. Так, черговість одержання спадкоємцями за законом права на спадкування може бути змінена нотаріально посвідченим договором заінтересованих спадкоємців, укладеним після відкриття спадщини. Цей договір не може порушити прав спадкоємця, який не бере у ньому участі, а також спадкоємця, який має право на обов'язкову частку у спадщині. Фізична особа, яка є спадкоємцем за законом наступних черг, може за рішенням суду одержати право на спадкування разом із спадкоємцями тієї черги, яка має право на спадкування, за умови, що вона протягом тривалого часу опікувалася, матеріально забезпечувала, надавала іншу допомогу спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані.

Одержано 20.04.2017

УДК 347.922

Анастасія Олегівна Желязкова,

студентка 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Кухарев О. Є.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ ШЛЯХОМ НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА МАЙНО

Процесуальний інститут забезпечення позову встановлений з метою гарантування виконання рішення суду в разі задоволення позовних вимог. Забезпечення позову допускається на будь-якій стадії розгляду справи (включаючи апеляційне провадження) після відкриття провадження, якщо невжиття

заходів забезпечення може утруднити чи зробити неможливим виконання рішення суду. Утім, процесуальний закон не передбачає забезпечення позову на стадії касаційного провадження, а тому у разі надходження відповідної заяви до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, її повертають заявникові.

Змістом ст. 152 ЦПК України визначені такі способи забезпечення позову:

- 1) накладення арешту на майно або грошові кошти, що належать відповідачеві і знаходяться у нього або в інших осіб;
- 2) заборона вчиняти певні дії;
- 3) встановлення обов'язку вчинити певні дії;
- 4) заборона іншим особам здійснювати платежі або передавати майно відповідачеві чи виконувати щодо нього інші зобов'язання;
- 5) зупинення продажу арештованого майна, якщо подано позов про визнання права власності на це майно і про зняття з нього арешту;
- 6) зупинення стягнення на підставі виконавчого документа, який оскаржується боржником у судовому порядку;
- 7) передача речі, яка є предметом спору, на зберігання іншим особам.

У разі необхідності судом можуть бути застосовані інші види забезпечення позову. Суд може застосувати кілька видів забезпечення позову.

При цьому одним з найбільш поширених способів забезпечення позову є накладення арешту на майно відповідача. Арешт як спосіб забезпечення позову полягає в проведенні опису майна і забороні розпоряджатися ним до набрання судовим рішенням законної сили або до зняття заборони, а в разі потреби – в обмеженні права користування майном або його вилученні у боржника та передачі на зберігання іншим особам.

Як зазначено в п. 3 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову» від 22.12.2006 № 9, позов майнового характеру дозволяється забезпечувати шляхом накладення арешту на майно або грошові кошти, що належать відповідачеві і знаходяться у нього або в інших осіб. З метою забезпечити виконання судового рішення в майбутньому можна накласти арешт також на випущені у будь-якій формі акції, що належать відповідачеві і знаходяться у нього або в інших осіб, оскільки такий арешт не зупиняє та не обмежує інші права учасників товариства, у тому числі право на участь в управлінні останнім, на одержання інформації про його діяльність і дивідендів.

Накладення арешту на майно, яке підлягає державній реєстрації (автотранспорт, нерухомість тощо), здійснюється шляхом внесення запису до відповідних реєстрів про заборону відчуження такого майна. Практична реалізація застосування арешту майна відповідача може відбуватися шляхом проведення державної реєстрації публічного обтяження на підставі ст. 37 закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» від 18.11.2003 № 1255-IV.

Одержано 20.04.2017

УДК 347.412.8

Геннадій Вадимович Якушкін,

студент 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Кухарєв О. Є.

ЗАВДАТОК ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Завдаток традиційно вважається одним з найбільш поширених способів забезпечення виконання зобов'язання. Відповідно до ст. 570 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) завдатком є грошова сума або рухоме майно, що видається кредитором боржником у рахунок належних з нього за договором платежів, на підтвердження зобов'язання і на забезпечення його виконання. Виділяють такі визначальні риси завдатку.

По-перше, завдатком можуть забезпечуватися лише зобов'язання, що виникають з договорів, отже, він не може бути використаний, зокрема, для забезпечення деліктних зобов'язань.

По-друге, завдаток, будучи способом забезпечення договірною зобов'язання, одночасно виконує роль доказу укладення договору. Це означає, що якщо сторонами не оспорується факт видачі (отримання) завдатку, а також якщо і оспорується, але цей факт підтверджується доказами, договір вважається укладеним. З іншого боку, якщо договором передбачена сплата однією із сторін завдатку, то він вважатиметься укладеним лише після виконання відповідним контрагентом свого обов'язку.

По-третє, завдатком може бути забезпечено тільки виконання грошових зобов'язань. Цей висновок випливає з положення про те, що завдаток видається відповідною стороною в договірному зобов'язанні в рахунок платежів, що належать з неї.

Одним з найбільш гострих є питання співвідношення завдатку і авансу. Згідно з ч. 2 ст. 570 ЦК якщо не буде встановлено, що сума, сплачена в рахунок належних з боржника платежів, є завдатком, вона вважається авансом. Таким чином, в ч. 2 ст. 570 ЦК встановлюється презумпція авансу. Законодавець зобов'язує сторони правочину про завдаток однозначно визначати статус переданого боржником платежу саме як завдаток. В іншому випадку завдаток втрачає свої підтверджувальні та забезпечувальні функції (властивості) і залишається виключно формою розрахунків і набуває статусу авансу.

Аванс – повний або частковий платіж за договором, що виконує функцію попередньої оплати. Аванс, як і завдаток, виконує посвідчувальну та платіжну функції, але не є способом забезпечення виконання зобов'язання. Якщо сторона, що одержала аванс, не виконала своїх зобов'язань, інша сторона має право вимагати лише повернення авансу, а не сплати його подвійної суми. І, навпаки, якщо відповідальною за невиконання зобов'язання буде сторона, що передала аванс, вона має право вимагати його повернення.

Завдаток за своїми наслідками може бути прирівняний до авансу (тобто підлягає поверненню) лише за наявності наступних обставин:

- 1) у випадку припинення зобов'язання до початку його виконання;
- 2) внаслідок неможливості його виконання (наприклад, у разі випадкового знищення майна, що підлягало передачі за договором).

Необхідно зазначити, що договір, забезпечений завдатком, має бути укладений ще до моменту передачі завдатку або одночасно з ним. Наведене повністю узгоджується з правовою позицією, висловленою Верховним Судом України у постанові від 25.09.2013 у справі № 6-82цс13, за змістом якої правила ст. 570 ЦК поширюються на випадки, коли договір було укладено, але одна із сторін ухиляється від його виконання.

Одержано 20.04.2017

СЕКЦІЯ 4
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА АДМІНІСТРАТИВНА
ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ. ФІНАНСОВЕ ПРАВО.
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ
ФАКУЛЬТЕТУ № 3

УДК 351.74

Андрій Андрійович Ховзун,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, ст. наук. співробітник Завальний М. В.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СПІВПРАЦІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ
ІНФОРМАЦІЇ

Як зазначено у ст. 34 Конституції України «кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір». Право на інформацію, крім Основного закону, передбачене цілою низкою інших законодавчих та підзаконних актів, аналіз яких дає змогу зробити висновок про те, що воно становить самостійне, основне право людини та громадянина, тісно пов'язане з іншими конституційними правами й обов'язками і має базовий, початковий характер для визначення основних напрямків та форм взаємодії державних органів, зокрема і поліції із засобами масової інформації (далі – ЗМІ). Сьогодні ЗМІ перетворилися на один з найбільш впливових посередників між населенням і державними органами, що стало можливим внаслідок їхньої відкритості та оперативності висвітлення фактів. У той же час у сфері взаємодії поліції із ЗМІ існують невирішені проблеми теоретичного, організаційного і правового характеру, у зв'язку з цим виникає необхідність детального розгляду питань про місце та роль ЗМІ у формування громадської думки про діяльність поліції.

Існують різні типи взаємин поліції з незалежними від них ЗМІ. Ці стосунки здебільшого залежать від спрямованості конкретного органу інформації, у зв'язку з чим, вони можуть бути: 1) прихильними до органів поліції, підтримуючи їх діяльність; 2) займати переважно критичну позицію стосовно поліції. Оскільки ЗМІ орієнтуються на різні політичні сили чи угруповання, спираються на певні бізнесові структури, то нерідко спостерігається протистояння представників органів поліції із ЗМІ.

У відносинах із ЗМІ слід мати на увазі, що органи поліції, в першу чергу, зацікавлені у висвітленні позитивних аспектів їх діяльності, у той час як ЗМІ зацікавлені у фактах, на основі яких створюються журналістські матеріали, що можуть приваблювати читачів. До числа факторів, що викликають стійкий, підвищений інтерес журналістів (що виражається у відносно великому обсязі публікацій, повторних публікацій з тих самих подій, прагненні зафіксувати їх динаміку тощо), відносяться суспільна значимість описуваної події, ступінь її сенсаційності та скандальності. При цьому сенсаційність матеріалів є ключовим аспектом у висвітленні тих чи інших подій суб'єктами яких були працівники поліції. У цілому ж журналістів у першу чергу цікавить «читабельність» їх матеріалів, що сприяє підвищенню популярності і тиражу видання, росту популярності й авторитету автора.

Незважаючи на позицію окремих ЗМІ (окремих журналістів) щодо органів поліції, останні не повинні нехтувати співпрацею з ними. Зважаючи на значний вплив ЗМІ на формування громадської думки, кожен орган поліції, кожен його керівник, дбаючи про свій позитивний імідж в очах громадськості, повинні намагатися якнайефективніше використати можливості розповсюдження позитивних відомостей про свою діяльність за допомогою ЗМІ. На жаль, й донині ще недостатньо використовуються ЗМІ для формування позитивної громадської думки про діяльність поліції. Спостерігається недооцінка їх ролі посадовими особами поліції, незнання ними специфіки роботи ЗМІ. З метою удосконалення співпраці із ЗМІ та формування останніми позитивного іміджу поліції пропонуємо такі заходи: усунення негативних факторів в діяльності поліції, що компрометують всю систему в очах громадян; формування єдиної інформаційної політики Національної поліції з метою закріплення в свідомості громадян позитивних стереотипів у ставленні до органів поліції в цілому, та її працівників зокрема; підвищення професіоналізму працівників поліції, забезпечення їх мотивації до сумлінної служби; комплектування органів поліції професіоналами у сфері громадських зв'язків, які повинні бути здатними пояснити громадськості рішення, дії органів поліції та їх окремих працівників, а також пояснити громадську думку керівництву органів поліції; перегляд тематики інформації, яка надається ЗМІ у напрямку зміщення акцентів на матеріали, які зміцнюють впевненість громадянина в особистій безпеці, висвітлення професійних, героїчних та гуманних вчинків працівників поліції.

Одержано 20.04.2017

УДК 342.951:351.82

Олена Юріївна Цебинога,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Джафарова М. В.

ЗАХОДИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИПИНЕННЯ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Прагнення України до євроінтеграції зумовили зміни не лише в економічній, соціальній, політичній сфері, а також безпосередньо торкнулися правоохоронного сегменту держави. Нинішня реформа правоохоронних органів має на меті створення зовсім нових ефективних правоохоронних інституцій європейського зразка. Актуальність даної теми зумовлена суттєвими змінами в адміністративному законодавстві, зокрема прийнятим новим нормативно-правовим актом – законом України «Про Національну поліцію України», а також відповідними змінами у Кодексі України про адміністративні правопорушення.

Завданнями Національної поліції на сучасному етапі реформування держави взагалі та її правоохоронної системи зокрема є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону про забезпечення використання покладених на поліцію повноважень.

Поліцейські заходи використовують у публічному управлінні для охорони суспільних відносин, що виникають у окремих сферах публічної діяльності, а механізм правового регулювання застосування поліцейських заходів встановлює підстави й порядок застосування відповідних превентивних або примусових заходів. Порядок застосування превентивних та примусових заходів здебільшого регулюють норми адміністративного права, що включають норми законодавства або адміністративно-правові норми актів виконавчих органів.

Обираючи захід адміністративного припинення, поліцейський повинен керуватися вимогами чинного законодавства та обирати законний поліцейський захід необхідний і достатній для обстановки, що склалася.

Проаналізувавши статті 31, 42 закону України «Про Національну поліцію», відмітимо, що заходи адміністративного припинення, які застосовуються виключно органами національної поліції поділяються на такі дві групи: превентивні поліцейські заходи та примусові поліцейські заходи.

До превентивних поліцейських заходів відносяться: перевірка документів, опитування особи, поверхнева перевірка, зупинення транспортного засобу, вимога залишити місце і обмеження доступу та територію, обмеження пересування особи чи транспортного засобу, перевірка дотримання вимог дозвільної системи, застосування технічних заходів, що мають функцію фото та кінозйомки, поліцейське піклування (без особистого огляду).

Примусові заходи адміністративного припинення полягають у застосуванні фізичної сили чи впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї.

Таким чином, можна констатувати, що законодавець поділяє поліцейські заходи на превентивні та примусові, закріплює порядок та умови їх застосування, зокрема виокремлює спеціальні умови та вимоги застосування, звертаючи особливу увагу на суворий порядок їх використання.

Одержано 18.04.2017

УДК 328.185:343.85

Валентина Володимирівна Подріз,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: д-р юрид. наук, професор Салманова О. Ю.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ З ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ПРОЯВАМ

Пріоритетним напрямком державної політики на сучасному етапі розвитку нашої держави є запобігання корупційним проявам, які призводять до обмеження прав громадян, завдають величезної шкоди економіці, мають наслідком руйнівний вплив на суспільство і державу, створюють негативний імідж України на міжнародній арені, підривають довіру громадян до всієї системи правоохоронних органів та державних інституцій, сприяють уникненню злочинців від відповідальності.

Не викликає сумніву, що запобігання корупції – це стратегічний напрям антикорупційної політики будь-якої держави, що водночас є складовою процесу протидії злочинності.

Аналізуючи в загальному розумінні поняття державної політики, варто зазначити, що це – соціальний механізм, який складається з визначення загальних суспільних цілей, прийняття державно-управлінських рішень і мобілізації необхідних ресурсів для досягнення поставлених цілей, а також в інституційному аспекті як таку, що містить інститути лідерства, органи влади, норми й правила регламентації політичних дій.

У чинному на сьогоднішній день законі України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII «Про запобігання корупції» зазначено, що корупція – це використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання

неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

Щодо корупційних проявів в діяльності державних органів, то базуючись на дослідженнях вчених, можна сформулювати, що корупція – форма протиправної поведінки працівників державного апарату. Це не лише певні діяння, але й система негативних поглядів, переконань, установок, способів мислення, який обумовлює спосіб життя поза антикорупційного правового поля. Метою антикорупційної політики є зниження рівня корупції та забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян та суспільства від її негативних наслідків.

Законом України від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII «Про засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» визначено вектор розвитку антикорупційної політики держави на середньострокову перспективу. Виконання Антикорупційної стратегії дасть змогу здійснити невідкладні заходи з проведення антикорупційної реформи:

- забезпечити формування та реалізацію державної антикорупційної політики на основі результатів аналізу достовірних даних про корупцію та чинники, які її обумовлюють,
- запровадити ефективний моніторинг і координацію реалізації антикорупційної політики незалежним спеціалізованим органом із залученням представників громадянського суспільства;
- зменшити вплив корупціогенних ризиків на діяльність органів законодавчої влади, посилити громадський контроль за їхньою діяльністю;
- створити ефективні механізми запобігання корупції, конфлікту інтересів, порушенню етичних стандартів поведінки та забезпечити контроль за дотриманням правил щодо доброчесності особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, іншими особами, утворити з цією метою Національне агентство з питань запобігання корупції тощо.

Можна назвати не один десяток чинників, що зумовлюють поширення корупційної діяльності в країні і низьку ефективність заходів протидії. Але, на думку О. Кальмана, існує один чинник, який і зумовлює прояви всіх інших чинників. Це відсутність жорсткого соціально-правового контролю за діяльністю посадових осіб та їх відповідальністю в умовах демократизації суспільного життя і переходу до ринкових відносин [1].

Як вважають М. Камлик і Є. Невмержицький, значною мірою корупцію стимулює наявність надмірно великого управлінського апарату з необґрунтовано широкими повноваженнями, зокрема розпорядчо-дозвільного змісту, та переважання в ньому, передусім за рахунок керівних посад, службовців старої генерації з консервативною психологією, які не сприймають потреби демократичних перетворень [2, с. 62].

Також на сьогоднішній день найбільш актуальним напрямком державної політики протидії корупції є міжнародне співробітництво в боротьбі з корупцією, з огляду на те, що для корупції, як і для інших видів злочинності, давно не існує національних кордонів. Міжнародні принципи і стандарти протидії корупції встановлені Конвенцією ООН проти корупції від 31.10.2003, у світі існує індекс сприйняття корупції.

Основними напрямками державної антикорупційної політики визначено: запобігання корупції у представницьких органах влади; створення доброчесної публічної служби; запобігання корупції у діяльності органів виконавчої влади; запобігання корупції у сфері державних закупівель; запобігання корупції у судовій системі та органах кримінальної юстиції; запобігання корупції у приватному секторі; доступ до інформації; покарання за корупцію; формування негативного ставлення до корупції. Ефективною антикорупційна політика може бути лише за умов існування реальних та дієвих інструментів протидії корупції, зокрема і на основі інститутів відповідальності та застосування традиційних правоохоронних методів. Тобто подолати корупцію неможливо без невідворотного настання відповідальності за вчинення корупційного правопорушення [3].

Список бібліографічних посилань

1. Кальман О. Місце та значення соціально-правового контролю в системі заходів протидії корупції в Україні. *Вісник прокуратури*. 2001. № 4. С. 90–93.
2. Камлик М. І., Невмержицький Є. В. Корупція в Україні. Київ: Знання, 1998. 186 с.
3. Запобігання і протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування: метод. рек. М-ва юстиції України від 16 жовт. 2013 р. // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-13>.

Одержано 18.04.2017

УДК 340.134(477)

Вікторія Юріївна Цебинога,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Джафарова М. В.

ШТРАФНІ БАЛИ ЯК ВИД АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Сучасне суспільство та держава знаходяться у процесі побудови демократичної держави та постійно вимагають якісного контролю за додержанням законності, дотримання прав та законних інтересів особи та громадянина, а також підтримання правопорядку в державі. Дані завдання реалізуються за допомогою різних правових засобів та методів, серед яких особливе місце посідає адміністративна відповідальність.

Незважаючи на те, що на автошляхах працює патрульна поліція, кількість дорожньо-транспортних пригод не скорочується. Як слушно наголошує Р. В. Ярова, статистика щорічно фіксує величезну кількість дорожньо-транспортних пригод, які виникають, переважно, саме з вини водія автотранспортного засобу. Досить часто порушення встановлених правил дорожнього руху водіями автотранспортних засобів не призводять до настання шкідливих наслідків, але несуть потенційну небезпеку їх настання. Тому з метою недопущення невідповідальності з вчинення адміністративного правопорушення на дорогах було введено такий вид адміністративного стягнення як «штрафні бали».

Відповідно до закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» штрафні бали є стягненням, що накладається на громадян за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі.

Практичне значення штрафних балів полягає у тому, що вони покликані сприяти зменшенню кількості правопорушень на автошляхах і попереджувати вчинення більш серйозних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху.

Аналіз адміністративно-процесуального законодавства надає підстави з впевненістю констатувати, що штрафні бали – це новий вид адміністративного стягнення, який практичної реалізації поки ще немає через відсутність у бюджеті коштів на подальшу їх реалізацію. З огляду на це, можна зробити висновок, що українське суспільство ще не готове до подібних нововведень, а держава, нажаль, не спроможна до реалізації такого виду стягнення. Законодавче закріплення штрафних балів – це новий крок у розбудові демократичної держави, але його практичне втілення має більш вагоме значення.

Вважаємо, що впровадження системи штрафних балів у майбутньому надасть можливість кожному громадянину, власнику чи користувачеві автомобіля не одразу сплачувати штраф, а спочатку використати свої штрафні бали, які залежно від виду правопорушення будуть накладатися у відповідному розмірі.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що нормативне закріплення штрафних балів ще не означає їх практичну реалізацію в умовах сьогодення. Нажаль, наша держава економічно не підготовлена до введення такого виду стягнення через існуючі фінансові труднощі у державному бюджеті. Аналіз сучасного державного та адміністративного будівництва показує, що для найбільш вдалої реалізації штрафних балів доцільно вивчати та запозичувати європейський досвід у досліджуваній сфері.

Одержано 18.04.2017

УДК [351.74:342.7](477)

Сергій Сергійович Бродовський,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Небрат О. О.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

В процесі реформування правоохоронної системи в Україні, міжнародні правозахисні організації вимагають від держави захищати права, свободи і законні інтереси їх громадян, сприяти їх відновленню у випадку порушення. Права людини перебувають у площині взаємин людини і держави та можуть бути обмежені тільки спеціально уповноваженими на те органами держави та лише у випадках відповідності до закону [1, с. 106].

Взагалі права і свободи людини – це формально-визначені, юридично гарантовані можливості користуватися соціальними благами, офіційна міра можливості поведінки людини в державно-організованому суспільстві. В основі поваги прав людини лежать основи конституціоналізму, тобто влада діє на підставі закону і в межах закону, а також правової, соціальної і демократичної держави, які забезпечують втілення поваги гідності і захисту прав кожного члена суспільства.

Уповноваженими на захист прав і свобод людини і громадянина в державі є правоохоронні органи до яких відноситься і Національна поліція України, яка у своїй діяльності керується принципами верховенства права, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства, безперервності.

Зауважимо, що основним документом міжнародного характеру у сфері функціонування правоохоронних органів є Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17.12.1979, ухвалений в рамках ООН. В цьому Кодексі розроблено етичні норми поведінки для поліції та інших правоохоронних органів. В основі Кодексу – твердження проте, що особи, які здійснюють поліцейські функції, повинні поважати й захищати права людини стосовно всіх осіб. Кодекс забороняє застосування тортур, а також корупційних дій та передбачає, що сила може застосовуватись тільки в разі крайньої потреби. У документі наголошується на збереженні таємниці інформації конфіденційного характеру.

Поліція в Україні має діяти виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України, а вказані вище обмеження щодо прав і свобод громадян виступають в якості необхідних умов діяльності поліції саме для забезпечення дотримання прав і свобод людини.

Завданнями Національної поліції на сучасному етапі реформування держави взагалі та її правоохоронної системи зокрема є надання поліцейських

послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

З точки зору провідних вчених-конституціоналістів форми обмеження прав і свобод в державі можуть бути різними: а) заборона на певний варіант реалізації права чи свободи, тобто встановлення поведінки (відносна заборона), б) заборона на реалізацію права в цілому (абсолютна заборона), в) втручання (вторгнення) в право (свободу) уповноважених державних органів (характеризується активними діями державних органів і пасивною поведінкою особистості); г) обов'язок; д) відповідальність [1, с. 107].

Відповідно до ч. 2 ст. 29 Загальної декларації прав людини під час здійснення своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлено законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту і демократичному суспільстві. Обмеження прав і свобод людини в Україні допускається виключно за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції в рамках застосування поліцейських заходів. Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону про забезпечення використання покладених на поліцію повноважень.

Слід зауважити, що поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції і має бути законним, необхідним, пропорційним і ефективним. Поліцейські заходи використовують у публічному управлінні для охорони суспільних відносин, що виникають у окремих сферах публічної діяльності, а механізм правового регулювання застосування поліцейських заходів встановлює підстави й порядок застосування відповідних превентивних або примусових заходів.

Важливо, що здійснення заходів, що обмежують права та свободи людини має бути негайно припинене, якщо мета застосування таких заходів досягнута або немає необхідності подальшого їх застосування.

Відмітимо, що ст. 30 закону України «Про Національну поліцію» чітко закріплює, що поліція для виконання покладених на неї завдань має вживати заходів реагування на правопорушення, які визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення – заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, ст. 31 Закону закріплює превентивні поліцейські заходи, а ст. 43 Закону – поліцейські заходи примусу.

Згідно ч. 4 ст. 7 закону України «Про Національну поліцію» поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання. У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих

заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування. У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поводження поліцейськими керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності.

У підсумку зазначимо, що саме правоохоронним органам взагалі та Національній поліції зокрема в державі належить особлива роль у охороні прав і свобод людини і громадянина. При застосуванні поліцейських заходів важливо розуміти, що права людини закріплені у правових нормах, що чітко прописують можливі варіанти поведінки поліцейських. Права людини стають правилом, що гарантується відповідними механізмами забезпечення і процедурами захисту. Але не слід нівелювати можливість поліцейського в рамках встановленого правового поля самостійно приймати рішення про застосування поліцейських заходів. Тому сьогодні вимагає від працівників органів поліції високого морального і культурного рівня, належного освітнього рівня, досконалого знання не тільки національних нормативно-правових актів та їх правильного застосування на внутрішньодержавному рівні, а й міжнародно-правових документів, що стосуються діяльності правоохоронних органів і забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Список бібліографічних посилань

1. Комзюк М. А. Обмеження особистої свободи громадян за адміністративним правом // Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України: зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 квіт. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 106–112.

Одержано 20.04.2017

УДК 351.740.781:342.7

Руслан Сувханович Реджепов,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Яценко В. П.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ЯК КОМПЛЕКСУ ДІЙ ПРЕВЕНТИВНОГО АБО ПРИМУСОВОГО ХАРАКТЕРУ, ЩО ОБМЕЖУЮТЬ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ

Стаття 3 Конституції України зазначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість основних напрямків діяльності держави. Першочерговим завданням системи правоохоронних органів України є втілення у життя, захист

та забезпечення ключових положень Конституції України, особливо в частині прав та свобод людини і громадянина.

Національна поліція України – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та публічної безпеки. Поліція створена для захисту життя, здоров'я, прав і свобод громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, для протидії злочинності, охорони публічного порядку і безпеки, власності і здійснює свої повноваження по застосуванню поліцейських заходів.

Стаття 29 закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон) визначає, що поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень, який застосовується виключно для виконання повноважень поліції.

Важливо зацентувати увагу на тому, що обраний поліцейський захід має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України. Обраний поліцейський захід є необхідним, якщо для виконання повноважень поліції неможливо застосувати інший захід або його застосування буде неефективним, а також якщо такий захід заподіє найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам.

При застосуванні заходів примусу поліцейським слід зважати на те, що поліцейські заходи є діями превентивного або примусового характеру, які обмежують права і свободи людини, тому поліцейський повинен спиратись на принцип пропорційності поліцейського заходу. Слід відмітити, що шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не повинна перевищувати блага, для захисту якого він застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди.

Аналіз положень Закону в частині класифікації поліцейських заходів дозволяє дійти висновку про поділ поліцейських заходів, що використовуються підрозділами поліції на дві групи: поліцейські превентивні заходи та поліцейські заходи примусу. Відмітимо, що для виконання покладених на поліцію повноважень поліцейський повинен мати відповідні правові можливості, відповідний процесуальний інструментарій. Важливо, що зазначені поліцейські заходи в межах своєї компетенції поліція застосовує для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення. А законодавець встановив й обов'язкову вимогу до застосування перерахованих вище поліцейських заходів, а саме обов'язок поліції під час проведення превентивних поліцейських заходів повідомити особи про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Поліція для виконання покладених на неї повноважень може застосовувати такі превентивні заходи, передбачені статтею 31 Закону: перевірка документів

особи, опитування особи, поверхнева перевірка і огляд, зупинення транспортного засобу, вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території, обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю, проникнення до житла чи іншого володіння особи, перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ, застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб, поліцейське піклування.

Згідно ст. 42 Закону до другої групи поліцейських заходів віднесено: фізичний вплив (сила), застосування спеціальних засобів, застосування вогнепальної зброї.

Поряд із загальними вимогами до поліцейських превентивних заходів та поліцейських заходів примусу законодавець встановив й вимоги до їх припинення: якщо досягнуто мети його застосування, якщо неможливість досягнення мети заходу є очевидною, якщо немає необхідності у подальшому застосуванні такого заходу. Зазначені вимоги до моменту припинення застосування поліцейського заходу є запорукою правомірності дій поліцейського та унеможливають будь-які зловживання з приводу застосування наданого Законом інструменту.

Стаття 260 Кодексу України про адміністративні правопорушення закріплює заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення: адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, ліцензійної картки на транспортний засіб, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Підводячи підсумок проведеного дослідження, зазначимо, що поліцейські заходи можливо розглядати як дії поліцейських, які обмежують в певній мірі права і свободи людини і громадянина, але є інструментом охорони тих самих прав при охороні публічного порядку і безпеки та взагалі як ефективний інструмент у діяльності Національної поліції. Для забезпечення прав і свобод людини при застосуванні поліцейських заходів важливим є те, що в Законі чітко визначені поліцейські заходи, окреслена законність в їх застосуванні та вимоги щодо моменту припинення застосування поліцейських заходів.

Зауважимо, що при формуванні в державі нового погляду на діяльність органів поліції, взаємодію їх з громадянами в рамках надання послуг, забезпечення прав і свобод людини і громадянина важливим є акцентування уваги на добір кадрів у поліцію, їх високопрофесійній початковій підготовці та знанню поліцейськими нормативної бази своєї діяльності, що слугуватиме гарантією забезпечення прав і свобод громадян в Україні.

Одержано 20.04.2017

УДК 342.9:5.08(477)

Яна Ігорівна Фещенко,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Коломоєць Н. В.

УМОВИ БЕЗПЕЧНОГО КОРИСТУВАННЯ ІНТЕРНЕТОМ

За декілька останніх десятиліть людство істотно змінило спосіб життя завдяки розвитку новітніх технологій. Сучасність демонструє, що з появою всесвітньої мережі Інтернет технічні пристрої стали невід'ємною частиною людського життя. Так, наприклад, письмові скриньки замінено електронною поштою, стаціонарні телефони – мобільними, стаціонарні комп'ютери – ноутбуками. Також, у нашому користуванні з'явилося все більше нових і доступних пристроїв: планшети, портативні комп'ютери, нетбуки тощо. За допомогою цих пристроїв люди майже постійно підключаються до Інтернету, реалізуючи свої потреби та цілі. Всі новітні пристрої мають свої властивості та функції, але найпоширенішою серед них є така, що надає можливість користувачу спілкуватися з іншими людьми через Всесвітню мережу. Разом з тим, найбільшої популярності у користувачів набули соціальні мережі. Завдяки соціальним мережам доступним і оперативним стало не лише спілкування, а й перегляд фотографій, відеозаписів, новин тощо.

Тим часом, можливість оперативного доступу до інформації отримали хакери та інтернет-шахраї. Наразі, однією з найпоширеніших загроз є фішинг. Фішингом є один із видів шахрайства, який полягає в отриманні персональних даних користувача завдяки його довірливості або неуважності. Фішингові атаки, наразі, є поширеною формою зараження комп'ютерів шкідливими програмами, тобто програмами, які приховують свою присутність на комп'ютері і можуть бути використані для управління зараженим комп'ютером, крадіжки інформації або стеження за користувачем. Зловмисник, як правило, надсилає таке фішингове повідомлення, яке мотивує користувача перейти за посиланнями та відкрити додані файли, які можуть містити загрозу. Для фішингу частіше використовується інтернет-чат. Тому важливо перевіряти посилання, одержувані на електронну пошту або в чаті.

Веб-адреси в електронних листах можуть бути оманливими. Надіслана в листі веб-адреса може містити посилання на зовсім інший веб-сайт. Таким чином відбувається зараження комп'ютера та отримання інтернет-шахраями персональних даних користувача, нібито, не порушуючи правила конфіденційності.

Беручи до уваги, що персональні дані користувачів являють собою не лише інформацію, необхідну для доступу до особистої сторінки користувача у соціальній мережі, а й для здійснення інтернет-банкінгу, необхідно бути уважним і пам'ятати головні правила безпечного користування інтернет-ресурсами.

Разом з тим, ще неможливо повністю застерегти себе від дії інтернет-шахраїв, але наступні 10 порад допоможуть прийняти ефективні заходи для того, аби не стати їх жертвою:

1. Необхідно бути уважними при використанні інтернет-посилань, які користувач отримує від своїх друзів у соціальних мережах. З даними посиланнями необхідно поводитися так, як і з незнайомими та такими, які отримує користувач на адресу електронної пошти.

2. Необхідно запам'ятовувати особисті дані, які вводить користувач. Як правило, хакери отримують незаконний доступ до фінансових або інших рахунків використовуючи посилання «Забули свій пароль?» на реєстраційній інтернет-сторінці рахунку. Задля того, щоб отримати доступ до рахунку, хакери підбирають відповіді на секретні питання. Такими класичними питаннями є: рік народження користувача; назва рідного міста або вулиці; ім'я кращого друга дитинства; прізвисько домашньої тварини; дівоче прізвище матері тощо. Рекомендовано створювати власні контрольні питання, якщо таке можливо відповідно до параметрів сайту. Але слід пам'ятати, що дана інформація не має бути у відкритому доступі.

3. Не слід вірити тому, що повідомлення дійсно надійшло від того відправника, ім'я якого вказано у повідомленні. Хакери можуть отримати доступ до рахунків інших осіб та відправляти повідомлення від їхнього імені. Якщо у користувача виник сумнів стосовно дійсності даного повідомлення, рекомендовано зв'язатися з відправником через інші альтернативні засоби зв'язку (наприклад, зателефонувати) та запитати чи надсилав він дане повідомлення. Такі повідомлення можуть виглядати як запрошення від друга приєднатися до нової соціальної мережі.

4. Для запобігання розголошенню адреси електронної пошти друзів, не треба дозволяти службам соціальних мереж сканувати контактні дані. Наприклад, коли користувач приєднується до нової соціальної мережі, йому можуть запропонувати ввести адресу своєї електронної пошти або пароль, задля того, щоб дізнатися чи зареєстрований даний контакт в мережі. Сайти можуть використовувати цю інформацію для розсилки повідомлень по всім контактам користувача, використовуючи при цьому електронну адресу останнього.

5. Адресу соціальної мережі необхідно вводити власноруч або використовуючи особисті закладки. При вході на веб-сторінку через повідомлення, яке надійшло на електронну пошту, користувач може ввести особисті дані на фішинговий сайт, звідки вони можуть бути викрадені інтернет-шахраями.

6. Необхідно бути особливо уважним при долученні друзів у соціальних мережах. Інтернет-шахраї можуть створювати фейкові сторінки для отримання від користувача необхідної для них інформації.

7. Також, необхідно бути обережним при виборі соціальної мережі. Спочатку треба ознайомитися з правилами користування даним сайтом, які пропонує адміністратор та впевнитися у тому, що особиста інформація користувача матиме конфіденційний характер та не буде використана в інших цілях.

8. Особисті дані користувача залишаються на сайті соціальної мережі назавжди. Навіть після видалення особистого профілю, дані, які користувач завантажував, зберігаються на інтернет-сервері і можуть бути використані для інших цілей хакерами.

9. Більшість сайтів соціальних мереж автоматично завантажують програми інших розробників, що в подальшому слугує можливістю для хакерів викрасти особисті дані користувача, використовуючи такі програми. Для безпечного скачування і використання таких програм необхідно використовувати традиційні запобіжні заходи.

10. Важливо, також, вимкнути функцію геолокації фотознімків.

Одержано 20.04.2017

УДК 347.963

Валентина Володимирівна Подріз,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Невядовський В. О.

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СУБ'ЄКТІВ КООРДИНАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Першочерговим завданням системи правоохоронних органів України є втілення у життя, захист та забезпечення ключових положень Конституції України, особливо в частині прав та свобод людини і громадянина. У вищенаведеній сфері залишається ще багато дискусійних питань. Зокрема, не достатньо уваги приділено поняттю та сутності суб'єктів координації правоохоронної діяльності.

Аналіз правової літератури дозволив зробити висновок про відсутність достатньої кількості визначень терміну «суб'єкт координації». Є лише поодинокі спроби ряду науковців наповнити певним змістом дане поняття, прямо чи опосередковано ведучи мову про перелік органів, які можна віднести до суб'єктів координації. Більш того, такий перелік є різним в залежності від сфери координації. Отже, у своєму дослідженні Д. К. Єфіменко аналізуючи ключові поняття «суб'єкт» та «координація» дійшов висновку про те, що під суб'єктами координації слід розуміти суб'єктів права, які уповноважені державою на здійснення координації [1, с. 173]. Розширюючи даний термін науковець асоціює його із органами державної влади та посадовими особами, до компетенції яких законодавством віднесено права й обов'язки щодо розробки і реалізації заходів по узгодженню діяльності різних ланок правоохоронного механізму [1, с. 175]. Аналогічну ситуацію з приводу терміну «суб'єкт координації», а саме відсутність чіткого та зрозумілого терміну, спостерігаємо і в нормативно-правовому полі. Так, серед нормативно-правових актів законодавчого рівня даного визначення віднайти не представилося можливим. Такий результат є прогнозованим через деталізацію терміну, що не характерна для рівня закону України. А от на рівні підзаконних нормативно-правових актів є певні напрацювання. Зокрема, Порядок складання та подання запитів на отримання публічної інформації, що знаходиться у володінні органів Державної

фіскальної служби України, форми подання запиту на отримання публічної інформації, що знаходиться у володінні органів Державної фіскальної служби України, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 10.03.2015 № 309, визначає суб'єкт координації як структурний підрозділ або відповідальну посадову особу органу ДФС України, що організовує доступ до публічної інформації.

У правоохоронній сфері суб'єкт координації правоохоронної діяльності доречно асоціювати із учасниками, які беруть участь у правовідносинах, що виникають із приводу досліджуваного питання. А відтак, до таких учасників згідно зі статтею 2 закону України від 23.12.1993 № 3781-XII «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» (у поточній редакції) відносимо: органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції. Однак, на сьогодні у наукових колах визначення «певного органу, установи чи організації» як суб'єкту координації правоохоронної діяльності викликає найбільшу дискусію серед науковців. У зв'язку з цим, таким суб'єктом називаються: один із правоохоронних органів, як правило, органи прокуратури; Рада національної безпеки та оборони; Кабінет Міністрів України; обласні ради та інші.

Враховуючи відсутність визначення на законодавчому рівні поняття координації та беручи до уваги викладене вище поняття «суб'єкт координації», вважаємо за необхідне сформулювати авторське визначення поняття суб'єктів координації правоохоронної діяльності, яке б зайняло чільне місце в національному правовому полі. Під ними пропонуємо розуміти *систему органів виконавчої влади уповноважених здійснювати діяльність, що полягає в погодженні, упорядкуванні дій щодо запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, їх припинення та розкриття, розшуку осіб, які їх вчинили, охороні громадського порядку і громадської безпеки, розслідуванні кримінальних справ, оперативно-розшуковій та розвідувальній діяльності та для забезпечення виконання яких вони наділені правом застосування примусових заходів та засобів*. Даним визначенням намагаємося розширити поняття суб'єктів координації правоохоронної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Єфіменко Д. К. До питання характеристики суб'єктів координації правоохоронної діяльності. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 2, т. 4. С. 172–175.

Одержано 20.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ
ФАКУЛЬТЕТУ № 3**

УДК 342.92

Артур Олегович Куценко,

слухач 2 курсу магістратури факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: д-р юрид. наук, професор Джафарова О. В.

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

На початку варто вказати, що публічно-сервісна діяльність органів Національної поліції України – це діяльність посадових осіб органів Національної поліції України з надання визначених законом послуг, населенню, фізичним або юридичним осіб, спрямованих на забезпечення їх прав, свобод і законних інтересів у мірі можливості, якщо це не порушує права, свободи та законні інтереси інших осіб, суспільства та держави.

У зв'язку з цим, адміністративно-правове забезпечення публічно-сервісної діяльності органів Національної поліції включає в себе певну сукупність елементів, яка є детермінантою ефективності адміністративно-правового регулювання та якості його відображення у суспільних відносинах.

На підставі аналізу позицій вчених, варто дійти висновку, що під адміністративно-правовим забезпеченням публічно-сервісної діяльності органів Національної поліції слід розуміти логічну систему адміністративних норм, які покликані створити умови для реалізації усієї сукупності інших адміністративно-правових норм у цій сфері, здійснювати захист прав, свобод та законних інтересів одержувачів публічних послуг; встановити адміністративно-правові засоби упорядкування публічно-сервісних правовідносин, які полягають у сприянні неухильному виконанню юридичних обов'язків його учасниками, зокрема юридичну відповідальність, а також мають на меті забезпечити додержання стандартів високої якості надання публічних послуг.

В той же час, нормативно-правовою основою надання публічних послуг органами Національної поліції України є Закон України «Про адміністративні послуги», «Про соціальні послуги», «Про громадянство України», «Про громадські об'єднання», «Про імміграцію», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 № 1098 «Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг» та інші.

Виходячи із вищезазначеного та аналізу наукової літератури, слід вказати, що адміністративно-правове забезпечення публічно-сервісної діяльності

як категорія включає в себе сукупність конкретних елементів, що на практиці реалізуються у суспільних відносинах за допомогою відповідного механізму.

Таким чином, основними засобами адміністративно-правового забезпечення публічно-сервісної діяльності органів Національної поліції можна назвати: по-перше, інститут оскарження рішень, дій та бездіяльності суб'єктів надання публічних послуг суб'єктами звернення; по-друге, інститут юридичної відповідальності суб'єктів надання публічних послуг та інших учасників правовідносин у цій сфері; по-третє, інформаційне забезпечення суб'єктів публічно-сервісних правовідносин; по-четверте, організаційне забезпечення суб'єктів надання публічних послуг.

Одержано 20.04.2017

УДК 342.9

Юлія Павлівна Корецька,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Іванцов В. О.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Проголосивши себе соціальною державою, політика якої спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток кожного громадянина, Україна взяла на себе зобов'язання щодо забезпечення надання якісних послуг населенню. Відомо, що цей процес потребує належного наукового, правового, фінансового, організаційного та кадрового забезпечення, розробки відповідних стандартів якості та критеріїв оцінки щодо задоволення потреб населення отриманими послугами. Між тим, сьогодні, попри розуміння значущості вказаної проблеми як керівництвом держави, так і науковцями, актуальним залишається питання якості надання таких послуг.

Одним із перших серед вітчизняних дослідників проблемою виділення ознак та видів державних послуг став займатися І. Б. Коліушко. На думку вченого, під адміністративними послугами необхідно розуміти публічні послуги, які надаються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими суб'єктами, і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень.

Законом України «Про адміністративні послуги» адміністративну послугу визначено як результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону. В свою чергу державна політика у сфері надання адміністративних послуг в Україні базується на принципах: верховенства права; стабільності; рівності перед законом; відкритості та прозорості; оперативності та своєчасності; доступності інформації про надання адміністративних

послуг; захищеності персональних даних; раціональної мінімізації кількості документів та процедурних дій; неупередженості та справедливості; доступності та зручності для суб'єктів звернень.

Протягом останніх років в Україні юридично та організаційно оформилася система надання адміністративних послуг на місцевому рівні, в основі якої знаходяться Центри надання адміністративних послуг, що функціонують як структурні підрозділи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Між тим, як свідчать результати проведеного експертного опитування, рівень якості надання адміністративних послуг в Україні залишається достатньо низьким. На основі узагальнення досвіду європейських країн і наявних проблем можна визначити такі шляхи підвищення якості надання адміністративних послуг в Україні: 1) затвердження законодавчо встановленого вичерпного переліку адміністративних послуг та відповідних суб'єктів їх надання; 2) затвердження державних стандартів якості надання послуг та проведення постійного державного моніторингу процесу надання послуг та оцінювання їх якості; 3) створення механізму вивчення потреб громадян у послугах та задоволеності щодо їх надання; 4) забезпечення участі громадськості в процесі оцінки якості послуг, що надаються, та прозорості їх надання; 5) впровадження дієвої системи оскарження дій суб'єкта надання послуги; 6) забезпечення функціонування єдиного державного електронного порталу адміністративних послуг та розвиток системи електронних послуг.

Поглиблення змісту сервісної діяльності суб'єктів публічної адміністрації забезпечило необхідність використання терміну «публічні послуги» (у тому числі на нормативному рівні), оцінка якості надання яких становить перспективний напрям подальших наукових пошуків.

Одержано 20.04.2017

УДК 342.92

Андрій Володимирович Андріяш,

слухач 2 курсу магістратури факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Шатрава С. О.

ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЦЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Аналіз нормативно-правових актів у сфері запобігання корупції надає можливість класифікувати суб'єктів, яких держава уповноважує вживати заходи із запобігання і протидії корупції та щодо яких вона окреслює загальні напрями здійснення їхніх повноважень, на три групи: 1) суб'єкти із загальними повноваженнями; 2) суб'єкти зі спеціальними повноваженнями; 3) суб'єкти з повноваженнями учасника антикорупційних заходів.

Ведучи мову про діяльність Національної поліції, то її діяльність спрямована на збереження балансу між потребами внутрішньої дисципліни органу, від якого багато в чому залежить публічна безпека, з одного боку, та потребою боротьби з порушеннями основних прав людини, з іншого. таким чином, протидія корупції повинна розглядатися у двох формах: як внутрішньоорганізаційній діяльності органів Національної поліції, так і зовнішній (спрямована за межі діяльності даного органу поліції).

Аналіз закону України «Про Національну поліцію» надає можливість наголосити на тому, що Національна поліція протидіє зовнішнім та внутрішнім корупційним проявам, зокрема: 1) наповнює та підтримує в актуальному стані бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС України, стосовно зареєстрованих кримінальних та адміністративних корупційних правопорушень, осіб, які їх учинили, та результатів розгляду цих правопорушень у судах (п. 9 ч. 1 ст. 26); 2) повноваження члена поліцейської комісії припиняються у разі застосування до члена поліцейської комісії заходів адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією (п. 9 ч. 8 ст. 51); 3) на поліцейських поширюються обмеження, визначені законами України «Про запобігання корупції», «Про Національну поліцію» та іншими законами України, в частині того, що не може бути поліцейським особа, до якої були застосовані заходи адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією (ст. 61); 4) поліцейський звільняється зі служби в поліції, а служба в поліції припиняється у разі набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, або кримінального правопорушення (п. 10, ч. 1 ст. 77).

В той же час, Національна поліція забезпечує здійснення заходів щодо запобігання корупції, порушень законності, службової дисципліни і контроль за їх реалізацією в центральному органі управління Національної поліції, територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління. Недаремно в Європейському кодексі поліцейської етики наголошується на тому, що персонал поліції повинен протистояти всім формам корупції всередині поліції. Отже, ефективні заходи з запобігання та боротьби з корупцією в поліції повинні бути встановлені в організації поліції на всіх рівнях.

У зв'язку з викладеним, слід констатувати, що європейська спільнота наголошує на тому, що «корупція в поліції» охоплює дуже різні дії: підкуп, підробку або знищення доказів, фаворитизм, непотизм тощо. Спільним у всіх цих діях видається є те, що вони обов'язково передбачають зловживання повноваженнями, зловживанням посадою службовця поліції. Окрім того, загальноновизнаним є те, що корупція повинна розглядатися як постійна загроза чесності поліції і її нормальному функціонуванню в межах верховенства права.

Одержано 20.04.2017

УДК [351.74:3.086](477)

Олена Миколаївна Стефаненко,

слухач магістратури факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Романенко М. В.

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Поліцейський, як посадова особа Національної поліції України, здійснює покладені на нього службові обов'язки, що є частиною державно-владної компетенції. Виконання яких має важливе правоохоронне та правозахисне значення, тому за невиконання або неналежне виконання поліцейським цих обов'язків законодавством передбачається застосування юридичної відповідальності. Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII «Про Національну поліцію» визначає особливий порядок притягнення поліцейського до юридичної відповідальності. Притягнення працівника поліції до юридичної відповідальності з підстав, визначених законодавством, виступає своєрідною гарантією забезпечення законності його діяльності та належного виконання покладених на нього обов'язків.

Юридична відповідальність, що застосовується до працівника поліції, слугує передусім засобом забезпечення службового порядку та дисципліни, а характерною рисою юридичної відповідальності є наявність чітко визначених підстав для її застосування. Такою підставою виступає вчинення злочину, правопорушення або дисциплінарного проступку. Відповідно до ст. 19 закону України «Про Національну поліцію» у разі вчинення протиправних діянь поліцейські несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність. Підстави та порядок притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності, а також застосування до поліцейських заохочень визначаються Дисциплінарним статутом Національної поліції України, що затверджується законом. Наразі до затвердження Дисциплінарного статуту Національної поліції на поліцейських розповсюджується дія закону України від 22.02.2006 № 3460-IV «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України».

Серед найбільш тяжких наслідків невиконання або неналежного виконання службових обов'язків є притягнення поліцейського до кримінальної відповідальності. Відповідно, підставою для цього може бути лише таке невиконання або неналежне виконання обов'язків, що містить ознаки злочину. Тобто це діяння (дія або бездіяльність) тягне за собою найбільш тяжкі наслідки.

Положення Кримінального кодексу України відносять до кримінальних правопорушень, пов'язаних з невиконанням або неналежним виконанням посадових обов'язків поліцейським: розголошення державної таємниці (ст. 328); незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій (ст. 340); зловживання владою або службовим становищем (ст. 364); перевищення влади або службових повноважень

працівником правоохоронного органу (ст. 365); службове підроблення (ст. 366); декларування недостовірної інформації (ст. 366-1); службова недбалість (ст. 367); примушування давати показання (ст. 373), тощо.

Притягнення поліцейського до кримінальної відповідальності здійснюється в загальному порядку, визначеному Кримінальним процесуальним кодексом України. Між тим, у ч. 8. ст. 62 закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що у разі затримання поліцейського за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення або обрання щодо нього тримання під вартою як запобіжного заходу його тримають у призначених для цього установах окремо від інших категорій осіб. А в ч. 3 ст. 70 визначено, що поліцейський, щодо якого здійснюється кримінальне провадження, може бути відсторонений від посади в порядку, визначеному КПК України.

Також необхідно врахувати, що згідно до п. 2–4 ч. 2 ст. 61 закону «Про Національну поліцію», не може бути поліцейським особа, засуджена за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, у тому числі судимість якої погашена чи знята у визначеному законом порядку, та особа, яка має непогашену або не зняту судимість за вчинення злочину, крім реабілітованої; особа, щодо якої було припинено кримінальне провадження з nereабілітуючих підстав. Тому, якщо поліцейського визнають винним у вчиненні кримінального правопорушення, він підлягає негайному звільненню із займаної посади.

Іншим видом юридичної відповідальності за невиконання або неналежне виконання поліцейським своїх посадових обов'язків є адміністративна відповідальність.

Невиконання або неналежне виконання поліцейським своїх посадових обов'язків може бути підставою притягнення його до адміністративної відповідальності, якщо в його діях (бездіяльності) є ознаки правопорушень, передбачених у Кодексі України про адміністративні правопорушення главою 13-А «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією» (ст. 172⁴ – Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, ст. 172⁶ – Порушення вимог фінансового контролю, тощо) або главою 15 «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління» (ст. 185⁸ – Ухилення від виконання законних вимог прокурора, ст. 185¹¹ – Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, та ін.) або інших. Необхідно зазначити, що відповідно до п. 5 ч. 2 ст. 61 закону України «Про Національну поліцію», особа, до якої були застосовані заходи адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, не може бути поліцейським. Відповідно, вчинення такого правопорушення є підставою для звільнення з посади.

Якщо поліцейський не виконав або неналежним чином виконав свій посадовий обов'язок, але при цьому відсутні ознаки адміністративного правопорушення, то це може бути підставою для його притягнення до дисциплінарної відповідальності. В такому разі фактично поліцейським допускається порушення службової дисципліни. Саме таке визначення дисциплінарного

проступку міститься в ст. 2 чинного закону «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України», зокрема, зазначається, що це невиконання чи неналежне виконання особою рядового або начальницького складу службової дисципліни. В свою чергу, службова дисципліна – це дотримання особами рядового і начальницького складу Конституції і законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів та інших нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, підпорядкованих йому органів і підрозділів та Присяги працівника органів внутрішніх справ України.

В проекті закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» (реєстр. № 3857 від 01.02.2016) запропоновано всі дисциплінарні проступки класифікувати за ступенем небезпеки на грубі та інші проступки. В свою чергу, до грубих дисциплінарних проступків віднесено: 1) відсутність на службі без поважних причин більше чотирьох годин протягом робочого дня; 2) поява на службі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння; 3) катування, інші види жорстокого або нелюдського поводження з особою, а також дії, що сприяли їх вчиненню або приховуванню; 4) порушення обмежень, пов'язаних із службою в поліції; 5) подання завідомо неправдивих відомостей або документів, необхідних для проходження служби в поліції; 6) ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, за можливості надати таку допомогу або повідомлення про такий стан належним установам чи особам, якщо це спричинило тяжкі тілесні ушкодження або смерть постраждалого; 7) втрата вогнепальної зброї внаслідок недбалого ставлення; 8) nereєстрація заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події; 9) втрата або розголошення відомостей, що становлять державну таємницю.

Види дисциплінарного стягнення за невиконання або неналежне виконання поліцейським своїх посадових обов'язків визначаються Дисциплінарним статутом. Згідно зі ст. 12 закону України «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України» на осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ за порушення службової дисципліни можуть накладатися такі види дисциплінарних стягнень: 1) усне зауваження; 2) зауваження; 3) догана; 4) сувора догана; 5) попередження про неповну посадову відповідність; 6) звільнення з посади; 7) пониження в спеціальному званні на один ступінь; 8) звільнення з органів внутрішніх справ. Подібні види дисциплінарних стягнень передбачені і в проекті закону «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України».

Цивільно-правова відповідальність – це додатковий або новий щодо невиконаного обов'язок боржника-правопорушника за рахунок власного майна відновити порушений внаслідок невиконання чи неналежного виконання зобов'язання майновий стан кредитора (потерпілого) або компенсувати немайнові (моральні) втрати останнього [1, с. 47]. Ця відповідальність зобов'язує працівника поліції відшкодувати шкоду, завдану внаслідок порушення ним

своїх службових обов'язків, відповідному органу, службі чи підрозділу, з яким він перебуває в службово-трудових відносинах.

Фактичною підставою матеріальної відповідальності працівників поліції є майнове правопорушення – винне і протиправне невиконання або недбале виконання працівником поліції його службово-трудових обов'язків за трудовим договором (контрактом), що призвело до завдання прямої дійсної шкоди органу, службі чи підрозділу поліції [2].

Умовами, за яких настає цивільно-правова відповідальність поліцейського є: протиправна поведінка працівника поліції; наявність прямої дійсної шкоди; причинний зв'язок між протиправною поведінкою поліцейського та настанням шкоди; наявність вини.

Серед способів відшкодування шкоди, заподіяної працівником поліції, виділяють добровільний (за заявою працівника поліції), адміністративний (за розпорядженням начальника), судовий (за рішенням суду) [2].

Таким чином, невиконання або неналежне виконання поліцейським своїх посадових обов'язків як підстава юридичної відповідальності характеризується наступним:

1) в залежності від наслідків та характеру вчиненого діяння може виступати підставою кримінальної, адміністративної або дисциплінарної відповідальності;

2) є основною підставою для притягнення поліцейського до дисциплінарної відповідальності, якщо в його діяннях відсутні ознаки злочину або адміністративного правопорушення;

3) об'єктом є встановлений порядок проходження служби в органах поліції, а предметом – посадові обов'язки поліцейського;

4) об'єктивну сторону цього проступку можуть складати такі діяння: – у формі активної дії: неналежне виконання обов'язку; порушення порядку застосування поліцейського заходу; перевищення меж застосування поліцейського заходу; порушення порядку поводження з інформаційними базами даних, тощо; – у формі бездіяльності: невиконання покладеного на поліцейського обов'язку; ігнорування заяв і повідомлень, що надходять від фізичних та юридичних осіб; ненадання допомоги особам, які звернулись до поліцейського з таким проханням, тощо;

5) суб'єктом виступає поліцейський, незалежно від рівня посади, яку він обіймає;

6) із суб'єктивної сторони таке діяння може характеризуватися умисною або необережною формою вини, тобто за необережність (службову халатність, недбалість) також настає юридична відповідальність.

Для приведення адміністративного законодавства у відповідність до вимог закону України «Про Національну поліцію» необхідними є розробка та щонайшвидше прийняття Дисциплінарного статуту Національної поліції України. В ньому мають бути визначені види дисциплінарних проступків, порядок дисциплінарного провадження щодо поліцейського, види та порядок застосування дисциплінарних стягнень.

Список бібліографічних посилань

1. Адміністративне право України: підруч. для юрид. вузів і ф-тів/Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. М. Гаращук та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. Харків: Право, 2001. 528 с.
2. Теорія держави і права: підручник/Є. О. Гіда, Є. В. Білозьоров, А. М. Завальний та ін.; за заг. ред. Є. О. Гіди. Київ: ФОП О. С. Ліпкан, 2011. 576 с.

Одержано 20.04.2017

УДК 342.93

Катерина Сергіївна Єрмакова,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Резанов С. А.

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕЖ АДМІНІСТРАТИВНОГО РОЗСУДУ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

В сучасних умовах стрімкої правотворчої діяльності на перший план виходить проблема підвищення рівня захисту прав та свобод громадян. Правозастосувальна діяльність органів Національної поліції часто пов'язана з вирішенням питань, які торкають дану сферу. Особливим різновидом правозастосувальної діяльності є адміністративний розсуд, який визначається як один з ефективних правових інструментів в арсеналі працівника поліції для виконання покладених на нього завдань. Разом з тим, свобода вибору варіантів рішень створює реальні передумови для зловживання зазначеною діяльністю. Зрозуміло, що адміністративний розсуд в діяльності поліції не повинен носити довільний характер і цілком залежати від суб'єкта, який його застосовує. В зв'язку з цим особливу значущість набуває проблема правового обмеження адміністративного розсуду працівника поліції.

Враховуючи роль і значення правових меж розсуду в правоохоронній діяльності, дане явище може бути класифіковано за наступними підставами: по галузях права, залежно від функціональної ознаки, за ознакою формальної закріпленості, за джерелом закріплення, по кількості альтернатив, за способом закріплення, залежно від стадій правозастосувального процесу і за ступенем визначеності.

Виходячи з цього, межі адміністративного розсуду можна класифікувати по галузевій приналежності на межі в адміністративному, цивільному, кримінальному і інших галузях права. При цьому особливості кожного виду багато в чому визначаються специфікою предмету і методу конкретної галузі права.

Також підставою класифікації меж адміністративного розсуду може виступати ознака формальної закріпленості. За даною підставою ми виділяємо, по-перше, формально закріплені межі. До даного виду слід відносити такі межі розсуду, зміст яких повністю розкривається в нормативно-правовому або інтерпретаційному акті.

Наступною класифікацією меж адміністративного розсуду є розподіл за джерелом закріплення. За даною підставою необхідно розподіляти межі розсуду, закріплені в нормативно-правових і в інтерпретаційних актах. Вважаємо, слід повністю згодитися з тим, що суб'єкт правозастосування в своїй діяльності, перш за все, зобов'язаний керуватися приписами закону. Проте, в питанні конкретизації меж адміністративного розсуду в діяльності поліції не останню роль займають інтерпретаційні акти.

Наступною підставою розподілу меж адміністративного розсуду є кількість доступних суб'єкту альтернатив. Якщо суб'єкт правозастосування володіє можливістю вибирати тільки з двох варіантів поведінки, слід говорити про «вузькі» межі розсуду. У разі, коли за ним закріплено право вибору з безлічі законних альтернатив мають місце «широкі» межі. Зона законних варіантів може бути вузькою, коли поліцейський може вибирати лише між двома законними альтернативами.

Підводячи підсумки, можна визначити, що межі адміністративного розсуду можна класифікувати за наступними підставами: за галузевою приналежністю; по функціональній ознаці; за ознакою формальної визначеності; в залежності від джерела закріплення; по кількості альтернатив; залежно від способу закріплення; за ступенем визначеності (абсолютно-визначені, відносно-визначені).

Одержано 20.04.2017

УДК 351.74

Владислав Олександрович Петров,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Чижко К. О.

ЩОДО ВІДЕОФІКСАЦІЇ ПОДІЙ ІНСПЕКТОРАМИ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Чинним законодавством закріплено, що поліція під час виконання покладених на неї завдань, щодо попередження, виявлення чи безпосередньо фіксації правопорушення, охорони громадської безпеки та власності, забезпечення безпеки осіб, а також забезпечення дотримання правил дорожнього руху може використовувати автоматичну фото- і відеотехніку, зокрема нагрудну відеокамеру (мова йде про інспекторів патрульної поліції). Остання закріплюється з правого боку на форменому одязі працівника патрульної поліції, у позиції, яка забезпечує ефективну та якісну відеозйомку – це фактично лише одне місце для розташування нагрудної відеокамери. Слід зауважити, що в законі України «Про Національну поліцію» взагалі відсутнє таке поняття як «формений одяг» (замість нього вживається поняття «однострій») тому, може виникнути логічне питання: куди саме (на однострій) кріпити відеокамеру поліцейському для фіксування подій об'єктивної дійсності?

Під час розгляду даного питання доцільно також звернути увагу на випадки, коли поліцейський зобов'язаний активізувати та відключати нагрудну відеокамеру під час несення служби. У п. 3.3 розділу 3 наказу Департаменту патрульної поліції України від 03.02.2016 № 100 визначено наступне: «нагрудна відеокамера (відеореєстратор) повинна активувуватись працівником патрульної поліції та знаходитись в режимі відеозйомки при будь-якому контакті з особами, зокрема, але не виключно: при оформленні дорожньо-транспортної пригоди; при перевірці документів; при арешті або затриманні особи; при поверхневому огляді; при загрозі використання фізичної сили, спеціальних засобів або вогнепальної зброї; при наданні допомоги особам; у випадках, коли усвідомлення особою факту відео фіксації її поведінки може сприяти вирішенню конфліктної ситуації».

Необхідно зазначити, що п. 3.5 розділу 3 зазначеного наказу визначає, що після активації нагрудної відеокамери (відеореєстратора) все спілкування повинно бути записано безперервно. Однак, на практиці ми бачимо безліч випадків порушень норми щодо безперервного відеозапису спілкування поліцейського з громадянами: не вмикання поліцейськими відеокамери чи навпаки, безпідставне її вимикання. Внаслідок чого втрачаються дані що можуть свідчити про вчинення некоректних дій з боку поліцейського, порушення ним правил етичної поведінки поліцейських.

З метою зменшення випадків зловживання поліцейськими можливістю переривання відеозапису, необґрунтованому вимиканню нагрудної відеокамери та забезпечення реального фіксування динаміки подій доцільно б було закріпити норми, що будуть встановлювати дисциплінарну відповідальність поліцейського за порушення вимог щодо ведення безперервної відеозйомки під час спілкування з громадянами.

Одержано 20.04.2017

УДК 351.74

Петро Миколайович Черніков,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Чижко К. О.

ВПЛИВ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ НА СВІДОМІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Одним із факторів, що впливає на роботу поліцейського – є його правосвідомість, тобто сукупність почуттів, поглядів, емоцій, концепцій, теорій, уявлень і настанов, які формують його суб'єктивне відношення до правових реалій. Особливий вплив на правосвідомість працівника поліції має правовий нігілізм, який являє собою різновид деформацій правової свідомості, що в більшості випадків виражається в зневажливому, байдужому, а також негативному

ставленні особи до норм права та правової діяльності в цілому. Причинами зневажливого ставлення до правових приписів – є сукупність як суб'єктивних, так і об'єктивних факторів.

Серед суб'єктивних чинників, що породжують деформацію правосвідомості у правозастосовчій діяльності поліцейського є зловживання своїм службовим становищем, з метою отримання певної користі. Тобто, поліцейський, який наділений відповідно до законодавства певними правами та обов'язками, вчиняє дії, які він не мав права вчиняти або ухиляється від вчинення дій, які він зобов'язаний був вчинити, з метою незаконного отримання майнової та немайнової користі від даного діяння, умисно ігноруючи приписи правових норм.

Наступним із домінуючих факторів, що впливає на правову діяльність поліцейського – є релігія. Незважаючи, що в більшості канонах релігійних вчень містяться положення, в яких закріплені загальнолюдські моральні цінності: право на життя, здоров'я, честь, гідність, які наповнюють духовно-правовий світ людини, але і виникають частково не сприятливі умови, що іноді суперечать нормам права, і в подальшому породжують правовий нігілізм.

Також можна виділити серед внутрішніх чинників, які породжують правовий нігілізм – незастосування чи неправильне застосування певних норм права під час здійснення своїх службових повноважень, у зв'язку з неправильним розумінням або і взагалі незнанням певної правової норми, що тягне за собою вчинення особою протиправних дій. Наприклад, працівник поліції проводячи обшук житла не дотримувався передбачених законом кримінальних процесуальних норм (які регламентують дану дію), наслідком чого стало невизнання її результатів, внаслідок чого винну особу може бути не притягнуто до відповідальності. У такій ситуації поліцейський може вважати, що саме «несправедливе» законодавство, а не його власні помилки призвели до того, що «злочинця не було покарано» і намагатися покарати злочинця самотійно.

Серед зовнішніх чинників, які зумовлюють деформації правосвідомості поліцейського варто виділити: політичну ситуацію, колізії в чинному законодавстві, рівень довіри та населення до органів поліції тощо.

Отже, правовий нігілізм який являє собою різновид деформації правової свідомості, що виражається в зневажливому, байдужому, а також негативно-му ставленні особи до норм права та правової діяльності в цілому впливає на діяльність працівника поліції негативно. Оскільки поліцейський виконуючи повноваження покладені на нього законом, повинен знати, розуміти і поважати чинні норми права та сприяти їх утвердженню.

Одержано 20.04.2017

УДК 342.9:351.74

Ірина Ігорівна Шевцова,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Панова О. О.

НАПРЯМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПІД ЧАС ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ СЕРЕД МОЛОДІ

Сучасна соціально-економічна, політична, духовно-ідеологічна ситуація в Україні актуалізує проблеми взаємодії органів Національної поліції із засобами масової інформації у формуванні правосвідомості молоді. Вдосконалення всієї системи відносин у суспільстві неможливе без орієнтації молоді на соціально-корисну поведінку, підвищення ефективності системи запобігання злочинній поведінці.

В рамках спільної діяльності правоохоронної і масово-комунікативної систем виділяються два напрями функціонування: 1) інформування населення через засоби масової інформації; 2) збір правоохоронними органами необхідної інформації через ЗМІ.

Характеризуючи напрями взаємодії органів Національної поліції із ЗМІ, слід наголосити, що під взаємодією розуміється спільна участь і зв'язок систем в процесі їх діяльності. Управлінська взаємодія систем ґрунтується на реалізації центральної комплексної функції управління – організаційною, пов'язаною з формуванням і перетворенням, вдосконаленням соціальних структур, процесів і явищ. В рамках управління соціальними процесами охоплюється весь спектр взаємовпливу і взаємин, що зв'язують правоохоронну і масово-комунікативну системи. Взаємодія складається з повсякденної взаємної інформації різних апаратів і служб про оперативну обстановку, що складається, її зміни, заходах, що проводяться, і тому подібне, розробки заходів, направлених на вирішення конкретних завдань, спільного здійснення цих заходів.

Таким чином, всі напрями взаємодії органів Національної поліції і ЗМІ в процесі профілактичної роботи серед молоді, можливо розглядати в двох аспектах. По-перше, це пропагандування та розповсюдження правоохоронними органами інформації, яка безпосередньо здійснює вплив на правосвідомість особи, з метою формування віри у верховенство права, та викоренення нігілістичних думок. По-друге, збір та узагальнення інформації, яка надається засобами масової інформації з подальшим її узагальненням, аналізом та використанням в повсякденній діяльності органів Національної поліції, що в деяких випадках є основою для порушення кримінального провадження або виявлення ознак адміністративного правопорушення.

Одержано 20.04.2017

УДК 351.740.086(477)

Валерія Сергіївна Черновол,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Селюков В. С.

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПОЛІЦІЇ

В силу об'єктивних та суб'єктивних причин будь-якій державі властиві зловживання владними повноваженнями і реалізація своїх інтересів на шкоду суспільним. Така негативна тенденція веде до зміни суті і соціального призначення держави. Для подолання такого явища необхідні заходи для обмеження влади, тобто контроль, що обумовлює необхідність формування і розвитку громадського контролю за діяльністю органів державної влади загалом, і Національної поліції зокрема.

Громадський контроль за діяльністю Національної поліції України вперше, з прийняттям закону України «Про Національну поліцію», отримав чітке законодавче врегулювання. Зміст 8 розділу закону України «Про Національну поліцію» свідчить, що законодавець при розробці проекту закону розумів громадський контроль як можливість отримання звіту про діяльність підрозділу поліції, можливість висунення резолюції недовіри керівнику територіального підрозділу поліції, а також різні форми взаємодії поліції і населення. Отож, окрім того, що в теоретичному аспекті не зовсім зрозумілим залишається питання тлумачення поняття громадського контролю, що і на законодавчому рівні ототожнює поняття контролю та взаємодії з населенням. Варто зазначити, що зміст цього розділу закону України «Про Національну поліцію» також свідчить про те, що такі поняття як громадський моніторинг та громадська експертиза не виокремлюються, а більше ототожнюються. Громадський контроль за діяльністю поліції повинен передбачати комплекс заходів, спрямований на отримання об'єктивної інформації про діяльність органів поліції громадськими організаціями та окремими громадянами. Громадська експертиза являє собою можливість громадян здійснювати оцінку правозастосовних рішень з метою подальшого їх врахування. Громадський моніторинг характеризується лише дослідженням, тобто зібранням, вивченням, накопиченням та аналізом інформації про діяльність підрозділів поліції. На думку Н. К. Дніпренка, громадський моніторинг та експертиза є формами громадського контролю. Але варто не погодитись з цією позицією повністю. Сукупність та системність дії зазначених форм в поєднанні з можливістю отримати результат у вигляді ефективної протидії порушенням законності і є громадським контролем. Тобто лише за можливості реалізації усіх форм громадського контролю можливо говорити про можливість реалізації самого контролю.

Отримання інформації від органів державної влади, органів місцевого самоврядування можливе і відповідно до інших законів України. Такими законами є закон України «Про звернення громадян», «Про доступ до публічної інформації», «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави». Так, в законі України «Про звернення

громадян» зазначено, що громадяни України мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, що стосуються їх статутної діяльності, заявою або клопотанням щодо реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргою про їх порушення (стаття 1).

Закон України «Про доступ до публічної інформації» гарантує громадянам отримання інформації за запитом до відповідного органу, розпорядника інформації. Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» більш конкретно визначає можливість отримання інформації яка не містить державної або службової таємниці з питань правоохоронної діяльності.

Стаття 87 закону України «Про Національну поліцію» встановлює можливість прийняття резолюції недовіри керівникам органів поліції. Така діяльність передбачає можливість представницьких органів територіальних громад, а саме органів місцевого самоврядування, висловлювати незадоволення діяльністю поліції відповідного територіального підрозділу. Але говорячи про громадський контроль неодноразово зустрічалася думка, що його суб'єктами можуть бути і пересічні громадяни, і громадські організації. Контроль за діяльністю поліції може здійснюватися у формі залучення представників громадськості до спільного розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських та до перевірки інформації про належне виконання покладених на них обов'язків. Саме ця норма закріплена у статті 90 закону України «Про Національну поліцію» повністю відповідає головній ознаці громадського контролю, такий як можливість безпосередньо впливати на діяльність поліції.

Отже, додаткове закріплення в законі України «Про Національну поліцію» норми стосовно можливості отримання інформації від органів та підрозділів поліції не є важливим. Нагальною є потреба у законодавчій регламентації самого процесу отримання інформаційних звітів від керівництва поліцейських підрозділів. Формальні відповіді на запити та номінальні звіти, які мають місце в сучасному житті жодним чином не відповідають вимогам здійснення громадського контролю за діяльністю поліції.

Отже, на нашу думку, громадський контроль за діяльністю поліції з огляду на чинне законодавство можна сформулювати як комплекс заходів, які здійснюються громадськістю (органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, громадянами), що спрямовані на збирання, накопичення, аналіз інформації про діяльність працівників поліції, що, як результат, передбачає можливість та реальний механізм представлення цієї інформації до внутрішньовідомчого контролюючого органу з Національній поліції з метою усунення зазначених недоліків.

Одержано 20.04.2017

УДК 351.74

Ярослава Андріївна Бундюк,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук., доцент Казанчук І. Д.

СПІВПРАЦЯ – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР НАЛЕЖНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Прийняття закону України «Про Національну поліцію України» та перехід до «сервісної» концепції поліцейської діяльності на перший план висувають проблеми забезпечення належного стану публічної безпеки і порядку в сучасному суспільстві підрозділами Національної поліції, покращення їх взаємодії з Національною гвардією України у цій сфері. Варто звернути увагу на певну специфіку правового статусу Національної поліції та Національної гвардії України, що у сфері охорони публічної безпеки і порядку виявляється у відмінностях щодо характеру їх діяльності, завданнях і функціях, які покладаються та виконуються цими органами, формах співпраці.

Зазначимо, що під взаємодією органів поліції та підрозділів Національної гвардії України слід розуміти певну сукупність зв'язків суб'єктів однієї системи, які здійснюються у визначених законодавством формах, за допомогою яких вони надійно функціонують, взаємно доповнюючи один одного, створюють умови для завчасного виявлення, попередження і припинення правопорушень, боротьби зі злочинністю з використанням ресурсів один одного.

Згідно наказу МВС України «Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України» від 16.06.2014 № 567 до основних форм взаємодії даних суб'єктів у сфері підтримання публічної безпеки і порядку можна віднести: проведення спільних засідань, оперативних нарад керівників, їх структурних підрозділів з метою розгляду найбільш актуальних проблем, прийняття узгоджених рішень щодо реалізації спільних завдань у даній сфері; розробка та реалізацію спільних планів, програм з питань охорони публічного порядку та безпеки громадян; видання спільних відомчих нормативних актів, що регламентують порядок взаємодії під час здійснення заходів з підтримання публічної безпеки і порядку; створення спільних робочих груп для вивчення окремих проблем у сфері охорони прав і свобод громадян, забезпечення публічної безпеки і порядку, розробки пропозицій щодо їх вирішення; надання комплексної практичної допомоги підпорядкованим підрозділам у реалізації правових актів та програм з підтримання правопорядку в країні та регіонах, удосконалення форм взаємодії між ними; підготовка та подання до органів влади та громадськості інформації про стан підтримання публічної безпеки і порядку у громадських місцях.

Правова основа організації взаємодії підрозділів Національної поліції та Національної гвардії України розвивається під впливом багатьох факторів

суспільного життя: економічних, політичних, соціально-психологічних, тощо. Аналіз законів та підзаконних правових актів України, які визначають загальні засади функціонування вказаних суб'єктів охорони правопорядку, свідчить, що в них визначено: а) правове положення Національної поліції та Національної гвардії України, як підрозділів єдиної системи; б) особливості реалізації їхніх повноважень у звичайних та особливих умовах. Між тим, правове регулювання діяльності поліції і Національної гвардії України у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку має певні проблеми: в відомчих правових актах визначені можливості спільної діяльності (взаємодії) вказаних суб'єктів за допомогою категорій «беруть участь», «залучають», «надають допомогу» при врегулюванні суспільних відносин за звичайних умов і конкретизації підстав та повноважень за умов надзвичайних правових режимів (надзвичайного стану, військового стану, тощо); відсутність норми про особливості взаємодії цих підрозділів за умов надзвичайного стану, а також щодо розмежування повноважень поліції та Національної гвардії України при забезпеченні публічного порядку.

Таким чином, важливим є подальший розвиток правових засад організації взаємодії підрозділів Національної поліції та Національної гвардії України, що має відбуватися у контексті імплементації міжнародних стандартів та норм, врахування позитивного національного і закордонного досвіду діяльності із забезпечення публічної безпеки і порядку.

Одержано 20.04.2017

УДК 351.74

Вікторія Володимирівна Бражиненко,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Казанчук І. Д.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ УКРАЇНИ»

Закон України «Про Національну поліцію» спричинив у суспільстві не мало дискусій, які не обмежувалися межами нашої країни. На думку вітчизняних правників та міжнародної спільноти, які детально розглядали даний закон, є необхідність в удосконаленні ряду положень закону, приведення їх у відповідність до норм Конституції України та норм європейського права.

Європейська спільнота знайшла та висунула 29 зауважень щодо змісту закону України «Про Національну поліцію». Проте вважаємо, що найбільшу зацікавленість привертає до себе частина положень, що стосуються захисту прав людини під час застосування до неї превентивних поліцейських заходів.

Цікаво, що термін «превентивні заходи» означає попереджувальну (запобіжну) дію. Його застосовують у різних сферах. Так, щодо господарської

діяльності превентивними називають заходи, спрямовані на зниження ризику, вплив на результат. В міжнародному праві превентивні заходи – це спільні дії співтовариства держав, спрямовані на запобігання загроз зовні, порушення порядку або проявів агресії, розрахунку (прогнозу) ймовірності настання небезпеки за певний інтервал часу.

В статті 31 закону України «Про національну поліцію» говориться про види превентивних поліцейських заходів, під час проведення яких поліція зобов'язана повідомити особі про причини їх застосування, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Насамперед, мова йде про процедуру перевірки документів у осіб в аспекті підстав здійснення такої перевірки, зміст яких вимагає певних уточнень. Так, ряд правозахисників вважають, що при перевірці документів особа повинна просто усвідомлювати: без причин, без підстав поліцейський не має право вимагати чогось. Оце внутрішнє усвідомлення є наріжним камінням: якщо громадянин усвідомлює, що, якщо він веде себе адекватно і позитивно, то у поліцейського не буде вимог безпідставно вимагати у нього документи.

Кількість зауважень та пропозицій з боку науковців і правозахисників зроблено і до процедури застосування поліцейських заходів примусу, зокрема щодо умови застосування поліцією вогнепальної зброї. Основним правилом її використання є загроза життю чи серйозної травми поліцейському або іншій особі. Але формулювання, які містяться у законі, не завжди відповідають цьому правилу. Європейський суд з прав людини чітко визначив, що небезпечна для життя сила не може бути застосована до особи, яка намагається втекти від затримання або під час затримання, якщо тільки вона не підозрюється у намірі безпосереднього вчинення акту насильства. Не в захваті європейці й від того, що українським законодавством задля відвернення небезпеки життю поліцейського, йому дозволяється стріляти в нижню частину тіла людини. Така практика може призвести до травмування інших осіб. Становить проблему і положення закону, що дозволяє використання вогнепальної зброї без попередження для «подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил», оскільки будь-які постріли в повітря можуть призвести до поранення або смерті.

Також велику увагу міжнародні експерти акцентують і на застосуванні спеціальних засобів, а саме – водометів. В статті 45 закону «Про Національну поліцію» забороняється використання водометів при температурі повітря нижче +10 градусів за Цельсієм. Але водночас відсутнє зазначення максимально можливого тиску вивільнення води, що є недоліком. Адже від того, якою буде сила струменя води, залежить рівень ушкоджень людей, які потраплять під нього. Таким чином, є необхідність внесення змін та уточнень до закону України «Про Національну поліцію», приведення його положень у відповідність до європейських норм і стандартів.

Одержано 20.04.2017

СЕКЦІЯ 5
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ.
КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА СУЧАСНІ
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИКИ

УДК [343.326:343.85](477)

Владислав Олександрович Петров,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Чумак В. В.

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ:
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ**

Одним із чинників забезпечення існування будь-якої розвиненої держави сучасного світу є національна безпека.

Безпека громадян і жителів Європи на сьогодні перебуває під загрозою у зв'язку з появою нових викликів і великої кількості терористичних організацій та угруповань, які порушують національну безпеку кожної держави світу.

Ситуація з тероризмом у Європі значно змінилася після терористичних актів 7 липня 2005 року у Лондоні. Саме ці події у столиці Великої Британії більшість фахівців вважають найбільш важливою віхою в історії новітнього тероризму у Європі і світі. Зазначені події не тільки стали європейським аналогом трагедії 11 вересня у США, а й стали підґрунтям для широкої суспільної дискусії у країнах Європи щодо проблем національної безпеки та, як наслідок, створення потужної системи антитерористичного захисту.

За останні роки тероризм і акти терористичного характеру перетворилися не лише на глобальну проблему сучасності, а й набули значення тотальної загрози для існування сучасності європейської та світової цивілізації. Прикладом цьому слугують нещодавні трагічні події, які відбулись 15 липня 2016 року в м. Ніцці (Франція), 10 грудня 2016 у м. Стамбулі (Туреччина)

Проблема забезпечення миру та національної безпеки на сьогодні, як ніколи, є актуальною для України. Події у східних регіонах України засвідчили різке збільшення загрози тероризму та вимагають впровадження якісно нових методів виявлення, попередження і протидії активізації діяльності терористичних організацій, а також ужиття жорстких заходів із метою виявлення та ефективного блокування каналів фінансової підтримки такої діяльності.

Оцінюючи сукупність факторів, які складають об'єктивне бачення тероризму в Україні, можна дійти висновку, що за певних умов у країні вже активізувався тероризм за основними напрямками діяльності – політичним і кримінальним.

Побудована за роки незалежності система забезпечення Національної безпеки України під час загострення відносин із Російською Федерацією

виявила свою неефективність через невідповідність заходів протидії сучасним умовам. Не підготовленими до російської агресії виявились як суб'єкти забезпечення національної безпеки, так і законодавча основа їх діяльності.

На сьогодні законодавчу базу державної політики протидії тероризму складає низка нормативно-правових актів. Головним правовим джерелом є Конституція України. У системі положень Конституції можна відзначити такі норми, що стосуються протидії тероризму: основи конституційного ладу, у тому числі проголошення людини, її життя і здоров'я, честі, гідності, недоторканності і безпеки вищою соціальною цінністю, а їхнє визнання, дотримання, забезпечення і захист обов'язком держави (ст. 3); проголошення права на життя невідчужуваним і приналежним кожному (ч. 1 ст. 27); державний захист прав і свобод людини і громадянина (ст. 55); заборона створення і діяльності будь-яких збройних формувань, розпалювання соціальної, расової, національної і релігійної ворожнечі (ст. 17).

Далі в системі нормативних джерел зазначений Кримінальний кодекс України, у якому передбачено відповідальність за терористичний акт, втягнення у терористичну діяльність, публічний заклик до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи, сприяння вчиненню терористичного акту і злочинів «терористичного характеру», які можуть розглядатись як прояви тероризму.

Зазначимо, що в Україні існує Концепція боротьби з тероризмом, проте вона показала свою неефективність, що призвело до анексії Криму, Донбасу та воєнного протистояння на Сході України та російської агресії.

Активна участь сучасної української держави у міжнародному житті, цілеспрямований зовнішньополітичний курс України на євроатлантичну інтеграцію, перетворюють питання формування антитерористичної політики на одне з першочергових завдань державного управління.

Таким чином, для більш ефективної боротьби з тероризмом в Україні для нашої держави досить важливо дослідити досвід провідних держав світу щодо державної політики у сфері протидії тероризму, який виправдав себе на практиці.

Провідні позиції антитерористичної діяльності посідає США. Саме ця держава має «Національну стратегію протидії тероризму» та «Національний план дій», який визначає цілі, поставлені перед урядом США у сфері протидії терористичним загрозам, розмежовує сфери відповідальності федеральних міністерств і відомств у цьому напрямку та визначає для кожного з них перелік пріоритетних завдань. Широкого розповсюдження набула міжнародні співпраця компетентних органів іноземних держав.

Основним органом у сфері боротьби з тероризмом відповідно до Директиви Президента США № 39 1995 р. є Міністерство юстиції, а безпосередніми організаторами цієї діяльності визначені такі підрозділи: Федеральне бюро розслідувань (далі – ФБР), Департамент кримінальних злочинів, Служба імміграції та натуралізації, Управління по боротьбі з незаконним розповсюдженням наркотиків.

У Великобританії Закон «Про протидію тероризму», прийнятий у 2006 р., встановлює більш жорсткі заходи. До них віднесено: затримання від 14 до 28 діб; кримінальна відповідальність за підбурювання і прославлення тероризму; терористичні дії, здійснювані не лише на території Сполученого Королівства, але й за його межами. Правоохоронним органам надано право проводити огляд (обшук) будь-якої власності, що належить чи знаходиться під контролем підозрюваних, насамперед у внутрішніх водах Великобританії.

Значний досвід боротьби з тероризмом має Ізраїль. Останнім часом пріоритетними напрямками держави в цій сфері стали: розвідка, оперативні можливості щодо контртероризму та захисту. Так, для протидії терористичним акціям у структурі Служби безпеки Ізраїлю створено орган «Шабак», на який покладаються завдання з контролю за здійсненням встановленого для території, що постійно є об'єктом скоєння терористичних актів, режиму недопущення проникнення на територію Ізраїлю терористичних груп через смугу припинення вогню. При надходженні інформації про знаходження в тому чи іншому районі осіб, що підозрюються у терористичній діяльності, група співробітників «Шабак» у складі 4–5 осіб у штатському проникають туди для вживання заходів щодо затримання терористів або їх знешкодження. У структурі служби безпеки Ізраїлю існує ще один спеціальний контртерористичний підрозділ під назвою «Сайерет Міткаль», що характеризується надзвичайною агресивністю, високою мобільністю, вмінням ініціативно мислити в оперативній обстановці.

Одним із пріоритетних міжнародних зобов'язань України перед ООН, іншими міжнародними організаціями, що здійснюють боротьбу з тероризмом, є імплементація світових стандартів безпеки, а також комплексне та збалансоване впровадження всіх компонентів Глобальної контртерористичної стратегії ООН, насамперед у частині здійснення заходів з усунення причин і умов, що сприяють поширенню тероризму, а також забезпечення при цьому захисту прав і свобод людини.

На сучасному етапі вітчизняного державотворення в нашій країні сформовано концептуальні засади та нормативно-правову базу державної політики протистояння загрозам тероризму, спрямованої на формування системної протидії цьому небезпечному явищу. Проте швидкий розвиток науки і техніки та їх використання у злочинній діяльності мусить оперативно реагувати на зростання та поширення терористичних проявів.

Враховуючи ці положення задля протистояння тероризму в Україні, на нашу думку, необхідно вжити низку заходів, зокрема:

- удосконалення нормативно-правова база з протидії тероризму в частині уточнення понятійно-категоріального апарату закону України «Про боротьбу з тероризмом», «Про основи національної безпеки України», забезпечення змістовної ідентичності основних понять у законах та Кримінальному кодексі України;

- на основі закону України «Про основи національної безпеки України» розробити галузеві доктрини політичної, екологічної, гуманітарної, соціальної (тощо) безпеки. На цьому рівні конкретизується зміст національних інтересів, загрози об'єктам національної безпеки у відповідній сфері, визначаються

пріоритетні напрями політики безпеки із забезпечення національних екологічних, політичних, гуманітарних, воєнних інтересів;

- розробити та прийняти закон України «Про протидію екстремізму» та встановити відповідальність за прояв екстремізму, що підвищить профілактику злочинів терористичного характеру;

- розробити та прийняти Концепцію боротьби з тероризмом та екстремізмом, яка б відповідала реаліям сьогодення;

- розробити та прийняти Національну програму протидії тероризму й екстремізму, основне завдання якої буде полягати у формуванні зовнішніх і внутрішніх умов для активної протидії тероризму, а також заходи щодо боротьби з екстремізмом як негативним явищем, що є, за думкою деяких науковців, окремим видом тероризму на принципово новій концептуальній основі – шляхом об'єднання зусиль державних і громадських інститутів суспільства. І зусилля ці мають бути спрямовані на скорочення соціальної бази тероризму й екстремізму, утвердження в соціумі активної позиції неприйняття цих явищ у будь-яких формах і проявах;

- розробити Концепцію висвітлення антитерористичної проблематики в засобах масової інформації, що буде сприяти зменшенню терористичних проявів, поінформованість населення у цій галузі та буде сприяти формуванню у кожного громадянина усвідомлення необхідності подолання цього негативно-го явища;

- розробити щоквартальне планомірне вилучення з незаконного обороту зброї, боєприпасів і вибухових речовин, що сприятиме зменшенню виникнення терористичних проявів в Україні, а не раз на рік, як це відбувається в Україні (місячник добровільної здачі зброї);

- удосконалення механізмів координації суб'єктів боротьби з тероризмом, у тому числі шляхом конкретизації повноважень у цій сфері та удосконалення діяльності Антитерористичного центру при СБУ щодо об'єднання зусиль міністерств і відомств, громадських організацій, що відповідно до Закону залучаються до протидії тероризму;

- відпрацювання системи й методів спільних антитерористичних дій і комплексних операцій усіма суб'єктами протидії злочинності, що сприятиме координації зусиль та оперативності реагування на будь-які терористичні акти;

- створення системи виявлення й обліку осіб, що володіють навичками мінно-вибухової справи, брали участь у військових конфліктах («гарячих точках») з метою спрощення пошуку осіб, які володіють навичками міно-вибухової справи, та осіб, причетних до вчинення терористичних актів;

- удосконалення системи захисту об'єктів, що можуть становити інтерес для терористичних зазіхань, постійний моніторинг стану безпеки таких об'єктів;

- підвищення ефективності діяльності органів по охороні кордону з метою викриття каналів незаконного переміщення через державний кордон України іноземних громадян, зброї, інших засобів ураження, а також наркотичних речовин;

– проведення комплексних заходів, спрямованих на формування в молодіжному середовищі правової культури, що водночас необхідно й усьому суспільству.

Одержано 20.04.2017

**ПРЕДСТАВНИКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

УДК 343.3/.7

Андрій Антонович Попович,

курсант навчально-наукового інституту контррозвідувальної діяльності
Національної академії Служби безпеки України

Науковий керівник: канд. юрид. наук Швидкова О. В.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ

За своїм геополітичним розташуванням Україна знаходиться на перехрессті Сходу та Заходу, що робить її територію привабливою для незаконної міграції, транспортування мігрантів та торгівлі людьми. У зв'язку з цим, перед правоохоронними органами України постає нелегке завдання у стримуванні потоків нелегальної міграції зі Сходу до держав Центральної та Західної Європи. Для цього на території України створюються так звані канали нелегальної міграції.

За даними Генеральної прокуратури України у 2016 році за ст. 332 КК України «Незаконне переправлення осіб через державний кордон України» було обліковано 183 кримінальні правопорушення, у 2015 – 152. При цьому, дивлячись на доволі незначні порівняно з іншими злочинами, показники, не слід забувати, що незаконна міграція належить до латентної злочинності, реальні масштаби якої неможливо достовірно визначити. Аби приховати переправлення мігрантів, організовані кримінальні угруповання часто займаються цілком легальним бізнесом як то агенції подорожей, курси іноземних мов чи професійного навчання, або транспортні компанії. Використовуючи відповідне маскування, вдало приховується факт незаконного переправлення осіб через державний кордон України. Саме тому наявні лише поодинокі випадки викриття каналів незаконної міграції, що поєднані з кропіткою та важкою працею відповідних служб та викликають певний резонанс у засобах масової інформації. Слід погодитись з висновками стосовно того, що на сьогодні нелегальна міграція досягла такого рівня, який становить загрозу не лише прикордонній, регіональній, але й національній безпеці. При цьому вона відіграє неабияку роль у перешкоджанні боротьби з тероризмом та екстремізмом, а прибутки від неї стали співрозмірними з прибутками від нелегальної торгівлі наркотиками та зброєю.

Вітчизняними вченими обґрунтовані основні проблеми протидії незаконній міграції серед яких називають відсутність ініціативності з боку центральних органів виконавчої влади; недосконалість нормативно-правового забезпечення; фінансування заходів з утримання та депортації нелегальних мігрантів до країни походження, толерантність та лояльність візової політики України; наявність економічних чинників, що створюють умови для розширеної мережі посередників нелегальної міграції на території України. До названих чинників слід також віднести й недостатній рівень фінансування, професіоналізму відповідних служб, довжиною, а в окремих випадках, невизначеністю міжнародними договорами українських кордонів.

Одночасно хотілося б звернути увагу на те, що почастишали спроби незаконного перетинання кордону України громадянами Російської Федерації та інших держав з метою їх участі у терористичних організаціях на Сході. На підставі цього можна говорити, що з'явилася нова мета для створення каналів нелегальної міграції – в інтересах терористичних груп та організацій, а також сприяння будь-якій підривній діяльності проти України.

Так, протидія використанню каналів нелегальної міграції в інтересах терористичних організацій не має ще свого нормативно-правового закріплення у Кримінальному кодексі України. Необхідність нормативно-правового закріплення складу даного злочину пояснюється тим, що за своїми властивостями незаконне переправлення осіб через державний кордон України в інтересах терористичних груп та організацій, посягає на державну безпеку України, створює умови для діяльності терористичних груп на Сході України. У зв'язку з цим, вважаємо за необхідне передбачити серед особливо кваліфікуючих ознак ст. 332 КК України, додавши в якості мети незаконного переправлення осіб через державний кордон України, сприяння терористичним угрупованням, заподіяння шкоди інтересам держави та вчинення будь-якого злочину.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.1:340.142

Ігор Михайлович Карий,

курсант навчально-наукового інституту контррозвідувальної діяльності
Національної академії Служби безпеки України

Науковий керівник: канд. юрид. наук Пастернак М. С.

СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Актуальним для сьогодення є дослідження можливості судового прецеденту бути джерелом права в рамках української правової системи. Для цього наявні певні підстави, зокрема: зміна пріоритетів державної політики, еволюція праворозуміння, що на сьогодні охопила світові правові системи, тощо. Отже, обґрунтованою з точки зору як теорії, так і практики є необхідність

дослідити поняття судового прецеденту, а також його зміст і місце серед джерел кримінального права.

Вивченню самого поняття «судовий прецедент» звертається недостатньо уваги через його нетиповість для загальної системи права. Досить широке коло науковців вважає, що судові прецеденти будуть зникати через деякий час внаслідок того, що самі стануть основою кодифікованих джерел права. Разом з тим, існує думка, що прецеденти замінять кодифіковані акти законодавства, через їх здатність регулювати більш вузьке коло суспільних відносин.

Саме через розбіжність думок з приводу судового прецеденту та його необхідності як джерела кримінального права, варто чітко визначити його місце в національній системі права.

У цій роботі розглянутий судовий прецедент як спосіб подолання прогалин та колізій в кримінальному праві, а також процес розвитку прецедентного права, його тлумачення в країнах з англо-саксонською правовою системою. Крім того, звернено увагу підходам до розуміння судового прецеденту в країнах з різними правовими системами, тенденціям розвитку джерел кримінального права та принципу «верховенства закону» у країнах з романо-германською правовою системою. Тож, проаналізувавши зазначені питання, слід зробити висновок, що судові прецеденти в Україні вже є джерелами права, проте неофіційними. Цю проблему можливо вирішити шляхом створення «загальної правової доктрини», в основу якої, закласти судову практику Пленуму Верховного суду України. В результаті чого ми отримаємо таке джерело права, як квазіпрецедент, під яким розуміються рішення вищих судових інстанцій нормативного характеру, що відповідають нормам права та мають обов'язково застосовуватись в аналогічних ситуаціях.

Це дозволить вітчизняній правовій системі відійти від концепції «усталеної судової практики» коли при тлумаченні та застосуванні норм кримінального права низка раніше прийнятих рішень є переконливим аргументом вірності тлумачення правових норм.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.3/.7

Владислав Володимирович Загоруйко,

курсант навчально-наукового інституту контррозвідувальної діяльності
Національної академії Служби безпеки України

Науковий керівник: канд. юрид. наук Швидкова О. В.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ ТЕРОРИСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Президент України Петро Порошенко ще після трагедії з малайзійським «боїнгом», яка є терористичним актом світового масштабу, заявляв, що Україна готує міжнародні позови, щоб організації «ДНР» та «ЛНР» отримали статус

терористів на міжнародному рівні. Але в самій Україні цей статус досі не визначений.

Така невизначеність вже має свої наслідки в судових процесах щодо подій на сході України. «На сьогоднішній день є декілька десятків звернень від громадян України, які знаходяться під вартою з обвинуваченнями стосовного їхнього залучення до діяльності терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», в яких є вимога роз'яснення правомірності дій правоохоронних органів та утримання цих осіб під вартою. Відсутність законодавчого акту, який визнавав би вищезазначені утворення терористичними, дає можливість використовувати це на свій захист в судді. СБ України та військова прокуратура кваліфікують діяльність організаторів та активних учасників «ДНР» та «ЛНР» за статтею 258-3 КК України, а деякі суди не знаходять підстав для такої кваліфікації і віддають перевагу використанню статті 260 КК України, бо зазвичай затримані заперечують участь у бойових діях і запевняють, що просто «стояли на шухері». І довести, що вони були пособниками терористів, дуже важко.

Найактивніше в напрямку визнання організації «терористичною» працюють США, Велика Британія та Канада. Найширший список мають США. США зараз відносять до терористичних майже 60 організацій. У законодавстві США передбачена спеціальна процедура визнання організації «терористичною». В Державному департаменті є Бюро із боротьби з тероризмом, яке збирає інформацію щодо конкретної організації й подає її на розгляд Держдепу, і Державний секретар разом з Генеральним прокурором ухвалює рішення. Після визнання іноземної організації «терористичною» Державний секретар повідомляє про це Конгресу, який має тиждень для перегляду цього рішення. За тиждень ухвала вноситься до спеціального федерального реєстру. В результаті чого представники терористів підлягають жорстким санкціям та повній ізоляції від цивілізованого світу.

На нашу думку цей процес є доволі досконалий та потребує уваги і в нашій країні. Наприклад створення комітету при МЗС України, яке б вело збір інформації та аналітичну обробку стосовно кожної організації є привабливою пропозицією для реформування. Це дало б змогу створити порядок визнання терористичних організацій за участю Міністра закордонних справ, Генерального прокурора та Верховної Ради України без участі суду.

Наразі зареєстровано законопроект № 2139/П від 05.04.2016 з назвою «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення механізмів боротьби з тероризмом». Він передбачає вдосконалення процедури – надає право СБ України звертатися до Верховного Суду щодо визнання організацій терористичними. Це значною мірою спростить процедуру та дасть можливість швидшого розгляду справ у цій сфері.

Відповідно до доручення Комітет Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони на засіданні 30 березня 2017 р. розглянув проект закону і вирішив рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні, прийняти за основу. Згідно з цим законопроектом

змін потребує низка Законів України та інших нормативно-правових актів. Служба безпеки зможе ініціювати перед Радою національної безпеки і оборони України питання про прийняття рішення про включення терористичної організації, визнаної терористичною в іншій державі, в реєстр організацій, визнаних терористичними в Україні, Рада в свою чергу матиме повноваження щодо реєстру терористичних організацій та низку інших змін сучасному законодавстві.

Отже діяльності терористичних груп та організацій, які становлять небезпеку не тільки громадській безпеці, а й конституційному ладу та територіальній цілісності, необхідно протидіяти різними засобами, один з яких це запровадження механізму визнання таких злочинних організацій та організованих груп терористичними. Це дозволить підвищити ефективність протидії терористичній діяльності в Україні.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.3/.7

Іван Валерійович Бова,

курсант навчально-наукового інституту контррозвідувальної діяльності

Національної академії Служби безпеки України

Науковий керівник: канд. юрид. наук Швидкова О. В.

КВАЛІФІКАЦІЯ НАДАННЯ ДОПОМОГИ НЕВИЗНАНИМ (САМОПРОГОЛОШЕНИМ) РЕСПУБЛІКАМ

Сучасна ситуація на Сході України зумовлює розвиток існуючих і появу нових форм та видів суспільно небезпечних діянь. Безперечно, це створює необхідність для удосконалення законодавства України, а саме внесення змін до КК України з метою приведення його у відповідність до сучасних викликів національній безпеці та обороні України з боку самопроголошених та невизнаних територіальних утворень.

Дії, які мають елементи надання підтримки невизнаним (самопроголошеним) республіці, суди, у більшості випадків, кваліфікують як злочини проти громадської безпеки, а саме за статтями 256 («Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності»), 258-3 («Створення терористичної групи чи терористичної організації»), 258-4 («Сприяння вчиненню терористичного акту»), 258-5 («Фінансування тероризму») КК України, що мають меншу суспільну небезпечність, ніж «Державна зрада» та «Шпигунство».

Чинна редакція статті 111 КК України дає визначення державної зради. Втім, це визначення, перейшло зі статті 56 КК УРСР в редакції 1992 року, і тому не враховуються сучасні обставини вчинення злочину, а саме коли такі дії здійснюються в інтересах невизнаних або самопроголошених держав та, відповідно, не підпадають під визначення «іноземна держава».

Під «іноземною державою» слід розуміти, що це будь-яка держава, крім України, незалежно від того, чи визнана вона Україною як суверенна і чи має Україна з нею дипломатичні відносини.

Під іноземною організацією, слід розуміти будь-яку державну чи недержавну установу, підприємство, об'єднання, орган іншої країни, у тому числі політичну партію, релігійну організацію, комерційне підприємство, а також міждержавну чи міжнародну організацію, у тому числі неофіційну, нелегітимну чи, крім офіційної міжнародної організації, членом якої є Україна, а також військову, політичну, економічну, фінансову, прикордонну чи інша розвідку. Але таке визначення також потребує тлумачення «іншої країни».

Це унеможливило переслідування осіб, що здійснили дії в інтересах таких самопроголошених (невизнаних) держав, як ДНР, ЛНР, ПМР, Нагорно-Карабахська республіка, Абхазія, Південна Осетія, а також інші невизнані територіальні утворення, що виникли внаслідок окупації, терористичної діяльності, сепаратизму та інших порушень міжнародного права. Таким чином, питання практики тлумачення терміну «іноземна держава», а також активного використання маріонеткових самопроголошених утворень з метою здійснення підривної діяльності, в тому числі проти України, потребує конкретизації визначень.

У проекті закону України «Про внесення змін до статті 111 КК України» від 15.03.2017 № 6195 в статті 111 «Державна зрада» пропонується розширити адресат, а саме: надання іноземній чи невизнаній (самопроголошеній) державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України.

На нашу думку, такі саме зміни слід внести і в ч. 2 статті 111, і в ч. 1 статті 114 КК України і додати невизнану (самопроголошену) державу як адресату та ініціатора завдання на проведення підривної діяльності проти України.

Врахування зазначених пропозицій сприятиме приведенню термінології законодавства у відповідність до сучасних реалій та забезпечення охорони національної безпеки України на належному рівні.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.34

Артем Олександрович Рагнєв,

курсант навчально-наукового інституту контррозвідувальної діяльності
Національної академії Служби безпеки України

Науковий керівник: канд. юрид. наук Пастернак М. С.

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ДИВЕРСІЇ

Сьогодні ми живемо в часи, коли триває четверта промислова революція – інформаційна. Враховуючи постійне зростання ролі і значення інформації в житті людства, доцільно час від часу переглядати розуміння певних

понять, удосконалювати вже існуючі та створювати нові підходи до вирішення різних питань в різних галузях науки і сферах діяльності людини. Відповідно до тенденції щодо перегляду на модернізацію ключових нормативно-правових положень законодавства, актуальним буде також проаналізувати і положення кримінального кодексу України (далі – КК України) з метою приведення його у відповідність до вимог сучасності.

Зокрема, аналізуючи положення статті 113 КК України, можна виокремити конкретні форми об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого цією статтею, а саме:

- Вчинення вибухів, підпалів або інших дій, спрямованих на масове знищення людей, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди їхньому здоров'ю, зруйнування або пошкодження об'єктів, які мають важливе народногосподарське значення;
- Вчинення дій, спрямованих на радіоактивне забруднення, масове отруєння, поширення епідемій, поширення епізоотій, поширення епіфітотій.

Характерною і обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони цього складу злочину є мета – ослабити державу. Синтезуючи можливості інформаційного впливу та вищенаведені особливості складу злочину «Диверсія», на думку автора, доцільно доповнити ст. 113 КК України такою формою об'єктивної сторони, як здійснення інформаційного впливу для провокації, агітації або організації вчинення зазначених дій з тією самою метою. При цьому, здійснення інформаційного впливу варто розуміти як і одноразові акції інформаційно-психологічного та інформаційно-технічного впливу, які передбачають запланований вплив на свідомість і поведінку людей та (або) інформаційно-технічну інфраструктуру об'єкта шляхом поширення упередженої, неповної чи недостовірної інформації, а також довготривалий інформаційний вплив у різноманітних формах і за допомогою варіативних засобів. Зокрема, це можуть бути спеціальні інформаційні операції, які полягають у спланованих дії, спрямованих на певну, цільову аудиторію з метою схвалення до прийняття чи неприйняття управлінських рішень або (та) вчинення чи не вчинення дій, вигідних для суб'єкта інформаційного впливу.

Такі форми інформаційного впливу, виходячи з їх визначень, мають на меті сугестивний вплив на психіку та свідомість людини. Враховуючи те, що вказаний вплив створює можливість маніпулювати поведінкою людини, виникає реальна небезпека використання його для проведення диверсій. Тому, доцільним і необхідним буде визнати цей інформаційно-психологічний вплив окремою формою об'єктивної сторони злочину, передбаченого статтею 113 КК України.

Одержано 20.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТOK
КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ
ФАКУЛЬТЕТУ № 1**

УДК 343.973+343.851

Юрій Петрович Роздорський,

слухач магістратури факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Юртаєва К. В.

**ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ВЧИНЕННЮ КОРУПЦІЙНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРАЦІВНИКАМИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ**

В останні роки, корупція, через свою масштабність, багаторівневність і деструктивність, стала першочерговою проблемою для України, посунувши, на задній план протидію наркобізнесу, торгівлі зброєю, тероризму тощо. Не зважаючи на проведену реформу МВС, проблема вчинення корупційних правопорушень працівниками Національної поліції України залишається досить гострою та все частіше набуває значного суспільного резонансу.

Із започаткуванням реформи вважалося, що з ліквідацією міліції та створенням нової поліцейської структури, фінансування цього органу повністю забезпечить його потреби, та проблема вчинення корупційних правопорушень поліцейськими зникне сама по собі. Але, попри те, що фінансування Національної поліції України з державного бюджету збільшено, стан матеріально-технічного та ресурсного забезпечення територіальних органів та підрозділів поліції залишається на незадовільному рівні. Майже кожного дня працівники поліції зіштовхуються з проблемами матеріального характеру, від вирішення яких залежить якість виконання покладених на них функціональних обов'язків. Серед останніх можна виділити недостатнє забезпечення паливно-мастильними матеріалами, необхідність ремонту автотранспортних засобів і службових приміщень власними коштами, відсутність необхідного канцелярського приладдя, а в деяких випадках і побори з боку керівників вищого рівня.

Намагаючись вирішити зазначені проблеми, працівники поліції шукають різні способи отримання незаконної винагороди, з метою відшкодування витрат, пов'язаних зі службовою діяльністю. Найбільш поширеними засобами отримання незаконної винагороди стають неперешкодження незаконній господарській діяльності (самогоноваріння, продаж алкогольних та тютюнових виробів без ліцензії, незаконні операції з металобрухтом та ін.), непритягнення до відповідальності осіб, які вчинили адміністративне правопорушення, тощо.

Зазвичай служби та підрозділи, які здійснюють нагляд за дотриманням законності працівниками поліції, не звертають уваги на вищевказані дрібні корупційні правопорушення. У зв'язку з цим, у правоохоронців виникає

почуття безкарності та всюдозволеності. Вказане призводить до того, що поліцейські намагаються не лише отримати незаконну винагороду з метою покриття витрат на службову діяльність, а й знайти нові засоби отримання незаконного доходу з метою власного збагачення. Намагаючись отримати більші прибутки, працівники поліції вчиняють більш тяжкі корупційні правопорушення такі як: невжиття передбачених законом заходів до припинення незаконної діяльності, пов'язаної зі збутом наркотичних речовин; вимагання грошей у громадян за непритягнення до кримінальної відповідальності; потурання іншим протиправним видам діяльності.

Визначальним є також те, що керівники різних рівнів найчастіше знають про систематичне вчинення особовим складом різного роду корупційних правопорушень, але не вживають належних заходів щодо попередження та припинення цих негативних проявів. Іноді керівники навіть сприяють отриманню підлеглими працівниками незаконної грошової винагороди, з метою отримання частки цього нелегального доходу.

Отже, питання протидії вчиненню корупційних правопорушень працівниками Національної поліції України, потребує комплексного вивчення та вжиття необхідних заходів з метою викоренення цього ганебного явища. На нашу думку, на теперішній час нагальною є потреба у розробці та впровадженні підзаконних правових актів, спрямованих на більш чітку координацію спільних заходів правоохоронних органів України щодо протидії корупційним проявам серед працівників Національної поліції України.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.238

Євген Євгенович Русин,

слухач магістратури факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Юртаєва К. В.

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ СУКУПНОСТІ ЗЛОЧИНІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Сукупність злочинів є однією зі складних категорій кримінального права, дослідженню якої приділяли увагу значна кількість науковців. Зокрема значний внесок у вирішенні проблем кваліфікації сукупності злочинів зробили такі дослідники, як М. І. Блум, М. І. Бажанова, Р. А. Галіакбарова, Я. М. Брайніна, В. П. Малков, В. О. Навроцький, І. В. Рашковець, О. М. Яковлев та інші. Однак, не зважаючи на наявність численних наукових публікацій з вказаного питання, у практичній діяльності правоохоронних органів часто виникають спірні питання під час кваліфікації множинності злочинів.

Законодавче поняття сукупності злочинів надано в ч. 1 ст. 33 КК України, відповідно до якого сукупністю злочинів визнається вчинення особою

двох або більше злочинів, передбачених різними статтями або різними частинами однієї статті Особливої частини КК України, за жоден з яких її не було засуджено. Не враховуються злочини, за які особу від кримінальної відповідальності було звільнено, за підставами, які встановлені в законі. На відміну від чинного законодавчого визначення деякі науковці вважають, що сукупність має місце лише тоді, коли злочини різнорідні, тобто, передбачені різними розділами Особливої частини КК України. Зокрема, О.М. Яковлев зазначав, що сукупність утворюють лише різнорідні злочини, а однорідні злочини утворюють повторність або спеціальний рецидив.

У доктрині кримінального права сукупність злочинів традиційно поділяють на два види: сукупність ідеальну і сукупність реальну. Відмежовуючи реальну сукупність злочинів від сукупності ідеальної, слід звернути увагу на те, що на відміну від ідеальної сукупності, де одним діянням вчинюється два або більше злочини, при реальній сукупності вчинені діяння визнаються двома або більше самостійними (окремими) злочинами і якщо при ідеальній сукупності злочини, які її «утворюють», вчинюються одночасно, то при реальній сукупності між такими злочинами обов'язково має бути певний розрив у часі. У той же час деякі дослідники висловлювалися й інші погляди на вказаний поділ. Наприклад, Н. І. Устрицька висуває думку, що реальна сукупність злочинів за своїми ознаками збігається з повторністю злочинів і, відповідно, становить повторність різнорідних злочинів, а ідеальну сукупність злочинів вона відносить до одиничного злочину. Статтю 33 КК України дослідниця взагалі пропонує виключити. На нашу думку, з такою позицією авторки важко погодитися.

Значний прогрес у вирішенні питань кваліфікації сукупності злочинів досягнуто прийняттям постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки» № 7 від 04.06.2010. До цього Верховним Судом України видавалися лише узагальнення судової практики з указаних питань. Зокрема вказаною Постановою було більш чітко визначено відмежування ідеальності сукупності злочинів від одиничного злочину, вперше запропоновано враховувати не тільки наскільки охоплюється складом злочину певне діяння, а й враховувати зміст санкцій відповідних статей тощо.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що, не зважаючи на наявність офіційних роз'яснень Пленуму Верховного Суду України щодо практики застосування законодавства про множинність злочинів, питання кваліфікації сукупності злочинів містить значну кількість практичних та теоретичних проблем. Вони обумовлені недосконалістю законодавчої техніки, відсутністю чітких правил кваліфікації сукупності злочинів та їх відмежування від інших видів множинності. Вирішенню питань кваліфікації сукупності злочинів мають бути приділені подальші ґрунтовні дослідження.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.236

Ілля Едуардович Зеленохатов,

слухач магістратури факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Юртаєва К. В.

ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ СПІВУЧАСНИКАМ ЗА НЕЗАКІНЧЕНИЙ ЗЛОЧИН

Питання співучасті у кримінальному праві завжди викликали наукові дискусії. Однією з проблем кримінальної відповідальності за співучасть є призначення покарання співучасниками за незакінчений злочин.

Відповідно до чинного законодавства (ч. 4 ст. 29 КК України) у випадку, коли виконавець вчинив лише замах на злочин, інші співучасники (організатор, пособник, підбурювач) також несуть відповідальність за замах на злочин, хоча кожний з них і виконав усі дії, що вважав необхідними для досягнення спільного результату. Згідно ч. 1 ст. 68 КК України при призначенні покарання за незакінчений злочин суд, керуючись положеннями статей 65–67 цього Кодексу, враховує ступінь тяжкості вчиненого особою діяння, ступінь здійснення злочинного наміру та причин, внаслідок яких злочин не було доведено до кінця. Вбачається, що вчинення закінченого замаху при співучасті є не менш небезпечним, ніж закінчений злочин, і призначати більш м'яке покарання виконавцю, організатору, підбурювачу і пособнику є необґрунтованим.

На мою думку, виконавець, організатор, пособник і підбурювач має нести відповідальність як за закінчений злочин, адже вони виконали всі дії, які від них залежали і вважали за необхідне для вчинення злочину, але за особливих обставин, що не залежали від їх волі, злочин не було доведено до кінця. Вбачається, що це не є пом'якшуючою обставиною, тому що у даному випадку добровільної відмови немає і, якби не відповідна «обставина» злочин був би доведений до кінця.

Слід зазначити, що в теорії кримінального права до питання щодо пом'якшення покарання за незакінчений злочин існують різні позиції. Так, Н. Ф. Караулов виступав проти такого пом'якшення: «Зводити таку вимогу до закону було б неправильно. Вивчення практики показує, що суспільна небезпека замаху, особливо закінченого, є досить близькою до суспільної небезпеки закінченого злочину». Аналогічну позицію висловлював і вищий судовий орган РРФСР, зазначаючи, що «відмова від призначення максимального покарання за замах є правом, а не обов'язком суду».

В американській судовій та законодавчій практиці до суб'єктивної сторони замаху пред'являють більш високі вимоги порівняно із закінченим злочинном. Так, згідно з КК штату Іллінойс для визнання особи винною у тяжкому вбивстві достатньо довести, що вона усвідомлювала високий ступінь вірогідності смерті особи або заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, в результаті яких настала смерть. Така ж позиція закріплена у ч. 2 ст. 45 КК Голландії, у якій визначено, що замах на скоєння злочину заслуговує на ту ж міру покарання,

що і закінчений злочин на тій підставі, що суб'єкт діяння має умисел в замаху на злочин, що і при закінченні його, і відповідно, пом'якшення максимально-го основного покарання було б недоцільним.

Враховуючи вищесказане, можна дійти висновку, що як в вітчизняній, так і зарубіжній юриспруденції немає єдиного підходу щодо призначення покарання співучасниками за незакінчений злочин. На мою думку, призначення покарання співучасникам за закінчений замах як за закінчений злочин – є необхідним і доцільним, адже це може стати дієвим законодавчим засобом протидії злочинам, вчиненим у співучасті.

Одержано 20.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТОЛОГІЇ
ФАКУЛЬТЕТУ № 1**

УДК 343.615:340.0(477)

Марія Сергіївна Хмелик,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, ст. наук. співробітник Крєпаков І. О.

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ
КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ**

Серед багатьох форм злочинних посягань на охоронювані кримінальним законом суспільні відносини злочини корисливо-насильницької спрямованості є одними із найнебезпечніших.

Це зумовлено тим, що посягання на основний, безпосередній об'єкт здійснюється шляхом посягання на особу, тоді як, відповідно до ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави.

Одним із головних суб'єктів охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави є Національна поліція України.

На сучасному етапі реформування підрозділів Національної поліції України особливого значення набуває проблема налагодження дієвої системи профілактики злочинності, зокрема корисливо-насильницької. На нашу думку, одну з ключових ролей у системі профілактичної діяльності відіграють органи досудового розслідування Національної поліції України, зокрема слідчі.

Обґрунтовуючи свою позицію щодо вказаного питання, необхідно зазначити, що дослідження проблем профілактики корисливо-насильницьких злочинів було об'єктом наукових інтересів багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: Ю. М. Антоняна, В. В. Василевича, В. В. Голіни, Б. М. Головкина, І. М. Даньшина, О. М. Джужи, В. І. Задорожного, А. П. Закалюка, А. Ф. Зелінського, М. Г. Колодяжного, В. М. Кудрявцева, Н. В. Кулакової, Д. В. Рівмана, В. І. Шакуна, В. І. Полубинського, В. Я. Рибальської, Є. Є. Центрора, В. Є. Христенко, А. Л. Репецької, В. О. Тулякова та ін.

Однак, незважаючи на значну розробленість цієї теми, необхідно зазначити, що об'єкт наукових інтересів учених у більшості їх досліджень був спрямований на особу злочинця, а особа потерпілого, на жаль, лишалась поза увагою наукової спільноти.

Як наслідок, при здійсненні профілактичних заходів, спрямованих на захист від протиправних посягань, вся увага практичних підрозділів Національної поліції України зосереджена на особі злочинця, жертва ж злочину, як правило, залишається поза увагою, заходи профілактичного впливу здійснюються виключно стосовно злочинців з метою недопущення або припинення їх подальшої злочинної діяльності.

На нашу думку, доцільно звернути увагу на необхідність активізації профілактичної діяльності органів досудового розслідування, насамперед слідчих, щодо виявлення у потерпілих від злочинів осіб віктимної схильності.

Безумовно, зазначена проблема не є новою, а тому в теорії відомий віктимологічний напрям криміналістичної профілактики. Віктимологічна профілактика – це специфічна діяльність соціальних інститутів, спрямованих на виявлення, усунення або нейтралізацію факторів, обставин, ситуацій, які формують віктимну поведінку та обумовлюють вчинення злочинів, виявлення груп ризику та конкретних осіб з підвищеним ступенем віктимності з метою відновлення та активізації захисних властивостей, а також розробки або удосконалення засобів, що використовуються для захисту громадян та конкретних осіб від злочинів.

Варто наголосити, що віктимологічна профілактика злочинів здійснюється на трьох рівнях: загальносоціальному (вирішення соціально-економічних та культурно-виховних завдань, що спрямовані на усунення або нейтралізацію причин та умов, що сприяють кримінальній віктимізації, та зниження рівня віктимності); спеціальному (передбачає здійснення державними органами, громадськими об'єднаннями та окремими громадянами заходів, які спрямовані на попередження злочинів шляхом недопущення реалізації віктимних якостей); індивідуальному (заходи індивідуальної профілактичної діяльності щодо осіб, які, судячи з аналізу їх поведінки або сукупності особистісних характеристик, можуть з великою часткою вірогідності стати жертвами).

Ми цілком погоджуємося з такою класифікацією та вважаємо, що саме слідчий на спеціальному та індивідуальному рівнях є головним суб'єктом проведення віктимологічної профілактики під час розслідування злочинів, у тому числі й корисливо-насильницьких.

Обумовлено це тим, що слідчий у ході проведення слідчих (розшукових) дій має найчастіше безпосередній контакт з потерпілим і, як наслідок, має можливість здійснювати профілактичний вплив на останнього.

Тобто слідчий має можливість здійснити профілактичну психокорекцію свідомості потерпілого, нейтралізувати формування у нього злочинних намірів, а також виявити індивідуальні ознаки схильності до вчинення злочинів.

Одержано 20.04.2017

УДК 340.64:577.212

Владислав Ігорович Анпілогов,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: викладач кафедри Приходько В. О.

ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ ГЕНОТИПОСКОПІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Метод генотипоскопії є одним з найбільш ефективних методів ідентифікації особи і полягає у дослідженні біологічних слідів, а саме зразків ДНК, та ідентифікації за ними особи. Сучасні досягнення в області молекулярної біології та генетики дозволяють в межах проведення генотипоскопічної експертизи ідентифікувати особу за різноманітними слідами біологічного походження. Об'єктом генотипоскопічного дослідження може бути ядерна ДНК, що отримують з крові, сперми, слини, букального чи іншого епітелію, волосся (при наявності в ньому волоссяної цибулини), а також з частин органів та тканин організму людини. Зрізане волосся, сеча та піт непридатні для дослідження вказаним методом, тому що не містять клітин з ядерною ДНК. Експерт в ході дослідження встановлює характеристики біологічних об'єктів. Порівняння результатів з генотипом людини дозволяє робити однозначний висновок про належність певній особі того, що опинилося «на столі» експерта. Таке дослідження сьогодні є незамінним при розслідуванні злочинів, адже біологічні об'єкти дуже часто лишаються на місцях злочину.

Аналіз криміналістичної літератури та практики органів досудового розслідування свідчить про наявність певного кола недоліків в ході призначення та проведення генотипоскопічних експертиз, таких як:

- недостатня кількість ДНК-лабораторій в експертних підрозділах МВС, МОЗ та їх відсутність у підрозділах СБУ;
- недостатня координація діяльності ДНК-лабораторій різних відомств, зокрема щодо розподілу їх функцій і визначення механізму формування єдиного обліку генетичних ознак людини;
- на законодавчому рівні не врегульованим лишається перелік певних категорій осіб, що підлягають генотипуванню для створення бази даних ДНК-профілей;

- незначний масив бази даних ДНК-профілей;
- висока вартість експертизи (мінімальний розмір вартості в межах кримінального провадження складає 3000–4000 тис. грн);
- значний термін проведення експертизи;
- необізнаність слідчих про даний вид експертизи та її можливості.

Отже, аналізуючи вищевикладене можна дійти висновку, що генотипоскопічна експертиза є одним з найбільш ефективних засобів доказування, який дозволяє встановлювати низку обставин при розслідуванні кримінальних проваджень. Але відсутність необхідної кількості спеціалізованих лабораторій, чималі витрати на проведення експертиз, а також необізнаність осіб, що уповноважені на їх призначення, стають перешкодами у призначенні даного виду експертизи правоохоронними органами. Залишається сподіватися на позитивні державні зміни у майбутньому, що належним чином відобразяться на усуненні вказаних проблем.

Одержано 25.04.2017

УДК 343.98

Богдан Сергійович Биковець,
курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС;

Анастасія Олександрівна Бердінська,
курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Корнієнко В. В.

МЕХАНІЗМ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Кредитування на сьогодні залишається найбільш криміногенною сферою банківської діяльності. Для механізму вчинення злочинів за допомогою кредитних операцій типовим є існування складних за своєю внутрішньою структурою та кримінально-правовими ознаками схем злочинної діяльності. Аналіз наукової літератури та слідчо-судової практики дає підстави для висновку про існування основних та допоміжних злочинів на шляху протиправного збагачення з використанням позикових операцій банку [1, с. 94]. Основними злочинами у цьому випадку виступають: привласнення кредитних ресурсів банку (ч. 2 ст. 191 КК України) та шахрайське одержання кредиту (ст. 190 КК України). Допоміжними на шляху вчинення основного злочину, як правило, виступають наступні дії: створення фіктивного підприємства (ст. 205 КК України), службове підроблення (ст. 366 КК України) та інші злочини у сфері службової діяльності (ст. 364–370 КК України). Як спосіб приховання (маскування) наслідків злочинної діяльності можуть виступати доведення до банкрутства (ст. 219 КК України) та ін.

Основною ціллю у даній схемі злочинного збагачення є заволодіння кредитними коштами банку. Банківський кредит – це позика в грошовій чи

іншій формі, що надається кредитором (банком) на умовах строковості, платності, зворотності та цільового характеру. Введення в оману потенційними позичальниками банківської установи здійснюється різними способами, які можуть бути об'єднані у дві групи: 1) шляхом використання спеціально створених для розкрадання кредитних ресурсів фіктивних підприємств; 2) шляхом фальсифікації документів і застосування інших прийомів обману, внаслідок чого службовці банку вводяться в оману щодо можливостей і перспектив повернення кредиту і якості його забезпечення.

На підставі аналізу літературних джерел, злочинну діяльність щодо незаконного отримання та розкрадання кредитних ресурсів банку у найбільш загальних рисах можна поділити на кілька етапів [2, с. 89–92; 3, с. 34–38].

На першому етапі створюються або використовуються не менше двох фіктивних фірм – суб'єктів господарювання, на ім'я яких планується одержання кредитів. Їх засновниками, власниками та керівниками є одні й ті самі особи – співучасники злочину. В окремих випадках керівниками фірм (директор, головний бухгалтер) призначають підставних осіб, які не мають відповідної кваліфікації для виконання покладених на них обов'язків, тому безперечно виконують вказівки осіб, які їх найняли.

На другому етапі розроблюють «пакети» підроблених документів, які вимагають банківські установи для надання кредитів. При цьому одна з фірм виступає одержувачем кредиту, інші – партнерами по угодах (купівлі-продажу, поставок тощо), якими «обґрунтовується» необхідність та господарська доцільність одержання (надання) кредиту.

На третьому етапі названий «пакет» документів особисто або через посередників (у тому числі підставних керівників фірм) подають до банківської установи. Для полегшення скоєння злочину члени злочинної групи можуть вступати у зговір з відповідальною посадовою особою банку, яка відає питаннями видачі кредитів, про дачу хабара (як правило, у доларах США) у розмірі від 10 до 50 % від суми кредиту. Після цього підписуються кредитні договори та інші документи (наприклад, договір застави, страхування кредиту та заставного майна, тощо) і кредитні ресурси перераховуються на позиковий, а згодом – на поточний рахунок фірми.

На завершальному етапі одержані гроші протягом одного-трьох днів перераховуються на рахунки заздалегідь підібраних суб'єктів господарювання, де проводиться їхня конвертація (за окремо розробленою схемою), після чого частина валюти передається керівництву банківської установи, а решта привласнюється злочинною групою. У подальшому готівкову валюту одержують особисто члени злочинної групи або підставні особи, на яких заготовляють підроблені документи. Одержання та привласнення готівкою національної валюти теж маскується підробленими документами на видачу заробітної плати на підставних чи фіктивних осіб, актами закупівлі продукції та ін.

Список бібліографічних посилань

1. Корнієнко В. В. Технологія злочинного збагачення шляхом незаконного отримання та розкрадання кредитних ресурсів банку // Дізнання та досудове слідство в ОВС:

сучасні шляхи удосконалення: матеріали наук.-практ. конф., 22 жовт. 2010 р. Харків: Вид-во Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2010. С. 93–96.

2. Чернявський С. С. Злочини у сфері банківського кредитування (проблеми розслідування та попередження): навч. посіб./за заг. ред. О. М. Джужи. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 264 с.

3. Марков В. В., Корнієнко В. В. Особливості розслідування злочинів, вчинених шляхом кредитно-фінансових операцій: практ. посіб. Харків: НікаНова, 2011. 76 с.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.98

Роман Сергійович Єрмоєнко,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Корнієнко В. В.

МЕХАНІЗМ КРИМІНАЛЬНОЇ ДІЇ ФІНАНСОВИХ ПІРАМІД

Економічне шахрайство у вигляді створення та функціонування так званих фінансових пірамід сьогодні зустрічається дуже часто. Не дивлячись на сумний досвід обманутих вкладників, чималу кількість рекомендацій щодо протидії цьому явищу, фінансові піраміди з'являються знов і знов, видозмінюючи зовнішню атрибутику та інструментарій дії. І все частіше середою вчинення злочинів у даному випадку є мережа Інтернет.

Для протидії шахрайству у вигляді фінансових пірамід необхідно зрозуміти структуру, систему і принцип дії злочинної комбінації. Визначимо основні ознаки фінансової піраміди.

1. Чітка ієрархічна структура. Як правило керівництво такої організації залишається невідомим для членів організації. Частіш за все посадова ієрархія має доволі заплутаний вигляд і відстежити безпосередньо організаторів піраміди неможливо.

2. Обов'язковою умовою вступу до фінансової піраміди є первинний платіж за членство.

3. Особам, що планують вступити до організації обіцяють значні прибутки, як правило у відсотковому співвідношенні від первинного вкладу, важливу роль відіграє той факт, що при запрошенні нових учасників відсоток виплат збільшується.

4. Відсутність будь якої документації на право займатися підприємницькою діяльністю, відсутня процедура оформлення договорів між вкладником та організацією. Або підроблення таких документів і укладення фіктивних договорів. Варто зазначити, що на таких організаціях працюють досвідчені юристи, тому на перший погляд вся документація може бути оформлена належним чином, особливо для пересічного громадянина.

5. Як правило відсутність конкретної інформації про те як саме компанія отримує свої прибутки, тобто яку продукцію випускає, або яким видом діяльності займається.

6. Виплати учасникам компанії здійснюються за рахунок нових вкладників. Цей факт як правило замовчується, маскується під легендою. Наголошується, що офіційне працевлаштування – це один з видів сучасного рабства. А членство в організації надає гнучкий графік роботи, багато часу на відпочинок, захмарні доходи, тощо.

Вербування до таких організацій проходить за такими сценаріями:

- 1) при особистій зустрічі з потенційним вкладником;
- 2) на тематичних семінарах які проводяться в великих містах, мають назви такі як «Успіх за 12 місяців», «Перший мільйон в 20 років» тощо;
- 3) особа яка вже стала учасником фінансової піраміди розповсюджує інформацію серед своїх друзів, колег, знайомих. Іноді підтверджує платоспроможність організації власним прикладом;
- 4) в останні роки агітація вкладників відбувається в мережі Інтернет.

Основним девізом таких сайтів є щось на кшталт «Зароби мільйон не встаючи з ліжка». Вкладнику пропонується лише перерахувати на зазначені реквізити компанії певну суму і через визначений проміжок часу отримати величезні прибутки.

Проаналізувавши діяльність фінансових пірамід можна зробити висновок, що представники компанії шляхом обману і зловживання довірою заволодівають чужим майном, а це підпадає під склад злочину передбаченого ст. 190 КК України, а враховуючи той факт, що така компанія має велику ієрархічну структуру і попередні домовленості, то можна кваліфікувати це діяння за ч. 4 ст. 190 КК України – шахрайство вчинене організованою групою або в особливо великих розмірах.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.98

Владислав Олександрович Петров,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Корнієнко В. В.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНВЕРТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ

Створення «конвертаційних центрів» (КЦ) та легалізація (відмивання) грошових коштів або іншого майна, здобутого злочинним шляхом є необхідною умовою існування та розвитку більшості «тіньових» кримінальних економічних структур. Легалізація за своєю суттю – це діяльність по виведенню «брудних» грошових коштів з тіньової сфери економіки і розміщення (інтеграція) їх у сферу законного обігу за допомогою фінансових операцій та використання мережі фіктивних фірм, які входять до складу так званих «конвертаційних центрів».

Основною ознакою незаконної діяльності з конвертації коштів є створення фіктивних фірм (ст. 205 КК України). У літературі це явище давно описано як «фірми одностенки». Назв їх багато: окрім «одностенок» їх часто звуть також «фасадними», «метеликами», «порожніми», «фантомами». Є і інші назви в яких вказується на прояви фіктивності. Однак, сутність не у назві. Важливо розуміти, що по-перше, ці компанії не створюються з метою займатися забороненими або незаконними видами діяльності; по-друге, вони можуть створюватись в процесі проходження повної державної реєстрації. І тільки потім виявляються ознаки фіктивності.

Серед ознак фіктивності фірм, на наш погляд, можуть бути: 1) заснування фірми за допомогою нелегальних методів; 2) придбання вже існуючої; 3) уникнення постановки на податковий облік при наявності печатки та рахунку у банку; 4) відсутність відомостей про здійснення діяльності як суб'єкта господарювання; 5) неможливість визначити місцезнаходження співробітників або характеру їх діяльності; 6) невідповідність оборотів по рахункам сумам податкових платежів; 7) поєднання в одній особі засновника, керівника і головного бухгалтера фірми. Зазначимо, що методика виявлення ознак фіктивних фірм різниться в залежності від напрямків злочинної діяльності (експорт-імпорт товарів та послуг, відшкодування податку на додану вартість, «офшорна» діяльність та ін.).

Фіктивне підприємництво є структурним елементом КЦ. Отже, «конвертаційний центр» являє собою мережу зареєстрованих у встановленому законом порядку підприємств, створених організованими злочинними групами не для заняття статутною підприємницькою діяльністю, а для проведення тіньових фінансово-господарських операцій, зокрема, для незаконної конвертації гривні у вільно конвертовану валюту. Через рахунки таких фіктивних структур в Україні щорічно в закордонні банки переводилися мільйони доларів США. Усе частіше створюються КЦ, які працюють з національною валютою та займаються переведенням безготівкових коштів в готівкові і навпаки. Фіктивні підприємства використовуються або з метою концентрації незаконно отриманих грошових коштів або операцій з коштами, що були отримані законним шляхом, але приховуються від оподаткування. Серед нових способів отримання готівки з рахунків фіктивних фірм – є використання карткових рахунків фізичних осіб.

Комерційні банки є невід'ємною складовою КЦ у схемах легалізації грошових коштів, отриманих злочинним шляхом. Практично, безпосередня участь банківських установ у ланцюгу злочинного збагачення полягає у наступних діях по підготовці, скоєнні та прихованні злочинів:

- забезпечення зовнішньоекономічних контрактів фіктивних підприємницьких структур валютними коштами, легально отримуваними через уповноважені банки;

- використання лоро-рахунків для перерахування грошей і купівлі іноземної валюти;

– переведення безготівкових коштів в готівку з використанням фіктивних фірм. Використовують наступні фінансові інструменти: рахунки фізичних осіб, лоро-рахунки, система електронних розрахунків, вексельну форма розрахунків тощо.

Розподіл ролей між учасниками групи визначається загальними задумами учасників центру «конвертації». У структурі конвертаційного центру, виділяються: керівництво, диспетчер, дилери, юристи та особи, що здійснюють прикриття злочинної діяльності та заходи безпеки. Керівництво конвертаційних центрів здійснюють особи, які знайомі із порядком здійснення банківських розрахунків, веденням підприємницької діяльності та бухгалтерським обліком. Як правило, роль керівників конвертаційних центрів, виконують посадові особи банківських установ. Управління діяльністю даної структури здійснюється через мережу «дилерів» і «диспетчера».

Одержано 20.04.2017

УДК 343.982.3

Володимир Ельчин огли Велієв,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Гусєва В. О.

ХАРАКТЕРНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАПАХОВИХ СЛІДІВ У СЛІДЧІЙ ПРАКТИЦІ

Одорологія (від лат. *odor* – запах і *logos* – вчення) являє собою систему науково розроблених прийомів і технічних засобів виявлення, вилучення, зберігання і дослідження запахових слідів з метою розкриття, розслідування і запобігання правопорушень. Основне значення судової одорології полягає в можливості ідентифікації злочинця, який залишив запахові сліди на місці скоєння злочину. У свою чергу, під запаховими слідами розуміють леткі виділення, що містяться в поті і крові людини, стабільно віднайдені організмом і відображають його унікальні особливості.

Природа і механізм утворення запаху свідчить про те, що майже всі матеріальні тіла несуть запахову інформацію, яка є або власною, або придбаною від іншого тіла. Сліди запаху володіють певною стійкістю в зовнішньому середовищі (здатні зберігатися певний час), часто не сприймаються самою людиною і, отже, не контролюються нею. Тому наприклад, взаємний контакт потерпілого і злочинця, а також кожного з них з предметами навколишньої обстановки, обумовлює утворення і взаємне перенесення різноманітних мікрооб'єктів: волос, крові, поту та інших виділень людського організму.

У слідчій практиці найчастіше звертаються дослідів запаху людини. Всі об'єкти, яких так чи інакше торкалась людина, або частки, які відділились від її тіла або одягу несуть запахову інформацію. Такими носіями запахових слідів є:

а) шматки тканини, волосся, кров, потожирові речовини, сперма, слина та інші виділення, які відділились від тіла людини і пов'язані з її фізіологічною діяльністю; б) предмети постійного контакту з тілом людини: одяг, взуття, особисті речі, наприклад, окуляри, гаманець, сумка, носова хусточка, запальничка, гребінець, милиця, парасолька тощо; в) об'єкти тимчасового контакту з тілом людини – знаряддя вчинення злочину, предмети праці та інструменти, речі матеріальної обстановки, яких торкалась людина.

Звідси, кожний вид інформації потрібно фіксувати окремо в певній послідовності. Так, в першу чергу треба закріпити запахову інформацію (законсервувати запах), наприклад, в об'ємному сліді взуття; потім з цього сліду можна виготовити гіпсовий зліпок. Знаряддя злочину, яке тримав у руках злочинець, не можна брати голими руками, якщо потрібно для його розшуку використати запаховий слід, який є на інструменті. Передусім для цього з нього потрібно зробити забір запахового сліду або зберегти знаряддя в герметичній упаковці до його використання, наприклад, вибірки підозрюваного.

Сьогодні в слідчій практиці існує проблема збирання одорологічних слідів. З метою вилучення таких слідів слідчому необхідно здійснити ряд додаткових дій: викликати на місце події кінолога з собакою, обмежити доступ будь-кого на місці події, бо можуть залишитися сторонні запахи. Так само необхідно правильно вилучити запахові сліди, щоб надалі їх можна було використовувати при проведенні одорологічної експертизи. Все це ускладнює слідчий огляд, тому практичні працівники часто нехтують можливістю вилучення запахів слідів, оскільки на один лише огляд місця події витрачається значна кількість сил і часу, і тому їм простіше збирати «традиційні» сліди злочину. Рішення даної проблеми полягає у включенні до слідчо-оперативної групи крім фахівця-криміналіста, фахівця, який володіє знаннями в області збирання запахів слідів, що в свою чергу полегшить роботу слідчого і виключить можливі помилки в їх виявленні, фіксації і вилученні.

Дослідження запахів слідів людини, об'єктивно націлене на встановлення походження запахів слідів від конкретних осіб при комплексному експертному дослідженні волосся, слідів крові, предметів одягу тощо; встановлення учасників події по їх запаховим слідам; встановлення індивідуального запаху однієї і тієї ж особи в слідах, вилучених з різних місць злочинів; встановлення приналежності предметів певній особі (знайдених на місці події і інших місцях або виявлених у злочинця або інших осіб) тощо.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що в подальшому предметом обговорення повинен стати не просто факт використання запахів слідів у кримінальному судочинстві, а й наукова обґрунтованість використовуваної методики та оцінка отриманої за її допомогою інформації.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.985

Анатолій Олександрович Вітвіцький,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Пазинич Т. А.

ПРО АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ

Торгівля людьми представляє собою кримінальний бізнес, який за рівнем злочинного доходу займає третє місце після наркобізнесу та торгівлі зброєю. Аналіз досвіду правоохоронних органів у виявленні і розслідуванні торгівлі людьми свідчить про наявність неабияких труднощів у цьому напрямку. Основна проблема пов'язана із тим, що ця злочинна діяльність часто маскується оболонкою цивільно-правових відносин. Наприклад, усиновленням, працевлаштуванням, наданням медичних послуг людині чи іншими відносинами. Зараз існує дуже багато сфер легальної діяльності, під прикриттям якої здійснюється фактично «торгівля живим товаром».

Аналіз спеціальної літератури з питань розслідування торгівлі людьми свідчить про те, що основна увага науковців зосереджена тільки на одному різновиді цього злочину, а саме на вербуванні, продажі та втягуванні молодих жінок в систему сексуального рабства. Інші ж прояви цього злочину у кращому випадку тільки згадуються. Механізм їх вчинення, особливості розслідування залишаються малодослідженими.

На наше переконання, для розробки ефективного механізму боротьби із таким вкрай небезпечним явищем, як торгівля людьми, необхідно встановити і детально дослідити всі прояви даного кримінального бізнесу. Адже саме криміналістична класифікація повинна виступати основою для вироблення практичних рекомендацій з розслідування цих різноманітних злочинів.

Приймаючи до уваги, що торгівля людьми у будь-яких проявах вчинюється з метою подальшої експлуатації жертви, а характер експлуатації залежить повністю від характеристики жертви, саме ці критерії ми пропонуємо брати за основу класифікації.

Так, в залежності від характеристики жертви і виду експлуатації нами запропонована наступна криміналістична класифікація торгівлі та інших незаконних угод щодо людини.

1. Вербування, перевезення, продаж молодих жінок з метою передачі їх в сексуальне рабство.

2. Вербування і продаж жінок з метою примусу їх до вагітності, виношування дитини і передачі її після пологів (експлуатація як сурогатних матерів).

3. Передача співробітниками інтернатів і дитячих будинків дітей через механізм усиновлення (удочеріння) особам з патологічними сексуальними потребами.

4. Передача медичним персоналом психічно хворих людей або тих, що знаходяться в тяжкому (без свідомості) стані внаслідок коми, паралічу ЦНС, а також залежних від апаратів стимуляторів серця чи вентиляції легень для подальшої трансплантації їх органів, або для проведення дослідів над ними.

5. Вербування, перевезення, передача і продаж людей з метою трудової експлуатації (виконання будівельних, сільськогосподарських чи інших робіт).

6. перевезення і передача батьками (опікунами, попечителями) за винагороду дітей в фотостудії для виготовлення порнографічних матеріалів.

7. перевезення і передача батьками (опікунами, попечителями) дітей з метою використання їх у жебрацтві, або для використання їх в якості донорів для трансплантації органів.

8. Передача і продаж новонароджених медичним персоналом пологових будинків особам, які не можуть мати дітей внаслідок безпліддя, або для подальшого використання дитини в якості донорів для трансплантації їх органів чи матеріалу для виділення стовбурових клітин.

Розроблена і запропонована нами криміналістична класифікація торгівлі людьми звичайно не містить переліку всього різноманіття проявів цього злочину, але вона може слугувати принциповою схемою для розробки методики розслідування цього надзвичайно різноманітного виду злочинів.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.982.3

Олександр Олександрович Орлов,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Пазинич Т. А.

ПРО СПОСОБИ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ

Законом України «Про поліцію» від 2 липня 2015 року (далі – Закон) встановлені повноваження поліцейського застосовувати вогнепальну зброю в якості виключного, найбільш суворого заходу примусу. Пункт 4 статті 46 Закону містить чіткий перелік випадків, в яких поліцейський уповноважений застосовувати зброю на ураження. Пункт 6 цієї ж статті вказує на випадки, коли зброя може застосована без попередження. Всі названі Законом випадки пов'язані із необхідністю поліцейського захистити своє життя і здоров'я, обов'язком захистити свого напарника, членів своєї сім'ї, пересічних громадян, а також виконанням покладених на нього завдань, зокрема звільнення заручників, затримання правопорушника та інших. І начебто все вірно, і Законом встановлено гарантії безпеки поліцейського. Але не все так просто!

Так, пунктом 9 статті 46 заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також вогнебезпечних та вибухонебезпечних місцях.

Приймаємо до уваги той факт, що офіційно на озброєнні поліцейського Національної поліції України знаходиться пістолет Форт-17, а фактично в користуванні перебуває ще ПМ (обидва з набоями 9 мм). Відповідно тактико-технічної характеристики при пострілі з цих пістолетів вбивча сила кулі зберігається до 300–350 метрів. Ці дані дають підстави для висновку про те, що в межах міста застосовувати названі види зброї Законом заборонено.

Адже, дослідження механізму пострілу з пістолетів Форт-17 і ПМ, а також пробивної сили кулі 9 мм, свідчить про те, що навіть прицільний постріл у правопорушника може ушкодити сторонню людину або пошкодити небезпечний об'єкт (наприклад, газопровід будинку). А, більшість випадків застосування вогнепальної зброї поліцейськими пов'язана із вогнем на відстані до 10 метрів. В таких умовах куля, потрапивши в тіло правопорушника, пробиває його наскрізь і продовжує рух, зберігаючи вбивчу силу як мінімум ще 100 метрів. А, на цій дистанції можуть бути вражені люди: пересічні громадяни, заручники, інші поліцейські.

Для вирішення зазначеної проблеми, на нашу думку, необхідно, крім внесення відповідних змін до пункту 9 статті 46 закону України «Про поліцію», переглянути характеристику набоїв для зброї поліцейських. Зокрема, впровадити використання патронів з так званими експансивними кулями. Розглянемо особливості цих боєприпасів.

Експансивна куля (від англ. *Hollow point bullet*) – особливий вид боєприпасів, що характеризується наявністю в верхній головній частині кулі виїмки. Така будова кулі призводить до того, що при потрапленні в перешкоду (тіло людини, наприклад) куля нібито «розкривається». Звідси й назва – від англ. *expansion* – розширення, розкривання.

Досліджуючи історію появи і використання експансивних куль, слід звернути увагу на те, що ці набої вперше широко використовувала англійська армія під час бойових дій 1897–1898 роках. Кулі демонстрували тоді вражаючу забійну силу. Поранені солдати не тільки не могли продовжувати бій, їх важко було врятувати від крововтрати і масивних ушкоджень, що спричиняла розгорнута куля, які перекидалась у рановому каналі. Виготовлялись ці боєприпаси на початку XIX століття на одній з британських фабрик, розташованої на території Індії.

Згодом міжнародною спільнотою було визнано використання експансивних куль негуманним. Так, у 1979 році на Міжнародній конференції ООН по забороні та обмеженню застосування конкретних видів зброї, ці набої були заборонені у використанні збройними силами держав у конфліктах.

Оскільки заборона на використання експансивних куль поширювалась тільки на регулярні армії та військові дії, даний тип боєприпасів залишався на озброєнні органів правопорядку ряду країн. Також експансивні кулі активно використовуються для полювання на середню та велику дичину.

Основною перевагою цих набоїв є знижений ризик рикошету та велика зупиняюча дія. Особливість траєкторії їх руху обумовлює те, що вони завдають максимальних пошкоджень тканинам і органам в тілі людини, спричиняють

сильний больовий шок і значну крововтрату, зупинити яку практично неможливо. Експансивні кулі, потрапляючи в тіло, розкриваються всередині, подібно до квітки («квіти смерті»). При цьому утворюються характерні рвані рани і об'ємні пошкодження внутрішніх органів на тілі людини. Здатність миттєво зупинити нападника при виключеному рикошеті або пробитті навиліт найбільш затребувана в правоохоронних органах. Такі кулі можуть використовуватися там, де інші боеприпаси можуть призвести до спричинення серйозних побічних пошкоджень. Наприклад, пошкодити заручників, або обшивку літака чи прилади. Такі снаряди дозволять уникнути випадкових жертв в разі перестрілки в людних місцях, адже кулі будуть просто застрягати в перешкодах або в тілі злочинця.

Набої, споряджені експансивними кулями не мають ідеальної балістичної форми, тому їх використання ефективне тільки на порівняно коротких дистанціях.

Необхідно зазначити, що експансивні кулі як боеприпаси вже стоять на озброєнні правоохоронців в багатьох країнах світу, зокрема активно використовують підрозділами спеціального призначення. На цей досвід слід звернути увагу і розглянути можливість впровадження використання експансивних куль як боеприпасів Національної поліції України.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.985

Юлія Василівна Тимошенко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Пазинич Т. А.

ЩОДО ПРОПОЗИЦІЙ ПРО ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ СЛІДЧИХ І ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Останнього часу все частіше через засоби масової інформації (випуски новин, журналістські розслідування) надходять данні про факти вчинення злочинів проти дітей. Це й діяльність в соціальних мережах групи «Синій кит», куратори якої фактично схиляють до суїциду молодь. Це й численні випадки посягань на статеву недоторканість дітей з боку осіб хворих на педофілію, та інші не менш резонансні злочини. Занепокоєння викликає і ріст зафіксованих правоохоронними органами фактів жорстокого поводження з дітьми з боку батьків, опікунів, вихователів, вчителів. При тому, що такі злочини характеризуються надзвичайно високим рівнем латентності, і більшість випадків залишається поза офіційною статистикою.

Багато вчених спрямовували свої дослідження на встановлення причин, за яких доросла людина обирає своєю жертвою найбільш незахищену і вразливу

істоту – дитину. Психологи, психіатри, кримінологи давно прийшли до висновків, що психофізичні травми отриманні в дитинстві, переростають у комплекси дорослої людини і часто формують різного роду патології поведінки. В тому числі важкі патології, пов'язані із сексуальними відхиленнями, педофілією зокрема, садистські, мазохистські уподобання чи девіації. Криміналісти дано встановили залежність між патологічною залежністю від насильства у серійних вбивць і травмами, що були ними отриманими в дитинстві.

Зараз наша держава знаходиться у стані перебудови і формуванні європейських стандартів життя. На наше переконання, одним з ключових, найважливіших напрямків, окрім економічного зростання, виступає захист дітей від злочинних посягань на їх права, життя, здоров'я, статеву недоторканість.

Окремим пріоритетним напрямком роботи поліції повинні стати попередження, своєчасне виявлення і припинення небезпечних жорстоких дій батьків, вчителів, вихователів, а також дій осіб, які страждають на сексуальні девіації у вигляді тяги до дітей. Як забезпечити основні кроки у цьому напрямку? Хотілось би запропонувати своє бачення.

Кримінальний кодекс України містить багато норм, що охоплюють злочини, що вчиняються проти дітей з боку батьків, а також інших осіб. Іноді це окремі склади злочинів, як, наприклад: стаття 150 «Експлуатація дітей»; стаття 166 «Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною». Але здебільшого статті, що встановлюють відповідальність за вчинення насильницьких злочинів, містять тільки частину як кваліфікуючу ознаку, що обтяжує покарання – вчинення таких дій щодо дитини (малолітньої особи). Окремої категорії – «Злочини проти дітей» немає.

Нажаль, ці злочини не вивчаються окремо майбутніми поліцейськими, як не вивчається предмет доказування у таких провадженнях і особливості самої процедури розслідування. Окремої уваги заслуговує і проблема своєчасного виявлення злочинів проти дітей. Адже, якщо батько або мати знущались над дитиною, б'ють, принижують, застосовують жорстокі міри покарання, що мають ознаки катування, морять голодом, – вони зацікавлені скрити свої дії, а не повідомляти про них в поліцію.

Навіть якщо про факти вчинення злочинів проти дітей стає відомо, виникає цілий ряд проблем перевірки цієї інформації для встановлення ознак складу конкретного правопорушення. Наприклад, якщо помічає ганебний стан дитини вчитель, вихователю або сусід й повідомляє про злочин в поліцію, слідчий зобов'язаний залучити для проведення допиту дитини, медичного обстеження (експертизи) та інших слідчих (розшукових) дій законного представника і захисника прав дитини – батька або матір. Така вимога закону! Але ж фактично ці особи підозрюються у вчиненні злочину, відповідно зацікавлені заважати встановленню істини при розслідуванні.

Стаття 63 Конституції надає право відмовитись давати показання відносно себе і своїх близьких. Відповідно, використовуючи можливість впливати на поведінку дитини, та свої законні права, батьки мають змогу ухилитись від відповідальності і продовжити знущатись над дитиною. Виникає замкнуте коло.

На наше переконання, необхідно виділити окрему категорію «Злочини проти дітей» та детально дослідити особливості їх розслідування, включаючи порядок дій працівників поліції (патрульних, слідчих), яким надійшла початкова інформація про жорстоке поводження з дитиною в родині. Курсанти, як майбутні поліцейські, повинні чітко знати процесуальні і тактичні особливості порядку дій в ситуації, коли виявляють такі злочини. Адже вони суттєво відрізняються від загальної процедури.

Хотілось би також запропонувати впровадження просвітницької діяльності для учнів середніх шкіл, їх батьків, вихователів, вчителів щодо наступних тематик: 1) безпека спілкування з незнайомими особами в соціальних мережах 2) міри допустимості фізичних покарань дітей в рамках виховання; 3) способи заміни фізичних покарань дитини; 4) поняття і прояви педофілії та інших сексуальних відхилень в поведінці; 5) порядок виклику і звернення до патрульної поліції.

Запропонована консультаційна робота з дітьми, їх батьками, вчителями може здійснюватись курсантами разом із викладачами та патрульними поліцейськими, що обслуговують територію навчальних закладів. Такий підхід дозволить не тільки попереджати й своєчасно виявляти злочини проти дітей, а й дозволить виконувати профорієнтаційне завдання – привертати увагу до діяльності поліції та можливості вступу на навчання до нашого університету.

Одержано 20.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 1**

УДК 343.132

Владислав Ігорович Анпілогов,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Фоміна Т. Г.

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ПОНЯТИХ
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ**

Під час досудового розслідування, а саме при проведенні слідчих (розшукових) дій законодавцем передбачена необхідність залучення понятих. У ч. 7 ст. 223 КПК зазначено, що слідчий, прокурор зобов'язаний запросити не менше двох незаінтересованих осіб (понятих) для пред'явлення особи, трупа чи речі для впізнання, огляду трупа, в тому числі пов'язаного з експертизою,

слідчого експерименту, освідкування особи. Винятками є випадки застосування безперервного відеозапису ходу проведення відповідної слідчої (розшукової) дії. Обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи здійснюються з обов'язковою участю не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії.

Вчені-процесуалісти не мають єдиної думки щодо участі понятих у кримінальному провадженні. Серед них є як прихильники участі понятих, так і прихильники скасування інституту понятих як такого. Головними аргументами першої групи науковців є те, що поняті забезпечують процесуальні гарантії прав особи у кримінальному судочинстві, виключається можливість фальсифікації доказів правоохоронними органами, підвищується надійність достовірності отриманих доказів тощо. Таку наукову позицію висловлюють М. Вандер, В. Ісаєнко.

Аргументами представників протилежної позиції (О. Р. Михайленко, О. Л. Буленко) є незацікавленість громадян в участі при здійсненні кримінального судочинства, складність процедури залучення понятих до процесуальних дій, формальний підхід до вибору понятих, розвиток технічних засобів фіксування інформації.

На нашу думку, головною проблемою залучення понятих при огляді місця події, а також при проведенні інших слідчих дій є, перш за все, порядок їх залучення. Законодавець визначив, що поняті залучаються у кількості не менше двох осіб. Разом з тим, якщо огляд місця події здійснюється в лісі, в полі, тобто далеко від населеного пункту і слідчо-оперативна група повинна прибути на місце події якомога швидше, то знайти понятих завчасно не завжди є можливим. Крім того, у деяких випадках доцільно залучити більше двох понятих, наприклад, при проведенні слідчого експерименту, на якому з'ясовуватимуть обставини, за яких особа випала з вікна багатоповерхівки (у такому випадку, двоє понятих будуть знаходитись в середині квартири, двоє-на вулиці під вікном). Але це все за умови відсутності належного технічного засобу для безперервної відео фіксації слідчої (розшукової) дії.

Наступною проблемою, що пов'язана з участю понятих у кримінальному провадженні, є небажання громадян бути залученими в якості понятих, оскільки це втрата власного часу, і не лише під час проведення слідчої (розшукової) дії, а й після її закінчення. Це пов'язано із тим, що поняті можуть бути викликані до судового засідання та допитані у якості свідків. Відповідальність за відмову громадянина бути понятим законодавством не передбачена, а от за відмову від дачі показань в суді – передбачена у ст. 385 Кримінального кодексу України.

З урахуванням вказаного, можна прийти до наступного висновку. Незважаючи на вказані недоліки участі понятих під час кримінального провадження, важливою перевагою є те, що за допомогою вказаних учасників можна перевірити законність проведених слідчих (розшукових) дій, їх участь має дисциплінуюче значення для слідчого, прокурора або особи, яка проводить слідчу (розшукову) дію за дорученням. Разом з тим, постають питання.

Чи можливо досягнути законності проведення процесуальних дій завдяки застосуванню технічних засобів фіксування кримінального провадження? Чи можливо відмовитися від понять у кримінальному судочинстві, повністю покладаючись на технічні засоби? На нашу думку, від понять в кримінальному провадженні можна відмовитись, за умови повного оснащення технічними засобами фіксування кримінального провадження слідчих підрозділів органів Національної поліції України.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.137

Антон Андрійович Антропов,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: ст. викладач кафедри Сичов С. О.

ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО АБО ПРОКУРОРА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Однією з основних форм забезпечення імплементації конституційного права людини на справедливе судочинство є можливість оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді під час досудового розслідування, що знайшло своє відображення у Кримінальному процесуальному кодексі України прийнятого у 2012 році, а саме в Главі 26. Так, цей порівняно новий інститут кримінального процесуального законодавства виокремлює чотири окремі порядки оскарження рішень під час досудового розслідування: 1) оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування; 2) оскарження недотримання розумних строків, 3) оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування; 4) оскарження слідчим рішення, дій чи бездіяльності прокурора.

Насамперед, слід зазначити, що КПК не визначає, чітку процесуальну форму та зміст скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора під час досудового розслідування. При цьому, це питання є особливо важливим, оскільки законодавець у цьому випадку не встановлює правове становище особи, яка подає оскарження, а також не визначено предмет оскарження та перелік вимог які можна пред'явити особа яка збирається оскаржувати відповідне рішення. На нашу думку, оскільки відповідно до тлумачного словника той, хто скаржиться, є скаржником тоді необхідно додати це визначення до системи операційних дефініцій та визначити правомочність суб'єкта звернутися до суду із скаргою на рішення, дію чи бездіяльність слідчого або прокурора.

Ця прогалина у законодавстві спричиняє дихотомію у тлумаченні прав та обов'язків особи яка подає скаргу, та дозволяє визначати правовий статус

такої особи слідчими суддями на власний розсуд. На нашу думку, правами особи яка оскаржує відповідне рішення можуть бути: право брати участь в судовому засіданні, право ставити питання, які є предметом судового розгляду, право користуватися правової допомогою адвоката та інше.

До того ж, цікавим є той факт що рішення слідчого про закриття кримінального провадження суб'єктами оскаржене бути не може, хоча водночас таке саме рішення прокурора успішно оскаржується. Правду кажучи насамперед таке спостереження, пояснюється з тим, що слідчий приймає такі рішення тільки у провадженнях, в яких нікому не повідомлялось про підозру, у іншому випадку кримінальне провадження може бути закрите тільки за рішенням прокурора.

Підсумовуючи наші спостереження можна сміливо зробити висновок, що подальші обговорення проблематики пов'язаної з застосуванням порядку оскарження до суду рішень, дій та бездіяльності слідчого або прокурора вбачається надзвичайно актуальним і сприятиме формуванню єдиної судової практики, гарантуванню права кожного на справедливий суд.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.13

Вадим Віталійович Воробець,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Романюк В. В.

ЗМІСТ І ЗНАЧЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШВИДКОГО, ПОВНОГО ТА НЕУПЕРЕДЖЕНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ І СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ ЯК ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

В сучасній Україні громадськість дедалі більшу увагу приділяє діяльності органів держави, а саме: органів досудового розслідування, прокуратури і суду, на яких покладаються виконання завдань кримінального провадження, оскільки, відповідно до ст. 3 Конституції України, держава відповідає перед людиною за свою діяльність, тобто діяльність своїх органів, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Завданнями кримінального провадження (згідно зі ст. 2 КПК України) є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнений до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана

необґрунтованому процесуальному примусу, і щоб до кожного учасника провадження була застосована належна правова процедура.

Серед загально-соціальних завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 КПК України завдання забезпечення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування і судового розгляду займає особливе місце, якому притаманна свій зміст та значення.

Швидкість полягає в обов'язку органів досудового розслідування, прокуратури та суду встановити обставини вчинення правопорушення, особу, яка його вчинила, а також його наслідки за допомогою процесуальних засобів та провести всі необхідні процесуальні дії і прийняти процесуальні рішення у якомога стислий строк, без невинуватної затримки, але у будь-якому разі не пізніше граничного строку, тобто в розумні строки, які відповідно до ст. 28 КПК України визначаються як строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та рішень, і які не можуть перевищувати передбачені чинним КПК України строки.

Повнота полягає в тому, що у кожному кримінальному провадженні повинні бути встановлені всі обставини вчинення правопорушення, які входять до предмета доказування, визначеного в ст. 91 КПК України.

Неупередженість знаходить своє значення в тому, що кримінальне провадження має здійснювати уповноважена особа, яка не має власного інтересу в його кінцевому результаті, тобто значення полягає в обов'язку органів досудового розслідування, прокуратури та суду об'єктивно, без необґрунтованої підозри та обвинувального ухилу встановити і всебічно розглянути, за допомогою зібраних доказів, всі обставини вчиненого кримінального правопорушення. Зазначимо, що на сторону обвинувачення покладається обов'язок доказування всіх обставин вчиненого правопорушення.

Виходячи з вищезазначеного стає зрозумілим зміст і значення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування та судового розгляду, яке полягає в тому, що всі процесуальні дії, які направлені на виявлення осіб, що вчинили кримінальне правопорушення й відновлення прав, свобод та законних інтересів осіб, чиї права були порушені, а також прийняття процесуальних рішень повинні бути реалізовані у найкоротший строк із забезпеченням повноти і неупередженості.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.132

Тетяна Валеріївна Гавриленко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Фоміна Т. Г.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ОТРИМАННЯ ЗРАЗКІВ БІОЛОГІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ

Одним з процесуальних джерел доказів у кримінальному провадженні, згідно ч. 2 ст. 84 КПК України, являється висновок експерта. Як й всі інші докази, що мають значення для кримінального провадження, висновок експерта повинен відповідати таким законним вимогам як належність, достатність та допустимість.

Відповідно до ч. 3 ст. 101 КПК України висновок експерта повинен ґрунтуватися на відомостях, що експерт сприймав безпосередньо або вони стали йому відомі під час дослідження матеріалів, що були надані для проведення дослідження. Отримання зразків для проведення експертизи регулюються ст. 245 КПК України, в якій зазначено, що вони відбираються стороною кримінального провадження, яка звернулася за проведенням експертизи або за клопотанням якої експертиза призначена слідчим суддею. У випадку, якщо проведення експертизи доручено судом, відібрання зразків для її проведення здійснюється судом або за його дорученням залученим спеціалістом.

Об'єктами експертного дослідження часто являються біологічні сліди людини, що містять в собі значну криміналістичну інформацію про контактну взаємодію певної особи з кримінальним діянням. Тому для органів досудового розслідування та суду важливе значення має законне проведення такої процедури як відібрання біологічних зразків – об'єктів різних видів експертиз, наприклад, судово-імунологічної, судово-цитологічної чи, особливо, судово-медичної молекулярно-генетичної експертиз, щоб відповідати такій вимозі як допустимість доказу.

Відібрання біологічних зразків здійснюється на підставі постанови прокурора. У разі відмови особи надати добровільно біологічні зразки – за ухвалою слідчого судді на підставі клопотання сторони кримінального провадження. Цей порядок відібрання відповідних зразків має довготривалий характер, а ще й дещо ускладнений, який обмежує самостійність і незалежність слідчого. Тому виникає питання: навіщо слідчого, як сторону кримінального провадження, наділяти правом призначати експертизу, але при цьому обмежувати його в самостійному, без ухвали слідчого судді та постанови прокурора, відібранні для неї зразків? Зобов'язати слідчого, прокурора відібрати примусово зразки також може слідчий суддя у разі, якщо клопотання про це було подано стороною захисту.

Слід зазначити, що біологічні зразки для проведення експертизи відбираються за правилами, встановленими для освідування особи, відповідно до

ст. 241 КПК України. Якщо відібрання зв'язків пов'язано із оголошенням особи, то вони повинні реалізовуватись тільки особою тієї ж статті, при цьому слідчий і прокурор можуть не бути присутніми, щоб при цьому не мали місце приниження честі та гідності особи. За необхідності дану процедуру треба проводити із залученням судово-медичного експерта або лікаря, який може визначити кількість зразків для проведення порівняльного дослідження. Якщо ж відібрання зразків здійснюється примусово, то на нашу думку, потрібно обов'язково залучати понятих, хоча це прямо у КПК України не передбачено.

Спочатку особі перед даною процедурою пред'являється постанова прокурора, роз'яснюються її права і пропонується добровільно надати зразки. Про відібрання у особи біологічних зразків складається протокол. Якщо ж особа відмовляється добровільно надати об'єкти для експертизи, сторона кримінального провадження, як зазначалося вище, повинна звернутися з клопотанням про отримання зразків для експертизи до слідчого судді, якщо неможливо отримати дані зразки в інший спосіб. Особі, у якій примусово відібрали біологічні зразки, надається копія протоколу про проведення даної процесуальної дії.

Підсумовуючи вищевказане, зазначимо, що у національному кримінальному процесуальному законодавстві чітко не визначено процесуальний порядок отримання зразків для експертизи з прямим розподілом функцій суб'єктів, які повинні здійснити таке відбирання. Оскільки органи досудового розслідування та суд, здійснюючи дану процесуальну дію за аналогією, можуть зловживати правом. Тому дане питання потребує більш чіткого врегулювання на рівні закону з метою подолання сумніву учасників кримінального провадження в законності здійснення щодо них такої процесуальної дії як отримання зразків для експертизи.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.13

Маргарита Миколаївна Гашевська,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Романюк В. В.

ДОМАШНІЙ АРЕШТ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Кримінальний процесуальний кодекс України, прийнятий у 2012 році суттєво змінив систему запобіжних заходів кримінального провадження порівняно з КПК 1960 р. Для реалізації забезпечення прав і свобод людини, що, у відповідності до ст. 3 Конституції України є найвищою соціальною цінністю, в країні проводяться радикальні перетворення в різних галузях права, в тому числі в галузі кримінального процесуального права. Одним із проявів означеного

реформування стало запровадження в чинному КПК України такого запобіжного заходу, як домашній арешт, який фактично є альтернативою триманню під вартою.

Відповідно до ст. 181 КПК України домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби. Домашній арешт може бути застосований до особи, яка підозрюється (обвинувачується) у вчиненні злочину, за вчинення якого передбачено покарання у виді позбавлення волі. Застосування на практиці цього запобіжного заходу на протязі останніх чотирьох років виявило чимало процесуальних неузгодженостей. Розглянемо одну з них. Так, відповідно до ст. 219 КПК України, досудове розслідування у кримінальних провадженнях в яких особа підозрюється у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину може бути продовжено до 12 місяців. В той же час, максимальний строк тримання особи під домашнім арештом згідно з ч. 6 ст. 181 КПК України не може перевищувати 6 місяців. У такій ситуації виникає питання щодо порядку дій уповноваженої службової особи коли до підозрюваного обраний саме цей запобіжний захід, а розслідування ще не закінчено і, відповідно, перебування особи на свободі може призвести до порушення ним процесуальних обов'язків, чи може бути застосовано до нього запобіжний захід у вигляді застави або, наприклад, особистого зобов'язання.

Нам вбачається, що якщо при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту більш м'які запобіжні заходи не застосовувалися у зв'язку з неможливістю забезпечення належної поведінки підозрюваного, то і після закінчення строку дії цього запобіжного заходу не може бути поставлене питання про застосування таких запобіжних заходів. У такому випадку безальтернативно до підозрюваного необхідно застосовувати такий запобіжний захід як тримання під вартою. Але, на наш погляд, це положення не можна назвати гуманним і справедливим, оскільки на підозрюваного не може бути перенесений тягар відповідальності за те, що слідчий не закінчив розслідування у 6-місячний строк. З огляду на викладене, варто передбачити у ч. 6 ст. 181 КПК України можливість продовження строку дії ухвали слідчого судді про тримання особи під домашнім арештом до 12 місяців.

Аналізуючи положення ст. 181 КПК України, у частині, що регламентують процедуру застосування домашнього арешту, виникає нагальна потреба в аргументуванні їх необхідності саме тому, що домашній арешт сприятиме більшості осіб «не втратити себе в суспільстві», тобто дозволить деяким особам продовжувати працювати, забезпечувати себе та своїх рідних, підтримувати соціальні зв'язки, тощо.

Отже, домашній арешт – це більш гуманний запобіжний захід порівняно з триманням під вартою, і його запровадження з метою зменшення кількості порушень прав людини, допущених при триманні осіб під вартою, на що Європейський суд з прав людини звертає увагу у своїх рішеннях, є прогресивним

кроком для чинного кримінального процесуального законодавства, але, при цьому таким, що потребує подальшого удосконалення.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.13

Ірина Олегівна Гречан,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Романюк В. В.

ВИКЛИК УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ДО ОРГАНУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЧИ СУДУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Чинний КПК України у положеннях статей 133 та 134 наділяє слідчого, прокурора та слідчого суддю правом викликати будь-якого учасника кримінального провадження до органу досудового розслідування чи до суду, але, з урахуванням проведення на частині території України антитерористичної операції та окупації Автономної Республіки Крим, слід враховувати специфіку здійснення такого заходу забезпечення кримінального провадження.

Відповідно до кримінального процесуального законодавства України, особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою, крім того у ч. 5 ст. 139 КПК України передбачені наслідки неприбуття на виклик, а саме, ухилення від явки на виклик слідчого, прокурора чи судовий виклик слідчого судді, суду підозрюваним, обвинуваченим є підставою для здійснення спеціального досудового розслідування чи спеціального судового провадження.

Правовий режим тимчасово окупованих територій забезпечено законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 року та постановою Верховної Ради України «Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями» від 17 березня 2015 року № 2396. На сьогоднішній день тимчасово окупованими територіями України являється територія Автономної Республіки Крим та частина Донецької і Луганської областей. В такій суспільно-політичній ситуації забезпечити вручення відповідним особам викликів до уповноважених осіб або органів у порядку, визначеному процесуальним законом, в переважній більшості випадків та й взагалі неможливо. В свою чергу це перешкоджає здійсненню кримінального провадження як в загальному, так і в спеціальному порядку, оскільки такі особи не можуть бути належним чином повідомлені про виклик. У ч. 1 ст. 297-5 КПК України передбачено, що під час спеціального

досудового розслідування виклик особи здійснюється шляхом надсилання повістки за останнім відомим місцем його проживання чи перебування та обов'язково публікується в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження та на офіційних сайтах органів, що здійснюють досудове розслідування, але і в такій ситуації може виникнути проблема. Навіть за наявності бажання особа може вчасно не прибути до місця виклику, оскільки відповідно до затвердженого Тимчасового порядку контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та ін. уздовж зіткнення у межах Донецької та Луганської областей (відповідний наказ СБУ від 22.01.2015 № 270) в'їзд на неконтрольовану територію та виїзд з неї громадян України можливий лише за умови пред'явлення паспорту та перепустки. При цьому участь у слідчих діях не передбачена як підстава видачі такої перепустки.

Отже, виклик учасників кримінального провадження до органу досудового розслідування чи суду, враховуючи суспільно-політичну ситуацію в Україні, є досить проблематичним та актуальним питанням на сьогодні, як наслідок, здійснювати досудове розслідування на окупованих територіях становиться тяжче, а в деяких випадках навіть не можливо. Також слід розуміти, що на практиці, враховуючи вище перераховані фактори, слідчий не може в повній мірі та в розумні строки здійснювати досудове розслідування, тим самим особи відчуваючи безкарність, відповідно, все частіше вчиняють кримінальні правопорушення.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.132

Олена Сергіївна Гуторова,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: ст. викладач кафедри Єдин Р. В.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЬОВАНОЇ ПОСТАВКИ ЯК ФОРМИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ

Для всебічного, повного, швидкого та неупередженого дослідження усіх суттєвих для кримінального провадження обставин уповноважені службові особи проводять гласні та негласні слідчі (розшукові) дії. У зв'язку з нестабільною політичною та соціально-економічною ситуацією, що на сьогодні склалася в Україні певних перешкод зазнає практична реалізація деяких негласних слідчих розшукових дій.

Керуючись положеннями КПК України, треба наголосити на тому, що негласні слідчі (розшукові) дії проводяться тільки у тих випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила неможливо отримати в інший спосіб. Тобто, перед проведенням відповідної негласної слідчої дії необхідно

впевнитись в тому, що 1) встановленими або невстановленими особами вчиняється тяжкий або особливо тяжкий злочин; 2) він є незакінченим; 3) отримати необхідні докази через певні обставини у гласний спосіб неможливо (наприклад, через загибель потерпілого, відсутність свідків).

Одним із найефективніших видів негласних слідчих (розшукових) дій є контроль за вчиненням злочину, який проводиться у формах: 1) контрольованої поставки; 2) контрольованої та оперативної закупки; 3) спеціального слідчого експерименту та 4) імітування обстановки злочину.

Розглянемо деякі проблемні аспекти реалізації контролю за вчиненням злочину на прикладі контрольованої поставки, яка у свою чергу поділяється на види: 1) об'єкт поставки повністю або частково таємно підміняється ідентичним (використовується при викритті фактів незаконного обігу наркотиків); 2) об'єкт поставки не піддається підміні або вилученню. Проте, фактичне проведення бойових дій на сході України негативно відображається на можливості її уповноважених службових осіб безперешкодно проводити процесуальну діяльність на всій території країни. Відтак, поки ці питання не будуть вирішені, правоохоронні органи, на нашу думку, не завжди зможуть ефективно прослідкувати за вивезенням, ввезенням чи транзитом через її територію незаконно придбаних товарів, предметів та речовин, у тому числі заборонених для обігу через недосконалість прикордонного контролю у зонах введення бойових дій, тимчасово окупованих територій та районі проведення анти-терористичної операції.

Гарантією дотримання прав і свобод підозрюваного, реалізацією його права на захист є те, що при закінченні контролю за вчиненням злочину відкритим фіксуванням складається протокол у присутності такої особи. Далі протокол про проведення негласної слідчої (розшукової) дії з додатками не пізніше, ніж через двадцять чотири години з моменту припинення цієї дії передається прокурору, а він вживає заходів щодо збереження отриманих під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій речей і документів, що дасть можливість використовувати їх у кримінальному провадженні.

Отже, проаналізувавши чинне кримінальне процесуальне законодавство, яке регламентує проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії як контроль за вчиненням злочину у формі контрольованої поставки та практику її проведення можна дійти висновку, що воно потребує правового удосконалення у зв'язку зі складною політичною, соціально-економічною ситуацією, шляхом введення додаткових норм, покликаних врегулювати процесуальний порядок здійснення негласної слідчої (розшукової) дії, у зоні проведення АТО та тимчасово окупованих територій; потребує уточнення також тактика дій та процесуальний порядок оформлення результатів негласної слідчої (розшукової) дії. Усунення цих недоліків, на нашу думку, призведе до більш ефективного виявлення, припинення та розслідування злочинів.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.13

Юлія Сергіївна Доценко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: ст. викладач кафедри Сичов С. О.

ПОКАЗАННЯ З ЧУЖИХ СЛІВ: НЕДОСКОНАЛІСТЬ ЧИ АКТУАЛЬНА НОВЕЛА СУЧАСНОГО КПК

З прийняттям Кримінального процесуального кодексу у 2012 році у науковців стало виникати досить багато питань стосовно недосконалості нового нормативного акту. Серед недоліків, що виділяють деякі правознавці також є питання такого виду доказів, як показання з чужих слів. Проте дана думка не є одностайною, саме тому слід більш детально розглянути дане питання.

Оскільки з прийняття КПК пройшло приблизно п'ять років, то дане питання в певних ракурсах вже було проаналізовано. Питання допустимості показань з чужих слів як процесуального джерела доказів у кримінальному провадженні досліджувалися у працях О. Баганця, В. Нора, В. Маляренка, М. Погорецького, О.Точиловського та інших вчених та практиків, більшість яких висловлюють критичні позиції щодо допустимості такого джерела доказів.

Відповідно до КПК показаннями з чужих слів є висловлювання, здійснене в усній, письмовій або іншій формі, щодо певного факту, яке ґрунтується на поясненні іншої особи.

Як зазначає М. Погорецький, зазначене положення доказового права не створює надійних гарантій достовірності доказів, отриманих у такий спосіб, оскільки, особа, яка даватиме показання з чужих слів, відповідно не може нести відповідальність за їх неправдивість. А використання так званих чуток і пліток, якими за своєю суттю можуть бути показання з чужих слів, є неприпустимим при розслідуванні злочинів, оскільки обвинувачення повинно ґрунтуватися на доказах, достовірність яких можливо перевірити [1, с. 216].

Така позиція не є одноосібною, оскільки навіть на практичному рівні регулювання суспільних відносин планувалося прийняття закону «Про внесення зміни до Кримінального процесуального кодексу України (щодо виключення положень про визнання доказами показань з чужих слів)». Проте Комітет Верховної Ради не підтримав запропоновані народними депутатами зміни до Кримінального процесуального кодексу, що передбачають виключення показань з чужих слів вважаючи таке виключення недоцільним. Тобто, як можна побачити, науковці і практики серйозно замислювалися на недосконалістю даної норми, проте не мали законодавчої підтримки з боку держави.

У контексті даного питання слід говорити не лише про недоліки даної норми, але і про її прогресивність та актуальність.

Такий вид доказу як показання з чужих слів, хоча і є досить новим для української процесуальної практики, проте вже давно існує у англо-американській правовій системі. Необхідність його запровадження у нас була зумовлена запровадженням нових правил визнання допустимості доказів у вигляді показань осіб.

Відсутність цих правил привела б до ситуацій, коли суд не прийняв би до уваги показання очевидця (в тому числі лікаря), який перебував біля потерпілого перед його смертю одразу після вчинення нападу на нього і почув його слова про прикмети нападника (можливо, ім'я) [2]. саме для запобігання таких ситуацій і була введена така норма.

Також варто зазначити, що не зважаючи на всю недосконалість норми, про яку говорять науковці, законодавець для зменшення зловживань цими правилами кодекс встановлює чіткі обмеження для даного виду показань: вони повинні визначатися двома сторонами провадження (частина 4 статті 97); вони не можуть бути єдиним доказом (частина 6 статті 97) тощо.

Отже, підводячи підсумки зазначеного, можна сказати про те, що, дійсно, з прийняттям сучасного КПК було запроваджено досить багато новел для національного кримінального процесу, проте не всі вони є детально продуманими та досконало врегульованими. Так, дуже багато питань в науковому осередку викликала поява нового виду доказів як показання з чужих слів. Проте, проаналізувавши ситуацію, варто сказати, що на сьогоднішній день законодавець майже в повному обсязі убезпечив зловживання застосування даної норми на практиці, саме тому не варто говорити про те, що показання з чужих слів є суттєвою недосконалістю КПК 2012 року.

Список бібліографічних посилань

1. Погорецький М. А. Новели проекту нового КПК України і проблеми їх реалізації у правозастосовній діяльності. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2012. Вип. 1. С. 208–216. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2012_1_25 (дата звернення: 18.04.2017).
2. Банчук О. І знову про «проблеми» нового КПК // LB.ua. Блог Олександра Банчука. – 15 февр. 2013 р. URL: https://lb.ua/blog/oleksandr_banchuk/189546_i_znovu_pro_problemi_novogo_kpk.html (дата звернення: 18.04.2017).

Одержано 20.04.2017

УДК 343.13

Марина Геннадіївна Драгомирова,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кочура О. О.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТІ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Інститут спеціального досудового розслідування було запроваджено законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» від 7 жовтня 2014 р. В подальшому положення про цю форму досудового розслідування закріплені у положеннях глави 24-1 КПК України, але

слід зазначити, що зазначений інститут, на теперішній час, іще є не достатньо дослідженим.

Так, виходячи із положень глави 24-1 КПК України, спеціальне досудове розслідування має здійснюватися за відсутності особи, яка підозрюється у вчиненні небезпечного діяння, тобто повинно проходити «заочно». Тобто, це одна з форм досудового розслідування, що запроваджена для притягнення до кримінальної відповідальності громадян, які переховуються від органів досудового розслідування, або були оголошені в розшук. При цьому необхідно зазначити, що на час набуття чинності зазначеним раніше законом, воно було можливе тільки щодо осіб, які перебували за межами держави, але на теперішній час застосовується й на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції.

За дослідженням, спеціальне досудове розслідування це одна з форм спрощеного кримінального провадження, що здійснюється в разі вчинення особою суспільно небезпечного діяння, за для забезпечення однієї із засад кримінального провадження, зокрема, невідворотності покарання. Але, необхідно зазначити, що є категорії громадян, щодо яких не можливо застосувати положення ст. 297-1 КПК України, зокрема, якщо підозрюваним є неповнолітня особа, яка переховується від органів досудового розслідування та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності та оголошена у міждержавний та/або міжнародний розшук. Крім цього, здійснення спеціального досудового розслідування щодо інших злочинів, які не зазначені у положеннях ч. 2 ст. 297-1 КПК України не допускається, крім випадків, коли злочини вчиненні особами, які переховуються від органів досудового розслідування та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності або оголошенні у міждержавний та/або у міжнародний розшук, та вони розслідуються в одному кримінальному провадженні із злочинами, зазначеними у частині 2 ст. 297-1 КПК України, а виділення матеріалів щодо них може негативно вплинути на повноту досудового розслідування та судового розгляду.

Крім цього, у положеннях глави 24-1 КПК України, існує перелік відомостей, за наявності яких прокурор або слідчий за погодженням із прокурором має право звернутися з клопотанням про здійснення спеціального досудового розслідування до слідчого судді. При такому зверненні, клопотання має свою процесуальну форму у якому повинно бути зазначено, зокрема: стислий виклад обставин кримінального правопорушення; відомості про особу, яка вчинила це діяння; докази, що саме ця особа підозрюється у вчиненні даного кримінального правопорушення; правова кваліфікація цього кримінального правопорушення, де повинна бути зазначена стаття (частина) закону України про кримінальну відповідальність; відомості щодо оголошення особи у міждержавний та/або міжнародний розшук; виклад обставин про те, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності; фактичні дані про перебування особи за межами України, на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції, а також, перелік свідків.

Відповідно до положень ст. 297-3 КПК України клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування повинно бути розглянуто слідчим суддею не пізніше десяти днів із дня його надходження до суду за участі особи, яка подала клопотання, та захисника. Після розгляду клопотання слідчий суддя постановляє ухвалу, де є зазначення щодо відмови або задоволенні клопотання про здійснення спрощеного досудового розслідування.

Слід додати, що здійснення спеціального досудового розслідування щодо осіб, які перебувають на тимчасово окупованій території України має відмінності від загального порядку, що закріплено в чинному КПК України, причиною цього є тимчасовий характер закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо невідворотності покарання осіб, які переходять на тимчасово окупованій території України або в районі проведення антитерористичної операції» від 15 січня 2015 р.

Отже, для проведення спеціального досудового розслідування слідчий насамперед повинен бути впевненим в існуванні реальних підстав. Але, слід зазначити, що існують певні проблеми щодо проведення спеціального досудового розслідування, які викликані не повним розкриттям всіх положень процесуальної форми досудового розслідування та не роз'ясненні всіх норм у чинному КПК України, тобто є недоліки в його тлумаченні. Тому ми вважаємо, що в сучасних умовах розвитку України, її глобалізації та виходу на відповідний світовий рівень, законодавець повинен більш досконало та об'єктивно дослідити інститут кримінального провадження, пов'язаний із особливостями спеціального досудового розслідування, а також питання про його сутність та значення.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.1

Людмила Юрїївна Дранко,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кочура О. О.

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСТАВ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ПОНЯТИХ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ТА ІНШИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ

За дослідженням виходячи із положень ст. 223 чинного Кримінального процесуального кодексу України понятій це фізична незаінтересована у результатах кримінального провадження особа, яка запрошується слідчим, прокурором для посвідчення факту провадження процесуальної дії, її ходу та результатів, тобто своїм підписом вона засвідчує відповідності записів зроблених посадовою особою у протоколі про проведення слідчих (розшукових) або процесуальних дій.

При розгляді питання генезу про залучення понятих у кримінальному провадженні, починаючи з прийняття Соборного уложення 1648 року, цих осіб залучали за для допомоги слідчим та судовим органам у вирішенні покладених на них завдань, що на нашу думку, на той час було доречним та виправданим. За положеннями Статуту кримінального судочинства 1864 року, поняті повинні були виступати у якості помічників для правоохоронних органів та надавати їм допомогу своїми знаннями стосовно певних осіб, місцевості та ін. В період СРСР (до середини XX століття) поняті фактично виконували таку ж функцію. Однак, необхідно зазначити, що з роками відбувалися зміни щодо цього питання, тобто, залучення понятих поступово трансформувалося в інші завдання, зокрема, у недопущення зловживань та фальсифікацій доказів з боку посадових осіб, які здійснювали кримінальне судочинство. Це перетворення поступово відбувалося та набувало таких змін, як, починаючи з 1960-х років минулого століття, поняті повинні були здійснювати народний контроль за діями працівників правоохоронних органів шляхом засвідчення факту, змісту та результатів процесуальних дій, що було покладено на них чинним на той час кримінальним процесуальним законодавством. В обов'язки понятих, входили функції підтвердження законності проведених процесуальних дій, спостереження за діями посадових осіб з метою, щоб не було зловживань з їх боку та не застосовувалося насилля до осіб, а процесуальні дії відповідали чинному на той час кримінальному процесуальному законодавству. Слід зазначити, що понятими, на той час, мали бути особи, які користувалися довірою до населення, тобто найбільш авторитетні та освічені громадяни. Таким чином, з точки зору законодавця, вони повинні були сприяти роботі правоохоронних органів в розслідуванні злочинів та здійснювати народний контроль. Потім понятих стали залучати у зв'язку з недовірою населення до міліції.

Постає питання, а яке значення понятих при проведенні процесуальних або слідчих (розшукових) дій на теперішній час? При дослідженні цього питання ми спостерігаємо, що в юридичній літературі існує дві різні думки. До першої групи відносяться А. Михайлов, Л. Черечукіна, які вважають, що цей інститут має значення, щодо забезпечення достовірності зібраних доказів і вони не можуть бути стерті із законів [1, с. 29]. Так, у ч. 7 ст. 223 КПК України зазначено: «Слідчий, прокурор зобов'язаний запросити не менше двох незаінтересованих осіб (поятих) для пред'явлення особи, трупа чи речі для впізнання, огляду трупа, в тому числі пов'язаного з ексгумацією, слідчого експерименту, освідкування особи. Обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи здійснюються з обов'язковою участю не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії.», тобто посадові особи, що проводять слідчі (розшукові) або процесуальні дії зобов'язані запросити даних осіб. І якщо ці вимоги закону не дотримуються, то проведені дії повинні вважатися незаконними. Друга група науковців, до думки яких залучається О. Л. Булейко та А. Сторожєва вважають, що залучення понятих є неефективним під час проведення слідчих (розшукових) і процесуальних дій [3, с. 4]. В підтвердження цього

речення вони наводять положення ч. 2 ст. 223 КПК України: «Поняті можуть бути запрошені для участі в інших процесуальних діях, якщо слідчий, прокурор вважатиме це за доцільне», тобто законодавець надає право вільного вибору про залучення понятих посадовій особі, яка проводить ту або іншу процесуальну чи слідчу (розшукову) дію. Виходячи з реалій сьогодення та думки працівників практичних органів, на теперішній час не так легко знайти людину, яка захоче витративши свій час, допомогти посадовій особі та бути присутньою під час проведення таких дій. При цьому, на нашу думку, це повинні бути дійсно порядні люди, які з точки зору моралі можуть допомогти посадовій особі. Немає впевненості в тому, що людина може надати всі достовірні дані про себе, а не знехтує цим, знаючи, що в майбутньому у неї може виникнути тяганина, яка пов'язана із запрошенням до суду, підтвердженням фактів події, на яку вона була залучення у якості понятого. Про доцільність залучення понятих постає питання коли, наприклад, при проведенні процесуальної дій запрошений спеціаліст (обізнана особа зі спеціальними знаннями у даній сфері), у цьому випадку, ми вважаємо, що засвідчення відповідного протоколу понятим буде зайвим, адже в більшості випадків людина не розуміє, що підписує, тому що у понятих частіше всього відсутні знання із специфічної термінології, вона не зможе зрозуміти тих вимірювань, схем, які складаються під час цих дій. Таким чином, ми вважаємо, що залучаючи понятих під час проведення слідчих (розшукових) та процесуальних дій, слідчий, прокурор користуються меншою довірою у нашому суспільстві, ніж ті особи, які проходять повз та залучаються у якості понятих. Це, перш за все, свідчить про те, що в наш час суспільство дійсно не зовсім довіряє поліції або існує частина певної довіри. З цього приводу В.Т. Томін зазначає, що участь понятих – це проблема процесуаліста-практика, яка невідома багатьом процесуалістам-теоретикам. Складність починається вже з того, щоб знайти людей, які погодяться прийняти на себе такі обов'язки, на практиці не легко це зробити [3, с. 191–194]. Адже відмовитися бути понятим особа може на будь-якому етапі проведення слідчої (розшукової) дії, і відповідальності за це не понесе, тому що в положеннях чинного КПК України таких випадків не передбачено.

На підставі викладеного вище, ми вважаємо, про неефективність залучення понятих при проведенні процесуальних і слідчих (розшукових) дій, адже вся відповідальність за них покладається на уповноважену особу. Якщо розглядати це питання з точки зору моралі, коли все формується на довірі, то тут виникає нісенітниця, тому що, відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства, особа, яка була присутня під час проведення таких дій має підтверджувати їх законність і достовірність, інакше зібрані докази можуть втратити значимість. Але, на нашу думку, звичайна людина, яку запросили простежити за ходом проведення всієї дії і розписатися в процесуальному документі не повинна нести такого вагомego значення для доказів у кримінальному провадженні тому, що в першу чергу, цими діями показується зневажливе ставлення і головне це недовіра щодо посадової особи при проведенні слідчих (розшукових) та процесуальних дій.

Список бібліографічних посилань

1. Михайлов А. Институт понятых – архаизм российского уголовного судопроизводства. *Законность*. 2003. № 4. С. 29–31.
2. Булейко О. Л. Участь понятых у кримінальному процесі: монографія. Київ: КНТ, 2010. 168 с.
3. Томин В. Т. Острые углы уголовного судопроизводства. М.: Юрид. лит., 1991. 240 с.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.14

Анна Миколаївна Лебіга,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Даниленко А. В.

ПОКАЗАННЯ З ЧУЖИХ СЛІВ

Процес пізнання у кримінальному провадженні є об'єктом який спрямований на встановлення обставин вчинення кримінального правопорушення та виявлення відомостей, які мають значення. Застосування доказів у кримінальному судочинстві та їх джерел є фактичними даними на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження згідно ст. 84 КПК України.

При дослідженні джерел доказів та практики їх використання не останнє місце займає показання з чужих слів. У КПК України показання це як відомості які надаються в усній або письмовій формі, що мають значення для цього кримінального провадження (ч. 1 ст. 95).

Показання з чужих слів є новим видом доказів, тому для зменшення вірогідності зловживання правом на показання з чужих слів встановлено чіткі обмеження: вони повинні визначатися двома сторонами провадження (ч. 4 ст. 97 КПК України) та не можуть бути єдиними доказами у провадженні (ч. 6 ст. 97 КПК України). Проте слід відзначити те, що не зважаючи положення ч. 4 ст. 97 КПК в якій зазначено що суд може визначити доказами показання з чужих слів за погодженням сторонами, суд на підставі наступної частини цієї статті визнати допустимим доказом показання з чужих слів, якщо підозрюваний, обвинувачений створив або сприяв обставинам, за яких особа не може бути допитана. Показання повинні підтверджуватися іншими доказами, тобто при перевірці зазначеній у ч. 6 ст. 97 КПК України підлягають усі докази наявні, а не лише показання з чужих слів.

Саме тому у ч. 2 ст. 97 КПК України передбачено правила коли виникає необхідність в отриманні таких доказів. Лише цими правилами суд повинен керуватися при вирішенні питанні про допустимість чи недопустимість показання з чужих слів як доказів незалежно від можливості допиту особи, яка дала

первинні показання. Але це не означає що збирати такі показання не дозволяється робити в стадії досудового розслідування. Згідно ч. 1 ст. 65 КПК України свідками є фізична особа якій відомі або можуть біти відомі обставини, що підлягають доказуванню і яке викликана для їх показання під час кримінального провадження. Звідси впливає що у відповідності ст. 133 КПК України слідчому та прокурору надається право викликати для допиту як свідків таких осіб. Такі докази які можуть використовуватися лише в стадії досудового розслідування для прийняття відповідних рішень. Не можуть бути визнаними доказами показання, що даються слідчим, прокурором, співробітником оперативним підрозділу. Використовувати показання з чужих слів повинно відбуватися за правилами застосування непрямих доказів. Такі докази не можуть достовірно встановлювати спірні факти. На одних лише показаннях з чужих слів не можуть ґрунтуватися підозра та обвинувачення, тільки разом з первинними доказами вони можуть бути визнанні достатніми для прийняття судових рішень. Але саме показання з чужих слів являються первинним джерелом інформації, тому такі докази можна вважати надійнішим тому, що кількість носіїв фактичних даних зменшується, а також знижується вплив суб'єктивного фактору Таким чином законодавець закріпив у ч. 7 ст. 97 КПК України, що у будь якому разі не можуть бути визнанні допустимим доказом показання з чужих слів, якщо вони даються слідчим, прокурором, співробітником оперативного підрозділу під час здійснення кримінального провадження. Така заборона пов'язана з тим, що вказані особи мають у провадженні процесуальний інтерес (на стороні обвинувачення). Такі показання не можуть визнаватися доказами, оскільки отримані із неналежного процесуального джерела.

Висновком проведеного дослідження є те що показання з чужих слів може бути визнаний як доказ, лише судом, який керується на фактах які зібрані під час досудового розслідування, оцінюючи докази за своїми внутрішніми переконаннями, які в свою чергу ґрунтуються на всебічному, повному і об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності та керуючи правилами встановлений кримінальним законом.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.13

Каріна Дмитрівна Самохвалова,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Даниленко А. В.

АРЕШТ МАЙНА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Застосування заходів забезпечення кримінального провадження має єдину мету – забезпечити дієвість кримінального провадження. Разом з тим усі заходи забезпечення кримінального провадження мають різну якісну

характеристику, тобто обмежують різні категорії прав та свобод особи, а тому їх правильне застосування із суворим дотриманням вимог КПК України може забезпечити виконання завдань кримінального провадження. Арешт майна як захід забезпечення кримінального провадження покликаний у певних випадках обмежувати майнові права фізичних та юридичних осіб, а тому точне та правильне застосування цього заходу вимагає чіткого та повного дотримання вимог процесуального закону. Разом з тим, не дивлячись на те, що норми даної глави КПК України декілька разів змінювались та доповнювались протягом останніх років з моменту прийняття КПК України, окремі положення все ж викликають певні питання під час їх практичного застосування.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих питань накладення арешту на майно з метою усунення корупційних ризиків при його застосуванні», з 11.12.2015 внесені зміни щодо застосування арешту в кримінальному процесі. Згідно вказаного закону арештом майна є тимчасове, до скасування у встановленому цим Кодексом порядку, позбавлення за ухвалою слідчого судді або суду права на відчуження, розпорядження та/або користування майном, щодо якого існують достатні підстави вважати, що воно є: предметом; засобом; знаряддям вчинення злочину; доказом злочину; набуте злочинним шляхом; доходом від вчиненого злочину; отримане за рахунок доходів від вчиненого злочину; або може бути конфісковане у підозрюваного, обвинуваченого, засудженого чи юридичної особи, до якої може бути застосовано заходи кримінально-правового характеру, або може підлягати спеціальній конфіскації щодо третіх осіб, юридичної особи або для забезпечення цивільного позову. Треті особи, майно яких може бути арештовано, – особи, які отримали чи придбали у підозрюваної, обвинуваченої чи засудженої особи майно безоплатно або в обмін на суму, значно нижчу ринкової вартості, або знали чи повинні були знати, що мета такої передачі – отримання доходу від майна, здобутого внаслідок вчинення злочину, приховування злочину та/або уникнення конфіскації.

Підставою арешту майна є наявність ухвали слідчого судді чи суду за наявності сукупності підстав чи розумних підозр вважати, що майно є предметом, доказом злочину, засобом чи знаряддям його вчинення, набуте злочинним шляхом, є доходом від вчиненого злочину або отримане за рахунок доходів від вчиненого злочину. Арешт майна можливий також у випадках, коли санкцією статті Кримінального кодексу України, що інкримінується підозрюваному, обвинуваченому, передбачається застосування конфіскації, до підозрюваної, обвинуваченої особи заявлено цивільний позов у кримінальному провадженні. Арешт також може бути застосовано до майна третіх осіб.

Вартість майна, яке належить арештувати, крім випадків арешту майна для забезпечення конфіскації, повинна бути співмірною розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням або зазначеної у цивільному позові, розміру неправомірної вигоди, яка отримана або могла бути отримана юридичною особою.

Не може бути арештовано майно, якщо воно перебуває у власності добросовісного набувача.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.13

Олена Юріївна Цебинога,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук Романюк В. В.

УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЗА АНАЛОГІЄЮ

Стрімкий розвиток суспільних відносин зумовлює необхідність їх правового регулювання та впровадження нових правових норм. Актуальність теми дослідження полягає у необхідності врегулювання певних процесуальних правовідносин, що виникають під час кримінального провадження. оскільки сьогодні не існує єдиного, законодавчо закріпленого регламенту застосування аналогії у кримінальному судочинстві.

Застосування кримінально процесуального законодавства за аналогією обумовлено відсутністю відповідних правових норм для врегулювання подібних відносин, тобто виникає так звана прогалина у праві.

Відповідними умовами для такого застосування є:

1. застосування кримінального процесуального законодавства за аналогією можливе лише коли випадок до якого застосовується аналогія подібний до того, що передбачений в законі;

2. застосування аналогії ні в якому не разі не повинно обмежувати процесуальних прав осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні (наприклад, право особи на правову допомогу на всіх стадіях кримінального судочинства);

3. застосування кримінального процесуального законодавства за аналогією лише уповноваженою особою (наприклад, слідчим, прокурором або суддею. Так за аналогією можливість заявити відвід не тільки судді та прокурору, а також і адвокату чи представнику потерпілого);

4. застосування кримінального процесуального законодавства за аналогією можливе лише при безумовному виконанні завдань та принципів кримінального провадження (наприклад, якщо при застосуванні за аналогією кримінального процесуального закону було порушено право особи на захист, то згідно ст. 370 КПК дане рішення повинно бути скасовано).

У будь-якому випадку кримінальний процес повинен здійснюватися відповідно до встановленої чинним законодавством кримінальної процесуальної форми.

Відповідно, застосування кримінального процесуального законодавства за аналогією повинно здійснюватися з дотриманням кримінальної процесуальної форми, ґрунтуватись на загальних засадах, визначених у ст. 7 КПК України, а також бути направленим на виконання завдань кримінального провадження.

В науці кримінального процесуального права існує думка, що для врегулювання умов застосування аналогії у кримінальному провадженні необхідно закріпити окреме положення, яке б визначало порядок та умови застосування аналогії у кримінальному провадженні, з чим ми також погоджуємося.

Отже, як висновок можна сказати, що питання застосування аналогії у кримінальному провадженні є досить актуальним та потребує нормативного закріплення та регламентації. Для врегулювання даного питання було б доцільним закріпити в чинному КПК України окрему статтю, у якій було б регламентовано умови та порядок застосування аналогії у кримінальному провадженні, визначено коло суб'єктів, які уповноважені застосовувати аналогією та порядок їх дій, а також умови дотримання кримінальної процесуальної форми.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.13

Анжеліка Юріївна Завгородня,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: викладач кафедри Балац Р. М.

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

Успішна боротьба зі злочинністю на сучасному етапі є неможливою без забезпечення тісної взаємодії слідчого з оперативними підрозділами. На сьогоднішній день в Україні існують проблеми взаємодії між слідчими та оперативними підрозділами. Співробітники оперативних підрозділів дуже часто нехтують нормами встановленими законодавством та будь-якими способами намагаються уникнути виконання доручень слідчого, передбаченого ст. 40 КПК України.

Під взаємодією оперативних і слідчих підрозділів слід розуміти узгоджену протягом певного часу, чітко скоординовану спільну їхню діяльність, засновану на законі і підзаконних актах, та спрямовану на розв'язання завдань по забезпеченню належного правопорядку.

Взаємодія практично здійснюється через співробітників слідчих і оперативних підрозділів, тобто через слідчого й оперативного працівника.

Слід зауважити, що взаємодія повинна тривати стільки, скільки цього вимагають інтереси кримінального провадження. Виявлення ініціативи для здійснення взаємодії не повинно бути одноразовим, носити епізодичний характер.

Взаємодія повинна розпочинатися, як правило, з початку досудового розслідування і тривати до повного його закінчення.

Протягом тривалого часу в Україні спостерігається тенденція зростання кількості не розкритих кримінальних правопорушень. Те що майже кожен третій злочин в Україні залишається не розкритим, насамперед обумовлено тим, що між слідчими та оперативними підрозділами слабка та непродуктивна форма взаємодії, а також має місце слабка професійна підготовка. Часто зустрічається притуплення почуття відповідальності у слідчих і працівників оперативних підрозділів за доручене їм кримінальне провадження.

Правильна організація взаємодії передбачає чітке розмежування функцій кожної зі сторін (слідчого й оперативного працівника).

Варто звернути увагу на те, що деякі слідчі, а в окремих випадках і працівники оперативних підрозділів не правильно роблять висновки про розгалуження компетенції відповідних підрозділів. Іноді слідчі намагаються перекласти на працівників оперативних підрозділів частину своїх наданих законодавством обов'язків на проведення окремих слідчих дій. Але у свою чергу працівники оперативних підрозділів на велику кількість доручень слідчого пишуть різні відмовки про неможливість їх виконання.

Протягом тривалого часу громадськість наголошує на необхідності прийняття радикальних рішень для покращення криміногенної ситуації в країні.

Важливим елементом демократії в Україні, а також вступу нашої держави до Європейського Союзу є запровадження норм права, які притаманні Європейським країнам, а також загальноприйнятих європейських стандартів. В яких є яскраво виражений приклад, як потрібно удосконалити наше сучасне законодавство для того, щоб надати більше повноважень та незалежності слідчому.

В європейських країнах працівники поліції наділені більшими правами ніж працівники поліції в Україні. В своїх діях вони більш самостійні та в них немає необхідності хвилюватися за кожне своє прийняте рішення. Також в європейських країнах набагато краще розвинута взаємодія між підрозділами поліції. Нашій країні необхідно перейняти досвід наших сусідніх держав для того, щоб поліпшити взаємодію між підрозділами поліції.

Слід наголосити на те, що необхідно підвищувати професійний рівень працівників поліції для того, щоб підвищити рівень взаємодії між підрозділами поліції.

Таким чином, враховуючи досвід наших сусідніх країн, нам необхідно підвищити професійний рівень працівників поліції, для того, щоб вони могли самі правильно організовувати взаємодію між собою, а також відмежовувати свої повноваження від повноважень інших підрозділів поліції.

Розглянувши дане питання, ми можемо зробити висновок, що вимоги встановлені законодавством щодо взаємодії слідчих з оперативними підрозділами не завжди виконуються на практиці. Необхідно встановити жорстку відповідальність за невиконання працівниками поліції покладених на них повноважень. Необхідно частіше організовувати навчання кадрів для досягнення

оптимальної взаємодії між працівниками поліції, а також регулярно проводити заняття та наголошувати на відповідальності працівників поліції за прийняття процесуальних рішень в кримінальному провадженні. Підтримання працівників поліції в постійному тонусі допомагає налагодити ефективну роботу, швидке та повне розслідування кримінальних правопорушень, а також налагодити взаємодію між підрозділами національної поліції.

Перед нашою, відносно молодою державою, ще стоїть дуже багато задач по реформуванню законодавчої бази. Перейняття досвіду інших зарубіжних країн та внесення змін у законодавство, які будуть відповідати нормам міжнародних договорів, згода на які надана Верховною Радою України буде сприяти ефективній протидії злочинності в Україні.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.13

Владислава Валеріївна Філатова,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: викладач кафедри Балац Р. М.

ПОРУШЕННЯ РОЗУМНИХ СТРОКІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА

Стаття 9 Міжнародного пакту про громадські та політичні права, а також ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод гарантовано право кожного на розгляд справи упродовж розумного строку.

Особливо гостро сьогодні постає завдання, щодо зменшення порушень розумних строків під час досудового розслідування.

Метою даної роботи є аналіз і дослідження природи виникнення порушення розумних строків та право потерпілого, підозрюваного та обвинуваченого на оскарження недотримання або порушення розумного строку під час досудового розслідування.

Відповідно до статті 28 КПК України, кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті в розумні строки. Розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені КПК України строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень. Але ж, діюче кримінально процесуальне законодавство України не для всіх слідчих (розшукових) дій та для прийняття процесуальних рішень передбачає конкретні строки. Тому, необхідно звернути увагу на те, що недостатньо для дотримання розумних строків тільки прийняття окремих процесуальних рішень, оскільки необхідні ще строки для їх виконання. Як свідчить практика, однією з головних причин недотримання розумних строків, є утворення складних

кримінальних проваджень. Оскільки, В рамках таких кримінальних проваджень розслідуються нерідко злочини, вчинені однією або декількома особами без урахування їх взаємного зв'язку, незважаючи на те, що їх окреме розслідування і розгляд не відобразиться на всебічності, повноті й об'єктивності дослідження обставин справи, а у ряді випадків може призвести до більш швидкого, повного та об'єктивного її розслідування та розгляду.

Законом визначено коло суб'єктів, відповідальних за дотримання розумних строків на стадії досудового розслідування: 1) прокурор; 2) слідчий суддя (в частині строків розгляду питань, віднесених до його компетенції).

Результати аналізу кримінального та кримінально процесуального законодавства свідчать, що саме прокурор є першою і головною процесуальною особою, яка може і повинна забезпечити дотримання законності слідчими та повноту прав сторін кримінального провадження навіть без їх безпосередньої участі у цьому процесі. Важливо звернути увагу, що дотепер не висвітлювалось питання можливості оскарження прийнятого прокурором вищого рівня рішення за результатами розгляду скарги на недотримання розумних строків. Також, в ст. 308 КПК України не передбачено можливості оскаржувати недотримання розумних строків суддею, а також взагалі не йдеться про компенсацію шкоди, яка була завдана в результаті недотримання розумних строків посадовими особами, хоча службові особи, винні в недотриманні розумних строків, можуть бути притягнуті до відповідальності, встановленої законом.

Таким чином, якщо зміст норми права такий, що призводить до виникнення конфліктних ситуацій при її використанні, то таку норму необхідно привести у відповідність із реальним життям.

З огляду на зазначене можна дійти висновку, що порушення розумних строків відбувається досить часто. Багато факторів сприяють цьому недоліку, який трапляється під час досудового слідства. Іноді, це трапляється з об'єктивних причин, іноді ні. Для поліпшення ситуації яка склалася, необхідно вдосконалити процесуальне законодавство, встановивши більш чіткі норми, щодо розумності строків під час досудового слідства.

Одержано 20.04.2017

СЕКЦІЯ 6
ПРАВОВІ Й ТАКТИЧНІ ОСНОВИ ОРД. СПЕЦТЕХНІКА.
ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА. ВОГНЕВА
ТА СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА.
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ.
СТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ ТА КОМПЛЕКСІВ ТЕХНІЧНОГО
ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

ПРЕДСТАВНИКИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

УДК 343.132

Максим Миколайович Мунтян,

курсант Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник: канд. юрид. наук Кисельов А. О.

ПРАВОВІ ОСНОВИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У даній роботі розглянуто сутність та значення правових основ оперативно-розшукової діяльності через призму протидії злочинності та розкриття кримінальних правопорушень. Проаналізовано необхідність дотримання законності в процесі пошуку, фіксації та аналізу фактичних даних про кримінальні правопорушення окремих осіб та груп.

Дослідженню правових основ оперативно-розшукової діяльності, способів та засобів отримання фактичних даних про кримінальне правопорушення працівниками органу національної поліції активно розглядали такі вчені як: І. Сервецький, В. Литвиненко, О. Джу́жа, М. Корнієнко, Федоров К. Л. та інші.

Правове регулювання будь-якої сфери суспільних відносин потребує нормативного закріплення. Діяльність оперативних підрозділів не є виключенням. Потреба нормативного закріплення направлена на дотримання законності в нашій державі, підтвердженням чого є положення Конституції, а саме в статті 8 зазначено, що в Україні діє принцип верховенства права.

Вчений О. М. Бандурка зазначає, що Правова основа оперативно-розшукової діяльності в Україні складається із сукупності правових актів, які проголошують правові норми, що регламентують групи однорідних суспільних відносин між державою і особою в процесі діяльності по забезпеченню безпеки людини і суспільства, шляхом застосування спеціальних методів, сил

і засобів, і виконання оперативно-розшукових дій, якщо іншими заходами неможливо попередити чи усунути загрозу життєво важливим інтересам людини і суспільства. В діяльності через застосування правових норм регламентуються відносини між державою чи її представниками, та особами (перш за все, особами які посягають на об'єкти, які охороняються кримінальним законодавством), і в зв'язку з необхідністю захисту життєво-важливих інтересів особистості, суспільства і держави від злочинних посягань.

Перелік нормативно-правової бази, що регламентує, діяльність оперативних підрозділів, а саме в аспекті правових основ регламентує ст. 3 закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»: Правову основу оперативно-розшукової діяльності становлять Конституція України, цей Закон, Кримінальний та Кримінально-процесуальний кодекси України, закони України про прокуратуру, Національну поліцію, Службу національної безпеки, Прикордонні війська, державну охорону органів державної влади України та посадових осіб, статус суддів, забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, державний захист працівників суду і правоохоронних органів, інші законодавчі акти та міжнародно-правові угоди і договори, учасником яких є Україна.

На думку вченого О. М. Бандурки, доцільно поділити нормативно-правові акти, які регламентують оперативно-розшукову діяльність, на три групи: а) Конституція України і відповідні закони України; б) нормативно-правові акти міністерств і відомств та судових органів; в) міжнародно-правові акти, учасником яких є Україна. Я погоджуюсь з цією думкою, адже поділ на групи дає можливість ретельніше проаналізувати правові основи ОРД в діяльності органів Національної поліції.

Отже, підсумувавши вище згадане потрібно наголосити на тому, що нормативне закріплення правової основи, дає змогу дотримуватися принципів, які закріплені Основним законом нашої держави в процесі здійснення діяльності працівниками практичних підрозділів.

Одержано 20.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ФАКУЛЬТЕТУ № 2**

УДК 343.132

Юлія Павлівна Корецька,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, ст. наук. співробітник Дерев'ягін О. О.

**ГАРАНТІЇ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Відповідно до ст. 8 закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативні працівники мають право здійснювати оперативно-розшукові та оперативно-технічні заходи. Як свідчить практичний досвід, застосування оперативного інструментарію здебільшого пов'язане з втручанням в особисте життя громадян, тому проблема дотримання прав людини та громадянина при здійсненні ОРД залишається об'єктом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних учених.

Подекуди проведення оперативно-розшукових заходів безпосередньо пов'язане з втручанням у сферу реалізації громадянами своїх прав і свобод, тому робота оперативних підрозділів має ґрунтуватися передусім на суворому дотриманні визначених принципових засад. Діяльність оперативних підрозділів Національної поліції України з виявлення та розслідування злочинів, а так само їх профілактика мають бути відповідними, адекватного характеру і відповідати ступеню суспільної небезпеки злочинного посягання та оперативній ситуації.

Аналіз наукових підходів до системи принципів ОРД свідчить про те, що в більшості позицій превалює орієнтація на дотримання конституційних принципів таких, як: а) свободи та особистої недоторканності людини й громадянина; б) поваги до гідності особи; в) невтручання в особисте й сімейне життя людини; г) презумпції невинуватості тощо.

Психологічний зміст дотримання наведених принципів полягає в тому, щоб суб'єкти ОРД мають бачити в людині, що обирається об'єктом оперативно-розшукового впливу, особистість, інтереси якої охороняються державою загалом і оперативно-розшуковою діяльністю зокрема.

Принагідно зазначаємо, що принцип дотримання законності полягає в зобов'язанні дотримання вимог чинного законодавства в точній відповідності до їхнього змісту. Органічний зв'язок принципу законності з конституційними принципами безсумнівний і очевидний, оскільки він є гарантом ефективної реалізації й, зрештою, правового існування усієї системи ОРД. Разом з тим працівники оперативних підрозділів Національної поліції України у своїй

діяльності керуються нормами оперативно-розшукового законодавства й інших правових актів, які становлять правову основу ОРД. Тому під час здійснення оперативно-розшукової діяльності не допускається порушення прав і свобод людини та юридичних осіб.

Отже, основу ОРД як державно-правової форми забезпечення публічної безпеки та охорони державних інтересів становлять нормативно закріплені її принципові засади, у яких вагоме значення, безумовно, надається конституційним принципам – основоположним критеріям підтримання правового балансу в державі. З цією метою комплексний інструментарій ОРД має відповідати системі конституційних та організаційно-управлінських положень.

Таким чином, аналіз свідчить, що нині є достатньо багато правових засобів захисту прав, свобод і законних інтересів громадян у поєднанні з наявним потенціалом ефективного проведення оперативно-розшукової діяльності оперативними підрозділами Національної поліції України. Основні недоліки та прорахунки в її організації залежать від ступеня орієнтації суб'єктів на принципові положення оперативно-розшукової діяльності та компенсаторні механізми, що включаються в разі їх порушення.

Одержано 20.04.2017

УДК 343.132

Діана Андріївна Гаврилюк,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, ст. наук. співробітник Дерев'ягін О. О.

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННИМ ПОСЯГАННЯМ НА ПОМІШКАННЯ ГРОМАДЯН

Оперативно-розшукова діяльність, яку здійснюють підрозділи карного розшуку, є важливою формою протидії злочинності, зокрема злочинам проти власності. Враховуючи, що вказана діяльність є складовою загальної діяльності правоохоронних органів, можна зробити висновок, що вона носить державно-правовий характер. Це свідчить про те, що оперативно-розшукова протидія підрозділами карного розшуку злочинам проти власності здійснюється в двох площинах: правовій (правове регулювання цієї діяльності та безпосереднє застосування правових норм у процесі її здійснення) і спеціальній (організація й тактика використання гласних і негласних оперативно-розшукових заходів та засобів).

У цьому контексті особливо актуальними стають питання стримування і обмеження злочинності, в тому числі за допомогою більш ефективної і якісної протидії крадіжкам із квартир громадян. Одним із дієвих і традиційних напрямів удосконалення протидії означеному виду злочинів, є покращення

теоретичного забезпечення, що досягається за допомогою приділення їй з боку науковців належної уваги.

Увага вивченню проблемних аспектів правового регулювання оперативно-розшукової діяльності приділялась багатьма вченими у цій сфері. Науковим підґрунтям нашого дослідження є доробки таких учених, як О. М. Бандурка, Є. О. Дідоренко, О. Ф. Долженков, І. П. Козаченко, В. Л. Регульский, М. В. Стащак, Н. Є. Філіпенко, В. В. Шендрік, О. О. Юхно та ін.

Стаття 185 Кримінального кодексу України визначає крадіжку як таємне викрадення чужого майна. З об'єктивної сторони крадіжка відноситься до злочинів з матеріальним складом. Тому, крім діяння (таємного викрадення), обов'язковими її ознаками є позитивна матеріальна шкода, спричинена власнику викраденого майна, яка визначається його вартістю, а також причинний зв'язок між цією шкодою і таємним викраденням. Викрадення полягає в дії (активній поведінці) і означає незаконне, безоплатне вилучення чужого майна поза волею власник.

Ми вважаємо, що заходами попередження злочинних посягань на помешкання громадян буде не тільки їх розкриття, а й роз'яснювальна робота серед жителів, здача квартир під охоронну сигналізацію, організація чергувань у під'їздах, укріплення дверних блоків і вікон, освітлення дверей загального користування, підвищення пильності технічних працівників, обслуговуючих будинок, перевірки (горищ і підвалів та інших місць перебування крадігів) і ряд інших заходів, які унеможлиблювали б крадіжку із квартир. Як правило, заходи протидії квартирним крадіжкам систематизуються в організаційно-управлінських планах із попередження злочинів, спрямованих проти власності громадян, шляхом проникнення до квартир. Визначаючи об'єкт протидії тому чи іншому виду злочинності, суб'єкт протидії має проаналізувати загальний стан злочинності та окремих її видів у регіоні, місце, час, спосіб учинення тих чи інших злочинів, умови, за яких вони були вчинені, та причини, які сприяли їхньому здійсненню. Це, безумовно, складна і кропітка робота, якщо злочинність досліджувати комплексно і системно.

Тому, варто зазначити, що протидія вчиненню крадіжок повинні нести на меті накопичення та узагальнення кримінологічної інформації, котра у подальшому повинна аналізуватись, і на підставі виявлених закономірностей втілюватися у різноманітних заходах спрямованих на протидію вчиненню крадіжок.

Одержано 20.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАКУЛЬТЕТУ № 2**

УДК [378:796.814](477)

Владислава Юрїївна Сухомлин,
курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС;

Майя Володимирівна Миргородська,
курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. наук з фіз. виховання та спорту, доцент Ярещенко О. А.

**ОСОБЛИВОСТІ ДОСЯГНЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ
ПІДГОТОВЛЕНOSTІ КУРСАНТІВ-СПОРТСМЕНІВ
НА БАЗОВОМУ ЕТАПІ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ З БОЙОВОГО САМБО**

Сьогодні спостерігається зростання інтересу та уваги курсантів-спортсменів вищих навчальних закладів правоохоронного профілю до такого складного за своїми техніко-тактичними характеристиками виду спортивних єдиноборств, як бойове самбо. Цей вид єдиноборств набуває дуже великої популярності в колах курсантського співтовариства, тому що має прикладне значення для майбутніх працівників Національної поліції України, яким доведеться зустрічатися з різноманітними проявами агресивної поведінки правопорушників під час професійно-службової діяльності.

Одним із головних етапів підготовки у бойовому самбо є базовим. Виділення базового етапу підготовки щодо техніко-тактичної складової тренувального процесу в даному виді єдиноборств дає змогу курсантам-спортсменам опанування основами раціональної техніки і на етапі удосконалення дозволяє швидко оволодіти новими, більш складними технічними діями завдяки раніше засвоєним, координаційно схожим рухам.

Метою нашого дослідження в Харківському національному університеті внутрішніх справ серед курсантів-спортсменів початківців, які займаються бойовим самбо, було виявлення закономірностей підвищення рівня техніко-тактичної підготовки на базовому етапі тренувального процесу.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, педагогічне спостереження, аналіз відеоматеріалів, бесіда з провідними фахівцями-спеціалістами в цьому виді єдиноборств, а також узагальнення передового практичного досвіду ведучих тренерів за допомогою відповідних інтернет-ресурсів.

В основу підготовки курсантів-спортсменів на базовому етапі техніко-тактичної підготовки покладено принцип наочності навчання з метою формування уяви про місце технічної дії, що вивчається у загальній структурі конфліктної взаємодії спортсменів-єдиноборців в ході тренувань і змагань.

Проведений нами аналіз техніко-тактичного рівня підготовленості курсантів-спортсменів вищої кваліфікації дозволив оптимізувати її рівень для спортсменів-початківців, відпрацювати, випробувати оптимальну методику опанування відповідними техніко-тактичними діями в бойовому самбо.

За допомогою отриманих експериментальним шляхом статистичних даних була визначена тривалість етапу початкової підготовки серед курсантів (а саме три роки), які займаються в секції бойового самбо три рази на тиждень по дві години у вільний від служби час.

Було встановлено, що дидактичне значення правил змагань та відпрацювання варіативних координаційно-рухових дій під час тренування на базовому етапі техніко-тактичної підготовки курсантів-спортсменів, які займаються бойовим самбо є достатньо великим і помітно впливає на результат спортивних сутичок.

Висновки: на базі опробованого матеріалу за роки спостережень створено необхідну базу для подальшого успішного засвоєння техніки і тактики ефективного проведення спортивного поєдинку в бойовому самбо. Поряд з цим розроблені чисельні різноманітні варіанти застосування техніко-тактичних дій у модельованих варіативно-конфліктних ситуаціях, що можуть зустрітись у професійно-службовій діяльності майбутніх правоохоронців.

Одержано 20.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ КІБЕРБЕЗПЕКИ
ФАКУЛЬТЕТУ № 4**

УДК 004.056:55(043.2)

Максим Миколайович Хворостенко,
курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доцент Гнусов Ю. В.

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КВАДРОКОПТЕРІВ
ПІД ЧАС ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ**

Відповідно до статі 2 закону України «Про Національну поліцію» «завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги».

Вирішення даних завдань неможливе без використання сучасної техніки, одним із видів такої техніки є квадрокоптер. Ефективність використання

квадрокоптеров підтверджена досвідом правоохоронних органів США, Канади, Австралії, Ізраїлю, Індії, Китаю, ряду європейських країн. Використання безпілотних літальних апаратів для патрулювання територій і пошуку людей – найпопулярніша світова практика. Квадрокоптер здатний швидко і ефективно облетіти територію, що спрощує виявлення порушень правопорядку.

В Україні для поліції даний літальний апарат теж може бути корисним. Приведемо наступні приклади використання квадрокоптера:

- правопорушники проникли у багатоповерхову будівлю. Оселилися вони на 7 поверсі. Для швидкого штурму завдання поліцейських з'ясувати всі позиції злочинців. Саме в цьому і повинен допомогти сучасний квадрокоптер. В повітрі такий апарат може проводити до 16 хвилин, підніматися на висоту до 400 метрів і літати на відстань у 800 метрів. Завдяки тому, що зображення виводиться одразу на ноутбук або інший пристрій, можна з легкістю визначити місце знаходження супротивника, а також у який бік направлена зброя, таким чином це дозволяє суттєво знизити ризик здоров'ю працівника поліції;

- при масовому скупченні людей, для виявлення та своєчасного припинення протиправних дій;

- використання квадрокоптерів у якості розвідки для виявлення можливих загроз у бік людей та правоохоронців.

Однак, незалежно від такої корисної функціональності квадрокоптери мають свої недоліки, а саме: при несприятливих погодних умовах можлива втрата контролю над управлінням, що може призвести до його падіння (особливо небезпечно використовувати при значному скупченні людей), що в свою чергу може завдати шкоди життю чи здоров'ю людей, доволі обмежений час використання. Ще одним недоліком є висока вартість.

Виходячи з вище сказаного застосування квадрокоптерів дозволяє підвищити ефективність діяльності підрозділів Національної поліції при вирішенні завдань з охорони публічної безпеки та порядку.

Одержано 20.04.2017

УДК 351.814.24:629.7

Єлизавета Георгіївна Бєляєва,

курсант 1 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: ст. викладач кафедри Рвачов О. М.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНО ПІЛОТОВАНИХ АВІАЦІЙНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ

На теперішній час у військових і у мирних цілях широко застосовуються «дистанційно пілотовані авіаційні системи» (далі – ДПАС), які ще називають «безпілотними літальними апаратами» (далі – БПЛА), або «безпілотниками», «дронами» чи «мультикоптерами»

За сучасним визначенням, ДПАС є тільки той апарат, який знаходиться під постійним дистанційним контролем пілота або пілотів і призначений для повернення на аеродром і для подальшого повторного використання.

ДПАС на сьогоднішній день володіють великим списком різноманітних характеристик. Але використання ДПАС може бути небезпечним для людини і порушувати 14 статей Кримінального кодексу України.

Основним документом, що регламентує використання повітряного простору України є Повітряний кодекс України (ПКУ), який визначає поняття «безпілотне повітряне судно» як «повітряне судно, призначене для виконання польоту без пілота на борту, керування польотом якого і контроль за яким здійснюються за допомогою спеціальної станції керування, що розташована поза повітряним судном». Тобто, на ДПАС мають поширюватись всі вимоги, що висуваються до використання повітряних суден, якщо в законодавстві не сказано інакше.

У той же час у «Положенні про сертифікацію типу надлегких та дуже легких повітряних суден, планерів, мотопланерів, мотопарапланів і пілотованих вільних аеростатів», прийнятому у 2004 році, поняття «безпілотне повітряне судно» взагалі не міститься.

Однак, що стосується реєстрації ДПАС, то згідно з існуючим законодавством не підлягають реєстрації у Державному реєстрі цивільних повітряних суден України безпілотні повітряні судна, максимальна злітна вага яких не перевищує 20 кг і які використовуються для розваг та спортивної діяльності (ст. 39, ч. 8 ПКУ). Виходячи з цього, ДПАС з вагою понад 20 кг, та ті, що використовуються з комерційною метою, теоретично мають бути зареєстровані в Державному реєстрі цивільних повітряних суден України.

Згідно з ч. 47 Правил реєстрації цивільних повітряних суден в Україні «Реєстрацію планерів, дельтапланів, надлегких літальних апаратів, інших повітряних суден спортивного призначення, повітряних суден аматорської конструкції, аеростатичних апаратів, а також видачу посвідчень про їх реєстрацію здійснює уповноважений орган з питань цивільної авіації чи установи, що визначені уповноваженим органом з питань цивільної авіації». Таким органом в Україні є Державна авіаційна служба України.

Таким чином, хоча використання ДПАС в Україні остаточно законодавчо не врегульоване, однак, маючи статус «безпілотного повітряного судна», вони мають здійснювати польоти у спеціально зарезервованому, згідно попередньо поданим заявкам, повітряному просторі. Для виконання аерофотозйомки за допомогою дрона потрібен спеціальний дозвіл. Не потрібна реєстрація лише для дронів вагою менше 20 кг, що не використовуються із комерційною метою.

Для того щоб уникнути неправомірного використання дронів, для їх експлуатації варто конкретизувати законодавчу базу.

Одержано 20.04.2017

УДК 351.814.24:629.7

Ксенія Олександрівна Кратасюк,

курсант 1 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук Світличний В. А.

КОНТРОЛЬ ТОВЩИНИ ЛАКОФАРБОВОГО ПОКРИТТЯ КУЗОВА АВТОМОБІЛЯ

При проведенні контрольно-вимірювальних робіт з визначення товщини різноманітних деталей, виробів і їхніх елементів використовують дефектоскопи, товщиноміри, структуроміри – прилади, що реалізують методи неруйнующого контролю. Відомо, що товщина заводського шару фарби на всіх кузовних деталях більшості автомобілів, як правило, коливається в межах від 0,7 до 1,8 міліметрів і якщо показання приладу знаходяться в цих межах, ми можемо бути впевнені в тому, що та або інша деталь не перефарбовувалася. У тому ж випадку, якщо автомобіль побував в ДТП, але був відновлений і підфарбований, необхідно знати, що це зробити неможливо без нанесення на відновлювану поверхню шару шпаклівки, що в значній мірі збільшує загальну товщину лакофарбового покриття. Тому, якщо прилад показує, що загальна товщина покриття перевищує 2–2,5 міліметри, то це служить надійним сигналом про те, що даний автомобіль побував в аварії.

На сьогоднішній день існує досить багато видів товщиномірів, робота яких заснована на різних принципах, але для оцінки товщини лакофарбового покриття автомобілів найбільше придатні три типи: електромагнітні, вихорострумові і ультразвукові. Кожен з цих типів має як переваги, так і недоліки, в силу чого про них варто розповісти окремо.

Електромагнітні товщиноміри є досить практичними та надійними приладами, основною перевагою яких можна вважати високу точність вимірювань. До їх недоліків можна віднести той факт, що вимірювання доступні лише для залізовмісних поверхонь. Будь-які кольорові метали або пластик таким товщиномірам, як мовиться, не по зубах. Вихорострумові товщиноміри справляються з вимірами товщини покриття на будь-яких металах, проте краще всього вони працюють лише з тими з них, які мають підвищену провідність і це, до речі, є їх основним недоліком. Дані прилади володіють відмінною точністю вимірювання для поверхонь з таких металів як, наприклад, алюміній, але для заліза цей параметр залишає бажати кращого. Ультразвукові товщиноміри є найбільш універсальними, оскільки з їх допомогою можна проводити вимірювання товщини шару фарби не тільки на металевих поверхнях, а також на пластику, композитних матеріалах і навіть на кераміці. З їх допомогою можливо з високою точністю виміряти товщину покриття не тільки на кузовних деталях автомобіля, але і на пластикових бамперах, карбонових вставках та інших декоративних елементах. Прилади цього типу краще всього підходять для професійної діяльності та основним їх недоліком можна вважати лише відносно високу вартість.

Починати вимірювання слід з одного з передніх крил, послідовно обходячи навколо машини. Кожну з деталей слід виміряти мінімум у чотирьох точках, при цьому приділяючи особливу увагу вертикальним стійкам і даху. У тому випадку, якщо показання приладу в якомусь місці перевищують заводську норму, необхідно збільшити кількість контрольних точок для того, щоб виявити площу пошкодження та його тяжкість, яка прямопропорційна шару нанесеної шпаклівки.

Таким чином прилад дозволяє швидко визначити не тільки пофарбовані місця після аварії, але і їх розміри. Що, в свою чергу, точно підкаже, якою була аварія або ремонт. І як результат вам буде легше вирішити, чи варто купувати автомобіль після ремонту, особливо якщо це стосується стійок і важливих частин кузова.

Одержано 20.04.2017

УДК 004.056:55(043.2)

Юлія Олександрівна Нестерцова,

курсант 3 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доцент Гнусов Ю. В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОРЕЄСТРАТОРІВ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до статті 40 закону України «Про Національну поліцію» «поліція для забезпечення публічної безпеки і порядку може закріплювати на форменому одязі, службових транспортних засобах, монтувати/розміщувати по зовнішньому периметру доріг і будівель автоматичну фото- і відеотехніку».

З вимогами сучасності у розвинених країнах для співробітників патрульної поліції вже давно передбачено наявність портативних відеореєстраторів. Ця деталь є невід'ємною частиною спорядження поліцейських на службі, що значно спрощує предмет суперечок у судах по адміністративних, і що більш важливо – по кримінальних справах. Зокрема такий відеореєстратор можна використовувати, як доказ на судових засіданнях.

Перегляд знятого відеореєстрації дає можливість проаналізувати поведінку підозрюваної особи під час затримання, і зафіксувати деталі та нюанси, які міг не помітити поліцейський під час події. При цьому слід зазначити наступний недолік використання таких відеореєстраторів – перегляд відео може суттєво знизити якість відео або нанести шкоду відеозапису, що робить неможливим подальший перегляд, тому необхідно одразу скопіювати відео файл на резервний носій.

Крім того, камера допомагає контролювати законність дії самого поліцейського, у тому числі провокацій, отримання хабарів, та правомірність дії поліцейського в рамках чинного законодавства України.

Таким чином, необхідно зазначити, що використання відеореєстраторів в діяльності патрульної поліції дозволяє суттєво підвищити ефективність діяльності відповідних підрозділів. Але при цьому, виникла потреба в створенні нового або вдосконалення діючого законодавства.

В поліції Сполучених Штатів Америки вже давно застосовують таку спецтехніку у діяльності патрульних, наприклад:

- відеореєстратори в машині;
- відеореєстратори нагрудні;
- відеореєстратори за вухом;
- відеореєстратори на окулярах.

Слід зазначити, що поліцейський повинен попереджати письмово на самій камері або на форменому одязі та в усній формі про те, що ведеться відеозапис, ознайомивши затримованого зі своїми правами. Працівникам поліції не варто забувати і про свої права і обов'язки, так як нерідкі випадки доган, звільнень і пред'явлення звинувачень самим поліцейським, засновані на знятому відеоматеріалі.

Отже, необхідно зазначити, що відеореєстратор повинен стати невід'ємною частиною технічного обладнання працівників Національної поліції України.

Одержано 20.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ТАКТИЧНОЇ
ТА ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАКУЛЬТЕТУ № 3**

УДК 351.74(477)

Анна Миколаївна Лебіга,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: викладач кафедри Шевченко Т. В.

**ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАДАЧ
ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
В УМОВАХ НЕДОСТАТНЬОЇ ОСВІТЛЕНOSTІ**

Службово-бойові операції можуть проводити в будь-який час доби, при виконанні завдань (спеціальних операцій), які проводяться підрозділами спеціального призначення, служби безпеки, військовими підрозділами, нерідко ці операції проводяться в умовах недостатньої освітленості (в приміщеннях де немає світла, в темну пору доби). Тому застосування більшості видів зброї в цих умовах істотно обмежуються (знижується видимість і дальність виявлення

об'єктів спостереження, ускладнюються пересування та орієнтування, погіршується організація та управління операцією навіть в рамках одного підрозділу. Але не тільки застосування технічних засобів є складовою виконання поставлених задач а й психологічна та моральна підготовка бійця, відповідна підготовка, інструктаж при виконанні даних умов, зв'язок у групі під час проведення операції, екіпірування.

Актуальність поставлених задач визначається як індивідуальною так і груповою бойовою готовністю, як складової частини професіоналізму співробітника.

Основна проблема умов недостатньої освітленості в тому що вона пов'язана зі складністю виявлення цілей. Коли рівень освітленості падає при якому мушка зброе стає не видимою на навколишньому фоні, то потрібно опиратися на придбанні м'язами рефлекторну пам'ять, а також використовувати сучасні інфрачервоні технічні засоби.

Для її вирішення, стануть хорошими помічниками прицільні пристосування (мушка і цілик) з радіоактивним тритієвим люмінесцентним підсвічуванням, інфрачервоні засоби, які в свою чергу можна поділити на класи: тепло візир, прилади нічного бачення. При меншому рівні освітлення в пошуку ідентифікації цілей стане ліхтарик будь якого типу (тактичний ліхтар).

Практичною значимістю буде методика виконання службових функцій в даних умовах, а це в свою чергу є екстремальною ситуацією. Ці умови завжди є складними для людини, тому потрібно максимально комфортно себе почувати в даній ситуації, щоб ефективність виконання поставлених задач зростає. Отже для цього потрібно оволодіти певними навиками, які можна поділити на дві категорії:

I перша категорія – це психофізичні тренування, вправи котрі тренують психіку й одночасно розвивають фізичні здібності людини. Вони уявляють собою комплекс прийомів та дій, виконуючи в різних рівнях небезпеки (ризик):

- смуга ризику – ділянка, яка проходиться під впливом вогню із зброї;
- занурення в воду із зав'язаними руками, та звільнення від них;
- рукопашний бій з декількома противниками;
- оцінка ситуації при виникненні ризику небезпечної ситуації;
- правильність тримання ліхтаря перед собою;
- правильність тримання зброї з ліхтарем в руці;
- виконання вправ ходьби під стіною, обходу кута і т.д.

II категорія – це технічні засоби, які допомагають у іншій категорії, а саме:

- тактичні ліхтарі (ручні, під ствольні, нашоломні, штативні);
- скритоносимі радіостанції;
- хімічні джерела світла, для маркування своїх та багато інших приладів;
- інфрачервоні технічні засоби.

Виконання задач в умовах недостатньої освітленості, можна навести декілька тактик з використанням тактичного ліхтаря при одиночній роботі.

Спочатку ліхтар буде вимкнений. Співробітник ввімкне його тільки для огляду зони, яку не може цілком детально дослідити. В ході пошуку не рекомендується перетинати небезпечні зони із включеним ліхтарем, луч вкаже злочинцю на ваше місцезнаходження.

Переміщатися потрібно тактичним шагом, як і при нормальному рівні освітлення діяти максимально приховано. Коли боець виходить на перешкоду, яке не може детально розпізнати, він бере зброю до готовності, освітлює перешкоду, оглядає на предмет присутності противника, вимикає ліхтар й обережно пересувається до іншої точки.

Не рекомендується водити променем по підлозі від себе до зони потенційної небезпеки і назад. Якщо при огляді освящається кут стіни, то необхідно водити променем від низу кута стіни вгору і назад. Також коли тримати весь час зброю високо, то можна пропустити важливу деталь, як носок взуття або самого противника.

При огляді великої кімнати, знаходиться співробітник всередині неї чи діє за порогом, можна обводити приміщення горизонтальним променем, як би заливаючи його променем. Зробивши одну швидку проводку потрібно переміститись в інше положення та повторити прийом.

Якщо співробітник натикається на противника, то потрібно тримати його в промені світла, бажано направив пряму в обличчя, щоб відкинути можливість будь-що бачити й адекватно реагувати. Коли противник озброєний, а боець знаходиться на відкритому місці, не маючи укриття, потрібно стріляти.

Важливо пам'ятати про те що після появи в темряві яркого променя боець почне погано бачити в темряві і після вимкнення ліхтаря очам потребується якийсь час щоб адаптуватися до темноти. Існує спеціальна техніка, яка складається з того що при ввімкненні світла треба закрити праве око, яким зазвичай ціляться, то в цьому випадку ведуче око в якийсь мірі збереже здатність бачити в темряві. Якщо виникне загроза, то потрібно відкрити око і він рефлекторно ляже на мушку.

Робота в групі

При проведенні спеціальних операцій в умовах недостатньої освітленості робота в групі суттєво піднімає шанси на успіх. Співробітники групи повинні діяти спільно, що передбачує:

- злагоджену перевірку потенційно небезпечних зон;
- координування напрямку до спільної цілі;
- оперативну інформацію, що дозволяє ефективно вирішувати задачі.

Недостатність освітленості впливає на здатність членів групи спілкуватися один з одним. Перевагу в даних умовах мають підрозділи оснащені сучасними інфрачервоними технічними засобами, а саме:

– Тепловізори – це пристрої, призначені для візуалізації і контролю об'єктів за їх власним випроміненням, їх застосовують:

- при забезпеченні прихованих спостережень і розвідки;
- для контролю пересування особового складу та противника;
- забезпечення прицілювання і ведення стрільби;

- оцінки часу дій події за характером залишення теплових слідів;
- перебування вибухових пристроїв, що знаходяться увімкненому стані тощо.

– Прилади нічного бачення – слугує для отримання у темряві видимого зображення об'єктів та місцевості. Призначений для виявлення, розпізнавання та спостереження цілей в умовах недостатньої освітленості.

У випадку відсутності цих технічних засобів можливість спілкуватися жестами відсутня. Для передач команд та координації дії командири груп можу фізично направляти напарників в потрібну сторону, а стисненням передпліччя передавати прості повідомлення, як «так» або «ні». Із використанням рацій вони повинні бути оснащені навушником – вкладишем.

Можливо не буде іншого вибору, як спілкуватися тільки голосом, звуки якого можуть виказати присутність та місцезнаходження групи. В цьому випадку той хто передає інформацію повинен шепотіти товаришу прямо у вухо, та при цьому контролювати свій сектор відповідальності.

З іншого боку з використанням ліхтаря виникає можливість передавати закодовані повідомлення, хоча і виникає ризик видати себе.

Пульсуючий ліхтар

При почерговому використанні ліхтаря членами групи противник буде збитий з пантелику, не зможе визначити ні чисельність групи, ні місцеположення її членів. Але співробітникам потрібно бути уважними щоб промінь не направлявся на товаришів и не видати задньою під світкою.

Користуючись променем ручного чи бойового ліхтаря для зачищення приміщення, не входячи в нього співробітник оглядає і бере під контроль всі ділянки кімнати, які видно з дверей. Ще раз перевіряється безперешкодність проходу до середини проводячи променем по полу від дверей вглибину кімнати. Перед заходженням світло гаситься, перший номер, проходить в кімнату, далі другий номер слідує за ним в пересіченні пройму та направляє промінь в неперевіреніх кут, далі йде детальна зачистка.

Огляд кута стіни

Співробітник освячує оглядову зону, а його напарник зачищає небезпечний простір. Поки ліхтар ввімкнений поліцейський непомітний для противника.

Стіна світла

Ця тактика яка створюється членами групи, під прикриттям якої можуть пересуватися, остаючись невидимими для противника. При наявності достатньої інтенсивності світла ліхтарів, або прожекторів, можна лишити противника здатності бачити всіх членів групи. Ліхтарі слід тримати високо щоб із укриття світити ним, члени групи які знаходяться перед ліхтарями, повинні пересуватись пригнувшись або повзком, щоб не попадати під світовий потік.

Підводячи підсумки виконання службово-бойових задач в умовах недостатньої освітленості, слід відзначити те що незалежно від виконання задачі в групі або в одиночку, з використанням технічних засобів, або ж тільки з тактичними ліхтарями в будь-якому випадку знадобиться вміння швидко реагувати

на зміни ситуації, приймати відповідальні рішення, які потрібно доводити до автоматизму. Для набуття цих вмінь потрібно плідно тренуватись при вирішенні конкретних тактичних задач.

Одержано 20.04.2017

УДК 351.74(477)

Микола Олександрович Самойленко,
курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС
Науковий керівник: викладач кафедри Шевченко Т. В.

ОСОБЛИВОСТІ НЕСЕННЯ СЛУЖБИ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ НА ТЕХНОГЕННО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТАХ

Актуальністю даної роботи полягає у гострій необхідності забезпечення публічного порядку на місцях несення служби з урахуванням техногенних об'єктів, які знаходяться поруч. Співробітники Національної поліції забезпечують несення служби та охорону на техногенних об'єктах тобто об'єктах, які під впливом природних (природних катаклізмів) та антропогенних причин (аварій, людської недбалості або тероризм) можуть спровокувати виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру (пожежі, хімічні забруднення, радіоактивне забруднення і т. д.). До таких можна віднести наступні об'єкти:

- атомної енергетики,
- хімічної промисловості,
- транспортної інфраструктури,
- склади зі зберіганням боєприпасів,
- склади зі зберіганням хімічних речовин,
- об'єкти комунального господарства,
- спортивна інфраструктура,
- міські об'єкти, де проходять масові заходи.

Надзвичайні ситуації становлять значний відсоток від загальної кількості (ситуацій) завдань, які стоять перед працівниками Національної поліції. В свою чергу ці ситуації поділяються на наступні види: природного та антропогенного походження. Одними з найнебезпечніших ситуацій антропогенного походження є аварії на техногенних об'єктах. До прикладів аварій на таких об'єктах можна віднести:

– Аварії які сталися стосовно атомної енергетики, найбільш суттєвою була аварія на Чорнобильській АЕС 26 квітня 1986 року, наслідками якої тільки в Україні радіоактивного забруднення зазнали понад 8 % території країни (майже 50 тис. км² земель), на яких зосереджені 2,3 тис. населених пунктів дванадцяти областей. Та залучення до ліквідації склали приблизно 600 000

– 900 000 тис чоловік, першими ліквідаторами з яких були задіяні міліціонери та робітники станції. На міліцію покладалися функції евакуації цивільного населення з найбільш забруднених територій, та безпосередня ліквідація наслідків аварії.

– Аварії стосовно хімічних забруднень, до однієї з яких можна віднести викид аміаку на «Стиролі». У серпні 2013 року на хімічному підприємстві «Стирол» у Горлівці Донецької області стався викид аміаку. В результаті цього п'ятеро людей загинули, ще п'ятеро постраждали. Як пізніше встановили експерти, вибух і викид аміаку стався через незадовільний технічний стан аміакопроводу, обумовленого корозією навколишнього середовища, а також ерозією робочого середовища

– Вибух на сховищах боєприпасів, в Лозовій у серпні 2008 року, вибух сховища військових боєприпасів на території військової частини А0829. 27 серпня о 16.00 пролунали перші вибухи на площині, де зберігалися 120-мм снаряди для мінометів. Деякі райони міста були евакуйовані, частина будинків у кварталах, прилеглих до епіцентру вибухів, зазнали пошкоджень (зокрема одна зі шкіл міста).

Аварії на таких об'єктах спричиняють:

- порушення нормальних умов життєдіяльності,
- значні матеріальні збитки,
- чисельні смерті та травмування серед населення,
- зараження людей та тварин,
- велика кількість травм і смертей серед співробітників НП,
- швидкість перебігу подій.

Тому вони є дуже небезпечними, і потребують негайного втручання, злагоджених дій поліцейських.

Громадське (публічне) місце – частина (частини) будь-якої будівлі, споруди, яка доступна або відкрита для населення вільно, чи за запрошенням, або за плату, постійно, періодично або час від часу, в тому числі під'їзди, а також підземні переходи, стадіони.

Найбільш поширеними місцями несення служби поліцейськими є міські об'єкти, де проходять масові заходи. Святкові заходи у місті, демонстрації, мітинги, хода, релігійні свята передбачають додаткових зусиль від особового складу Національної поліції. До основних особливостей, яких відносяться:

- скупчення великої кількості осіб на великій території;
- виникнення непередбачуваних обставин (порушення громадського порядку, масові безпорядки, бійки, пожежі тощо);
- залучення значної кількості служб та підрозділів Національної поліції;
- велика кількість об'єктів, які можуть постраждати на випадок масових заворушень;
- можливість виникнення паніки та неконтрольованого натовпу;
- перешкоджання руху транспорту та населення.

Також поліцейські постійно залучаються до охорони громадського порядку при проведенні спортивних заходів (біля стадіонів). Особливістю такого виду служби є:

- скупчення великої кількості осіб на обмеженій території;
- можливість швидкоплинної зміни оперативної обстановки;
- виникнення непередбачуваних обставин (порушення громадського порядку, масові безпорядки, бійки, пожежі тощо);
- образи, підбурювання та застосування сили з боку окремих громадян;
- спонтанне формування угруповань, які здійснюють вплив на натовп;
- введення державними органами режимних обмежень, додаткових заборон та обов'язків;
- залучення значної кількості служб та підрозділів Національної поліції;
- структурна перебудови підрозділів на час проведення заходу;
- попередній огляд об'єкту та прилеглої місцевості;
- створення спеціальних органів управління (оперативний штаб, пункт управління тощо);
- забезпечення засобами зв'язку і спостереження для своєчасного реагування на непередбачувану ситуацію;
- необхідність виявлення витримки, гуманності, застосування перш за все методів переконання та роз'яснення;
- затримання правопорушників лише у виняткових ситуаціях (наприклад при злісній непокорі працівнику поліції).

Особливості несення служби Національної поліції на техногенних об'єктах:

- не має попередніх проявів;
- порушення нормального ритму життя на значній території;
- порушення діяльності транспорту та зв'язку, державних органів, інших підприємств, установ та організацій;
- сприятливі умови для поширення чуток, виникнення паніки та вчинення правопорушень;
- винятковий характер небезпеки для життя і здоров'я громадян та працівників Національної поліції;
- порушення нормального функціонування організму поліцейського та можливість віддалених генетичних наслідків (хімічне, біологічне та радіаційне зараження);
- необхідність виконання в короткі терміни великого обсягу функцій;
- вимагають негайних, рішучих та злагоджених дій Національної поліції та інших органів державної влади;
- необхідність проведення додаткових режимно-правових заходів;
- необхідність роз'яснювальної роботи з потерпілими та їх близькими.

Одержано 20.04.2017

УДК [351.74:614.8](477)

Артур Едуардович Мусієнко,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доцент Власенко І. В.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТРАВМАТИЗМУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ ЧИННИКІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ПРАВООХОРОНЦІВ

Згідно з статистичною інформацією наданою ГПУ у звіті станом на 06.02.2017 на території України лише за 1 місяць 2017 року зареєстровано 223 випадки незаконного зберігання і поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами, враховуючи той факт, що цей вид злочинної діяльності має доволі високий рівень латентності. Ці данні в поєднанні з загальним стрімким зростом злочинності можуть свідчити, що правопорушники здобули величезний арсенал вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин, злочинні угруповання стали більш зухваліми та переконані в своїй безкарності. Все це потребує від працівників правоохоронних органів, максимального рівня службової підготовки, дисципліни, щоденне підвищення рівня професійних навичок, удосконалення навичок по протидії злочинцям, тощо. На передній план в ситуації, що склалась, виходить особиста безпека працівника правоохоронних органів, засоби захисту, навички поводження з ними та базовий рівень знань по поводженню в певних умовах для зменшення смертності і рівня травматизму.

Травматизм – це явище яке має велику кількість детермінантів, до них можна віднести: 1) недостатній рівень теоретичних знань з техніки безпеки та правил поводження у певних ситуаціях; 2) відсутність достатнього рівня поінформованості про ймовірні небезпеки при виконанні поставлених завдань; 3) недбале відношення до навчальних занять з охорони праці та безпеки життєдіяльності, тактичної та тактико спеціальної підготовки; 4) недооцінення ймовірного рівня загрози життю і здоров'ю працівників правоохоронних органів при виконанні поставлених завдань; 5) незбалансований режим праці співробітників правоохоронних органів, ненормований робочий день, що неодмінно викликає перевтомленість та зниження рівня уваги; 6) неякісне або недостатньо повне проведення інструктажів (первинних, цільових, повторних тощо).

Виходячи з причин травматизму можна визначити основні способи його попередження, до них відносимо: належний контроль за проведенням занять з дисциплін безпека життєдіяльності, охорони праці та тактичної та тактико спеціальної підготовки у практичних підрозділах та проведення контролю рівня знань у працівників із зазначених дисциплін; постійний контроль за додержанням балансу між працею та відпочинком у працівників правоохоронних органів, окрім випадків крайньої необхідності; постійне та своєчасне проведення інструктажів, в яких має бути відображено на належному рівні всю

необхідну інформацію про ймовірні небезпеки, рівень загрози життю і здоров'ю правоохоронців.

Особливої уваги заслуговує саме вище зазначені навчальні дисципліни, важливо не тільки проводити тематичні лекції, а і забезпечити належний рівень практичного відпрацювання отриманих знань. До методів практичного закріплення теоретичного матеріалу можна віднести заняття на полігонах, заняття з фізичної підготовки, відпрацювання алгоритмів дій в певних ситуаціях, проведення тренувань з обов'язковим застосуванням ЗІБ.

У цій статті ми вирішили детально зупинитися на дослідженні методу «Інформування про ймовірну небезпеку» та довести його значущість та ефективність.

Експериментально було перевірено ефективність методу попередження травматизму і нещасних випадків «Інформування про ймовірну небезпеку». Суть експерименту полягала в тому, що групу курсантів було розподілено на підгрупи. У всіх трьох підгруп було однакове завдання – зайти у приміщення. Але рівень поінформованості про ймовірну небезпеку був різним. I підгрупа – не мала жодної інформації про ймовірну небезпеку, тобто не мала уявлення, що така небезпека взагалі існує; II підгрупа – була попереджена про те, що при виконанні завдання є суттєва загроза життю і здоров'ю; III підгрупа – була попереджена про конкретний вид небезпеки, а саме, що кімната замінована, але без уточнення яким чином. При вході у приміщення було натягнуто нитку яка імітувала такий вид мінування як розтяжка. Під час експерименту було зафіксовано кількість курсантів які зайшли у приміщення не помітивши розтяжку, умовно підірвались. За результатами експерименту встановлено такі показники: I підгрупа – 100 % підриву; II підгрупа – 25 % підриву; III підгрупа – 10 % підриву. Різниця між I і III групами сягає 90 %, такі показники є переконливими та підтверджують ефективність даного методу.

Таким чином ми наглядно переконуємось у важливості наявності якомога точнішої, повної і достовірної інформації про ймовірну небезпеку, її вид, розташування та шляхи протидії конкретного виду загрози. Для органічного застосування цього методу в діяльності правоохоронних органів ми вважаємо, що доцільно проводити цільові інструктажі перед виконанням оперативних завдань в яких зазначати: рівень загрози життю і здоров'ю правоохоронців, вид загрози, шляхи протидії такому виду небезпеки. Обов'язковим етапом після проведення інструктажу повинно стати бліц опитування особового складу для перевірки рівня засвоєння інформації.

Висновок. Попередження травматизму в правоохоронних органах є однією з найголовніших завдань сьогодення. Необхідно вдосконалювати навчальний процес правоохоронців, більшу увагу приділяти підготовці співробітників, постійно оновлювати та підвищувати рівень знань з таких дисциплін як охорона праці, безпека життєдіяльності, тактична та тактико спеціальна підготовка, фізична підготовка. Проведенні дослідження підтверджують, що при професійному підході до питання превенції травматизму можна значно

знизити його рівень, тим самим забезпечити належну безпеку правоохоронцям при виконанні оперативних завдань.

Одержано 20.04.2017

УДК 351.74(477)

Ольга Олександрівна Магда,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. техн. наук, доцент Власенко І. В.

«ТУНЕЛЬНИЙ ЗІР» В ЕКСТРЕМАЛЬНІЙ СИТУАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

За науковими даними, 90 % інформації людина отримує зоровим шляхом [1]. Проте, під впливом стресових факторів виникає явище «тунельного зору», яке суттєво знижує якість сприйняття інформації. Для 53 % працівників Національної поліції застосування вогнепальної зброї є стресовою ситуацією. Виникнення тунельного зору при вогневому контакті спричиняє втрату контролю свого сектору, недостатню інформацію про загальну обстановку та загрожує неможливістю координувати й коректувати дії напарників, випадковим пораненням колег і сторонніх осіб, або навіть смертю самого поліцейського. З огляду на це, вміння контролювати організм в стресовій ситуації, досконало володіти зброєю та вражати ціль в будь-яких умовах є обов'язковим для кожного працівника.

Точного визначення тунельного зору науковці не дають. Проте пояснення механізму цього явища можна знайти у статтях А. Коуна, що спираються на дослідження німецького ученого Г. Гельмгольца [2] та американського дослідника Б. Сідла [3]. У стресових умовах внаслідок активації соматичної нервової системи у кров викидається гормон адреналін, що забезпечує максимальний тонус м'язів, зокрема целіарного м'язу ока. Напружений целіарний м'яз утримує кришталик в розширеному стані, дозволяючи йому пропускати максимальну кількість світла та краще бачити ціль. В той же час це унеможлиблює концентрацію на близьких відстанях та призводить до втрати периферійного зору.

З огляду на це, поняття «тунельного зору» можна сформулювати як звуження фокусу зору до невеликої точки або плями, в якій знаходиться ціль чи потенційна загроза. Сектор бачення при цьому зменшується в залежності від рівня підготовки, досвіду поліцейського, кількості та ступеня ускладнюючих факторів. Серед таких можна виділити наступні:

- декілька цілей (60 % більше 1 особи);
- сторонні поблизу цілей;
- швидке пересування супротивника;
- мала відстань до потенційної загрози (86 % менше 5 метрів);

- недостатнє освітлення;
- дим, шум, сторонні перешкоди;
- неочікуваний перехід до стрільби з положення арешту чи контролю підозрюваного, обшуку тощо;
- психологічна нестійкість поліцейського.

Проте, навіть у підготовленого бійця сектор зменшується мінімум на 20–30 % по горизонталі та на 40 % по вертикалі [4]. Хоча повністю подолати явище тунельного зору неможливо, є кілька шляхів зменшення його впливу на організм:

I. Зменшення реакції організму внаслідок постійних тренувань в екстремальних умовах та пристосуванням до них. Методика носить назву «навчання, стимул, реакція» і розроблена американським дослідником А. Коуном. Вона передбачає попередній інструктаж та почерговий вплив негативних факторів (реалізм і сила впливу при цьому збільшується в ході засвоєння навичок). Метою цього способу є вдосконалення практичних навичок, підвищення психологічної стійкості та максимальна самовіддача поліцейського навіть в умовах підвищеного рівня стресу. Прикладами стресових чинників є: заміна паперових мішеней реальним супротивником (із використанням тренувальних боеприпасів); несподівана поява супротивника на близькій відстані/збоку; стрільба в умовах постійного руху з різкою зміною положення тощо. Окрім цього, вдосконаленню навичок сприяють тренування у віртуальних стрількових тирах із рухомими мішенями, тренування з використанням пейнтбольного та страйкбольного обладнання, а також перевірка навичок в умовах, максимально наближених до реальності (наприклад щорічні змагання «Odessa Rifle Marathon» [5]).

II. Компенсація негативних реакцій іншими навичками організму. Під впливом адреналіну та сильних емоцій утримання рівної мушки в прорізі цілика та плавний нажим на спусковий гачок неможливі, тому дрібна моторика повинна компенсуватися грубою моторикою. Вона застосовується в умовах «інтуїтивної стрільби», при цьому розумові затрати зводяться до мінімуму, а елементарні навички та реакція на зміну обстановки відпрацьовується до автоматизму (візуальний контакт при цьому є необов'язковим). Особливу увагу слід звернути на прийоми, які здаються елементарними, проте в стресовій ситуації неминуче викликають труднощі, а саме: контроль патрона в патроннику, витягання пістолета з кобури, контроль цілі, несення зброї з кобури на лінію вогню, перезарядка тощо.

Інтуїтивна стрільба передбачає два етапи тренувань:

1) чуттєве сприйняття організму в процесі відпрацювання рухових навичок (осмислення внутрішнього стану організму, положення тіла та зброї відносно цілі) (500–800 разів);

2) наступний етап починається лише тоді, коли рухові навички вироблені і не потребують контролю. Він передбачає зорове, слухове, чуттєве сприйняття обстановки для пошуку та класифікації цілей, визначення порядку та способів їх ураження, прогнозування влучення.

У підсумку зауважимо, що питання є серйозним для безпечного виконання поліцейськими своїх повноважень, тому потребує подальшого доопрацювання. А наведені способи подолання тунельного зору не єдині, окрім того їх можна використовувати як поодинокі, так і комплексно.

Список бібліографічних посилань

1. Зрение человека // Вікіпедія: віл. енцикл. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Зрение_человека (дата звернення: 13.04.2017).
2. Helmholtz H. Handbuch der Physiological Optik. Erster Band. Hamburg und Leipzig: Verlag von Leopold Voss, 1909. 376 p.
3. Siddle B. K. Sharpening the Warriors Edge: The Psychology & Science of Training. PPCT Research Publications, 1995. 148 p.
4. Cown A. Vision under stress. URL: <http://monderno.com/training/vision-under-stress> (дата звернення 14.03.2017).
5. Беги и стреляй – Odessa Rifle Marathon 2016. URL: <http://tactical.livejournal.com/102917.html> (дата звернення 14.03.2017).

Одержано 20.04.2017

НАУКОВИЙ ГУРТОК КАФЕДРИ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ФАКУЛЬТЕТУ № 3

УДК 351.74:623.5

Юлія Сергіївна Ліперт,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: ст. викладач кафедри Бальва А. Ф.

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БРОНЕЗАХИСТУ

З давніх часів людина намагалася захистити себе від зброї: мечів, списів, стріл за допомогою обладунків, лат і кірас. В історії бронежилета відбувалося безліч революцій разом із створенням нових видів зброї. Кольчуги, панцирі, нагрудники змінювали один одного сотні років. Сьогодні бронежилет – це важлива частина екіпіровки військовослужбовця. Однак, як і раніше, жоден вид бронежилета не може повною мірою захистити солдата від зброї сучасності.

У перше стали широко застосовувати БЖ американські війська під час бойових дій в Кореї. Найбільш відомі зразки того періоду: М-12 з алюмінієвого сплаву (вага 5,5 кг), М-55 із скловидного 12-шарового пластика «Doron» (3,6 кг). Під час війни у В'єтнамі для військ були розроблені БЖ М-70 (до 15,5 кг) з пластинами з карбіду бору, але із-за незадовільних ергономічних характеристик вони були визнані придатними тільки для виконання коротко-строківих спеціальних завдань.

Сьогодні всі визнають, що революція в ЗІБ почалася з появи високомодульної арамідної нитки Кевлар, розробленої в США в кінці 70-х років фірмою Дюпон (DuPont), яка по міцності в 10 разів перевищувала рівновагому сталеву нитку, а тканина з неї володіла удвічі кращою, ніж нейлон, балістичною характеристикою. Російський аналог Кевлара – тканина Тварон, СВМ.

Я пропоную зупинитись на тому, що всю нашу бронеамуніцію можна розділити на два великі класи. Це м'які жилети і жорсткі.

Спочатку про м'яких. Найбільший винахід ХХ століття – арамідне волокно. Нитка міцніше сталі! Вперше бронежилет став м'яким. В м'яких БЖ безліч достоїнств принципового характеру: зручність носіння і мала вага; відсутній ефект «плоского удару»; однакова ступінь захищеності по всій площині.

Але є у м'яких жилетів один мінус – низький клас захисту. На сьогоднішній день найбільш розповсюдженим м'яким жилетом є жилет 1-го класу захисту. Правда існують м'які БЖ, що ніби відповідають нашому 2-му класу захисту. Вони і справді тримають кулю ТТ, а проти сталюого сердечника вони, на жаль, слабкуваті. Також, зважаючи на те, що тканини для цих БЖ потрібно багато, а її вартість занадто велика, то говорити взагалі нема про що. Таким чином, майже всі плюси м'яких жилетів зведені до нуля.

Серед жорстких жилетів, існують БЖ кірасного типу. Це ті самі обладунки часів Другої світової війни 1912 року, але з іншого матеріалу. Проблема лиш у тому, що в ньому майже неможливо щось робити. Та й видно його неозброєним оком з доволі далекої відстані.

Отже підведемо підсумок. Потрібно переглянути подальші перспективи розвитку БЖ. Ринок жилетів не може запропонувати нам практично нічого. Бронежилети 1-го та 3-го класів своїм заявленим вимогам не відповідають. Крім цього, БЖ вище 1-го класу захисту відносяться до жорстких, а отже важких та незручних. Також варто сказати про те, що барнаульський завод випустив новий патрон 7Н16 для поразки особистого складу в бронетехніці та бронежилетах. Всього лише сталевий сердечник замінений на вольфрамовий. Але результат вражає: 16 мм броні на відстані 100м. Новосибірський завод у свою чергу випустив 7Н24, що пробиває більше 20 мм броні.

Отже не тип зброї впливає на бронепробиваємість, і не тип патрона, а конструктивні особливості пулі та її енергетичні параметри при попаданні в перешкоду. Також слід зазначити для кого саме призначений той чи інший бронежилет. Адже неможливо створити одночасно бронежилет для прихованого носіння та для захисту від гранатомета.

Одержано 20.04.2017

УДК 351.74:623.5

Олена Юріївна Задніпровська,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: ст. викладач кафедри Бальва А. Ф.

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАРАДИ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Для України характерні тенденції до зростання особливо небезпечних злочинів, поява нових видів злочинної діяльності, тому криміногенна ситуація за останні роки зазнала значних змін. Відзначається зростання професіоналізму кримінальних елементів, жорстокість та цинізм при скоєнні злочинів, їх корислива спрямованість. Необхідно зазначити, що кваліфікація і спеціалізація – основні елементи кримінального професіоналізму.

Актуальність проблеми полягає в необхідності більш якісно та ефективно протидіяти злочинним проявам нового розвитку в структурі зброї і безпеки поліцейських. Показником ефективності в цьому виступає швидке затримання або знешкодження злочинців, без втрат особового складу.

Найбільш суттєвим показником стану безпеки для працівників поліції є кількість травмованих та померлих. Ці показники є невтішними, зокрема негативна тенденція в цій сфері зберігається, бо порівняно з 1991–2013 роком статистика зростала потрохи, то у 2014 році вона значно виросла.

Технології, які є в арсеналі МВС України:

1. Виріб «Мигдаль» – електронно-оптичний пристрій, призначений для високоточної стрільби з укриття в умовах обмеженої видимості та пересування. Він розроблений не так давно фахівцями лабораторії озброєння і спецтранспорту Державного науково-дослідницького інституту МВС України. На ствол даного виробу встановлюється мініатюрна відеокамера, вона формує зображення в окремий блок, дозволяючи спостерігати те, що відбувається в візир, прикріплений до захисного шолома, і транслювати на екран монітора, встановлений, припустимо, на столі у командира штурмової групи. Боець з групи захоплення може навіть з-за кута, попередньо оцінивши обстановку через візир, виробити прицільний постріл, не піддаючи при цьому до небезпеки своє життя, адже самого стріляючого не видно. Командир групи, на монітор якого транслюється зображення, виходячи з реальної обстановки, може по радіо віддавати команди. Тим самим забезпечувати повну безпеку особового складу.

2. З інших високоефективних засобів є електрошокер «TESER» (Thomas Swift Electric Rifle + A для зручності), який необхідний для безпечного затримання супротивника, який чинить опір. Це дистанційна електрошочкова зброя. Технологія Shaped Pulse, вперше розроблена фірмою Taser International. Ця технологія полягає в так званій початковій «періодизації», тобто пробитті одягу розрядом (іскрою) малого струму, але високої напруги, і подальшому пропусканні великого струму порівняно низької напруги. Технологія дозволяє знизити потужність електродії, необхідної для досягнення фізіологічного ефекту, що, в свою чергу, дозволяє знизити ймовірність летального результату.

Наприклад, потужність впливу у моделі Taser M-26 (не виконує цю технологію) становить 26 Вт, а в моделі Taser X-26 (в якій вперше була застосована технологія «Shaped Pulse») знижена приблизно до 5 Вт. При цьому ефективність впливу моделі Taser X-26 зазвичай вище, ніж у моделі Taser M-26.

В Україні Taser потрапляє під ряд заборонених законом засобів самооборони. Немає висновку МОЗ про те, наскільки вони безпечні для здоров'я людини. Але якщо медики дадуть дозвіл на використання цього засобу, то його цілком можна застосовувати до правопорушників під час футбольних матчів.

У зв'язку з вищевикладеним хочу зазначити, що для поліпшення стану справ у правоохоронній діяльності на сучасному етапі слід удосконалити методи та форми протидії різної форми правопорушенням, злочинам, екстремізму і тероризму. Тому, це є пріоритетним напрямом в правоохоронних органах, зокрема, органах Національної поліції.

Одержано 20.04.2017

СЕКЦІЯ 7 СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ
ФАКУЛЬТЕТУ № 6**

УДК 336.22

Анна Олександрівна Кісельова,

студентка 4 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Баранова В. В.

ПОДАТКИ ТА ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

На сьогодні роль податків як регулятора економіки зростає. Держава шляхом встановлення ставок податків та їх видів стимулює чи обмежує розвиток окремих галузей або сфер економіки. Податки є складною й надзвичайно впливовою на всі економічні явища та процеси фінансовою категорією. З одного боку, податки – фінансове підґрунтя існування держави, мірило її можливостей у світовому економічному просторі щодо розвитку науки, освіти, культури, гарантування економічної безпеки, зростання суспільного добробуту громадян. З іншого боку, податки – знаряддя перерозподілу доходів юридичних і фізичних осіб у державі, їх мобілізація й використання зачіпає інтереси не тільки кожного підприємця чи громадянина, а й цілих верств населення і соціальних груп.

Податкова система – це сукупність урегульованих правовими нормами податків, зборів, інших обов'язкових платежів до бюджету і державних цільових фондів, що стягуються з юридичних і фізичних осіб на території певної держави, а також форми та методи побудови такої системи. Податкова система кожної країни відображає її специфічні умови. В ній відображаються соціально-економічні умови розвитку країни. Це – рівень розвитку економіки і соціальної сфери, її зовнішня і внутрішня політика, географічне положення і кліматичні умови, традиції народу і багато інших чинників. Не може бути держав з тотожними податковими системами.

Основна проблема української податкової системи полягає в надмірному навантаженні як на бізнес, так і на громадян. Реформування податкової системи України як європейської відбувається з урахуванням тенденцій розвитку систем оподаткування у країнах-членах і сусідах ЄС. Значні тенденції формуються під впливом міжнародної податкової конкуренції, європейської податкової гармонізації й координації національної політики, що важливо враховувати з огляду на необхідність зміцнення позицій України та досягнення стратегічної мети – інтеграції в ЄС. Реформування податкової системи відбувається

в контексті Податкового кодексу. Прийняття Податкового кодексу України сприяє систематизації та узагальненню нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері оподаткування, яких нараховується понад 2 тисячі.

Таким чином, держава через регулювання податками може впливати на ефективність і стабільність економічного розвитку. Податкова політика держави має забезпечити виконання таких завдань, як встановлення оптимальних податків, які не стримуватимуть розвиток підприємництва, та забезпечення надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних потреб.

На цей час в Україні діє податкова система, яка за своїм складом та структурою подібна до податкових систем розвинутих європейських країн. Закони з питань оподаткування розроблено з урахуванням норм європейського податкового законодавства, а також аспектів податкової політики ГАТТ/СОТ та інших міжнародних економічних організацій.

Проте, на відміну від країн Європейського Співтовариства податкова система України не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, не сприяє зростанню економічної активності суб'єктів господарювання. Існуюча система формування державних доходів відображає недосконалість перехідної економіки та має переважно фіскальний характер. Ринкове реформування економіки супроводжувалося неодноразовими спробами удосконалити податкову систему шляхом прийняття окремих законодавчих актів, що були недостатньо адекватними стану економіки, характерними рисами яких є неузгодженість окремих норм, наявність значних обсягів тіньових оборотів. Результативність податкової реформи залежатиме від вирішення проблеми забезпечення ефективного та цільового використання бюджетних коштів і на цій основі – безпосереднього взаємозв'язку між обсягом сплачених податків та обсягом і якістю суспільних благ, отриманих платниками.

Одержано 20.04.2017

УДК 334.7.339.1

Тетяна Олександрівна Гончарова,

студентка 4 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, професор Садиков М. А.

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

«Перед людиною відкривається величезне майбутнє, якщо вона зрозуміє це і не стане використовувати свій розум і свою працю на самознищення» (В. Вернадський)

Суспільство внутрішньо пов'язане з природним середовищем через виробничу діяльність, яка залежить від форми соціальної організації й характеру виробничих відносин властивих певному суспільству. Виникнення глобальних

проблем пов'язане як з конкретною сферою життєдіяльності суспільства, так і з конкретним соціально-економічним середовищем, де реалізується та чи інша сфера діяльності людей. Глобальні проблеми – це всезагальні проблеми, що відзначаються загальнопланетарним за своїми масштабами і значенням характером, пов'язані з життєвими інтересами народів усіх країн, становлять загрозу життю для всього людства і можуть бути вирішені спільними діями всіх країн світу.

Серед глобальних проблем найчастіше фігурують проблеми миру та роззброєння, екологічна, демографічна, енергетична, сировинна, продовольча, подолання бідності та відсталості, проблема освоєння та використання ресурсів Світового океану, освоєння та використання космосу.

Дослідження цих проблем дозволяє помітити, що вони тісно взаємопов'язані, зокрема, енергетична та сировинна проблеми співвідносяться з екологічною, екологічна з демографічною, демографічна з продовольчою і ін. Якщо в 1960–70-х роках головною вважалась проблема запобігання світової ядерної війни, то нині на перше місце одні спеціалісти висувують екологічну проблему, другі – демографічну, а треті – проблему бідності та відсталості.

Глобальні проблеми є об'єктами дослідження ряду наук: світової економіки, соціології, права, біології, географії, екології, океанології та ін.

Специфіка глобальних проблем полягає в наявності ряду спільних рис:

- кожна з проблем і всі разом принципово важливі для майбутнього людства. Затримка з їх вирішенням являє собою смертельну загрозу цивілізації або деградацію умов життя і виробничої діяльності на Землі;

- у них проявляється поглиблення і ускладнення світогосподарських зв'язків та інтернаціоналізація інших суспільних процесів на землі; їх розв'язання можливе лише за умови об'єднання зусиль усіх держав і народів. Найзагальнішою причиною загострення глобальних проблем є криза індустріальної цивілізації внаслідок:

- безсистемної, безконтрольної, безмежної утилізації природних ресурсів;
- низького рівня технологічної культури виробництва;
- максимізації, а не оптимізації темпів економічного зростання;
- домінування технократичного підходу, послаблення антропогенних засад;
- масштабного впливу людської діяльності на навколишнє середовище й необмеженого втручання людства у біосферу;

За походженням, характером і способом вирішення глобальні проблеми класифікуються на такі три групи (рис. 1).

Для вирішення глобальних проблем потрібні нові підходи і практичні заходи, які б виходили із цілісності світу, необхідності співробітництва в планетарному масштабі.

Між країнами світового співтовариства існують суперечності, що часто призводять до регіональних і міжрегіональних конфліктів із застосуванням зброї. У ХХІ ст. глобальні проблеми ставлять перед людством завдання, яке

має доленосне значення: подолати політичні і воєнно-політичні суперечності і конфлікти заради успішного вирішення глобальних проблем.

Рис. 1. Основні глобальні проблеми сучасності та їх характеристика

Нове політичне мислення знаменує усвідомлення важливості і негайного вирішення глобальних проблем, включаючи розробку системи ефективних міжнародних процедур і механізмів, здатних забезпечити збереження і розвиток людської цивілізації в цілому.

Великі надії у вирішенні глобальних проблем покладаються на ООН, МВФ, СОТ, регіональні і галузеві організації, котрі мають великий досвід координації міжнародних зусиль, використання ресурсів, регулювання міжнародних економічних зусиль.

Підписання Статуту ООН відбулося 26 червня 1945 р. Щоб підкреслити важливість історичного моменту, делегати відступили від деяких загальновідомих процедур міжнародних договорів: Статут був схвалений одноголосно, але не голосуванням з підняттям рук або поіменно, а вставанням усіх учасників Конференції. 24 жовтня 1945 р. Статут набув чинності (цей день проголошено як День ООН).

У підсумку було досягнуто компромісу» суть якого зводилася до того, що Організація, окрім своєї основної функції, буде координуючою для міжурядових організацій в сфері соціально-економічного розвитку.

Із глобальними проблемами людство може впоратися. Для цього воно вже має в розпорядженні достатні науково-технічні і матеріальні досягнення. Можна навести приклади успішних спроб хоча б часткового розв'язання ряду глобальних проблем. Так, на міжнародному рівні приділяється велика увага екологічним проблемам. Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку розробляє програми покращання якості природного середовища та загального екологічного стану. У 2000 р. витрати на природоохоронні заходи зросли приблизно у 6 разів проти рівня витрат 1970 р.

Важливу роль в охороні навколишнього середовища відіграє регіональне співробітництво. Зокрема, у документах ЄС неодноразово підкреслювалась необхідність розвитку регіональної стратегії у цій сфері і раціонального використання природних ресурсів європейського регіону, який сьогодні є найбільш кризовим в екологічному плані. В ЄС навіть система оподаткування будується таким чином, щоб стимулювати збереження природного середовища.

Важливе значення для формування зовнішньополітичної концепції України мала також висловлена на сесії підтримка Україною принципу деідеологізації міжнародних відносин та ідеї про закріплення універсального уявлення про права людини і вироблення механізмів їх забезпечення. Загалом діяльність делегації України засвідчила зрілість її зовнішньополітичних позицій і стала гідним внеском у розвиток міжнародної співпраці. Молода українська дипломатія зробила чималий внесок у становлення міжнародних відносин.

Висновок. Позитивний вплив роззброєння на розв'язання глобальних проблем людства важко переоцінити. Відмова від гонки роззброєння створила б сприятливі можливості для економічного розвитку всього світового товариства.

Розв'язання глобальних проблем сучасності, забезпечення майбутнього людської цивілізації вимагають розробки і реалізації колективної програми економічної, воєнно-політичної безпеки людства. Фінансові засоби її здійснення пов'язані з процесом роззброєння, конверсією воєнного виробництва, а суб'єктами втілення її в життя є всі зацікавлені країни і народи світу.

Одержано 20.04.2017

УДК 330.332

Олена Олександрівна Бабула,

студентка 4 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, професор Глущенко В. В.

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ: СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ

На сучасному етапі розвитку світового господарства важливим та актуальним питанням є розвиток інвестиційної діяльності, залучення та використання іноземних інвестицій. Майже всі країни світу спрямовують свої зусилля на підвищення інвестиційної привабливості іноземних інвестицій та збільшення їх обсягів в національну економіку.

Однією з форм зовнішньоекономічної діяльності є іноземне інвестування, яке набуває важливого значення для економічного розвитку, сприяє заходам макроекономічної політики стабілізації. Світовий досвід свідчить, що без залучення іноземних інвестицій, не маючи доступу до сучасних технологій, країнам важко вийти з економічної кризи.

Економіка України перебуває в складній економічній ситуації, яка зберігає тенденції до погіршення внаслідок продовження агресивної політики Російської Федерації, окупації Криму і військових операцій на сході України.

Важливу роль у створенні сприятливих умов для розвитку української економіки відіграють іноземні інвестиції. Залучення іноземних інвестицій дає змогу країні-реципієнту отримати ряд вигод, основними з яких є поліпшення платіжного балансу; трансфер новітніх технологій та ноу-хау; комплексне використання ресурсів; розвиток експортного потенціалу і зниження рівня залежності від імпорту; досягнення соціально-економічного ефекту (підвищення рівня зайнятості, розбудова соціальної інфраструктури тощо). Водночас, використання іноземних інвестицій для країни є потенційним джерелом загроз, таких як експлуатація сировинних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища, підвищення рівня залежності країни від іноземного капіталу, зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, трансфер капіталу за кордон.

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, протягом 2015р. в економіку України надійшло 3,76 млрд дол. прямих іноземних інвестицій. Третину з цих коштів вклали у виробничі підприємства, трохи менше третини – в установи фінансової та страхової сфери.

Національне законодавство в сфері регулюванні іноземних інвестицій декларує захист та сприяння іноземним інвестиціям, встановивши державні гарантії захисту іноземних інвестицій, звільнення іноземних інвесторів від сплати ввізного мита на товари, що ввозяться на митну територію України.

Слід зауважити, що сьогодні державна політика в сфері залучення прямих іноземних інвестицій характеризується відсутністю контролю за частками залучених інвестицій в розрізі сфер економічної діяльності, законодавчо не встановлено перелік стратегічних галузей, безпечні пороги участі в них іноземного капіталу та відповідний механізм здійснення оцінки такої участі на передінвестиційному етапі. Відсутність стратегії інвестиційної політики та ефективних механізмів регулювання допуску іноземного капіталу призвела до його стихійного розподілу в різних сферах української економіки.

Отже, проблему збільшення іноземних інвестицій в економіку України необхідно вирішувати як нагальну. Тому на особливу увагу заслуговує вдосконалення політики держави в сфері іноземного інвестування, яка має сприяти його зростанню, навіть з високими темпами.

Одержано 20.04.2017

УДК 351.56

Каміла Рустамівна Мірзоєва,

студентка 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, професор Садигов М. А.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ НАСЛІДКИ БЕЗРОБІТТЯ

Серед навчальних посібників, у т. ч. з дисципліни «Макроекономіка» проблеми безробіття розглядається як наслідок погіршення економічного стану країни, а не головна політика Уряду щодо стабілізації національної економіки [1; 2]. Безробіття як негативне соціальне-економічне явище деформує сформований економічний уклад, погіршує фінансове становище, позбавляє можливості вести звичний спосіб життя. За даним вченого-економіста А. Оукена: зріст чисельності безробітних на 1 %, знижує рівень ВВП на 2–3 % [2, с. 94]. В основу розрахунків витрат безробіття покладено так званий закон А. Оукена. Він має як би дві сторони: одна показує, яким має бути економічне зростання, щоб вирішити проблему безробіття, інша виражає кількісну залежність зміни рівня безробіття і виробництва ВВП. А. Оукен встановив емпіричним шляхом, що при збільшенні фактичного рівня безробіття на один процентний пункт у порівнянні з її природним рівнем відбувається відставання виробництва ВВП в середньому на 3 %. Тому, безробіття стало серйозним чинником бідності. Причому саме такої бідності, яка охоплює групи трудоактивного населення, утвореного і професійно підготовленого. Безробіття, як соціальне явище, призводить до збіднення населення. Цей процес може стати стійким і перерости в хронічну бідність або, у разі захисних соціальних заходів з боку держави, бути зупиненим. При цьому треба мати на увазі, що трудова діяльність для переважної більшості людей у недавньому минулому була не тільки джерелом доходу, скільки справою честі, громадянської доблесті людини. І отже, позбавлення сьогодні можливості працювати – це ще й велика соціальна трагедія. У свідомості людей поява безробіття нерозривно пов'язане з економічними реформами. Тому негативне ставлення населення до безробіття може виражатися і в неприйнятті процесу трансформації економіки. А це звужує соціальну базу реформ, стримує зростання економіки в країні.

Соціальні наслідки. Безробіття призводить до бездіяльності людини, а це може спричинити деградацію особистості. Безробіття нерозривно пов'язане з депресією, пригніченим, погіршенням психічним станом. Важливим соціальним наслідком безробіття для людини є втрата постійного і регулярно одержуваного джерела засобів існування. В умовах, коли доходи людини перебувають на низькому рівні, і він не має можливості створити будь-які грошові та інші накопичення, така втрата є особливо великою бідною. Безробіття, зменшуючи доходи сімей, посилює диференціацію населення. А це суперечить поняттям рівності як зрівняльного розподілу, яке вкоренилося у свідомості мільйонів наших людей. І необхідно чимало часу для того, щоб більшість

населення усвідомило, що зрівняльний розподіл стримує зростання ефективності виробництва і пагубний для держави і людини. Хоча, звичайно, не можна не визнати, що існуюча сьогодні диференціація доходів економічно не виправдана і не сприяє соціальному миру в країні, ефективності виробництва. Всі ці обставини пригнічують моральних засад поведінки людини. Він стає дратівливою, черствим, злим, байдужим до чужої долі, відчуває себе приниженим, непотрібним своїй родині, суспільству. Все це вбиває ініціативу людини, породжує у нього невпевненість у своїх силах і можливостях, знижує його трудовий і цивільний потенціал. Безробіття призводить до бездіяльності, погіршення соціально-психологічного клімату в суспільстві.

Правові наслідки. Вона може виступати, як джерело дестабілізації та соціальної напруженості, соціального вибуху. Більш того юридична статистика свідчить рівень безробіття впливає до криміногенної ситуації в суспільстві (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка рівня безробіття і криміногенна ситуація в Україні
за 2013–2015 рр.**

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2015р у % до 2013 р.
Безробітне населення, млн осіб*	1,5	1,8	1,7	113,3
Рівень безробіття, %**	7,3	9,3	9,1	+1,8
Число кримінальних подій, тис.	15,6	-	28,7	184,0
у т. ч. особливо важких, %***	13,0	-	21,5	+8,5
на 100 тис. мешканців суїцидів, події	34	-	33	97,1

* За методологією МОП

** [zet.in.ua> statistika...statistika...ukraine-2015-2016/](http://zet.in.ua/statistika...statistika...ukraine-2015-2016/)

*** cipo.com.ua

Кожній відсоток безробіття погіршує кримінальну статистику на 47,7 тис. $(184,0 - 100) : 1,8$, у т. ч. особливо важких на 4,7 % події $(8,5 : 1,8)$.

Така подія може призвести до суттєвої соціально-економічної дестабілізації, масові непокори, мітинги, суїциди, тощо. Безробіття може виступати, як умова соціально-економічної дестабілізації і в тому випадку, якщо навіть її загроза торкнеться працівників не особливо численних, але добре організованих професійних груп, що грають важливу роль в економічному житті країни або в певному виді діяльності. Прикладом таких професійних груп можуть бути шахтарі, енергетики, лікарі, вчителі. Безробіття стає чинником соціально-економічної дестабілізації і в тому випадку, коли істотно зростає група осіб, які тривалий час не можуть знайти собі роботу, – так звані «зневірені». Існування такої категорії людей пов'язане з тим, що людина, яка втратила роботу у зв'язку з непотрібністю його професії, може виявитися вимушеним працевлаштуванням на такі робочі місця, які вимагають більш низької кваліфікації, а вони, як правило, рано чи пізно «закриваються». У цьому випадку людині стає ще більш важко знайти роботу. Її пошук може тривати досить

довго, і, врешті-решт, людина втрачає надію на отримання роботи та припиняє її пошук, у зв'язку, з чим він, фактично будучи безробітним, юридично втрачає цей статус, згідно з визначенням безробітного. Інформація про цю групу населення практично відсутня.

Економічні наслідки. Економічні наслідки безробіття дуже різноманітні та неоднозначні. Досить складна і їх структура. Разом з тим в різній літературі переважно розглядаються далеко не всі аспекти цієї вельми важливої проблеми. Переважно досліджуються економічні втрати, до яких відносять: суми допомоги і різних виплат до безробіття, витрати на перепідготовку кадрів, відкриття нових робочих місць, зменшення доходів осіб, які опинилися безробітними, і т.п. Крім того, оцінюються обсяг потенційної продукції, яку могли б зробити безробітні, скорочення відрахувань до бюджету (податки) та до державних фондів страхування. При цьому втрати, витрати безробіття обчислюються переважно на рівні національної економіки. Необхідно відзначити, що безробіття – дуже складне і багатогранне явище, її наслідки виявляються практично на всіх рівнях економічного і соціального життя суспільства і безпосередньо впливають не тільки на економіку країни, але і на кожного учасника економічного процесу.

Висновки:

1. Зниження рівня безробіття до природного рівня (2–3 % від загальної кількості трудоактивного населення) є загальна національна політика Уряду.
2. Згідно до чинного законодавства територіальним громадам дати можливість можливості інвестувати бюджетні надходження для розвитку малого і середнього бізнесу.
3. Проаналізувати рівень безробіття по регіонах і окремих районах, так як економічний потенціал західних і промислового розвинутих регіонів дуже відрізняються.

Список бібліографічних посилань

1. Николенко Ю. В., Діденко М. М., Щегеда А. В. Основи економічної теорії: підручник/за ред. Ю. В. Ніколенко. Київ: ЦУЛ, 2003. 504 с.
2. Макроекономіка: навч. посіб./О. В. Носова, К. Я. Петрова, М. А. Садиков та ін.; за заг. ред. О. В. Носової. Харків: Вид-во ХНУВС, 2008. 220 с.

Одержано 20.04.2017

УДК 334.012.6

Дарина Святославівна Шнайдер,

студентка 1 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, професор Садиков М. А.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИВАТИЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Порівнюючи український досвід приватизації із зарубіжним, потрібно зауважити, що у західних країнах метою приватизації було підвищення ефективності існуючої системи змішаної економіки. Приватизація ж в Україні мала

вирішити відразу складну проблему – роздержавлення монопольної власності та створення такої її структури, яка б відповідала ринковій економіці.

Досвід переходу від командно-адміністративної економіки до ринкової був дуже незначний, тому постала проблема вибору моделі приватизації. Провести класичну приватизацію шляхом продажу державного майна на ринку нерухомості та фондовому ринку було неможливо та недоцільно. Зважаючи на реалії соціально-політичної та економічної ситуації у 1991–1992 рр. після тривалих дискусій була вибрана модель ваучерної приватизації, яку вважали найбільш оптимальною за існуючих умов.

Головна відмінність українського роздержавлення від західного полягає у тому, що на Заході не було таких прецедентів, коли власність у гранично стислі строки перетворювалася із суспільної і державної в приватну. В усіх країнах і за всіх часів процес розподілу власності – один із найбільш делікатних і болісних. На формування класу сучасних власників на Заході пішло декілька сторіч. Процес формування класу власників (принаймні поза екстремальними умовами) завжди був історично легітимним і тому тривалим. Навіть у такому випадку розподіл і перерозподіл власності – вельми болісний у соціальному розумінні процес. У жодній країні він не відбувався відповідно до якого-небудь організаційного плану та в історично короткий термін.

Принципова відмінність українського роздержавлення від західного полягає в тому, що в силу історичних причин переважна частина населення України практично не має коштів для придбання нерухомого майна. Ця обставина особливо посилилася після лібералізації цін, у результаті чого велика частина населення була позбавлена своїх заощаджень. З огляду на це мав бути інший підхід до купівлі і продажу нерухомості, оскільки надання безумовного права одержувати в приватне володіння суспільну власність за гроші означає закріплення незаконно отриманих протягом останніх років коштів шляхом вкладання їх у нерухомість. Все це не створює надійний соціально-політичний фундамент господарювання в Україні. А при постійній загрозі соціального вибуху про ефективність соціального виробництва не може бути й мови. Економіка України надзвичайно централізована і монополізована, що робить просту передачу промислових гігантів із державних рук у приватні не-ефективною і навіть небезпечною.

Підсумовуючи викладене, потрібно зазначити, що на сьогодні роздержавлення і приватизація призвели в Україні до появи ряду економічних, політичних та соціальних проблем, зокрема, посилення соціальної поляризації, росту диференціації прибутків населення й ін. Важливе місце в подоланні негативних наслідків, які виникли у зв'язку з необ'єктивною оцінкою державного майна, що приватизується, протягом усіх етапів приватизації, займає формування кваліфікованих кадрів. Створення в країні системи підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, зокрема фахівців з оцінки майна.

Окрім цього, нашій країні потрібна нова концепція приватизації, яка буде напряму пов'язана з галузевою політикою уряду. Необхідно розробити окремі програми розвитку в усіх галузях. Поряд з цим, необхідно покращити

систему державного управління по боротьбі з корупцією. Отже, приватизація повинна бути не стільки джерелом бюджетних надходжень, скільки способом ринкової реструктуризації та капіталізації нашої економіки.

Висновок. Зміна форми власності та організаційно-правових форм управління промисловими підприємствами поки що не має суттєвого позитивного впливу на результати їхньої виробничо-фінансової діяльності. Нові елементи управління на приватизованих підприємствах тільки починають формуватися, але деякий позитивний соціально-економічний ефект від цього можна очікувати лише на тих з них, які функціонують у новому статусі понад три роки. Решта підприємств ще знаходиться у стадії адаптації до ринкових умов. Враховуючи специфіку реформування власності в Україні та перш за все перевагу неконкурентних форм її реалізації, а також відсутність очікуваних позитивних ефектів у розвитку економічної системи, треба більш активно запроваджувати конкурентні методи приватизації з метою пошуку ефективного власника та стратегічного інвестора, необхідна масштабна післяприватизаційна підтримка підприємства за допомогою відповідних ринкових структур із залученням банків, страхових і консалтингових фірм.

Одержано 20.04.2017

УДК 005.511

Сергій Олександрович Гайдук,

студент 3 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: д-р екон. наук, професор Садилов М. А.

СТРАТЕГІЯ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ

Сьогодні в Україні міцно затвердилася громадська думка про об'єктивну необхідність багатопланового і дієвого втручання держави в процесі розвитку економіки. Надія на ринкові сили, що самореалізуються, вичерпалася. Економіка країни, яка надана самій собі, підійшла до критичної крапки. Мало що робиться для розширення попиту, що є головним двигуном виробництва. Навіть Всесвітній банк постійно закликає нас переглянути курс на обмеження дій держави, змінити його у бік оптимального і раціонального втручання державних органів в економічні процеси.

В країнах з розвиненою ринковою економікою стратегічне планування виступає найважливішим інструментом державного регулювання господарства. Стратегічне планування потреби у інвестиційних ресурсах допомагає підтримувати необхідні економічні пропорції. З його допомогою забезпечується злагоджена цілеспрямованість функціонування всіх ланок господарської системи суспільства.

Для економіки України на етапі переходу державне стратегічне планування інноваційно-інвестиційного розвитку регіону особливо актуально.

Органам, що управляють економікою, вкрай необхідно передбачення ходу процесів розвитку приватизації і монополізації, результатів становлення багатоманітних форм власності, наслідків технологічного оновлення виробництва і т. ін. у міру стабілізації ситуації в економіці, можливості для виявлення закономірностей і тенденцій соціально-економічного розвитку розширення та підвищення ступеня передбаченості змін в економіці і поведінки різних суб'єктів господарських відносин. Посилюється потреба в більш глибокому і всебічному опрацюванні довготривалої і багатопланової економічної політики. З переходом до нового етапу ринкових реформ на всіх рівнях управління, у всіх ланках народного господарства зростає роль фахівців, що вміють ухвалювати оптимальні рішення, які відносяться до майбутнього, постійно погоджувати поточну діяльність із стратегічною метою.

Стратегічне планування зарекомендувало себе як один з найдієвіших інструментів сучасного менеджменту. Є стара, багато разів перевірена часом істина: «саме на менеджмент всіх рівнів покладається задача зробити все можливе для забезпечення оптимального варіанту майбутнього розвитку і не дозволити втягнути себе у водоверть невдач». Сучасний світ вельми багатоманітний, залежить від безлічі чинників, але якщо ця теза стане дороговказною зіркою для тих, хто здатний узяти на себе величезний тягар відповідальності за керівництво нашим господарством в умовах, що склалися, і готовий зробити все для того, щоб бути на рівні вимог в рамках цієї відповідальності, то успіх розвитку країни буде забезпечений.

Компанії в усьому світі реорганізують свою роботу, орієнтуючись на команди, перебудовуючи ключові види діяльності, створюючи системи загального менеджменту якості, конкуруючи на базі організаційних можливостей (так само як і диференціації продукції) і будуючи більш «плоскі», з меншим числом рівнів організаційні структури керування.

Процвітаючі компанії вживають стратегічні наступи для забезпечення стійкої конкурентної переваги, а потім використовують свою частку ринку, щоб досягти чудових фінансових результатів. Енергійне виконання творчої, неординарної стратегії може вивести регіон на провідні позиції, забезпечуючи просування товарів або послуг доти, поки вони не стануть стандартом у даному регіоні.

Добре продумане стратегічне бачення готує компанію до майбутнього, встановлює дострокові напрямки розвитку й визначає намір компанії зайняти конкретні ділові позиції. Чим краще продумана стратегія бізнес-планування й чим більш вміло вона введена та виконана на підприємствах, тим більше в регіоні шансів на сильну позицію.

Одержано 20.04.2017

УДК 657:336

Тетяна Сергіївна Передерій,

студентка 4 курсу факультету № 6 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Маковоз О. С.

СУЧАСНИЙ СТАН БЕЗПЕКИ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ

У сучасному суспільстві впровадження систем електронних платежів не лише значно зменшує операційні витрати, але і є одним з основних конкурентних переваг. Відбувається широке застосування електронних платіжних засобів (так званих електронних грошей) у системі безготівкових розрахунків. Платіжна система в Інтернеті – система здійснення розрахунків між фінансовими установами, бізнес-організаціями та інтернет-користувачами в процесі купівлі-продажу товарів і послуг через Інтернет. В Україні збільшується кількість розрахунків, які здійснюється у безготівковій формі. З 4 січня 2017 р. готівкове обмеження (50000 грн) між фізичною особою та підприємством (підприємцем) протягом одного дня застосовується при будь-яких розрахунках. Сьогодні банківська система України перебуває під постійним впливом нових провідних технологій. Впровадження систем електронних платежів не лише значно зменшує операційні витрати, але і є одним з основних конкурентних переваг. Саме за рахунок використання платіжних систем підприємства та населення більш ефективно здійснюють перерозподіл ресурсів. Враховуючи популярність платіжних карток та високий рівень захисту завдяки новітнім чип-технологіям, останнім часом зловмисники намагаються одержати конфіденційну інформацію безпосередньо від самого клієнта по телефону, видаючи себе за співробітників банку або скориставшись інформуванням (SMS, Viber тощо) та e-mail-інформуванням. Підвищення рівня безпеки розрахунків із використанням платіжних карток – це справа не лише банку, а й безпосередньо користувача платіжної картки.

На сьогодні в Україні існує низка проблем у сфері безпеки електронних платежів. По перше, відповідальність та покарання за кіберзлочини на рівні існуючого законодавства не достатні для зупинення або зменшення злочинів. Потрібно переглянути питання щодо вдосконалення правової системи у сфері розслідування злочинів з використанням платіжних карток. По-друге, не достатньо розвинена взаємодія служб безпеки банків з правоохоронними органами, що в свою чергу стає перепорою для ефективного і прискореного розслідування. По-третє, низький рівень фінансової обізнаності населення в безпечному користуванні платіжними картками створює передумови до поширення кіберзлочинів.

Державою активно впроваджуються заходи щодо безпеки використання у сфері електронних платіжних систем: навчання власників карток мінімальним навичкам для забезпечення власної безпеки; використання протоколу SSL (SecureSocketLayer), що дає змогу всім учасникам торгівлі передавати

найрізноманітнішу інформацію, бо при спробі перехоплення даних вони будуть закриті шифром; застосування добре відомих способів ідентифікації власника картки. Проте всіх цих заходів очевидно недостатньо для забезпечення високого рівня безпеки розрахунків в мережі Інтернет.

Для підвищення рівня безпеки у сфері електронних платежів в Україні необхідно: створювати в банківській системі єдину базу даних користувачів платіжних карток; надавати клієнтам повну інформацію та проводити різноманітні консультації щодо користування платіжними картками; удосконалювати систему моніторингу для виявлення незаконних операцій під час здійснення безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток.

Одержано 20.04.2017

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ФАКУЛЬТЕТУ № 2**

УДК 338.43.01

Вікторія Олександрівна Кравчук,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Ларіна Т. Ф.

**РЕГІОНАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК**

На сучасному етапі розвитку продуктивних сил тенденції до регіоналізації є об'єктивним процесом, спрямованим на орієнтацію територіального розвитку щодо отримання максимального економічного ефекту від урахування інституційних особливостей окремих територій єдиного економічного простору.

Особливого значення регіоналізація набуває у зв'язку з європейською інтеграцією, що вимагає від країн-членів Європейського Союзу вироблення спільних підходів розвитку. Слід зазначити, що вплив регіоналізму в країнах Західної Європи на сучасному етапі торкнувся навіть тих держав, які вважалися оплотом централізованого унітарного устрою – Великобританії, Іспанії, Франції. Регіоналізм став ідейною основою значної частини загальнонаціональних політичних партій в цих країнах, демонструючи неефективність централізованого державного управління і необхідність перевантаження системи.

Нам здається слушною думка І. Ф. Кононова, що значна регіональна гетерогенність сучасної України є продовженням традиційного розподілу етнічних українських земель на Донбас, Слобожанщину, Київщину, Сіверщину, Поділля, Галичину, Закарпаття.

З поняттям регіоналізація тісно пов'язане поняття регіоналізм. Останній відноситься до практики перерозподілу певних владних повноважень центрального уряду з метою надання територіальним інституціям проміжного статусу між центральним та місцевим рівнями. Регіоналізація ж відноситься до процесу, за допомогою якого центральні політичні та адміністративні інституції відповідають на регіональні вимоги. Можна припустити, що регіоналізм походить з периферії, а регіоналізація є відповіддю на це з боку центру.

Враховуючи реалії і задекларовані напрямки розвитку національної економіки, в Україні актуалізується задача проведення виваженої та конструктивної державної економічної політики, яка б органічно поєднувала глобалізаційні та регіоналізаційні тенденції.

На наш погляд концепція соціально-економічного розвитку України має ґрунтуватися на економічній децентрації, розподілі повноважень всередині єдиної політичної системи на користь регіонів. Це дасть змогу врахувати особливі етнічні, соціальні, ресурсні та інші відмінності в рамках досягнення мети забезпечення регіонального розвитку на інноваційній основі. В свою чергу, регіональний розвиток здатен надати імпульс для інтенсивного економічного зростання на національному рівні і входження України до світового співтовариства у ролі повноправного партнера.

В якості висновку, представимо авторське бачення пріоритетів щодо регіональної трансформації в Україні:

- підвищення якості життя як критерію дієвості регіональної політики;
- суспільно-політична та соціально-економічна консолідація регіонів з метою забезпечення єдності економічного простору;
- підвищення конкурентоспроможності регіонів;
- реформування міжбюджетних відносин.

Одержано 20.04.2017

УДК 63:385

Юлія Василівна Тимошенко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Фурса В. А.

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК РОЗКРАДАНЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Більшість операцій, що здійснюються на підприємстві, пов'язані з рухом грошових коштів, що привертає особливу увагу розкрадачів. Способи вчинення розкрадання готівкових коштів досить різноманітні і плануються заздалегідь та залежно від відображення їх в облікових касових документах поділяються на дві групи: розкрадання, пов'язані з неоподаткуванням грошових коштів по касі; розкрадання оприбуткованих по касі грошових коштів.

До ознак, які вказують на можливе вчинення розкрадання грошових коштів на підприємстві, належать: виявлені лишки або нестачі готівкових коштів у касі; невідповідність даних про кількість відпущеної продукції і матеріальних цінностей, зазначених у звітах матеріально відповідальних осіб, з даними касових звітів про надходження грошей, виявлені безгрошові прибуткові і видаткові ордери; записи у касовій книзі і звіті касира не збігаються; касиром недотримується ліміт залишків грошових коштів у касі підприємства; відсутність доручення при наявності видаткового касового ордера на виплату грошей третім особам; внесення недостовірних відомостей в доручення при виплаті грошей; невідповідність суми касового прибуткового ордера сумі, що зазначена на корінці чекової книги; відсутність практики погашення касових документів на підприємстві; наявність незареєстрованих видаткових і прибуткових ордерів; наявність застарілих бланків касових документів; відсутність у касових документах необхідних реквізитів; наявність виправлень у первинній касовій документації; наявність значної кількості зіпсованих бланків касових документів; скарги працівників підприємства на постійне обрахування при передачі касиром заробітної плати. До слідів-ознак недоброякісності касових документів, які можуть указувати на вчинення зловживань, належать: підписання документа особами, що не мають на це права; наявність підписів, підчисток, виправлень, не обумовлених при підписанні документа; розбіжність у змісті кількох екземплярів одного й того ж документа; недооформлення документа, наприклад, відсутність підписів службових осіб; взаємна невідповідність окремих реквізитів документа; виготовлення документа з порушенням встановленої законом форми; незаповнення реквізитів документа; заповнення неналежними реквізитами касових документів (чек на одержання грошей, підписаний неправомочною особою); зайве оформлення документа, наприклад, наявність на документі непотрібних резолюцій; відсутність при документах необхідних додатків, наприклад, відсутність при відомостях необхідних табелів; невідповідність додатка і документа.

Методи фактичної перевірки мають самостійне значення, але найчастіше вони застосовуються в комплексі з методами документальної перевірки.

Одержано 20.04.2017

УДК 341.46

Іван Романович Останкович,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Ткаченко С. О.

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА КОРУПЦІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Транснаціональна корупція представляє собою підкуп іноземних посадових осіб з метою одержання можливості вести чи продовжувати економічну

діяльність у якійсь країні, або одержувати неправомірну перевагу. Імпульсом для суттєвого поширення зазначеного явища став процес глобалізації, що відбувається в економічній, соціальній, політичній площинах, посилюючи взаємозалежність національних господарств.

Основними сферами застосування транснаціональної корупції є:

- міжнародне економічне співробітництво;
- транснаціональна організована злочинність.

В контексті аналізу, що проводиться, необхідно визначити роль ТНК у генеруванні транснаціональної корупції у галузі міжнародного економічного співробітництва. ТНК репрезентують, насамперед США, країни Західної Європи і Японію, їх чисельність (за окремими даними) складає 65 тис., не включаючи 700 тис. закордонних філій у більш ніж 150 державах світу. В зазначених умовах природною є жорстка конкуренція за ресурси і ринки збуту. Транснаціональні корпорації з індустріально розвинутих країн, приходячи на ринок країни, що розвиваються, найчастіше несуть зло корупції на ці економічні території. Мета – одержання конкурентні переваги. При цьому крім грошових хабарів ТНК використовують різні політичні, економічні, фінансові важелі впливу на уряди приймаючих країн. Це стало стандартною практикою для багатьох міжнародних угод.

Іншою, ще більш небезпечною сферою, з якою пов'язана транснаціональна корупція, є транснаціональна організована злочинність. Корупція створює умови для одержання надприбутків при відносно низькому ризику державного втручання.

На сьогодні глобальна антикорупційна стратегія знаходиться на стадії формування, однак в сучасному світі вже існує певний механізм боротьби з транснаціональною корупцією.

Перша країна, що ввела кримінальну відповідальність за підкуп поза межами своєї країни, були США. Після викриття випадків хабарів у 1977 році, що виплачувалися великими корпораціями США за одержання іноземних замовлень, був прийнятий закон «Про практику корупції за кордоном». Значна увага до проблем корупції і боротьби з нею приділяється Радою Європи та ООН. Стосовно України слід відмітити те, що нею укладено понад 40 угод про співробітництво, а також підписано і ратифіковано більшість конвенцій ООН, спрямованих на боротьбу з транснаціональною корупцією.

Небезпека транснаціональної корупції, існування значної кількості її специфічних форм, перетворення її у складову діяльності окремих ТНК вимагають вдосконалення механізмів протидії цьому явищу як на міжнародному, так і національному рівнях, насамперед у межах співробітництва правоохоронних органів та організацій, удосконалення національного та міжнародного антикорупційного законодавства.

Одержано 20.04.2017

УДК 338.43.01

Дмитро Олегович Шевчук,

курсант 3 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Ларіна Т. Ф.

ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ АПВ

Формування інноваційної моделі – це безальтернативний шлях, метою якого є стабільний розвиток в умовах глобального конкурентного середовища. При цьому мова йде про всі рівні економічної системи, починаючи з мікрорівня (окреме підприємство), включаючи мезорівень (галузь, регіон), закінчуючи макрорівнем (національне господарство).

В представлений статті увагу зосереджено на розгляді особливостей функціонування окремих підприємств аграрної галузі, їх потенціалу в інноваційній сфері. При цьому досліджується концептуальне уявлення, що полягає у наявності стійкого зв'язку між ефективністю формування інноваційної моделі розвитку аграрних підприємств та досягнення ними балансу інтересів і відповідальності суб'єктів виробничого процесу.

АПВ як і будь-яка соціально-економічна система представляє собою впорядковану сукупність матеріально-речового й особистого факторів, які взаємодіють в процесі агровиробництва для досягнення як загальних цілей підприємства, так і індивідуальних цілей кожного конкретного суб'єкта.

В науковій літературі виділяють типи збалансованості економічних інтересів: комплементарний (всі важливі інтереси суб'єктів господарювання враховані і підкріплені відповідальністю контрагентів); компромісний (кожен суб'єкт поступається частиною власних інтересів, але має відповідальність, достатню для сприяння інноваційному розвитку); конфліктний (інтереси суб'єктів недостатньо підкріплені відповідальністю, що негативно впливає на інноваційну активність); руйнівний (постійний конфлікт інтересів за відсутності реальної відповідальності).

Реалізація мети розвитку підприємства на інноваційній основі відповідають перші два з перерахованих типів, конфліктний та руйнівний типи не забезпечують стабільного функціонування навіть на основі традиційного (для існуючого розвитку продуктивних сил і виробничих відносин) поєднання факторів виробництва. В рамках комплементарного та компромісного типів збалансованості економічних інтересів може бути реалізована як навмисна (запланована керівниками), так і спонтанна інноваційні стратегії. Варто відмітити, що остання передбачає високий рівень вмотивованості працівників у поєднанні з їх високою компетенцією, коли частина функцій по управлінню інноваціями делегується на місця.

Аналіз практики господарювання в сучасному АПВ України дозволив розробити ряд рекомендацій щодо активізації соціально-економічної адаптації підприємств до умов інноваційної економіки через вплив на індивідуальні

інтереси учасників процесу (акцент зроблено на узгодження таких факторів, як інтерес і відповідальність). Серед них: гармонізація внутрішніх і зовнішніх спонукальних факторів, тобто системи особистих мотивів та мотиваційної активності з боку підприємства; стандартизація виробничих функцій суб'єктів, які взаємодіють у виробничому процесі; чітке визначення відповідальності сторін; формування інституційної структури, що включають норми і правила, які регламентують соціальну й економічну діяльність суб'єктів.

Одержано 20.04.2017

УДК [330:316.343.654](477)

Олексій Георгійович Барбашов,

курсант 1 курсу факультету № 4 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Павленко Н. В.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В УКРАЇНІ

Обов'язковою умовою стабільного функціонування суспільства є наявність в його структурі середнього класу. Саме потужний середній клас виступає каталізатором сталого розвитку економічної та політичної системи держави. В Україні цей важливий прошарок суспільства так і не вдалося сформувати, що є додатковим фактором політичної та економічної нестабільності в нашій країні.

Проблема формування середнього класу в Україні останнім часом активно обговорюється фахівцями та експертами. Економічним критерієм віднесення особи до середнього класу є отримання нею середнього для даного конкретного суспільства рівня доходів та володіння нерухомим майном. Тому частка середнього класу залежить від пропорції розподілу доходів в країні. З соціологічної точки зору, це та частина суспільства, яка більше за інших зацікавлена у стабільному розвитку економіки країни та її політичної системи. У більшості країн з розвиненою економікою вона складає понад 60 % населення. У всьому цивілізованому світі середній клас виступає основним внутрішнім інвестором держави, піклуючись про майбутнє процвітання своєї країни і подальших поколінь. Середній клас виконує функцію найпотужнішого економічного «донора» шляхом сплати податків, формування фінансової основи діяльності державної і місцевої влади. Сплачуючи податки, середній клас здатний підтримувати соціально пасивне населення і тим самим виступати гарантом реалізації державних соціальних програм. Тому проблема формування середнього класу є важливим питанням для сучасного суспільства.

В Україні процес формування середнього класу, що відповідав би за майновим статусом та рівнем особистих доходів критеріям розвинених країн, перебуває на початковому етапі. Це пояснюється насамперед низьким рівнем

життя основної частини населення. За даними ПРООН, 60 % населення України живе за межею бідності. А серед тих, хто отримує достатньо високі доходи, значну частину складають особи, пов'язані з тіньовим бізнесом, та корумповані посадовці органів державної влади. Їх не можна віднести до середнього класу, оскільки вони не зацікавлені в соціально-економічній та політичній стабільності суспільства. За різними оцінками, середній клас в Україні складає від 5 до 10 відсотків. Це занадто мало, щоб стати надійною опорою розвитку країни.

Головним фактором, що перешкоджає формуванню даного класу в Україні є клановий принцип побудови економічних та політичних відносин. Сьогодні клани організували своєрідні економічні піраміди, які переплелися з криміналом і владою. Декілька таких пірамід контролюють майже всю систему влади, передусім виконавчу. Вони стали монополістами і задають свої правила гри в усіх секторах економіки, вирішальним чином впливаючи на виробництво – через тарифи, пільги тощо. Саме тому в Україні відбувається збагачення окремих людей з одночасним збіднінням переважної більшості населення. Клани, задаючи параметри функціонування економічної системи, не допускають ні конкуренції, ні приходу іноземних інвестицій, ні рівних умов господарювання. Тому розвиток підприємництва, яке є природним середовищем для формування середнього класу, наразі в Україні дуже ускладнений, а значна частина малих підприємств вимушено переходить у тінь.

Якщо кланові піраміди не будуть усунуті від влади, середній клас зовсім зникне як елемент соціальної структури українського суспільства, поповнивши лави претендентів на соціальну допомогу, або виїхавши за кордон, а держава втратить рушійну силу свого подальшого розвитку.

Одержано 20.04.2017

УДК 330.341.2

Ярослава Андріївна Долинна,

курсант 2 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Павленко Н. В.

ІНСТИТУЦІЙНІ ЧИННИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Однією з найактуальніших проблем сучасного глобального економічного розвитку є проблема загострення соціальної нерівності країн світу. Пошук причин та рецептів подолання цього загрозливого явища викликав до життя появу багатьох теорій, кожна з яких по своєму відповідала на питання, чому одні країни багатіють, в той час як інші стають біднішими. Причинами прогресуючої соціальної диференціації країн світу називалися відмінності у їхньому географічному розташуванні, культурі і менталітеті, трудовій етиці

тощо. Нажаль, ці теорії виявлялися недостатньо переконливими, коли об'єктом аналізу ставали країни, що були створені представниками однієї нації.

Південна та Північна Корея – це держави, які мають одну історію, культуру, традиції та один менталітет, але досягли зовсім різного рівня життя та розвитку економіки. За обсягами ВВП на душу населення Південна Корея займає 46 місце в світі, Північна ж – лише приблизно 186 (через відсутність публічної інформації). Такі різні результати є наслідком обрання різних шляхів розвитку, як в політичній, так і в економічній сфері.

Південна Корея зробила ставку на поступовий розвиток демократичних інститутів у політичній сфері та ринкових інститутів – в економічній. Це сформувало необхідні стимули для економічної діяльності. Результатом проведеної індустріалізації, яку втілювали у життя за моделлю Японії, стало створення сучасних високотехнологічних галузей, орієнтованих переважно на зовнішній ринок. Основу південнокорейської економіки становлять великі багатогалузеві компанії – «чеболі», деякі з яких – «Hyundai», «Samsung», «LG» – увійшли до числа 100 найбільших ТНК світу. Разом з тим, у Південній Кореї налічується близько 900 тис. малих і середніх підприємств, на яких зайнято понад 50 % робочої сили і які виробляють близько 30 % ВВП. Швидкому розвитку економіки посприяло і те, що освіта стала пріоритетом державної політики та змінила якість трудових ресурсів, що, у свою чергу, створило передумови для підвищення технологічного рівня економіки.

Північна Корея мала значно кращі стартові умови, оскільки на її території залишилось 92 % енергетичних потужностей, 79 % видобутку кам'яного вугілля та 80 % виробничих потужностей важкої індустрії. Однак ця країна стала на шлях політичного та економічного ізоляціонізму, який супроводжується мілітаризацією економіки. Ресурси країни спрямовуються на розвиток важкої промисловості та військово-промислового комплексу, створення атомної зброї. Споживання життєвих благ суворо нормується. Немає жодних стимулів для підвищення продуктивності праці. Уряд країни регулярно звертається до міжнародних організацій по допомогу у подоланні голоду. За оцінками фахівців ООН, сім з десяти північнокорейських сімей потерпають від нестачі продуктів.

Причиною такої вражаючої відмінності у результатах розвитку двох корейських держав, на наш погляд, є побудова кардинально протилежних політичних та економічних інститутів, що створили діаметрально різні стимули до економічної діяльності у населення цих країн. Реагуючи на стимули, що створює ринкова економіка та демократичний устрій, мешканці Південної Кореї прагнуть отримати кращу освіту, щоб потім застосовувати набуті знання у підприємницькій, науковій чи творчій діяльності, працюючи на підвищення власного добробуту та багатства країни. Стимули, що створює одержавлена і мілітаризована економіка та тоталітарний політичний режим, обмежують ініціативу мешканців Північної Кореї, спрямовують їх активність не

на підвищення ефективності економічної діяльності, а на боротьбу за привілеї, які отримують лояльні та віддані режиму члени правлячої партії. Таким чином, відсталість Північної Кореї буде прогресувати, доки не будуть змінені політичні та економічні інститути цієї держави.

Одержано 20.04.2017

УДК 399.9

Карина Іванівна Козубенко,

курсант 3 курсу факультету № 1 ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Фурса В. А.

РОЛЬ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ У РОЗКРИТТІ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

Первинна документація не завжди може охопити всі господарські явища в момент їх здійснення(природні витрати, викликані усушкою, утрускою, використанням при зберіганні, транспортуванні, відпуску, стихійні лиха, не відповідність фактичних даних обліку через помилки, розкрадання, псування, зловживання тощо) У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність у такому способі, який би забезпечив можливість взяти на облік перераховані явища і процеси. Це досягається за допомогою інвентаризації. Вона є одним із важливих засобів боротьби за дотримання економії, за покращення всіх сторін фінансово-господарської діяльності, як спосіб фактичного контролю стану грошових коштів і товарно-матеріальних цінностей а також одним із засобів розкриття економічних злочинів.

Отже інвентаризація-це спосіб перевірки відповідності об'єктів обліку в натурі даним бухгалтерського обліку і підтвердження правильності та достовірності бухгалтерського обліку та звітності.

Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка.

Основними завданнями перевірки є:

- виявлення фактичної наявності активів та перевірка повноти відображення зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат майбутніх періодів;
- установлення лишку або нестачі активів шляхом зіставлення фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку;
- виявлення активів, які частково втратили свою первісну якість та споживчу властивість, застарілих, а також матеріальних та нематеріальних активів, що не використовуються, невикористаних сум забезпечення;
- виявлення активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання.

Обов'язково інвентаризацію проводить у разі встановлення фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів) в обсязі, визначеному керівником підприємства або за судовим рішенням або на підставі належним чином оформленого документа органу, який відповідно до закону має право вимагати проведення такої інвентаризації. У цих випадках інвентаризація має розпочатися у термін та в обсязі, зазначених у належним чином оформленому документі цих органів, але не раніше дня отримання підприємством відповідного документа.

Ці підстави застосовуються слідчим, прокурором, судом. Відповідно до статті 66 КПК України вони мають право вимагати проведення ревізій.

Методи документального (ревізія, перевірка) і фактичного (інвентаризація, контрольні обміри виконаних робіт та ін.) контролю можуть використовуватися правоохоронними органами як окремо, так і в їх поєднанні.

Матеріали документального і фактичного контролю суб'єкта господарювання використовуються правоохоронним органом як підстави порушення кримінальної справи, якщо в них знайшли відображення ознаки економічного злочину. Матеріали ревізії набувають значення доказів тільки після їх перевірки процесуальними засобами, зокрема шляхом призначення судово-бухгалтерської експертизи. Статусу процесуальної фігури ревізор набуває, коли він виступає у кримінальній справі як свідок і може повідомити про факти, які стали йому відомі в результаті застосування спеціальних бухгалтерських знань при виконанні своєї службової ревізійної діяльності.

Одержано 20.04.2017

**ПРЕДСТАВНИКИ СУМСЬКОЇ ФІЛІЇ
ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

УДК 330.3

Анна Сергіївна Бородіна,

студентка 4 курсу Сумської філії ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Бутенко В. М.

**СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРОЕКТИ ЯК ФАКТОР
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

На сучасному етапі розвитку інноваційна діяльність і промислове використання її результатів стали неодмінними умовами здійснення розширеного відтворення в усіх розвинених країнах. Зміна економічної ролі інновацій в індустріально розвинених країнах призвело до формування інноваційної економіки, де інноваційні процеси є факторами економічного зростання. Україна

в цьому питанні суттєво відстає від топ-групи держав і, як результат, володіє економікою з низькою доданою вартістю, неконкурентоспроможною продукцією, орієнтованою на видобуток і мінімальну обробку сировини, імпортує високотехнологічне обладнання. Тому вважаємо за доцільне проаналізувати інноваційні напрями, в які необхідно здійснювати інвестиції для забезпечення розвитку країни.

Необхідно зазначити, що у розвинених країнах світу створені та функціонують різні види інноваційної інфраструктури, які враховують національні особливості діяльності у науково-технічній та інноваційній сферах. Зокрема, широко розвиваються наукові парки (близько 400 в таких країнах, як Бразилія, Індія, Малайзія, країни Східної Європи, Китай, діють понад 700 технопарків (Велика Британія – 46 од., Франція - понад 50, Швеція – 16, Фінляндія – 17). Кластери інноваційної спрямованості функціонують на території Франції (77 од.), Данії (29), Австрії (16), Німеччини (15 од.) [1]. Такі інноваційні утворення, як свідчить міжнародний досвід, сприяють підвищенню конкурентоспроможності регіонів та країни в цілому.

Показовим є приклад Ізраїлю, який за 20 років увійшов до топ-20 інноваційних економік за відсутності природних ресурсів, у важких кліматичних і військово-політичних умовах [2].

Необхідно зазначити, що інноваційна інфраструктура розвивається і в Україні. Зокрема, в нашій країні сьогодні створені та функціонують 12 технопарків, 28 інноваційних бізнес-інкубаторів, 28 інноваційних центрів. При вищих навчальних закладах створені підрозділи з питань інтелектуальної власності, діють Український інститут науково-технічної інформації та 9 регіональних центрів науки, інновацій та інформатизації. Крім того, підприємства, що провадять інноваційну діяльність, користуються послугами консалтингових фірм та небанківських фінансових установ, але вони не можуть у повному обсязі задовольнити їх потреби [3].

На наш погляд, однією із головних умов розвитку економіки є державне регулювання інноваційного процесу на сучасному етапі. Необхідність державного регулювання інноваційних процесів зумовлена в першу чергу масштабами фінансових витрат на проведення досліджень та реалізацію їх результатів, реалізацію нововведень, значними капіталовкладеннями на технічне переоснащення виробництва, тощо. Тому необхідно розглянути інноваційні проекти, котрі були реалізовані або планується реалізувати в Україні останнім часом.

Одним із інноваційних проектів, втілених в Україні є побудова заправок для електромобілів, котрі набирають популярності. У 2016 році компанія «СТРУМУ» почала будівництво мережі електрозаправок в Україні. Заправки цього підприємства вже функціонують у Києві та Одесі. Зарядити електромобіль можна й на АЗС «ОККО». Компанія почала встановлювати обладнання для підзарядки електрокарів на своїх об'єктах ще в 2014 році. Попит на електромобілі в нашій країні з кожним роком зростає. За станом на кінець 2016 року в Україні налічувалося 1630 електромобілів. Середній щорічний приріст

кількості електрокарів в нашій країні становить 13,2 %. Зараз зарядити електромобіль можна практично у всіх великих містах і на великих автомагістралях України [4].

Ще одним інноваційним проектом є впровадження 3G-зв'язку, технології якого з'явилися в Україні ще в 2007 році. Зараз 3G-зв'язок працює у всіх обласних центрах країни і очікується, що в найближчі роки 3G-зв'язком покриють всі районні центри населені пункти, в яких проживає більше 10 тисяч жителів [5].

Широким потенціалом для інновацій є альтернативна енергетика та розвиток біоекономіки. У 2016 р. в нашій країні реалізовано декілька проектів розвитку зеленої енергетики. Наприклад, у Дніпропетровській області запустили першу в Східній Європі сонячну електростанцію з трекерної системою. На її панелях встановлені модулі з функцією руху, які стежать за рухом сонця. Цей девайс допомагає в разі збільшити продуктивність електростанції. На Львівщині за підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку реалізовано проект вітряної електростанції вартістю 20,5 млн євро. При цьому собівартість електроенергії, що генерується вітром вдвічі менше сонячної. Інвестори вже давно відзначили для себе, що розвиток зеленої енергетики в Україні – перспективна галузь. Приміром, у березні 2017 німецька компанія Global Green Energy планує почати будівництво сонячної електростанції в місті Тростянець Сумської області. Також у планах створення подібної станції на території Чорнобильської АЕС.

До інноваційних можна віднести також проект BrainBasket, який стартував у 2014 році. Це фонд, заснований за підтримки українських ІТ-компаній, Міністерства економіки та Київської міської адміністрації. Мета BrainBasket – безкоштовне надання освіти у сфері інформаційних технологій. У даний час діє 7 проектів, організованих фондом. Ці ініціативи спрямовані на навчання ІТ-технологіям дітей, та всіх бажаючих. BrainBasket організував систему навчальних центрів практично у всіх великих містах України. Фонд займається обладнанням цих центрів, пошуком викладачів, організацією вебінарів, а також дає можливість навчатися онлайн [5].

Звичайно, це не всі інноваційні проекти, котрі реалізуються в нашій країні. Аналіз реалізації інноваційних проектів дає змогу зробити висновок, що роль інновацій для розвитку країни досить складно переоцінити. Інновації виконують як економічну, так і соціальну функцію, охоплюють всі сторони життя суспільства, зачіпають питання особистісного росту. У довгостроковій перспективі без інноваційної діяльності неможливий подальший економічний і соціальний розвиток країни. Тому, на нашу думку, для розвитку інноваційних проектів необхідно впроваджувати державну політику, котра повинна спиратися не лише фінансові інструменти стимулювання та підтримки, а й використовувати інші механізми. Функції держави у системі механізму розвитку інновацій полягають у визначенні видів інноваційної діяльності та проектів, які є найбільш пріоритетними для залучення інвестицій; у відповідному інструменті державного стимулювання розвитку цих проектів; у формуванні

системи партнерських відносин між державою і приватним сектором, яка дозволить стимулювати залучення інвестицій в інноваційну сферу. Стимулювання державою виявлення можливостей активізації інвестиційного, кредитного та фінансового забезпечення розвитку інновацій, поєднання різних методів та форм залучення фінансових ресурсів із різних джерел дозволить домогтися вагомих результатів науково-технічної та інноваційної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Бойко К. К. Теоретичні основи механізму інноваційного розвитку підприємств регіону. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. № 2 (49). С. 14–20.
2. Тішакова І. П., Безгін К. С. Формування напрямків інноваційного розвитку економіки України. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ*. 2011. Т. 3, № 3. С. 201–209. URL: <http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/2150/2184> (дата звернення: 28.04.2017).
3. Державна служба статистики України: офіц. веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 28.04.2017).
4. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів/за заг. ред. В. І. Полохала. Київ: Парлам. вид-во, 2009. 632 с.
5. Державний фонд фундаментальних досліджень: стара версія сайту URL: <http://www.dffd.gov.ua> (дата звернення: 28.04.2017).

Одержано 03.05.2017

УДК 330.3

Марія Юріївна Коцарь,

студентка 4 курсу Сумської філії ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Бутенко В. М.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Досвід розвинених країн свідчить про те, що корінні перетворення у сфері продуктивних сил, поява нових комбінацій факторів виробництва, широкі впровадження нововведень стали нормою сучасного економічного життя. І якщо інноваційний підхід відіграє зростаючу роль у розвинених країнах, то в сучасній Україні в умовах подолання кризи і виходу на траєкторію сталого зростання переоцінити значення інноваційного розвитку складно.

Сьогодні понад 90 % продукції, яка виробляється в Україні, не має відповідного науково-технологічного забезпечення. Як наслідок, вітчизняна продукція стає все менш конкурентоспроможною, а в експорті зростає частка мінеральної сировини і продукції, отриманої після її первинної переробки. За останнє десятиліття Україна має середнє значення експорту високотехнологічної продукції на рівні 5 % (для порівняння, частка високотехнологічного експорту Франції становить 25 %; Німеччини – 14%; Румунії – в середньому 10 %; Польщі – близько 7 %). Це досить низький показник для країни, яка з довгі роки мала одну з кращих позицій у світі за науковим кадровим потенціалом.

Стає очевидним, що основним чинником, який робить нашу країну неконкурентоспроможною в сьогодишньому глобальному світі, є сповільнення інноваційної діяльності. Зокрема, в Україні частка підприємств, які займаються інноваційною діяльністю у 2015 році становила орієнтовно 17,3 %, тоді як у країнах Європейського Союзу їх частка сягає до 70 відсотків. Слід також наголосити на тому, що значна частка інновацій, як і інвестицій, здійснювалася у галузях, які мають невисоку інноваційну спрямованість. У розрізі видів економічної діяльності слід виокремити підприємства з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (47,5 %), автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (38,2 %), комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (37,5 %), інших транспортних засобів (36,1 %), коксу та продуктів нафтопереробки (28,6 %), електричного устаткування (28,2 %) [1].

Основними чинниками, які обумовлюють недостатній розвиток інноваційної діяльності, є такі: недосконалість законодавства в частині стимулювання з боку держави науково-технологічної та інноваційної діяльності; відсутність сформованої інноваційної інфраструктури, яка б із залученням промислового, банківського та торговельного капіталу поєднувала ланки «освіта» – «наука» – «виробництво»; відсутність системи стимулюючого інноваційного пільгового оподаткування; високий економічний ризик залучення інвестицій до сфери високотехнологічного виробництва [2].

Міжнародною практикою визначено типи стратегій інноваційного розвитку: стратегія перенесення, яка полягає у використанні зарубіжного науково-технічного потенціалу і перенесення його досягнень на терени власної економіки; стратегія запозичення, сутність якої полягає в освоєнні виробництва високотехнологічної продукції, що вже виробляється в інших країнах, шляхом використання власної дешевої робочої сили та існуючого науково-технічного потенціалу; стратегія нарощування, при якій використовується власний науково-технічний потенціал, залучаються іноземні вчені й конструктори, досягається інтеграція фундаментальної і прикладної науки. [2].

На сучасному етапі розвитку економіки України реалізуються перші 2 підходи, оскільки відсутні значні фінансові ресурси, які були б спрямовані на власні науково-технічні розробки та дослідження. Зокрема, у 2015 р. на інновації підприємства витратили 13,8 млрд грн, у т. ч. на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 11,1 млрд грн, на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки – 2,0 млрд грн, на придбання інших зовнішніх знань (придбання нових технологій) – 0,1 млрд грн та 0,6 млрд грн – на навчання та підготовку персоналу для розробки та запровадження нових або значно вдосконалених продуктів та процесів, діяльність щодо ринкового запровадження інновацій та інші роботи, пов'язані зі створенням та впровадженням інновацій [1]. Крім того, слід зазначити, що стратегії перенесення та запозичення несуть загрози, пов'язані з тим, що шляхом трансферу до країни надходять морально застарілі технології.

Для створення реальних умов для переходу економіки України на інноваційну модель розвитку, державі доцільно, насамперед, звернути увагу на створення механізмів покриття інноваційного ризику. З цією метою на державному рівні необхідно розробити такі заходи:

- 1) створити умови для капіталізації інтелектуальної власності;
- 2) запровадити систему стимулів, яка сприяла б залученню вітчизняних і зарубіжних інвесторів, банків, а також великих підприємств до інвестування засобів в розвиток венчурних (ризикованих) інноваційних фірм і проектів;
- 3) розробити чітку систему надання державних гарантій по кредитуванню перспективних інноваційних проектів.

За умов реформування економіки України перехід на інноваційну модель розвитку означає, насамперед, пошук нових джерел фінансування для активізації інноваційної діяльності, одним з яких буде створення нових господарсько-територіальних утворень, які сприятимуть залученню приватного бізнесу до фінансування науково-дослідних розробок і процесу впровадження нових технологій у виробництво.

Список бібліографічних посилань

1. Наукова та інноваційна діяльність України: статист. зб./відп. за вип. О. О. Кармазіна. Київ, 2016. 257 с.
2. Бондар М. І. Інвестиційна діяльність. Методика та організація обліку і контролю: монографія/М-во освіти і науки України, Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». Київ: КНЕУ, 2010. 254 с.

Одержано 03.05.2017

УДК 330.341

Анастасія Сергіївна Левченко,

студентка 3 курсу Сумської філії ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Бутенко В. М.

СПЕЦИФІКА ПРОЯВУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Соціальна відповідальність виступає невід'ємним елементом у макросистемі людина-держава-суспільство. На сучасному етапі для забезпечення економічного зростання в країні необхідно оптимально поєднати економічну ефективність з соціальною результативністю діяльності бізнесу. Це можливо через налагодження дії такого механізму, як соціальна відповідальність бізнесу (СВБ). В Україні, на жаль, цьому питанню не приділяється належна увага, а відсутність відповідного законодавства, засад та інструментів впливу на СВБ зумовлюють актуальність та необхідність даного дослідження.

Сучасні міжнародні трактування СВБ зорієнтовані в основному на бізнес-структури, тому в акцентується увага на таких речах, як сталий розвиток,

екологічні та соціальні проблеми, етичні норми, розвиток місцевих громад, забезпечення потреб персоналу, побудова громадянського суспільства, турбота про майбутні покоління, споживачів продукції, ділових партнерів, побудова діалогу з суспільством [1].

Через початкову стадію формування соціальної місії бізнесу в нашій державі існує нерозуміння цілісності концепції, апробованих практик та їх корисності. Як і раніше, СВ залишається орієнтованою на найближче коло - державу, власників, персонал та організації, які його представляють. Більш широке коло зацікавлених сторін - місцеві співтовариства, територіальні громади, регіони, постачальники, споживачі практично вилучені з цього процесу. Це відбувається здебільшого через те, що в Україні основними рушійними силами процесів впровадження СВБ є поки що незначна кількість великих компаній, які, проводячи первинне публічне розміщення акцій на міжнародних фондових біржах, змушені приймати умови потенціальних акціонерів, підвищуючи таким чином вартість своїх акцій [2].

Корпоративна соціальна діяльність у вітчизняному бізнесі в багатьох випадках асоціюється із створенням та підтримкою корпоративної репутації компанії та налагодженням необхідних контактів, і замикається на відповідні служби. Як наслідок, перед широкою громадськістю розкривається лише один позитивний бік справ, а не реальна практика з усіма притаманними їй складнощами і проблемами.

У сучасних реаліях українського суспільства тристоронні відносини влади, суспільства і бізнесу щодо соціальної сфери не сприймаються як триєдина модель. За оцінками спеціалістів ООН, найпоширенішими різновидами практик соціалізації бізнесу в Україні виступають такі аспекти діяльності бізнесу: відносини бізнесу з місцевими громадами (благодійність та підтримка соціальних програм, забезпечення освіти членам громади); трудові відносини з працівниками, вплив на навколишнє середовище, управління соціальною відповідальністю бізнесу як елемент корпоративного управління (визначення груп впливу та налагодження діалогу, визначення місії і цілей, включення їх у політику керівництва).

Для українських компаній соціальна відповідальність переважно носить разовий характер, спрямований на покращення репутації, без бажання (часто і можливості) розглядати даний процес як тривалий і безперервний, нарешті, відсутня конструктивна, взаємовигідна взаємодія роботодавців і найманих працівників. Опитування 1221 українських компаній, проведене дослідниками показало, що сучасні вітчизняні бізнес-структури схильні більше покладати турботу про суспільство на державу. На питання, чи згодні компанії з твердженням, що розв'язання соціальних проблем – це функція державних структур, а бізнес повинен тільки забезпечувати власникам (акціонерам) одержання прибутку і платити податки державі, ствердно відповіло 48,8 % компаній. З них абсолютно згодні 17,2 % і скоріше згодні – 31,6 %. Тільки 32,7 % підприємств вважають, що бізнес повинен брати участь у розв'язанні соціальних і екологічних проблем суспільства. Це свідчить про те, що концепція СВБ

у нашій державі порівняно з країнами з розвинутою ринковою економікою та сильною соціальною політикою ще не отримала розвитку та поширення [3].

Для подальшого розвитку соціальної відповідальності вітчизняних компаній необхідно здійснити ряд заходів за такими напрямками:

1) забезпечення сприятливих правових, фінансових, податкових та організаційних умов для розвитку соціального відповідального бізнесу в українському суспільстві;

2) унормування механізмів стимулювання добровільних ініціатив суб'єктів господарювання, що запроваджують політику соціальної відповідальності;

3) забезпечення державної підтримки проведення публічних заходів з питань упровадження та результативності СВБ;

4) широке залучення засобів масової інформації, громадських організацій до формування і запровадження механізмів стимулювання СВБ;

5) сприяння підготовці фахівців із впровадження соціальної відповідальності;

6) проведення навчальних семінарів, тренінгів для підприємців, підвищення рівня обізнаності про СВБ серед органів влади, органів місцевого самоврядування. Реалізація вказаних стратегій дасть можливість досягти економічного, соціального та екологічного ефектів, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності окремих компаній і національної економіки в цілому.

Список бібліографічних посилань

1. Ворончак І. Соціальна відповідальність бізнесу як соціально-економічний феномен. Відповідальна економіка. 2009. № 1. С. 90–102. URL: <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/42/3900-socialna-vidpovidalnist-biznesu-yak-socialno-ekonomichnij-fenomen.html> (дата звернення: 27.04.2017).

2. Бутко М., Мурашко М. Генезис соціальної відповідальності бізнесу та її становлення в Україні. Економіка України. 2009. № 7. С. 74–85.

3. Акімова І., Марцінків А., Осінкіна О. Соціальна відповідальність українського бізнесу: результати опитування. Київ: КІТ, 2010. 55 с.

Одержано 03.05.2017

УДК 330.101

Аделіна Станіславівна Федосенко,

студентка 1 курсу Сумської філії ХНУВС

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Сатич В. І.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ

Глобалізація економічних процесів вимагає при визначенні ефективності господарської діяльності врахування трансакційних витрат. В умовах посилення залежності економіки України від світового господарства визначення природи та сутності трансакційних витрат набуває особливої актуальності.

Поняття «трансакційні витрати» ввів американський економіст Рональд Коуз у роботі «Природа фірми» (1937 р.). Він стверджував, що взаємодія між суб'єктами господарювання на ринку вимагає певних витрат на пошук інформації, проведення переговорів, укладання контрактів, захист прав власності тощо. Вчений використав термін трансакційні витрати для обґрунтування оптимальної величини фірми та визначив, що підприємство прагнучим збільшувати свої обсяги виробництва до моменту зрівняння витрат організації додаткової трансакції в межах фірми з витратами, за які б довелося відповідати під час здійснення тієї самої трансакції шляхом обміну на відкритому ринку, або з витратами по організації її іншою фірмою. Специфіку функціонування фірми Р. Коуз вбачав у припиненні діяльності цінового механізму та заміні його системою внутрішнього адміністративного контролю [1].

Подальший розвиток теорії трансакційних витрат здійснив А. Алчіан. Він підтвердив необхідність витрат на придбання й обробку інформації та вбачав можливість їх здійснення за допомогою різних способів. А. Алчіан розглянув два методи економії на інформаційних витратах – стабільність цін і товарно-матеріальні запаси, незалежно від їх надлишку або невикористання. У подальшому Д. Норд говорив, що саме трансакційні витрати це плата за недосконалість ринків, вказуючи, що якби вони дорівнювали нулю, то на ринку існували б відпрацьовані, логічні, зрозумілі, єдині схеми дій. К. Ерроу стверджував, що поява інститутів є наслідком існування трансакційних витрат, оскільки саме інститути покликані зменшувати їх вплив на закономірні ринкові процеси. Його визначення поняття трансакційних витрат (витрати експлуатації економічної системи) є значно ширшим, ніж звичайне розуміння трансакційних витрат, оскільки в ньому є разом із останніми й інші їх види [2].

До видів трансакційних витрат відносять наступні:

- ринкові трансакційні витрати;
- управлінські трансакційні витрати;
- політичні трансакційні витрати.

Фактори, що впливають на формування трансакційних витрат об'єднують у шість груп: 1) економічні; 2) правові; 3) організаційні; 4) психологічні; 5) технологічні; 6) соціальні.

Складовими економічних факторів є:

- контрактна природа підприємства (усі відносини, що виникають між підприємствами як суб'єктами господарювання, оформляються на основі контрактних відносин);
- конкурентна боротьба (в умовах трансформації економіки конкурентна боротьба надзвичайно загострюється і відображається в різних формах);
- конкурентоспроможність продукції, яка визначається масштабами ринку, видом конкурентного ринку;
- стратегія просування товару;
- еластичністю попиту на товар;
- стадії життєвого циклу товару тощо [3].

Існування трансакційних витрат підштовхує до ведення різних форм ділової практики, що забезпечують їх скорочення в тому випадку, коли витрати з виробленням таких форм виявляються менше, ніж економія на них.

Підхід, запропонований неокласиками, передбачає, що трансакційні витрати існують скрізь на ринку та можуть виникати під час передачі будь-яких прав, тому що учасники обміну мають знати один одного, спілкуватися та обмінюватися. Тобто трансакційні витрати – це витрати на передачу прав власності. Неокласики вважали, що трансакційні витрати в середині однієї фірми виникати не можуть. Вони мають місце при ринковій взаємодії між фірмами та окремими індивідами. Така позиція, як свідчить практичний досвід, є досить неоднозначною [3].

Поняття трансакційних витрат можна розглядати під різним кутом зору. З одного боку, трансакційні витрати, як і будь-які інші витрати, зменшують дохід підприємства. Однак з іншого боку, такі витрати, якщо вони спрямовані на розширення виробництва, захоплення нових сегментів ринку або ж якщо в результаті їх здійснення будуть скорочуватися інші витрати, мають позитивні наслідки і сприяють підвищенню ефективності роботи економічних суб'єктів [4].

Трансакційні витрати привернули до себе увагу економістів, оскільки по-перше, це зумовлено тим, що тільки на основі трансакційних витрат можна оцінити в повній мірі величину витрат. По-друге, в сучасних умовах трансакційні витрати суттєво впливають на ефективність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Слід наголосити, що процес управління повинен передбачати врахування впливу трансакційних витрат на всі його складові: формування, реалізацію, оцінку ефективності реалізації, стратегічний розвиток.

Трансакційні витрати є необхідним та обов'язковим атрибутом ринкових відносин. Подібні витрати супроводжують факти прийняття рішень, розробку планів й організацію майбутньої діяльності, ведення переговорів, зміну планів, перегляд умов угоди та вирішення спірних питань, забезпечення того, щоб учасники додержували досягнутої домовленості.

Узагальнюючи аналіз положень теорії трансакційних витрат, можна зазначити наступне. До трансакційних витрат відносяться витрати, пов'язані із збиранням, накопиченням, обробкою та аналізом інформації про ринок, проведенням переговорів і прийняттям рішень, контролем та захистом виконання контрактів. Оскільки до трансакційних витрат відносять витрати на проведення переговорів і прийняття рішень, а також на забезпечення контролю та юридичного захисту виконання контрактів в умовах ринкової конкуренції, то вони займають значну частку у витратах підприємства. Також можна додати, що завдяки ним здійснюється контроль не тільки щодо переговорів, але й за діяльністю підприємства в цілому. Трансакційні витрати виступають своєрідною універсальною категорією, що пояснює виникнення, існування та розвиток різних явищ та процесів, які важко пояснити в межах традиційної економіки. Подальше дослідження трансакційних витрат слід продовжувати, адже якщо вони займають велику частку, то це може свідчити про неефективність

господарювання, а їх поступове зменшення веде до зростання ділової активності суб'єктів ринку і підвищення їх конкурентоспроможності.

Список бібліографічних посилань

1. Чухно А. А., Леоненко П. М., Юхименко П. І. Інституціонально-інформаційна економіка: підручник/за ред. А. А. Чухна. Київ: Освіта, 2010. 687 с. URL: http://pidruchniki.ws/13331222/ekonomika/transaktsiyi_transaktsiyni_vitrati (дата звернення: 26.04.2017).
2. Садовська І. Б. Історичні аспекти теорії трансакційних витрат і їх вплив на розвиток управлінського обліку. Економічна теорія та економічна історія. 2010. № 7 (28), ч. 2. С. 157–166.
3. Олейник А., Нуреев Р. Институциональная экономика: учебник/ под общ. ред. А. Олейника. М.: Инфра-М, 2005. 704 с.
4. Божко Є. Економічна природа трансакційних витрат // Студентська конференція «Соціально-економічний розвиток України на початку XXI століття»/Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. 2012. URL: https://feu.kneu.edu.ua/ua/confere_nce/conf_social_dev_ukr_12/section3/Bozhko2/ (дата звернення: 28.04.2017).

Одержано 03.05.2017

СЕКЦІЯ 8 СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ
ФАКУЛЬТЕТУ № 3**

УДК 159.99

Юлія Романівна Савчук,

курсант 4 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доцент Харченко С. В.

ВПЛИВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ НА ПОВЕДІНКУ В ПІДЛІТКОВОМУ ТА ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Останнім часом проблема залежної поведінки людини є особливо актуальною для українського суспільства і досліджується в широкому контексті соціальних, медичних та психологічних питань.

Міжособистісні відносини від адикта, як і від будь-якої людини, вимагають зусиль, емоційних затрат, розумової напруги тощо. Взаємодія ж з неживими речовинами, предметами і видами діяльності завжди передбачувана, ефект досягнення комфорту тут майже завжди гарантований. Неживими предметами легко маніпулювати, тому зростає впевненість в здатності контролювати ситуацію. Втеча у віртуальну реальність для адикта означає психологічний комфорт, оскільки побудова міжособистісних стосунків у віртуальному просторі набагато простіша за таку в реальному житті, легшими є самоствердження та досягнення високої оцінки діяльності.

Метою дослідження стало вивчення взаємозв'язків рівня вираженості комп'ютерної залежності та особливостей поведінки в підлітковому та юнацькому віці.

Для досягнення поставленої мети та реалізації завдань дослідження в роботі були використані наступні психодіагностичні методики: методика скрінінг-діагностики комп'ютерної залежності Л. Н. Юр'євої, Т. Ю. Больбот, методика «Особистісна агресивність та конфліктність» Є. П. Ільїна, П. О. Ковальова, а також методи математичної статистики: ϕ -критерій кутового перетворення Фішера та r_s – кореляції Спірмена.

В роботі прийняли участь 120 осіб підліткового та юнацького віку. Описані в літературі відмінності в проявах агресивності та конфліктності у дівчат та хлопців обумовили поділ груп в роботі в залежності від статі.

Данні дослідження підтвердили високу розповсюдженість ризику розвитку комп'ютерної залежності серед молоді: не було виявлено осіб підліткового

та юнацького віку, які не мають ризику розвитку комп'ютерної залежності. Серед обстежених юнацького віку достовірно частіше діагностується стадія ризику розвитку комп'ютерної залежності, ніж серед молодших за віком учасників дослідження.

Дані дослідження свідчать, що підлітки з комп'ютерною залежністю неохочі до проявів конфліктної поведінки, запальності. При цьому дівчата виявляють підозрілість та безкомпромісність, а хлопці – непоступливість, безкомпромісність та певну агресивність.

Емпіричні результати показали відсутність взаємозв'язку комп'ютерної залежності з проявами агресивності та конфліктності у дівчат обох вікових груп, рівень вираженості комп'ютерної залежності достовірно негативно пов'язаний з наполегливістю, напористістю, вразливістю.

Ступень вираженості комп'ютерної залежності у хлопців в юнацькому віці негативним чином, але менш інтенсивно, ніж в молодшій за віком групі, пов'язана з такими складовими агресивної та конфліктної поведінки як запальність, підозрілість та конфліктність.

Одержано 20.04.2017

УДК 159.9

Інга Сергіївна Лежух,

курсант 4 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доцент Харченко С. В.

ПРОБЛЕМА ГРУП СМЕРТІ В УКРАЇНІ

Весною 2016 року в Росії розгорівся скандал навколо груп в соцмережах з суїцидальної тематикою. У лютому 2017 року на Україні за незрозумілих підстав, різко зросла кількість пошукових запитів на тему «ігор», фіналом яких стає самогубство, в які грають через так звані «групи смерті». Першою офіційно зареєстрованою жертвою груп смерті стала 15-річна Вілена, яка наклала на себе руки 6 грудня зістрибнувши з 13-го поверху в Маріуполі.

Символ груп смерті – кити. Ці тварини асоціюються у ідеологів груп смерті зі свободою, в тому числі свободою покінчити собою. Підлітків захоплює, що такі великі і сильні тварини можуть викидатися на берег, знедолені океаном (батьками, суспільством, коханою людиною) і здійснюють суїцид. Така смерть вважається красивою, кити прокидаються або вмирають в 4.20 ранку. У цей час підлітки просинаються, щоб отримати від модераторів групи чергове завдання – порізати себе, залишити синці, опіки або садна на тілі, до останнього завдання – вбити себе. І все це – обов'язково зняти на камеру.

Організатори створюють навколо підлітків атмосферу, яка здатна схилити до суїциду. Мета ігри – пройти 50 завдань протягом 50 днів. Куратор погрожує смертю родичам, мамі та батьку.

Підлітки, бажаючи «зіграти», добровільно залишають на своїх сторінках:

синий кит мене спасёт

в #тихийдом он приведёт

#f57 нам всем покоя не даёт

#f58 мы знаем, что помощь придёт

#явигре раз, два, три

#синий кит меня спаси.

Дітям висилають список треків, які вони повинні слухати кожний вечір перед сном: містичну музику без слів або таку, що текстом може спонукати до суїцидальної поведінки: Синий кит – Смерть; VACUUM – Синий кит | Тихий дом | 4:20 | f57; Синий кит – 4:20; суицид – порежу вены и уйду тихо под воду.

Більшість завдань пов'язано з порізами. Наведемо приклади завдань: на руці лезом вирізати f 57, проснутися в 4.20 і дивитися страшне відео, порізати в доль вен руку (не глибоко) тільки 3 порізи, написати в статусі #якит, встати о 4:20 та піти на дах, видряпати кита на руці (або зробити малюнок), порізати губу, тикати руку голкою протягом дня, піти на найбільш високу кришу і стояти на краю, залізти на будівельний кран, по скайпу поговорити з китом, узнати дату смерті та змиритися з цим, ні з ким не спілкуватися, дати клятву, що ти кит, зістрибнути з даху або повіситися.

У зв'язку з цим батькам в Національній поліції рекомендують:

1) приділяти увагу психологічному стану дитини; перевіряти шкірні покриви дитини на наявність пошкоджень та з'ясовувати як вони з'явилися (особливу увагу звертати на пошкодження в формі кита);

2) перевіряти записи дитини в соціальних мережах і групах, в які вони входять, зміст спілкування в приватних чатах, фото і відео файли в гаджетах;

4) з увагу на коло спілкування дитини;

5) намагатися зайняти вільний час дитини.

Головне, що потрібно робити батькам – розмовляти зі своїми дітьми. Якщо в сім'ї довірливі відносини, у підлітків не виникне потреба шукати собі друзів серед «китів» і, взагалі, самому ним стати.

Одержано 20.04.2017

УДК 159.92

Вікторія Юріївна Пивоварова,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доцент Ларіонов С. О.

ПОРУШЕННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІСІ

Як відомо, найскладнішою віковою кризою є саме підлітковий період. Багато провідних психологів займалися вивченням особливостей становлення особистості саме підлітків. Це обумовлено складними як фізіологічними, так і

психічними процесами: швидкий ріст тіла, статеве дозрівання, зміна емоційного фону, психологічна ідентифікація себе як чоловіка чи жінки, зміна мислення, формування соціальних установок тощо. Підлітковий вік виступає в ролі своєрідного мосту між дитинством та дорослістю, саме тому цей період є найважливішим в формуванні цілісної особистості, а порушення будь-якої із сфер функціонування підлітка призводить до його десоціалізації. Тобто, на певному етапі розвитку підліток може відчужуватись від основної маси соціуму і входити до певного мікросередовища (неформальної групи), що має асоціальну спрямованість.

У структурі соціалізації особистості підлітка провідною ланкою, що регулює відповідність його дій, мотивів та інтересів є цінності, вибір яких залежить від соціально-психологічних чинників (матеріальні умови життя, індивідуальні особливості, якість навчально-виховного впливу школи, сім'ї та інших інститутів соціалізації особистості).

Перелік особистісних особливостей асоціального підлітка наводить С. Кулаков, пов'язуючи їх з незрілістю, проявами інфантилізму:

1. У поведінковій сфері: егоцентризм, уникнення вирішення проблем, нестабільність відносин з оточуючими, переважно однотипний спосіб реагування на фрустрацію і труднощі, невпевненість в собі, високий рівень претензій при відсутності критичної оцінки своїх можливостей, схильність до звинувачень.

2. У афективній сфері: емоційна лабільність, низька фрустраційна толерантність, швидке виникнення тривоги і депресії, знижена або нестабільна самооцінка, поява соціофобій, агресивність.

3. Спотворення мотиваційно-потребової сфери: блокування потреб в захищеності, самоствердженні, приналежності, часової перспективи.

4. Наявність когнітивних спотворень, що підсилюють дисгармонію особистості, «афективна логіка»:

– довільне відображення (формування висновків за відсутності свідчень на їх користь, наприклад: «я – невдаха»);

– селективна вибірка (побудова умовиводів, заснованих на деталях, вивраних з контексту: «мене в школі ніхто не любить, так як я погано вчуся»);

– генералізація (побудова глобального умовиводу, заснованого на одному ізольованому факті);

– абсолютне, дихотомічне мислення (проживання досвіду в двох протилежних категоріях: «все або нічого», «світ або чорний, або білий»);

– орієнтація в житті на занадто жорсткі норми і вимоги, нетерпимість і нетерплячість, що не дозволяють відносинам особистості набути стійкості;

– персоналізація (віднесення зовнішніх подій до власної особистості при відсутності аргументів для такого зв'язку: «ця репліка не випадкова, вона стосується мене»);

– перебільшення негативних подій і мінімізація позитивних, що призводить до ще більшого зниження самооцінки, неприйняття «зворотних зв'язків», побудови своєрідної стіни між собою і соціальним оточенням.

М. Раттер інтегрував фактори ризику формування асоціальної поведінки та захисту від цього для підлітків:

1. Факторами ризику є:

– психологічні: академічна неуспішність, деморалізація у навчанні, емоційна незрілість, розлади самоконтролю, гіперактивність та дефіцит уваги, погані комунікативні навички, самотність, шкідливі звички, соціальна некомпетентність;

– соціальні: жорстоке поводження з підлітком, агресія та насильство, його покинутість, психологічна травматизація, сімейні конфлікти, сімейна дезорганізація, адиктивна поведінка батьків, втрата батьків.

2. Фактори захисту:

– психологічні: почуття безпеки, сформований самоконтроль, наявність стійких відносин, здатність долати труднощі, навички вирішення проблем, просоціальна поведінка, емоційна зрілість, самоповага, фізична розвиненість;

– соціальні: гарне виховання, сприятливі відносини між батьками, соціальна підтримка збоку сім'ї, школа, що сприяє розвитку особистості, безпечне та просоціальне найближче оточення (референтна група).

Наслідками десоціалізації підлітків є відсутність соціально прийнятої лінії поведінки, не сформованість комунікативної компетенції, невизначеність сфери самореалізації, а також відсутність моральної свідомості, що в подальшому призводять до дезадаптації особистості у дорослому житті.

Одержано 20.04.2017

УДК 159.92

Маргарита Анатоліївна Ткаченко,

курсант 3 курсу факультету № 3 ХНУВС

Науковий керівник: канд. психол. наук, доцент Ларіонов С. О.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРАВОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

Феномен правосвідомості вивчали чимало науковців і філософів у різні епохи й періоди. Розуміння правової свідомості суспільства сучасними дослідниками суттєво відрізняється від своїх попередників.

Одним з перших вчених, який почав розглядати правосвідомість, охоплюючи не тільки міфологічний і релігійний світогляди, згідно з якими суспільний порядок покликаний встановлювати космічний та природний порядок, а й психічний фактор, був Л. Й. Петражицький. Вчений показав взаємовплив права та суспільної свідомості. Ці два феномени, в його працях, формують одне одного, а результатом такого взаємовпливу виступає правосвідомість.

Також, феномен правової свідомості у всіх її аспектах знайшов відображення у сучасних дослідженнях різних наукових галузей: психологія, право, соціологія, філософія, педагогіка тощо. Вони з'ясували, що правосвідомість

є однією з форм індивідуальної та суспільної свідомості, в широкому сенсі вона розуміється як сукупність досвіду поведінки особистості чи окремої групи людей у ситуаціях та відносинах правового регулювання. Таким чином, правосвідомість – це суб'єктивне відображення явищ правової дійсності, що ґрунтуються на правових поглядах, ідеях, положеннях, втілених у правових актах, викликають певні почуття, емоції, установки, звички щодо виконання своїх юридичних прав і обов'язків, а також сприйняття правомірної чи протиправної поведінки з боку інших осіб.

Проблема формування професійної правової свідомості майбутніх працівників поліції вимагає особливої уваги до процесу фахової підготовки курсантів. На рівні специфічної соціальної групи, а саме, працівників поліції, формується особливий вид професійної правової свідомості, яка забезпечує ефективну реалізацію діяльності правоохоронних структур. О. М. Балинська обґрунтовує ідентичність професійної правосвідомості на основі суспільного призначення і ролі працівників поліції у підтриманні стабільності і цивілізованості суспільства.

Варто взяти до уваги, що навчально-виховний та педагогічний процес військово-навчального закладу відіграє важливу роль у формуванні правосвідомості курсантів. Така система представляє собою цілеспрямовану, планомірно здійснювану діяльність керівного, професорсько-викладацького складу. Ця діяльність спрямована на формування висококваліфікованих, дисциплінованих, всебічно розвинених правоохоронців, які володіють глибокими знаннями та практичними навичками.

Потрапляючи у військово-навчальний заклад, курсант стикається з необхідністю завжди і повсюдно дотримуватись вимог статутів. Процес формування правової свідомості майбутніх правоохоронців реалізується в системі навчально-виховного процесу у ВНЗ, який має певну специфіку і впливає на правову підготовку і правове виховання курсантів. Правове виховання правової культури людини спрямоване на виховання законослухняних і політично активних громадян, які уміють відстоювати свої права і інтереси на підставі існуючого законодавства.

Необхідно звернути увагу на важливість формування професійної правосвідомості та правової культури у курсантів, як справжніх працівників поліції, що ґрунтується на таких елементах правового виховання:

1. Правовій освіті, де основна увага приділяється отриманню юридичних знань відповідного рівня і морально-психологічній підготовці до практичного правового життя у навчальному закладі системи МВС.

2. Правовому вихованні в сім'ї, яке формується в традиційному ставленні до діючого законодавства з повагою, коли батьки належним чином виконують свої права та обов'язки, підтримують одне одного, разом виховують дітей, до оточуючих ставляться доброзичливо, не порушують громадського порядку.

У правосвідомості, включаючи професійну, виникають перехідні поєднання старих і нових ідеологічних чинників. Це приводить до неадекватної поведінки суб'єктів права, що швидко позначається і на правоохоронній системі.

За таких умов формування професійної правосвідомості представників правоохоронної системи стає складною соціальною проблемою. У силу низки причин, зокрема наведених вище, ламаються їхні першопочаткові правові погляди, настанови, відчуття, переконання. Виникають нові не правові конструкції, які формально відповідають новій правовій ідеології, а фактично мають корисливу або іншу мету і суперечать праву. Отже, деформація правосвідомості правоохоронця поступово перетворюється із загальної на вузькопрофесійну: від правового інфантилізму через правовий нігілізм до злочинної настанови.

Ступень професійної правосвідомості в правоохоронній сфері будь-якої держави визначається двома основними факторами: по-перше, ступенем розвитку правової свідомості українського суспільства в цілому; по-друге, специфікою професійної діяльності працівників правоохоронних органів. Беручи до уваги умови реформування і реорганізації соціокультурної реальності України і правової системи українського суспільства за кілька останніх років, можна сказати, що ці два чинники в цілому негативно впливають на стан професійної правосвідомості. Важливо підкреслити, що ті тенденції, що характерні для правосвідомості українців, прищеплюються й працівникам правоохоронних органів. Причому ці тенденції поглиблюються і спричиняють появу шкідливих для інтересів правоохоронної системи наслідків: правового інфантилізму та негативізму тощо.

Процес формування правосвідомості і правової культури курсантів ВНЗ МВС, повинен включати: розвиток соціально-правової активності особистості; прищеплення поваги до прав і свобод людини та громадянина; виховання поваги до державних символів України, до Конституції та Законів України; виховання свідомої потреби у дотриманні чинного законодавства; виховання почуття громадянського обов'язку перед Батьківщиною та суспільством. Правова свідомість, як засвоєна суб'єктом система знань, що відбивають прийнятий у даному суспільстві правопорядок, виступає підставою самоорганізації соціально-нормативної поведінки індивіда, групи чи суспільства.

Для розвитку високого рівня правосвідомості, професійної культури та соціально-моральної спрямованості особистості курсантів, важливе значення мають особливості формування правової свідомості. Цей процес здійснюється шляхом створення відповідних педагогічних умов і активного включення курсантів у навчально-виховну діяльність у навчальному закладі МВС України.

Отож, правосвідомість формує погляди майбутніх поліцейських, що стосуються суті і принципів майбутньої правової діяльності. Позитивне ставлення курсантів до права, як прояв правової свідомості формується в процесі отримання відповідної юридичної освіти, і в той же час, так само важливу роль відіграє відповідно спрямоване правове виховання.

Одержано 20.04.2017

**ПРЕДСТАВНИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

УДК 316.48:355.13

Валерій Олександрович Майборода,
курсант 1 курсу навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: канд. юрид. наук Галустян О. А.

**ПРОБЛЕМАТИКА УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ
У ВІЙСЬКОВИХ КОЛЕКТИВАХ**

Актуальність даної теми є беззаперечною, зважаючи на ситуацію, що склалася в Україні. Варто зазначити, що на сьогоднішній день відсутня особа яка б сприяла розв'язанню конфліктів у колективах. Військовий колектив багато часу проводить у замкнутому просторі (відділ, частина і т. д.), саме тому конфліктів не уникнути.

Вивчення наукової літератури показало, що «крайній випадок загострення соціальних протиріч», виражається у зіткненні різних соціальних спільнот – класів, націй, держав, соціальних груп, соціальних інститутів. А. Г. Здравомислов, зазначав, що конфлікт – найважливіша сторона взаємодії людей у суспільстві, своєрідна клітина соціального буття. На думку, відомого західного дослідника соціального конфлікту Р. Дарендорфа, «протиріччя – будь-яке відношення між елементами, які можна описати через об'єктивні чи суб'єктивні протилежності».

Крім цього конфлікт – це така характеристика взаємодія, в якій дії, що не можуть існувати в незалежному виді, взаємозамінюють одна одну, потребуючи для цього спеціальної організації. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, конфлікт – певне зіткнення протилежних думок, принципів, поглядів, інтересів, що на певному етапі загострюється і переходить до активних дій, які, як показала практика, досить часто мають негативні наслідки. Саме тому це не бажаний феномен у рядах військових.

Необхідна постійна бойова готовність, яка включає в себе фізичний стан, матеріальне забезпечення, підготовленість командирів та штабів, технічний стан бойової техніки, наявність матеріального резерву будь-якої складової і звичайно морально-психічний стан. Саме тому для військовослужбовців є дуже важливим підтримання свого емоційного здоров'я у належному стані. Бо рід їх діяльності являє собою щоденну боротьбу самого із собою. І це, як результат, наносить удар по психіці. До того ж є зовнішні фактори які травмують моральний стан бійця.

Всі конфлікти військовослужбовців можна класифікувати на:

1. За сферою прояву конфлікту: ідеологічні та соціально-побутові.

2. За ступінню тривалості та напруженістю конфлікту: бурхливі швидкоплинні, гострі тривалі, слабовиражені і млявоплинні, слабовиражені та швидкоплинні.

3. Суб'єкти конфліктної взаємодії: внутрішньоособові, міжособові, конфлікти «особа-група», міжгрупові.

4. За соціальними наслідками: конструктивні та деструктивні.

5. За предметом конфлікту: реалістичні та нереалістичні.

Класифікуючи конфлікти ми можемо зрозуміти причину та мету даної суперечки. І вже як результат вирішити проблему з кореня.

Як показує досвід не рідко бійці конфліктують на релігійному підґрунті, через взаємовідносини між керівництвом та рядовим складом, через непорозуміння між колегами та товаришами. Інколи бувають випадки із застосуванням сили та навіть із смертельними наслідками. Наприклад випадок з Євгеном Ремішевським, який загинув під час конфлікту, що виник між військовими частини № 2656 у Вінниці; конфлікт на Херсонщині між вартовими на території польових артилерійських складів військової частини призвів до вогнестрільних поранень обох бійців і їхнього товариша, який втрутився у конфлікт.

Україна планує ввести медіаторів – нову посаду, яка б займалася вирішенням таких конфліктів між військовослужбовцями. Це, як правило, людина, що закінчила вищий навчальний заклад і пройшла спеціальну підготовку. І вже після неї майбутній спеціаліст має скласти іспит для отримання сертифікату.

Інші країни вже досить давно ввели їх у дію. Медіатори були присутніми уже в 1997 році під час міжнародного робочого семінару в Сакроменто. Своїх спеціалістів запросили США, країни Африки, Арабські країни та ін.

Як показує практика, найважче навчати юристів та психологів. Через те, що юристи починають давати рекомендації та поради, а психологи шукають більш глибинні проблеми особистості.

Отже, конфлікт у військових колективах є досить гострою проблемою і потребує особливого підходу для вирішення. Добре що є вихід з цього питання, але введення медіаторів ще на стадії розгляду.

Одержано 28.04.2017

Наукове видання

Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності

*Тези доповідей учасників
XXIV науково-практичної конференції
курсантів та студентів
(м. Харків, 17 травня 2017 року)*

Відповідальні за випуск: *Н. В. Коломоєць, П. О. Білоус, А. С. Тяпкін*
Редагування списків бібліографічних посилань: *П. О. Білоус*
Комп'ютерне верстання: *А. О. Зозуля, П. О. Білоус*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 15,87. Обл.-вид. арк. 16,77.
Тираж 124 пр. Зам. № 2017-15.

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.